

Vabariigi Valitsuse otsusega
17. augustil 1927. a.

Muudatused kinnitatud
Vabariigi Valitsuse otsusega
6. märtsil 1931. a.

SISEMÄÄRUSTIK

ÕIGUSJURIDILISE KÕRVALDUSE
TEINE TRÜKK

KAITSEVÄGEDE STAABI VI OSAKONNA VÄLJAANNE
TALLINNAS, 1931

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk t. 2. 1931.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU

1-95-4072

SISUKORD.

SISEMÄÄRUSTIK.

Esimene jagu.

I peatükk.

Lhk.

Kaitseväeteenistuse põhijooned ja iseloom 1

1. Riigikaitse vajadus (§ 1). — 2. Kaitseväge (§ 2—6). — 3. Distsipliin (§ 7—12). — 4. Käsk ja käsutäitmine (§ 13—23). — 5. Sisemine ja väline side (§ 24—29). — 6. Isamaa-armastus ja riiklik meeleolu (§ 30—33).

II peatükk.

Kaitseväelane, tema omadused ja üldkohused 8

1. Kaitseväelase kutse (§ 34—37). — 2. Kaitseväelase peamised omadused (§ 38—46). — 3. Kaitseväelaste üldkohused (§ 47—67).

III peatükk.

Alluvus. Juhtide ja käsualuste vastastikused suhted ja kohused 17

1. Ülemad ja käsualused (§ 68—69). — 2. Vanemad ja nooremad (§ 70—75). — 3. Ülema iseloomustus, omadused ja kohused (§ 77—101). — 4. Allohvitseride ja sõdurite üldkohused (§ 102—109).

Kaitseväe kombat	30
1. Üldised alused (§ 110—115). — 2. Sõjaväeline viisakus (§ 116—133). — 3. Kaitseväelaste vastastikune nimetamine (§ 134—136). — 4. Kaitseväelised tervitus- ja soovsõnad ja vastused neile (§ 137—141). — 5. Üksiktervitamise viis ja kord mitmesugustel juhtudel (§ 142—154). — 6. Meeskondade tervitamine (§ 155—170). 7. Ettekandega esinemine ja enda esitlemine (§ 171—176). — 8. Ohvitseride ilmumine ja visiidid väeosas (§ 177—182). — 9. Allohvitseride ja sõdurite ülendamise teatamine (§ 183).	

Teine jagu.

I peatükk.

Kaitseväe jaotus	45
1. Üldine jaotus (§ 184). — 2. Iseseisvate väeosade sisemine jaotus (§ 185—192). — 3. Mitmesugustesse väeliikidesse kuuluvate väeüksuste vastavus (§ 193).	

II peatükk.

Rügemendiülem ja temale võrdsed ülemad.

A. Rügemendiülem	47
1. Üldised alused (§ 194—198). — 2. Isiklik koosseis (§ 199—204). — 3. Distsipliin (§ 205—206). — 4. Sõjaline kasvatus (§ 207). — 5. Väljaõpe (§ 208—214). — 6. Atesteerimine (§ 215). — 7. Käsukirjad ja ettekanded (§ 216—219). — 8. Mobilisatsioon (§ 220—222). — 9. Majandus (§ 223—232). — 10. Kasarmusse paigutamine. Korterid väljaspool kasarmut (§ 233—235). — 11. Sanitarala (§ 236). — 12. Hobuste eest hoolitsemine (§ 237). — 13. Rügemendi vastuvõtmine ja ülendamine (§ 238).	
D. Üksiku pataljoni ülem (§ 240)	58

III peatükk.

Lhk.

Rügemendiülesma abi (§ 241—246) 58

IV peatükk.

Rügemendi staap.

A. Koosseis (§ 247) 59

B. Rügemendi adjutant (§ 248—251) 60

D. Kohtuasjaajaja (§ 252—255) 61

E. Majanduse alal teotsevad isikud 62

1. Üldreeglid rügemendi majanduse alal (§ 256—262). — 2. Majanduseülem (§ 263—270). — 3. Laekahoidja (§ 271—272). — 4. Asjaajaja (§ 273—274). — 5. Kortermeister (§ 275—276). — 6. Relvurohvitser (§ 277—279). — 7. Töökompaniülem (§ 280—281).

G. Pioneerohvitser (§ 282—285) 71

H. Orkestrijuhht (§ 286—288) 72

V peatükk.

Arstid.

A. Vanem arst 73

1. Üldised kohused (§ 289—292). — 2. Arstlik abi kaitseväelastele ja nende perekondadele (§ 293—294). — 3. Tervishoiu, toidu ja ruumide järelevalve (§ 295—297). — 4. Väljaõpe (§ 298—300). — 5. Majandus (§ 301—302). — 6. Aruanded ja kirjavahetus (§ 303—306).

B. Nooremad arstid (§ 307—308) 77

D. Veterinaararst 78

1. Üldised alused (§ 309—312). — 2. Veterinaarsed ülevaatused (§ 313—315). — 3. Haigete hobuste ravitsemine (§ 316—317). — 4. Haigete hobuste saatmine laatsarettil ja ravitsusepunkti (§ 318—319). — 5. Nakkavad haigused (§ 320). — 6. Väljaõpe (§ 321—322).

VI peatükk.

Pataljoniülem	82
1. Üldised alused (§ 323—326). — 2. Distsipliin, sõjaline kasvatus ja väljaõpe (§ 327—331). — 3. Mobilisatsioon (§ 332). — 4. Majandus (§ 333—337). — 5. Raamatute revideerimine ja asjaajamine (§ 338—339).	

VII peatükk.

Kompaniülem ja tema abi.

A. Kompaniülem	87
1. Üldised alused (§ 340—343). — 2. Distsipliin, kasvatus ja väljaõpe (§ 344—351). — 3. Relvad ja majandus (§ 352—363). — 4. Sanitarala (§ 364—366). — 5. Kasarmusse paigutamine (§ 367). — 6. Raamatupidamine ja kirjavahetus (§ 368—371). — 7. Hobuste eest hoolitsemine (§ 372). — 8. Kompani üleandmine ja vastuvõtmine (§ 373—377).	
B. Kompaniülema abi (§ 378)	97

VIII peatükk.

Rühmaülem (§ 379—388)	97
--	----

IX peatükk.

Veltveebel	101
1. Üldised kohused ja sisekord (§ 389—396). — 2. Majandus (§ 397—402). — 3. Haiged (§ 403). — 4. Hobuste eest hoolitsemine (§ 404).	

X peatükk.

Rühmavanem (§ 405—416)	106
---	-----

XI peatükk.

Jaoulem (§ 417—424)	110
--------------------------------------	-----

XII peatük k.

Lhk.

Ametimehed.

A. Rügemendis (§ 425)	115
B. Kompanis	115
1. Üldised alused (§ 426—427). — 2. Varahoidja (§ 428—434). — 3. Toitlustaja (§ 435—438). — 4. Relvur (§ 439—445). — 5. Signalist (§ 446). — 6. Kokk (§ 447—449). — 7. Velsker (§ 450—455). — 8. Veterinaarvelsker (§ 456—460). — 9. Hobuserautajad (§ 461). — 10. Käskjalad ja hobusemehed (§ 462—463). — 11. Muud ametimehed (§ 464—467).	

Kolmas jagu.

I peatük k.

Toimkonnad	124
1. Ööpäevase teenistusetoimkonna koosseis (§ 468—472). — 2. Töötoimkonnad (§ 473). — 3. Toimkondade ühtlustamine, määramine ja arvestamine (§ 474—478). — 4. Teenistustoimkonda minejate ettevalmistamine ja väljasaatmine toimkonna vaatusle (§ 479—482). — 5. Komandode väljasaatmine (§ 483). — 6. Teenistustoimkondlaste üldkohused (§ 484—490). — 7. Toimkonna relvastus (§ 491). — 8. Korrapidaja ohvitser (§ 492—512). — 9. Korrapidaja allohvitser (§ 513—518). — 10. Toimkonna signalist (§ 519). — 11. Arestiruumi korrapidaja (§ 520—528). — 12. Toimkonna velsker (§ 529—533). — 13. Toimkonna veterinaarvelsker (§ 534—538). — 14. Ühisköögi korrapidaja (§ 539—547). — 15. Toimkonna kirjutaja (§ 548). — 16. Toimkonna telefonist rügemendi keskjaamas (§ 549). — 17. Kompani korrapidaja (§ 550—567). — 18. Kompani korrapidaja abi (§ 568). — 19. Kompani valvurid (§ 569). — 20. Talli korrapidaja (§ 570—579). — 21. Talli valvurid (§ 580—586).	

Päevakord

154

1. Üldised alused (§ 587—588). — 2. Hommikune äratus ja hobuste puhastamine (§ 589—590). — 3. Hommikune ülevaatus ja aja kasutamine kuni õppuste alguseni (§ 592—593). — 4. Söögiajad (§ 594—598). — 5. Õppe- ja tööaeg (§ 599—603). — 6. Vaba aeg (§ 604—605). — 7. Külaliste vastuvõtmine (§ 606). — 8. Ameti-asjus kasarmu ruumidesse ilmuvate vastuvõtmine (§ 607). — 9. Öhtune loendus ja eha (§ 608). — 10. Magamaheitmine ja üleminek öövalgustusele (§ 609). — 11. Käskude ja korralduste edasiandmine (§ 610). — 12. Ettekannete vastuvõtmine ja kirjavahetuse edasiandmine (§ 611). — 13. Erakorralise väljakutse üksus ja alarm (§ 612).

III peatükk.

Kasarmu kord

164

1. Ruumide jaotamine (§ 613—614). —
2. Kasarmu ruumid ja nende sisseseade (§ 615—618). — 3. Kord ja puhtus kasarmu ruumes (§ 619—626). — 4. Üleajateenijate toad (§ 627). — 5. Söögituba (§ 628). — 6. Köök (§ 629). — 7. Lugemistuba (§ 630). — 8. Pesemisruumid (§ 631—632). — 9. Suitsetamistuba (§ 633). — 10. Võimlemisruum (§ 634). — 11. Pataljoni loenguteruum (§ 635). — 12. Külaliste vastuvõtmise ruum (§ 636—638). — 13. Kompani kantselei (§ 639). — 14. Varasait (§ 640). — 15. Relvade ait (§ 641—643). — 16. Toiduait (§ 644—647). — 17. Rügemendi korrapidaja ohvitseri tuba (§ 648). — 18. Korrapidaja allohvitseri tuba (§ 649). — 19. Juukselõikamise ruum (§ 650). — 20. Töökojad (§ 651). — 21. Pööningud (§ 652). — 22. Väljakäigukoht (§ 653). — 23. Saun (§ 654). — 24. Õued (§ 655). — 25. Prügikastid (§ 656). — 26. Kütteainete väljaandmine, vastuvõtmine ja ah-

jude kütmine (§ 657—659). — 27. Tali-
raamide ettepanemine ja äravõtmine
(§ 660). — 28. Põrandate pesemine
(§ 661). — 29. Isiklik number (§ 662).
— 30. Laskemoona hoidmise kord kompa-
nis (§ 663—669).

IV peatükk.

Toitlusteenistus	185
1. Väeosa toitlustamine (§ 670—672). —	
2. Toiduainete hoidmine ja väljaandmine	
allüksustele (§ 673—676). — 3. Ajateeni-	
jate toitmine (§ 677—679). — 4. Üleaja-	
teenijate toitmine (§ 680). — 5. Ohvitse-	
ride toitmine (§ 681—683). — 6. Toidu	
valmistamine (§ 684—688). — 7. Toidu	
proovimine (§ 689). — 8. Rühma jagaja	
(§ 690).	

V peatükk.

Sanitarteenistus	190
1. Üldised alused (§ 691—694). — 2. Arst-	
lik ülevaatus (§ 695—698). — 3. Iga-	
päevane haigete läbivaatamine ja arsti-	
abi (§ 699—703). — 4. Kaitsevæelaste lä-	
bivaatamine erijuhtudel (§ 704—707).	
— 5. Haigemajja saatmine ja tagasitu-	
lek (§ 708—710). — 6. Haiged rügemendi	
ambulantsis (§ 711). — 7. Haiged ohvit-	
serid ja väljaspool kasarmut elavad üle-	
ajateenijad (§ 712—713). — 8. Võitlus	
suguhaiguste vastu (§ 714). — 9. Sani-	
tar-personaali osavõtmine õppustest, rän-	
nakutest ja manöövritest (§ 715). — 10.	
Saunas käimine (§ 716—717). — 11. Sup-	
lemine (§ 718). — 12. Pesu pesemine	
(§ 719).	

VI peatükk.

Postisaadetiste kättetoimetamine ja ärasaatmine	
(§ 720—724)	199

Distiplinaar-arreteerimise kord	201
1. Rügemendi arestiruum (§ 725—726).	
— 2. Kord arestiruumis ja arreteeritute valvamine (§ 727). — 3. Aresti alla paigutamise ja vabastamise kord (§ 728—732).	

VIII peatükk.

Liikumise kord tänaval (§ 733—736)	204
---	------------

IX peatükk.

Väljalubamine kasarmu piirkonnast. Puhkus. Pühad. Omavoliline lahkumine.	205
1. Väljalubamine kasarmu piirkonnast (§ 737—748). — 2. Üleajateenijate väljalubamine (§ 749—751). — 3. Puhkus (§ 752—757). — 5. Pühad (§ 759—760). — 6. Omavoliline lahkumine (§ 761—763).	

LISAD.

Nr. 1. Kaitsevaelase truudusetöötus	212
Nr. 2. Juhtnöörid hobusega ümberkäimiseks	213
Nr. 3. Korrapidajate näitlikud ettekannete vormid	234
Nr. 4. Vorm Nr. 1. Vanema arsti päevane aruanne	235
Nr. 5. „ Nr. 2. Haigete hobuste raamat	236
Nr. 6. „ Nr. 3. Veterinaararsti päevane aruanne	237
Nr. 6 ¹ . Juhised valvealuste järelevalve korraldamiseks	238
Nr. 7. Vorm Nr. 4. Kompani päevane aruanne	239
Nr. 8. „ Nr. 5. Rühma nimestik	241
Nr. 9. „ Nr. 6. Rühma toimkonnaleht	242
Nr. 10. „ Nr. 7. Rühma varustuse nimestik	243
Nr. 11. „ Nr. 8. Rühma üldise varanduse raamat	244
Nr. 12. „ Nr. 9. Rühma lühike hobuste nimestik	245

			Lhk.
Nr 13.	Vorm	Nr. 10. Rühma hobuserautamise leht	246
Nr. 14.	„	Nr. 11. Rühma hobuste kontrollraamat	247
Nr. 15.	„	Nr. 12. Rühma inventari nimestik	248
Nr. 16.	„	Nr. 13. Kompani varaaida seisu tabel	249
Nr. 17.	„	Nr. 14. Kompani toiduainete päevaleht	250
Nr. 18.	„	Nr. 15. Kompani toidu aruanne .	251
Nr. 19.	„	Nr. 16. Kompani relvade aida seisu tabel	253
Nr. 20.	„	Nr. 17. Rügemendi korrapidaja ööpäevane aruanne	254
Nr. 21.	„	Nr. 18. Rügemendi distsiplinaarkorras arreteeritavate all-ohvitseride ja sõdurite järjekorra nimestik . . .	255
Nr. 22.	„	Nr. 19. Rügemendi arreteeritute raamat	256
Nr. 23.	„	Nr. 20. Arreteerimise leht	257
Nr. 24.	„	Nr. 21. Kompani toidu kontrollraamat	258
Nr. 25.	„	Nr. 22. Kompani väljalubatute raamat	259
Nr. 26.	„	Nr. 23. Kompani külaliste raamat	260
Nr. 27.	„	Nr. 24. Kompani haigete raamat	261
Nr. 28.	„	Nr. 25. Kompani valve all ja kasarmuarestis olevate tahvel	262
Nr. 29.	„	Nr. 26. Käskude raamat	263
Nr. 30.	„	Nr. 27. Ruumi mahutuse tabel .	264
Nr. 31.	„	Nr. 28. Kompani arstliku ülevaatus raamat	265
Nr. 32.	„	Nr. 29. Väljalubamise täht	266
Nr 33.	„	Nr. 30. Puhkuse (komandeerimise) tunnistus	267

SISEMÄÄRUSTIK.

ESIMENE JAGU.

I p e a t ü k k.

KAITSEVÄETEENISTUSE PÕHIJONED JA ISELOOM.

1. Riigikaitse vajadus.

§ 1. Eesti rahvas on omale vabaduse kätte võidelnud Vabadusesõjas enda paremate poegade vere ja suurte varanduslike ohvritega ning loonud Eesti Vabariigi kõikumatus usus ja vankumatus tahtmises olla iseseisev ja rippumatu teiste vabade rahvaste peres.

Rahva vabadus ja riiklik iseseisvus vajab kindlat ja alaliselt valvsat kaitset. See on eriti tarvilik meie riigi geograafilise asendi tõttu.

Riigikaitse teostamine on iga kodaniku kõrgeim ja austavaim, kuid ühtlasi raskeim kohus, kusjuures tuleb mees pidada, et kõigepealt peame lootma oma jõu peale.

2. Kaitsevägi.

§ 2. Eesti Vabariigi sõjalist kaitset teostab alaline kaitsevägi kui kindlaim ja meie oludes otstarbekohasim riigikaitse organ.

Kaitseväeteenistus on sunduslik kõigile selleks kõlblikele meeskodanikkudele.

§ 3. Kaitseväge ülesanne on võidukalt kaitsta Vabariigi iseseisvust ja põhiseadusega maksmapandud riigikorda.

Kaitseväe rahuaegse teenistuse eesmärgiks on alaline valmisolek riigikaitseks ning selleks ettevalmistamine. Kaitseväge rahuaegne teenistus on kool, kus kodanik omandab riigikaitseks tarviliku sõjaväelise kasvatuse, teadmised ja oskused.

§ 4. Kaitsevägi moodustab ühise, kindla, lahkkelideta pere. Sellesse ühisesse peresse kuuluvad väeliigid on üheõiguslikud.

Kaitseväge teovõime oleneb tema üksikute osade korrapärasest ja sõbralikust koostöötamisest.

Ühisesse peresse kuuluvus peab väljenduma igalpool kaitseväge eluolus; sellekohast meeolelu ja tundeid tuleb alaliselt süvendada kaitseväge vastava kasvatusega.

Ühistunde kasvatamise huvides on kaitseväelastel poliitilisest tegevusest osavõtmine piiratud kaitseväeteenistuse seadusega (§ 31 p. 2), s. o. neile on keelatud igasuguste poliitiliste erakondade, ühingute ja rühmitiste juhtivate ja kontrollivate organite liige olla ja aktiivselt osa võtta poliitilistest miitingutest, koosolekutest ja kihutustööst.

§ 5. Kaitsevägi on Vabariigi Valitsuse juhatada.

Rahua ajal on Kaitseminister kaitseväge kõrgeim ülem.

§ 6. Lahinguvõime saavutamiseks peab kaitseväes valitsema kindel distsipliin, mis on rajatud kohusetundele, riigiustavusele, isamaa-armastusele, autundele ja kutseuhkusele.

3. Distsipliin.

§ 7. Kaitseväge distsipliin avaldub maksvate seaduste, määruste ja ülema (vanema) kaskude vastuvaidlematus, kiires ja täpsas täit-

mises, kaitseväelaste heades väliskommetes ja nende korralikus välimuses.

Alludes ainsale kõrgema juhtiva võimu tahtele esineb distsiplineeritud kaitsevägi võimsa lahingujõuna. Selle tahte täitmist ei tohi takistada ei isiklikud tunded, kannatused ega surma oht.

§ 8. Kaitseväes peab valitsema teadlik distsipliin.

Teadlik distsipliin väljendub kaitseväelase selges arusaamises oma kohustest ja viimaste kohusetruus täitmisel.

§ 9. Kohusetunne saavutatakse sõjaväelise kasvatusega ja teda tuleb süvendada harjumuseks.

Kohusetunne sunnib kaitseväelast oma kohuseid ja juhi käske teadlikult täitma igas olukorras, raskustele vaatamata, ohverdades vajaduse korral oma elu.

Kohusetunde kasvatamisele ja süvendamisele tuleb panna erilist rõhku. Sellele aitavad kaasa juhi eeskuju, kindel sisemine kord ja väljaõpe.

§ 10. Distsipliin on kaitseväe peamine ja ühendav jõud. Distsiplineerimata kaitsevägi toob riigile ainult kahju, sest sõja korral ta osutuks lahinguvõimetuks.

§ 11. Sõjaväe distsipliin kohustab ülemat käsualuseid karistama seadustest ja käskudest üleastumiste, nende hooletu ja lohaka täitmise ja halva ülalpidamise eest ning seadustes ettenähtud juhtudel neid kohtu alla andma. Samuti distsipliin nõuab, et ülem peab oma käsualuste eest isalikult hoolt kandma, olema nende vastutulelikuks ja heatahtlikuks nõuandjaks nii teenistuses kui isiklikus elus ja hoidma neid eemale kõlbmatuist tegudest.

§ 12. Lähedane ja sõbralik vahekord käsuallustega ei tohi esile tuua juhi õiguste ja kohuste rikkumist ega tema autoriteeti alandavaid nähtusi.

4. Käsk ja käsutäitmine.

§ 13. Käsk on juhi tahte väljendus sõnas, kirjas, või märguandes.

Käsk peab olema täppis, selge, lühike ja kindel. Suulises ja kirjalikus käsus olgu ära tähendatud eesmärk, täppis ülesanne ja täitmise aeg. Täitmise viis jääb käsutäitja valida, kusjuures käsuandja vajaduse korral on kohustatud juhtnööre andma.

§ 14. Kui käsusaaja käsust selgesti aru ei saanud, on ta kohustatud käsuandjalt selgust küsima. Käsuandja on kohustatud kontrollima, kas käsust on õieti aru saadud. Suulise käsu juures kordab käsusaaja käsu otsekohe pärast saamist.

§ 15. Käsu täitmisest tuleb käsuandjale ette kanda, kui viimane seda käsuandmise juures nõuab.

§ 16. Käsuallune peab täitma vastuvaidlematult kõik ülema käsud, välja arvatud ilmsi kuritegelikud käsud.

Kuritegelikuks loetakse käsk, mis nõuab käsualluselt Eesti Vabariigi seadustega karistatava süüteo toimepanemist.

Kuritegeliku käsu jätab käsuallune täitmata ja kannab sellest viibimata ette järgmisele kõrgemale ülemale.

Käsuandja on vastutav iga tema poolt antud käsu eest, kuid kuritegeliku käsu täitmise eest vastutab ka käsutäitja.

§ 17. Käsud, mille täitmisega käsualune süütegu toime ei pane, kuid mille andmiseks ülemal seaduslik õigus puudus, täidetakse vastuvaidlematult. Tagajärgede eest vastutab käsuandja.

§ 18. Kaebust antud käsu peale võib tõsta ainult pärast käsu täitmist, välja arvatud § 16 ettenähtud kuritegelikud käsud, kus käsk täitmata jääb ja järgmisele ülemale asjast ette kantakse.

§ 19. Kui käsualune allohvitser või sõdur saab kaks või rohkem käsku, mis üksteise täitmist takistavad, kannab ta iga järgneva käsu andjale eelmistest täitmata käskudest ette. Kui aga sellele vaatamata viimase käsu andja nõuab oma käsu viibimata täitmist, siis täidab selle käsualune allohvitser või sõdur. Vastutus langeb siin ainult käsuandja peale.

Täitmata jäänud käskudest kannavad ette igal juhul selle andjale nii käsusaaja, kui ka see, kelle käsul ennem antud käsk täitmata jäi.

§ 20. Käsud antakse reeglina alluvuse järjekorras.

Otse kõrgemalt ülemalt saadud käsust peab käsusaaja vahetule ülemale esimesel võimalusel ette kandma.

§ 21. Käskude täitmisel kaitseväelased on kohustatud üksteisele abiks olema nõu ja teoga, kui see nende otseste ülesannete täitmist ei takista.

§ 22. Lohakas, hooletu ja mitteõigeaegne käsutäitmine on karistatav.

Käsu lohaka, hooletu ja mitteõigeaegse täitmise kui ka üldse käsu mittetäitmise võimaldamine on distsipliini rikkumine ülema (vanema) poolt.

§ 23. Antud käsu muutmine või tagasi-võtmine kõigutab käsuandja autoriteeti ja tekitab segadust. Sellepärast peab käsuandja kõik käsud enne nende andmist põhjalikult läbi kaaluma ja kindlasti otsustama.

5. Sisemine ja väline side.

§ 24. Kaitseväe edukaks tegevuseks on tarvilik sisemine side, mis avaldub ülemate (vanemate) ja käsualuste (nooremate) vastastikuses arusaamises ja usalduses ning kõikide kaitseväelaste valmisolekus üksteist vastastikku aidata igal ajal ja kohas, vaatamata ohule.

Mida raskemaks muutub olukord, seda kindlamini peab avalduma sisemine side ja valmisolek üksteist abistada, tarbekorral oma elu ohvriks tuues.

Sisemine side loob kaitsevälases teadmise, et teised teda ka kõige raskemas olukorras hädasse ei jäta. Ta loob ühise pere, alates kaitseväe kõrgeimast ülemast ja lõpetades reamehega ning aitab üle saada kõigist raskustest.

Sisemine side luuakse kasvatusena, ühise töö ja elu tingimustega.

§ 25. Nähtavad vahendid, mille abil sise-mist sidet kasvatatakse ja alal hoitakse, nimetatakse väliseks sideks.

Tähtsamad nendest vahenditest on ühine vorm, kasarmu kord, sõjaväeline tervitamine, koondrivi harjutused, väeosa lipp ja traditsioonid, pidulikud tseremooniad jne.

Mida jõulisem ja meeleolurikkam on väeosas välise side teostamine, seda kindlamaks kujuneb seal sisemine side ning tõuseb lahinguvõime.

§ 26. Lahinguüksuste kiirel ettevalmistamisel sisemine side saavutatakse järgmiselt:

kindla sisekorraga ja koondrivi harjutustega luuakse distsipliini tunne, erksus ja tähelepanu; taktikaliste õppustega ühes päevaste ja öiste alarmidega tagatakse alaline lahinguvahmis olek; kõnelustega ja omavaheliste vestlustega õppustel ja vabal ajal luuakse vastav meeoleolu.

§ 27. Sisemist sidet väeosade ja väeliikide vahel saavutatakse vastastikku tutvunemisega õppe- ja külaskäikude abil.

§ 28. Sama kindel kui kaitseväes eneses peab sisemine side olema ka kaitseväe ja kaitseliidu ning kaitseväe ja rahva vahel, sest kaitsevägi kujutab endast rahva lahutamatu osa.

Side kaitseväe ja kaitseliidu vahel saavutatakse vastastikuse abistamisega sõjalise ettevalmistuse alal, ühiste õppuste ja pidulikkude koosviibimiste korraldamisega, juhtide vastastikuse läbikäimisega jne.

Sidet kaitseväe ja rahva vahel teostatakse sellega, et kutsutakse osa võtma kaitseväe pidulikkudest sündmustest seltskonna esindajaid, korraldatakse kaitseväe paraade, jalutuskäike muusika ja laulu saatel, rahvapidusid kaitseväe erialalise esinemisega jne.

§ 29. Sisemise side alalhoidmise ja süvendamise eest tuleb alaliselt hoolitseda.

6. Isamaa-armastus ja riiklik meeoleolu.

§ 30. Isamaa-armastus avaldub oma riigi ja kodukoha kallikspidamises ja valmisolekus neid kaitsta igasuguse vägivalla vastu, ohverdades vajaduse korral ka oma elu.

§ 31. Isamaa-armastus on alus, millele tugeneb kaitseväe sisemine side, riigiustavus ja kohusetruudus. Neid kõrgeid omadusi süvendatakse kaitseväe vastava kasvatamisega, tema eluolu otstarbekohase korraldamisega ning õppe- ja selgitustööga.

Kaitsevägi, kus isamaa-armastus ja riiklik meeleolu puudub, on vastuvõtlik uuemaaja võimsale sõdimisvahendile — vaenlase propagandale — ja võib selle tõttu muutuda mitte üksi lahinguvõimetuks, vaid ka ohtlikuks riigile.

§ 32. Isamaa mõistet peab sõjaväelise kasvatuse juures laiendama ja lahutamatuks siduma rahvuse — maa põlised elanikud — mõistega, kuid niiviisi, et see muulastest kaitseväelasi ei haavaks, vaid neid koguni kaasa tõmbaks.

§ 33. Tõsine isamaalane-kaitseväelane ei luba kunagi riigist, tema korrast, kaitseväest ega rahvast halvakspanevalt kõnelda ja hoolitseb selle eest, et süüdlane selles vastutusele võetaks.

II p e a t ü k k.

KAITSEVÄELANE, TEMA OMADUSED JA ÜLDKOHUSED.

1. Kaitseväelase kutse.

§ 34. Kaitseväelane on Eesti demokraatliku Vabariigi iseseisvuse ja julgeoleku kaitsja tema vaenlaste vastu.

Kaitseväeteenistuse aeg ja kohustused on kindlaks määratud „Kaitseväeteenistuse seaduses“.

§ 35. Kaitseväelased jagunevad kahte suuremasse liiki: elukutselised ja ajateenijad.

Elukutselised kaitseväelased on ohvitserid, kaitseväe ametnikud ja üleajateenijad. Ajateenijad on allohvitserid ja sõdurid, kes teenivad sunduslikku aega.

§ 36. Ajateenijatele on rahuaegne teenistusaeg seadusliku koolisunduse jätkamine, kus kodanik oma tõsiseimale ja austavaimale ülesandele — riigikaitsele — ette valmistatakse riigi kulul.

Ajateenijatele kaitseväelastele antakse riigi poolt varustus, ülalpidamine ja raha hädalisemateks isiklikkudeks tarveteks.

§ 37. Sõjalise ettevalmistuse ja auastmete poolest kaitseväelased jagunevad: ohvitserideks (kindralid, vanemohvitserid, nooremohvitserid), kaitseväe ametnikkudeks, allohvitserideks (ohvitseri asetäitjad, veltveebid, vanem-allohvitserid ja noorem-allohvitserid) ja sõduriteks (kapralid, reamehed ja noored).

2. Kaitseväelase peamised omadused.

§ 38. Oma väljanägemise, ülalpidamise ja kehalise arenemise poolest peab iga kaitseväelane esinema korralikkuse, mehisuse ja jõu eeskujuna. Need omadused avalduvad tema silmavaates, korralikus, puhtas ja hästi hooldatud riietuses, seisakus, liigutustes ja sõjaväelise viisakuse reeglite pidamises.

Loetletud omaduste järele otsustavad kaitseväelaste tubliduse üle nende kaaskodanikud, välismaalased, sõbrad ja vaenlased. Korraliku väljanägemisega ja ülalpidamisega kaitseväelased loovad oma rahva ja välismaalaste hulgas Vabariigi kaitseväele sõpru ja poolehoidu, vaenlastes aga tekitavad kartust ja hirmu.

Igasugune korratus, lohakus, vedelus ja viisakusetus iga üksiku kaitsevälase välimuses ja ülalpidamises alandab kaitseväge au ja temast lugupidamist.

§ 39. Välise külje kõrval omavad erilise tähtsuse kaitsevälase moraalsed omadused. Peale distsipliini, mis on rajatud kohusetundele, isamaa-armastusele ja riiklikule meeleolule, on peamised nendest: ustavus ja ausameelsus, julgus, vaprus ja võitlusvalmis olek, otsustamis- ja algatusvõime, viisakus, kokkuhoidlikkus, kasinus (§ 45), kannatlikkus ja kindel usk oma võimetesse.

§ 40. Ustav ja ausameelne kaitsevälane on kõigepealt riigiustav kodanik, kes jääb surmani truuks kaitsevälase truudusetootusele. Ta ei lase end kohusetäitmisest millegagi ära meelitada ja ei valeta kunagi.

Iseäranis autu ja raskelt karistatav on kaitsevälasele äraandmine ja salakuulamine vaenlase kasuks, ülemale vastuhakkamine, lahinguväljalt omavoliliselt lahkumine, vaenlasele allaandmine.

Ustav kaitsevälane täidab tema peale pandud kohuseid täpsalt ja peab antud sõna alati kindlasti. Riigi ja võõra varaga ümberkäimisel on tema kõigiti aus ja kokkuhoidlik.

§ 41. Julgus, vaprus ja võitlusvalmis olek on kaitsevälase endastmõistetavad lahinguomadused. Julgus väljendub surmahirmu kartmatuses, vaprus aga — raugematus võitlusihas vaenlasega silm silma vastu sattuda ja teda hävitada.

Argtus on kaitsevälasele häbiks ja teotuseks.

Kaaskodanikkude hulgas peab kaitsevälane esinema julguse ja vapruse eeskujuna õn-

netute juhtude, kurjategijate vastu teotsemise jne. puhul.

Julguse ja vapruse kaasomadused on mee- lekindlus ja külmaveresus ka kõige ohtlikumatel ootamatutel juhtumustel ja tahtekindlus ning püsivus ülesseatud eesmärgi teostamisel, vaata- mata ettetulevatele takistustele.

Kaitseväelase kihutajaks julgetele ja vap- ratele tegudele peab olema teadmine, et oht riigile tähendab ka ohtu igale üksikule riigi elani- kule, et võitjat ootab kuulsus, au ja et austav on surra isamaa eest, sest langenud kangelaste mälestus on kustumatu ja annab tulevale põl- vele jõudu võitluses oma olemasolu ja elu eest.

§ 42. Kindel ja kiire otsustamisvõime ei anna maad kõhklemisele ja viivitusele, mis ise- äranis ohtlikud lahingtegevuses.

Algatusvõime on iseäranis tarvilik sõja- ajal lahingus iseseisvalt teotsemiseks ja rahu- ajal kaitseväge kasvatamise ja eluolu korralda- mise töös. Algatusvõime tarvitamine ei tohi muutuda omavoliliseks teotsemiseks, vaid peab avalduma oma tegevuse ja ülesannete piires.

§ 43. Üldiste viisakusereeglite, iseäranis aga sõjaväelise viisakuse nõuete hoolas ja täppis täitmine kindlustab hea läbisaamise kaitseväge- laste eneste vahel ja seltskondlikus läbikäimi- ses, süvendades ja kõvendades sisemist sidet.

§ 44. Kokkuhoidlikkus peab avalduma kõigepealt riigi varandusega ja varustusega üm- berkäimises; peab pidama meeles, et riigi vara on suure hoolega ja vaevaga kogutud rahva vara ja et pealtnäha ka tühise tähtsusega kokkuhoid- mine riiklikus varustuses ja varanduses toovad nende teostamisel terve kaitseväge kohta riigile majanduslikku kasu.

§ 45. Kasinus nõuab kaitseväelaselt mõõdukust ja korralikkust elukommetes ja ülalpidamises, iseäranis aga joovastavate jookide tarvitamisel; peab pidama meeles, et karskus on kaitsevälase austavaks omaduseks. Kõlblustunnet haavavad kõnelused, vandumine ja kirumine on lubamatud.

§ 46. Distsipliin ja tema alus — kohusetunne, sisemine ja väline side, isamaa-armastus ja ülemal loetletud kaitsevälase omadused moodustavad kaitseväe moraalse väärtuse ja tema jõu.

Ülemate (vanemate) kohuseks on püüda neid omadusi käsualustes kaitsevälastes äratada ja harjumuseks muutumiseni süvendada.

3. Kaitsevälaste üldkohused.

§ 47. Kõikide kaitsevälaste peamiseks kohuseks on kaitsta Eesti Vabariiki ja tema põhiseaduslikku korda igal ajal ja igal viisil, vajaduse korral selleks ohvriks tuues oma elu.

Riigikaitse teenistusele kaitsevälased on kohustatud pühendama kogu oma mõistuse, tahtmise ja jõu. Neile on keelatud siduda end igasuguse kõrvalise tegevusega, mis võiks takistada teenistusekohuste korralikku täitmist.

§ 48. Igast tähelepandud või kuulnud teost või juhtumusest, mis on sihitud Eesti Vabariigi ja tema põhiseadusliku korra vastu, on kaitsevälane kohustatud viibimata ette kandma oma ülemale või lähemale riigikaitse asutisele; on aga asi väga kiire iseloomuga, siis ükskõik missugusele lähemale riigiasutisele.

§ 49. Seadustes, seadlustes, määrustes ja juhtnõoirides ette nähtud kaitsevälaste kohuste, samuti antud käskude täppis täitmine on

kõikidele kaitseväelastele ühteviisi sunduslik, ametile ja auastmele vaatamata.

§ 50. Oma kohuseid peab kaitseväelane hästi tundma ja oskama neid täpsalt täita.

Sellepärast peab iga kaitseväelane oma ametialasse puutuvad seadused, määrused ja juhtnöörid mitte üksi ära õppima, vaid ka hästi oskama neid praktiliselt kasutada. Oma teadmisi ja oskusi kaitseväelane on kohustatud alaliselt täiendama ja värskendama.

Peale selle iga kaitseväelane, ametialale ja auastmele vaatamata, on kohustatud tundma käsitulerelvi ja üksiku mehe võitlusvõtteid ning oskama neid tarvitada oma asutise, meeskonna ja enese kaitseks.

§ 51. Kohuste ja käskude mittetäitmisel kaitseväelane ei saa end vabandada tarvilikkude teadmiste ja oskuste puudumisega. Ta on õigustatud igasuguste arusaamatuste ja tekkinud raskuste puhul ülemalt (vanemalt) või kaasteenijatelt nõu küsima; kui see aga võimalik ei ole, peab kaitseväelane otsustama ja teotsema oma parima arusaamise järele, meeles pidades, et tegevuseta olek, kõhklemine ja viivitamine on iseäranis kaitseväge lahingtegevuses segadust ja kaotust toovad nähtused.

§ 52. Kõikides teenistusse puutuvates küsimustes iga kaitseväelane on kohustatud pöörduma oma vahetu ülema poole. Viimase loal võib ta pöörduda järgmise või kõrgema ülema poole. Selle alla ei kuulu distsiplinaarkaristuste seadluses ettenähtud kaebused.

§ 53. Kaitseväelane on kohustatud ette kandma oma vahetule ülemale kõigist temaga juhtunud tähtsamatest sündmustest, kõikidest kõrgematelt ülematelt saadud käskudest ja te-

male tehtud märkustest, saadud ergutustest ning kiitustest jne.

§ 54. Kaitseväelased on kohustatud üksteist ülesannete ja käskude täitmisel vastastikku toetama, sest ühisel nõul ja jõul on võimalik edukalt täita ka kõige raskemad ülesanded.

§ 55. Kaitseväelane, kes teotseb oma ameti alal või temale antud ülesande või käsu täitmiseks, loetakse teenistusekohuste täitmisel olevaks.

Teenistusekohuste täitmisel ei tohi lubada lõtvust ega kõrvalekaldumist kellegi eestkostmise või perekondlikkude ja tutvussidemete mõjul.

§ 56. Kaitseväelane ei tohi avaldada ega edasi anda ei suuliselt ega kirjas teenistuslikke saladusi neile, kes ei ole õigustatud neid teadma. Teenistuse asjus peab olema ettevaatlik ja tagasihoidlik nii jutuajamises ja kirjavahetuses omavahel kui ka lähemate sugulastega ja sõpradega.

§ 57. Oma väeosa au ja head nime peab kaitseväelane kalliks pidama.

Sellepärast on ta kohustatud täpsalt täitma distsipliini ja sisemise side väliseid avaldusi, samuti ka viisakuse reegleid, meeles pidades, et iga üksiku kaitseväelase ülalpidamise järele otsustatakse selle väeosa üle, mille vormi ta kannab.

§ 58. Oma väeosast ja juhtidest halvaks-panevalt kõnelemine ja nende kohta pahatahtlikkude juttude laialilaotamine on autu ja karistatav tegu.

§ 59. Tegelikus kaitseväeteenistuses olev kaitseväelane on õigustatud omal vastutusel

mittesõjaväelise sisuga kirjutisi trükis avaldama oma allkirjaga, kuid oma auastet ja ametikohta allkirjas või kirjutise sisus ära tähendama. Kui kaitseväelane avaldab oma kirjutise trükis varjunime all või hoopis ilma allkirjata, siis peab tema sellest igakord oma väeosa ülemale ette kandma.

On keelatud ja karistatav trükis avaldada või trükis avaldamiseks anda kirjutisi või andmeid sõjaväeliste küsimuste üle, niisama ka andmeid, juhtumusi ja näiteid, mis kellelgi on teada oma ametiala ja teenistuse iseloomu tõttu, ilma väeosa või kõrgema ülema loata, välja arvatud kirjutised, mis saadetakse kaitseväe ametlikkudele ajakirjadele.

§ 60. Kui noorem kaitseväelane, kes pandud korra järele valvajaks, paneb tähele korrarikkumist vanema poolt, siis peab ta esinema vanemale, nimetades oma ameti ja nime, ja teatama vanemale, mille põhjal on keelatud viimase tegevus. Kui sellele vaatamata korrarikkumine vanema poolt kestab, teatab korralvur-kaitseväelane sellest viibimata oma vahetule ülemale, kui teist korraldust ei ole.

§ 61. Kaitseväelased võivad osa võtta ainult nendest rongikäikudest ja meelevaldustest, millest osavõtmine on lubatud garnisoni ülema korraldusega. Harilikud matuserongikäikudest osavõtmiseks eriluba nõutav ei ole.

§ 62. Koosolekutelt, pidudelt, rongikäikudelt ja koosviibimistelt, kus ilmsiks tuleb Vabariigi põhiseadusliku korra vastane meelevolu, peavad kõik kaitseväelased lahkuma ja neist § 48 korras ette kandma.

Esinemisest avalikkudel pidudel ja koosolekutel võib kaitseväelane osa võtta väeosa ülema loaga.

§ 63. Kaitseväelastele on keelatud segada end kodanlike ametivõimude tegevusse ja korraldustesse, välja arvatud juhud, kui see seaduses otsekohe on ette nähtud.

§ 64. Õnnetutel juhtudel, kaitsmisel vägivalda vastu, kurjategijate tagaajamisel jne. on kaitseväelane kohustatud mitte üksi abiks olema riigivõimu esindajale, vaid ka esinema ettevõtlikkuse, julguse ja mehisuse eeskujuna.

§ 65. Kaitseväelased peavad hoiduma eraisikutega tülli sattumast või nende omavahelisesse tülidesse segamast.

Kaitseväelane peab kaasteenijale abi andma, kui sellele kallale tungitakse jõuga või relvaga. Relvaks loetakse ka igasugune terariist või abinõu, millega teisele haava võib lüüa või tervisele kahju teha.

§ 66. Kaitseväelased kannavad neile riigi poolt välja antud kui ka isiklike relvi vastavalt sellekohastele erimäärustele.

Relva tarvitamine väljaspool lahingtegevust sünnib vastavalt Garnisoni määrustikus ettenähtud korrale.

§ 67. Reameheks ülendamisel annab noor avalikult ja pidulikult truudusetootuse. Peale selle andmist kirjutab ta alla truudusetootuse lehele, mis alal hoitakse teenistuselehe juures. Ühes sellega ülendatakse noor reameheks ja võetakse vastu kaitseväelaste ühise pere täieõiguslikuks liikmeks.

Truudusetootuse sõnu (Lisa nr. 1) peab iga kaitseväelane peast teadma.

III p e a t ü k k.

ALLUVUS. JUHTIDE JA KÄSUALUSTE VASTASTIKUSED SUHTED JA KOHUSED.**1. Ülemad ja käsualused.**

§ 68. Ühise, kõrgema, juhtiva võimu tahte maksmapanemiseks ja kaitseväge osade tegevuse ühtlustamiseks kaitseväelased oma vastastikuste suhete poolest jagunevad ülemateks ja käsualusteks, vanemateks ja nooremateks.

§ 69. Ülemaks nimetatakse kaitseväelast, kes on määratud alaliselt või ajutiselt juhtima teiste kaitseväelaste tegevust ja kandma nende eest seaduses ettenähtud vastutust.

Ülemale on antud võim ja tema peale on pandud kohustus käsualuseid käsutada, nendelt sõnakuulmist nõuda ja neid oma võimu piires distsiplinaarselt karistada.

Ülemateks loetakse ka kõik kompani ohvitserid oma kompani allohvitseridele ja sõduritele, kuid distsiplinaarvõimu omavad nad ainult neile alluva üksuse koosseisu kuuluvate üle.

Lähimat ülemat nimetatakse vahetuks ülemaks.

Ülema käsutusse määratud kaitseväelasi, auastmele vaatamata, nimetatakse käsualusteks.

2. Vanemad ja nooremad.

§ 70. Kõrgemas auastmes kaitseväelasi nimetatakse nendest nooremate suhtes, kui nad ei ole viimastele ülemad ega käsualused, vanemateks, auastmes nooremaid — nooremateks. See käib ka mittetegelikus teenistuses olevate kaitseväelaste kohta, kui nad kaitseväge vormi kannavad.

§ 71. Vanemate kohus on valvata nooremate ülalpidamise järele väljaspool teenistust, korra jaluleseadmiseks abinõusid tarvitusele võttes Kaitseväe distsiplinaarkaristuste seadluse § 27 (RT 33 — 1930) põhjal. Selleks on vanemal õigus nooremaid käskida, neile meele-tuletusi teha ja viimased on kohustatud neid vanemate käske täitma kui ülema käske. Vanema käsku täitma on sel juhul kohustatud mitte ainult korrarikkujad ise, vaid ka juuresviibivad nooremad, keda vanem abiks kutsub korratuste lõpetamiseks ja tarbekorral korrarikkujate vahi alla toimetamiseks.

Sõjaajal lahingu olukorras, samuti rahu või sõjaajal siseriigis tekkinud sõjariistus mässu mahasurumisel Vabariigi Valitsuse korralduses seisvate relvastatud jõududega, on iga noorem kohustatud igal juhul vanema käske täitma kui ülema käske.

Distsiplinaarkaristuste määramise õigust vanematel nooremate suhtes ei ole.

§ 72. Vanema haavamine noorema poolt sõnaga või teoga, või temale nõutava lugupidamise mitteülesnäitamine loetakse võrdseks ülema haavamisega käsualuste poolt, kui süütegu on toime pandud:

vanemohvitseri poolt kindrali vastu;

nooremohvitseri poolt vanemohvitseri või kindrali vastu;

sõduri või allohvitseri poolt tegevas teenistuses seisva nooremohvitseri, vanemohvitseri või kindrali vastu, teenistuskohuseid täitva kaitseväge ametniku või oma väeosa kaitseväge ametniku vastu (S. N. S. § 100).

§ 73. Kaitsevägealaste auastmete vanuse astmestik on järgmine:

Kõigis väeliikides peale
mereväe

Mereväes

Kindralid (admiralid).

1. Kindral.	1. —
2. Kindralleitnant.	2. —
3. Kindralmajor.	3. Kontradmiraal.

Vanemohvitserid.

4. Kolonel.	4. Mereväe-kapten.
5. Kolonelleitnant.	5. Kaptenleitnant.
6. Major.	6. Kaptenmajor.

Nooremohvitserid.

7. Kapten.	7. Vanemleitnant.
8. Leitnant.	8. Leitnant.
9. Nooremleitnant.	9. Nooremleitnant.
10. Lipnik.	10. Lipnik.

Allohvitserid.

11. Ohvitseri asetäitja.	11. Ohvitseri asetäitja.
12. —	12. Instruktor.
13. Veltveebel.	13. Pootsman (veltveebel).
14. Vanem-allohvitser.	14. Vanem-allohvitser.
15. Noorem-allohvitser.	15. Noorem-allohvitser.

Sõdurid.

16. Kapral.	16. I järgu madrus;
spetsialist.
17. Reamees.	17. II järgu madrus.
18. Noor.	18. Noor.

Noorema klassi kadetid on noorem-allohvitserid, vanema klassi kadetid — vanem-allohvitserid.

Portupei kadetil loetakse võrdseks:

noorem-portupei kadeti vanus — vanem-allohvitseri vanusega;

vanem-portupei kadeti vanus — veltveebli vanusega;

portupei veltveebli vanus — ohvitseri ase-täitja vanusega.

Aspirandi (allohvitseriks ülendamata) vanus loetakse võrdseks kaprali vanusega.

Rivitutel ametialadel teenivate ametimeeste vanus, kui neil pole allohvitseri auastet, loetakse neile teenistuse alal mittealluvate riviteenijate suhtes võrdseks kaprali vanusega.

Kaitseväe ametnikud loetakse vanemateks kõikidele neile teenistuse alal mittealluvatele allohvitseridele, sõduritele ja ametimeestele.

Kaitseväe ametnikkudest omavahel, samuti ka ametimeestest, kellel ei ole allohvitseri auastet, omavahel loetakse vanemaks see, kelle kõrgem ametikoht. Võrdse ametikoha korral aga see, kelle teenistuseaeg viimasel ametikohal on suurem.

Ohvitserid on kaitseväe ametnikkudele vanemateks siis, kui nende auaste on võrdne või suurem auastmest, millele vastab kaitseväe ametniku ametikoht. Kaitseväe ametnikkudel ohvitseride kohta vanema õigust ei ole, kuid sõjaväelise viisakuse suhtes (tervitamine jne.) talitatakse ohvitseride auastmete ja ametnikkude ametiastmete tunnusmärkide vastavuse järel.

Kaitseväelaste vanuse kindlaksmääramisel ei tehta vahet väelike, maa- ja mereväe vahel.

Ühes auastmes kaitseväelastest loetakse vanemaks kõrgemal ametikohal seisev, võrdse ametikoha puhul see, kellel suurem auastme va-

nus, ühesuguse auastme vanuse korral see, kellel eelmise auastme vanus suurem.

Kaitseväelane, kellel on Vabaduserist, loetakse vanemaks samas auastmes (ametiastmes) kaitseväelasest, kellel Vabaduseristi ei ole, kui viimane ei ole temast kõrgemal ametikohal.

§ 74. Juhtudel, kui teenistusealal tuleb teotseda koos mitmel kaitseväelasel, kes muidu üksteisele ei allu, või väeosade (üksuste) juhuslikkudel kokkusattumistel, kui nende ülemate vastastikused suhted pole kindlaks määratud, loetakse teiste ülemaks vanem koos teotsevatest kaitseväelastest kuni vastava korralduseni. Niisugustel juhtudel loetakse vanemaks see kaitseväelane, kellel on vanem ametikoht, kui ametikohad on võrdsed, siis auastme ja auastmes vanuse järele, auastmes võrdse vanuse korral aga eelmise auastme vanuse järele.

§ 75. Ülema ootamatu lahkumise puhul, kui ta pole omale määranud asetäitjat, asub kuni korralduseni tema kohuste täitmisele ameti, või kui ametid on võrdsed, siis auastme poolest kõige vanem kaitseväelane selleks erilist korraldust ootamata.

Ülema asetäitja omab kuni ülema kohaleilmumise silmapilguni ülema võimu, õigused ja kohused.

§ 76. M a k s v u s e k a o t a n u d.

3. Ülema iseloomustus, omadused ja kohused.

§ 77. Ülema ülesannete täitmine nõuab üldiseid ja sõjalisi teadmisi, oskust neid kasutada ja kogemusi käsualuste kasvatamisel, õpetamisel ja juhtimisel.

§ 78. Ülema peamisteks omadusteks on: erk mõistus ja avar silmaring, head üldised ja

sõjalised teadmised, mis seotud praktilise oskusega, kindel tahe ja töövõime, usk ja veendumus asjasse, õiglus ja erapooletus käsualuste hindamisel ning algatusvõime ühes otsustamisvõimega.

§ 79. Loetletud omadused on tarvilikud edukaks sõjaliseks tegevuseks, eeskätt selleks, et õieti olukorda hinnata, ja heade tagajärgede saavutamiseks kasvatamisel ja õpetamisel.

§ 80. Käsualuste ja ülemate usaldus juhi vastu tagavad eduka teotsemise.

Usaldus saavutatakse praktiliste oskustega ja hea ülalpidamisega.

§ 81. Kindel tahe ühes töövõimega, usk ja veendumus asjasse on tarvilikud teotsemiseks rasketes oludes. Nad on edu parimateks tagatisteks kasvatamisel, õpetamisel ja sõjategevuses.

Juhi jõuetus halvab käsualuste tegevust.

§ 82. Suur algatus- ja otsustamisvõime on juhile tarvilikud, et olukorra sunnil ka ilma kõrgema juhi korraldusteta ja juhtnöörideta üles seada uusi eesmärke ja ülesandeid ning leida teid ja abinõusid nende lahendamiseks.

See on iseäranis tähtis lahingutegevusel, kuid ka kaitseväge ettevalmistamisel ja tema eluolu korraldamise töös. Kõhklemine ja viivitamine asja otsustamisel, tingitud vastutuse kartusest, annab tunnistust juhi kodanliku julguse puudumisest.

§ 83. Käsualuste ja nende töö pealiskaudne, ebaõiglane ja erapoolik hindamine tekitab neis kibeduse ja pettumuse tunde ülema vastu, hävitab käsualuste algatusvõime, edasipüüdmise ja töötahte ja seega ka väeosa arenemise võimalused.

§ 84. Kõrkus ja upsakus halvavad käsualuste tegevust ja vähendavad usaldust juhi vastu.

§ 85. Ülema välistest omadustest on tähtsamad: sõjamehelik väljanägemine, korralik puhas välimuse ja riie, oskus viisakalt ja korrektselt esineda ja kõnelda veenvalt, kaasakiskuvalt, kuid rahulikult.

§ 86. Ülem (vanem) peab olema käsualustest (noorematest) kergesti eraldatav, et kunagi ei tekiks arusaamatusi käsutäitmise alal ja omavahelistes suhetes.

Ülemate (vanemate) hõlpsamaks eraldamiseks käsualustest (noorematest), kaitseväelise alluvuse ja omavaheliste suhete kindlaksmääramise otstarbel on tarvitusele võetud aastmed ja nende välised eraldusmärgid — aastme (kaitseväe ametnikkudel ja ametimeestel ametiaastme) tunnused.

§ 87. Üldiselt avaldub ülema tegevus käsualuste tegevuse juhtimises, kasvatamises, õpetamises, nende tarvete ja nõuete rahuldamise korraldamises ja järelevalves.

§ 88. Ülema tähtsaim kohus on käsualuste lahingtegevuse juhtimine.

Rahua ajal on ülema peamine ülesanne käsualuste ettevalmistamine tegevuseks sõja korral. Käsualuste ettevalmistamine sõjategevuseks seisab nende kasvatamises ja õpetamises. Need kaks tegevust on tüksteisega lahutamatu seotud ja läbi põimitud.

Kasvatajana ja õpetajana peab juht erilist rõhku panema käsualuste moraalsele kasvatusele ja nendes kindla riikliku meeoleolu loomisele. Selle teostamiseks peab kaitseväelaselt nõutavaid vaimlisi omadusi süvendama harjumuseks ja võimsateks tunneteks.

Ainult niisugused tunneteks muutunud harjumused võimaldavad hõredas lahingukorras üksikvõitlejal edukalt vastu panna moodsate võitluseabinõude hävitavale moraalsele mõjule, mille hulgas on esimesel kohal vaenlase propaganda.

Kasvatuslikke eesmärke on juht kohustatud silmas pidama niihästi käsualuste sisemise eluolu korraldamisel, kui ka igasugustel õpustel, pidulikkudel ja lihtsatel omavahelistel koosviibimistel.

§ 89. Võimsaks teguriks kaitseväelaste kasvatamisel ja õpetamisel on ülema isiklik eeskuju.

§ 90. Ülem peab erilist hoolt kandma nooremate ülemate kasvatamise ja õpetamise eest, sest nende kaudu teostab ta oma tahet alluvas väeosas.

§ 91. Ülema kui kasvataja ja õpetaja nõudmised ja korraldused ei tohi olla šabloonilised, vaid elulistest vajadustest välja kujunenud, läbi mõeldud ja praktilisi näpunäiteid sisaldavad.

Teenistuse ja käsualuste sõjalise kasvatuse huvid nõuavad, et ülem alati kontrolliks, kas kõik käsud ja korraldused käsualuste poolt ka kõigiti korralikult täidetakse.

§ 92. Ülem peab võimalikult rohkem kokku puutuma käsualuste igapäevase eluga ja tööga. See on tarvilik, et käsualuseid nende töös ja püüetes kõigiti toetada, parematele saavutustele ergutada ja õiglaselt hinnata.

Täiesti lubamatu on asju ajada ainult silmakirjaks ja kõrgema ülema rahulolemise ära teenimiseks.

Käsualustega peab ülem teenistuse alal olema heatahtlik, kuid tõsine, kindel, järjekindlalt nõudlik ja rahulik.

§ 93. Ülem peab hoiduma täitmast alluvate ülemate kohustustesse kuuluvaid ülesandeid.

Käsualuste juhtide töösse vajaduseta segamine takistab nende tööd, tekitab rahulolematust ja tüdimust töö vastu.

See ei tähenda aga mitte, et ülemal käsualustele ülematele töö juures ei tuleks juhatusi anda, kui seda vaja. Märkusi tehtagu rahulikult, asjalikult ja korrektset.

Kõige mõjuvam abinõu, et ära hoida vajadust käsualustele töö ajal juhatusi anda, on õigeaegne kontrollimine, samuti hoolitsemine selle eest, et käsualused nende peale pandavate ülesannete täitmiseks oleksid hästi ette valmistatud.

§ 94. Ülem ei tohi käsualustele lubada lõtvust teenistusekohuste täitmisel.

Kõrgema ülemuse arvustamine käsualuste juuresolekul on lubamatu.

Ülem peab hoiduma käsualuseid pilkamast, nende rahvuslikke, usulisi ja perekondlikke tundeid haavamast; samuti peab ta hoolt kandma, et käsualused isekeskis seda ei teeks.

Samuti lubamatu on mittelkohane familjäärsus käsualustega, rääkimata haavavatest jämedustest ja vandumistest.

Käsualuste kasvatamisel peab ülem veel eriliselt silmas pidama, et käsualused oskaksid eraldada eraelu sõbralikke ja isiklikke suhteid teenistuslikest.

§ 95. Kaitsevägele vajaliku meeleolu loomiseks, ühistunde ja sisemise side õhutamiseks ja süvendamiseks peab ülem käsualused viima

veendumusele, et nad kõik on kaastöölised oma ülemale tema vastutavas töös.

§ 96. Ülem on kohustatud hästi tundma oma vahetuid käsualuseid mitte üksi näo- ja nimepidi, vaid ka nende omadusi ja võimeid.

§ 97. Asjade otsustamisel, mis kuuluvad ülema oma võimkonda, ta ei pea pöörama kõrgema ülema poole.

Olukorras, kus täiendavate juhatusete saamine võimatu, peab käsualune otsustama ise. Parem midagi otsustada ja teha, kuigi sealjuures eksides, kui passiivse pealtvaatajana tegevusetalt seista.

§ 98. Ülema tegevuses tähelepanud väärnähtuste puhul on lubamatu veeretada süüdi käsualuste peale.

Vastutust mittekartva juhi käske täidetakse hea meelega, teda usaldatakse ja temast peetakse lugu.

§ 99. Käsualuste eest on ülem kohustatud isalikult hoolt kandma, süvenedes nende eluolusse, vajaduse korral olles neile nõuandjaks ja kõrgema ülema juures eestkostjaks.

§ 100. Teenistuse huvid nõuavad, et ülem peab kõhklematult ja kindlalt käsualusele väljendama oma nõudmisi ning tema ülalpidamist ja tööd hindavaid arvamisi.

Kasvatuslikult mõjub hästi käsualusele, kui atestatsiooni kinnitaja ülem atesteerimise puhul käsualuseid välja kutsub ja neile kindlalt oma hindamise teada annab, ühtlasi meele tuletades ja nõudes, et käsualune oma nõrkusi parandaks.

§ 101. Iga ülem määrab äraoleku puhuks endale kaks alalist asetäitjat, ära tähendades asendamise järjekorra.

4. Allohvitseride ja sõdurite üldkohused.

§ 102. Iga allohvitser ja sõdur peab olema alati ja kõikjal erksa ja mehise väljanägemisega, samasuguste liigutustega, sõjamehelikult uhke hoiakuga ja esinemisega ning kainete kommetega.

Allohvitserid ja sõdurid peavad ennast ülal pidama distsipliini nõuetele ja viisakuse reeglitele vastavalt, mitte üksi ülemate, vanemate ja kaasteenijate, vaid ka eraisikute vastu.

Nad ei tohi osa võtta mingisugustest korratustest, nagu tülid, kakelused jne.

§ 103. Kui allohvitseri või sõduri poole pöördub teenistuse kohuste täitmisel olev politseinik või mõni muu üldise korra valvur abi saamiseks, siis nad on kohustatud temale kõigiti abiks olema, kui nad ise samal ajal ei täida oma ülemuse niisugust käsku, mis abiandmist ei võimalda.

§ 104. Allohvitseridel ja sõduritel on keelatud: a) ülemuse loata lahkuda (§ 737) oma kasarmu piirkonnast; b) kasarmu piirkonda tuua ja laiali laotada maksva riigikorra vastu sihitud kihutus- ja muud keelatud kirjandust ja kujutisi; d) ärisid ja ettevõtteid isiklikult juhtida.

Ajateenijatele peale selle on keelatud väljaspool kasarmut elada, välja arvatud puhkusel viibimise ajal, ja erariideid kanda. Kuid erariiete kandmine puhkuse ajal on ajateenijatele sunduslik niisuguste tööde juures, mis vormiriideid rikuvad.

§ 105. Aineliste huvidega seotud mängudest võib mängida ainult neid, mis on lubatud väeosa ülema korraldusega.

§ 106. Haigusi ei tohi varjata, vaid nendest peab igal juhul viibimata ette kandma vahetule ülemale.

Isikliku puhtuse eest peab hoolt kandma järgmiselt:

— hommikul üles tõustes kohendada ära oma voodi; vaadata üle ja kui tarvis puhastada temale väljaantud või hoole alla usaldatud relvad; puhastada riided, läikivad nõöbid, rakmed, saapad; parandada, mis on katki või rebenenud; peale selle pesta käed, suu, nägu, kael ja kui võimalik, ka keha pealmine osa; kuivatamiseks peab tarvitama tingimata oma kääterätkut; pärast pesemist ilmuda hommikusele ülevaatusele;

— saunas peab käima võimalikult kaks korda kuus, peale selle suvel suplema võimalikult sagedasti, kuid tingimata selleks määratud ajal ja kättenäidatud kohal, et hoiduda uppumast;

— käed ja jalad olgu puhtad, küüned lühikeseks lõigatud ja küünealused puhastatud, habe korralikult aetud;

— ihu- ja voodipesu peab vahetama vähemalt kord nädalas; jalarätte või sokke — vähemalt kaks korda nädalas; niisket pesu või jalarätte tarvitada on keelatud;

— pärast õppusi ja õhtul enne magama heitmist peab tingimata käed, suu ja silmad ning võimalust mööda ka kõik keha puhtaks pesema;

— juuksed peavad lühikeseks lõigatud olema, iseäranis tagant.

§ 107. Väljaantud relva, riided, rakmed, hobuseriistad ja muu riikliku varustuse peab alati täieliselt korras hoidma järgmiselt:

— oma relva hoidma ja puhastama nii, nagu see on ette nähtud vastavates erimäärustes ja juhtnöörides, ja peast teadma relva numברי;

— riideid kandma hoidlikult, neid korralikult parandama, plekid õigel ajal kõrvaldama ja hoidma riideid selleks määratud kohal;

— jalatsid peavad olema alati rännakuks kõlblikud, täiesti korras ja puhtad; saabaste sagedane määrimine on tarvilik;

— peab korralikult üles tegema voodi, voodiriided vähemalt kord nädalas selleks määratud päeval tolmust kloppima ja tuulutama; magadiskoti ja padja all on keelatud mingisuguseid asju hoida;

— kapp ja kast peavad olema puhtad, asjad neis korralikult kokku pandud ja laotud;

— ööks peab seljast võetud riided, jalarätid (sokid) ja pesu korralikult kokku panema ja nõutud korras asetama selleks määratud kohale.

Musta pesu ja saapaid peab hoidma teistest asjadest eraldi.

Isiklik kapp ja kast tulevad hoida lukus.

§ 108. Hobusega peab ümber käima, nagu ette nähtud lisas nr. 2.

§ 109. Lahkudes kompanist haigemajja, komandeerimisele, puhkusele või aresti, peab mittekaasavõetava riikliku varustuse ja isiklikud asjad ära andma vahetule ülemale.

KAITSEVAE KOMBED.

1. Üldised alused.

§ 110. Kaitseväe kombed avalduvad sõjaväelise viisakuse reeglite täitmisel, üksikute kaitsevaelaste ja meeskondade tervitamisel, vastastikku nimetamisel, tervitus- ja soovsõnadega, ettekandega esinemisel ja enese esitamisel, omavahelise läbikäimise viisides ja tseremooniatel.

§ 111. Kaitseväe kommete otstarve on mõjuda kasvatavalt, väljendada kuuluvust ühisesse perre ning sellega kõvendada sisemist sidet.

Nad arendavad distsipliinitunnet, aitavad luua ja alal hoida tarvilist vahekorda ülemate ja alluvate vahel ning mõjuvad kaasa kaitseväe hea kuulsuse ja lugupidamise võitmiseks kaaskodanikkude silmis.

§ 112. Tseremooniade eesmärgiks on anda võimalikult rohkem pidulikkust ja pühaliku talituse ilmet teatavatele kaitseväe elu sündmustele, mille suurt tähtsust on tarvilik kaitsevaelastele ja ka kodanikkudele mõjuvalt rõhutada.

Tseremooniad ja nende täitmise kord on ette nähtud Garnisoni määrustikus.

§ 113. Määrustikus ettenähtud kaitseväe kommete mittetäitmine või lohakas täitmine loetakse distsipliini rikkumiseks ning on karistatav.

§ 114. Sõjaväelises tervitamisel ja kõigi kaitseväe kommete pidamisel peavad ülemad (vanemad) olema eeskujuks käsualustele (noorematele).

Käsualused (nooremad) peavad meeles pidama, et ülem (vanem) jääb ülemaks (vanemaks) igal ajal ja kohal, sellele vaatamata, kas ta viibib vormis või erariides.

Kui käsualusel (nooremal) on tegemist temale tundmata erariides ülemaga (vanemaga), siis ta on kohustatud temale alluma sellest silmapilgust peale, kui viimane oma isiku käsualusele (nooremale) kindlaks on teinud.

§ 115. Kui käsualune (noorem) ülema (vanema) juuresolekul kaitsevaelisi väliskombeid rikub, siis on ülem (vanem) kohustatud süüdlasele ta eksimist meele tuletama. Kui meele tuletus ei mõju, peavad ülemad (vanemad) korra jaluleseadmiseks võtma tarvitusele vastavad abinõud.

Igasugune lõtvus ja järeleandmine ülema (vanema) poolt selle kohustuse täitmisel on lubamatu.

2. Sõjaväeline viisakus.

§ 116. Ülema (vanema) ees peab teenistuseasjade ajamisel seisma seisangus „valvel“.

§ 117. Käsusaamisel käsualused ja nooremad väljendavad käsust arusaamist ja kindlat tahtmist käsku täita ütelusega: „Saan aru, härra kindral“, kolonel jne. Kui aga käsk käsusaajale ei ole küllalt selge, ütleb ta käsuanadjale: „Ei saanud aru, härra kindral“, kolonel jne.

§ 118. Kui käsualune (noorem) annab edasi ülemale (vanemale) kõrgema ülema käsku, peab käsusaaja käsu vastu võtma „valvel“ seisangus.

§ 119. Ülema (vanema) lähenemisel käsualused (nooremad) peavad püsti tõusma ja

ülemat (vanemat) sõjaväeliselt tervitama. Avalikkudes kohtades istuvad nad pärast seda ilma erilise loata.

§ 120. Kohates ülemat (vanemat) mitte teenistuse alal on lubatud tema ees seista ja kõnelda vabalt, kuid viisakalt. Ametliku jutu alustamisel peab käsualune (noorem) asuma „valvel“ seisangusse.

Kui seal juures käsualusele (nooremale) luba või märku anti istuda, ei tõuse ta jutu jätkamisel enam püsti.

Istet peab võtma kohe pärast sellekohase loa või märgu andmist.

§ 121. Kui ülem (vanem) pöördub käsualuse poole tervitusega, küsimusega või temaga juttu alustab, pöörab käsualune end riiviliselt tema poole, tervitab ja jääb „valvel“ seisangusse.

§ 122. Kui käsualusel (nooremal) on vaja ülema (vanema) poole pöörduda peakattes, läheb ta taktsaminul, jäädes seisma kahe sammu kaugusel, ning ühes jala juurepanemisega tõstab käe tervituseks. Käe laseb alla siis, kui ülem (vanem) on vastu tervitanud ja käe alla lasknud.

§ 123. Juhul, kui käsualune (noorem) ilmub kõrgemale ülemale või tundmata vanemale, alustab ta juttu enese esitlemisega ja kannab selgelt ja lühidalt ette ilmumise põhjuse.

Ilmumisel vahetule ülemale ja tuntud vanemale jääb esitlemine ära.

§ 124. Ülem ei esitle ennast käsualusele muidu, kui tema küsib: „Kellega on au rääkida?“ Sedasama küsib ka noorem vanemalt, kes tema esitlemise peale ei vasta.

§ 125. Tervitamisel rivis kätt ei anta; väljaspool rivi kätt antakse ülema (vanema) algatusel.

Käeandmisel peakattes kinnast käest ei võeta.

§ 126. Ülema (vanema) hüüde või leppemärgi järele käsualused (nooremad), kes asuvad väljaspool rivi, pöörduvad kiiresti tema poole, tervitavad ja jäävad valvel seisangusse, kuni ülem (vanem) on oma käsu avaldanud.

§ 127. Ülemaga (vanemaga) kõnelema peab viisakalt ja rahulikult, selgelt, parajalt valju häälega ja loomuliku tooniga, sealjuures temale kindlalt ja julgelt silma vaadates.

See nõue on maksev ka ettekannete tegemisel ülemale.

Ülema küsimusele jaatavalt vastatakse „just nii“, juure lisades vastava selgituse; eitavate vastuste juures tarvitatakse küsimuse kohast selgitust eitavas vormis (näiteks: just nii, käisin, täitsin, tegin või ei käinud, ei teinud, härra kindral, kolonel jne.).

Kui ülem soovib juttu lõpetada, ütleb ta: „See on kõik!“

Jumalagajätmiseks käsualune (noorem) tervitab ülemat (vanemat) sõjaväeliselt, pöörduv riviliselt ümber ja lahkub. Pööre tehakse pärast tervitusvõtet.

§ 128. Sinatamine kaitseväelastele teenistuse alal on keelatud vaatamata nende isiklikkudele suhetele.

§ 129. Enne sisseastumist ülema või vanema elu- või tööruumi peab uksele mõõdukalt koputama. Sisse astuda alles siis, kui seestpoolt jaatavalt vastatakse. Koputamise peale jaatavat vastust saades pole sisseastumiseks

enam tarvis luba küsida, vaid ilmutakse otsekohe kellele tarvis.

Samuti pole tarvis luba küsida ruumist läbimiseks, sealt lahkumiseks ja kellegi poole pöördumiseks, kui see sealviibivat kõrgemat ülemat (vanemat) ei sega (segada võib, näiteks, kui jutu- või lauakaaslaste poole pöörduakse jne.).

Kui ülem (vanem) töö juures olles või kellegagi kõneldes kohe tema juure ilmuva käsualuse (noorema) tervitusele ei vasta, siis ootab viimane pärast tervitust eemal, kuni temale tähelepanu pööratakse ja esineb alles siis harilikus korras.

§ 130. Kitsal kohal (uks, trepp, purre) ülemat (vanemat) kohates peab käsualune (noorem) seisma jääma, et ülem (vanem) temast võimalikult lähedalt mööda pääseks.

Ülemaga (vanemaga) ühes liikudes liigub käsualune (noorem) harilikult ülemast vasakul pool, jättes vabaks kõnnitee.

Kitsastel kohtadel lastakse vanem ees minna.

§ 131. Linna tänavatel ja avalikkudes kohtades kõik kaitsevaelased on kohustatud end ülal pidama §§ 102 ja 735 kohaselt. Sealjuures käte pidamine pükste taskus on keelatud.

§ 132. Talimütsi klapid lastakse alla ja palitu krae tõstetakse üles õppustel ja tööl olles ainult ülema korraldusel.

Ilusa ja pehme ilmaga on keelatud mütsi-klappe alla lasta ja palitukraed üles tõsta.

§ 133. Peale puhtsõjaväeliste viisakusereeglite kaitsevaelased on kohustatud teadma ja täitma ka kõiki üldiseid viisakusereegleid.

3. Kaitseväelaste vastastikune nimetamine.

§ 134. Käsualused ja nooremad peavad ülemaid ja vanemaid nimetama auastme nimetusega, sellele ette lisades härra, näiteks: härra kindral, härra kapten, härra allohvitser.

Liitnimetusega auastmete juures jäävad ära auastme liigi lisanimetused, näiteks: kindralmajor — kindral, kaptenmajor — kapten, noorem-allohvitser — allohvitser.

Kaitseväe ametnikke, ametimehi ja eraisikuid nimetatakse nende käsualuste ja nooremate poolt ameti nimetusega, näiteks: härra majanduseülem, härra laekahoidja.

Kui ametimehel on auaste ja selle välised tunnusmärgid, siis nimetatakse teda selle auastme nimetusega (härra allohvitser, härra veltveebel).

§ 135. Ülemad (vanemad) nimetavad käsualuseid (nooremaid) ja kõik kaitseväelased ühes auastmes vastamisi üksteist auastme (ametiastme) ja perekonnanimega, kui perekonnanime teada ei ole — auastme (ametiastme — ametnik, ametimees) järele.

§ 136. Kaitseväe osades ja asutistes teenivad eraisikud nimetavad ülemaid ja alluvaid samuti kui kaitseväelased.

4. Kaitsevälised tervitus- ja soovsõnad ja vastused neile.

§ 137. Kaitseväe tervitus- ja soovsõnadel on suur kasvatuslik tähtsus ja neid võivad teistele kaitseväelastele öelda ainult ülemad, kuid mitte kõrgemate ülemate juuresolekul.

§ 138. Vahetud ülemad nimetavad väeosi (allüksusi) tervitamiste ja sooviavalduste juu-

res väeosa või üksuse nimetusega, näiteks: rügement, kompani, jagu.

Kõrgemad ülemad lisavad juure väeosa numbri või erinimetuse, näiteks: 1-ne või Sakala rügement, 2-ne või Kuperjaanovi pataljon, 1-ne rühm.

§ 139. Rivis, koondatult kui ka üksikult vastajad kaitsevälased lisavad tervitus- ja soovsõnade vastusele juure tervitaja auastme (ametiastme) nimetuse (näiteks: „härra kolonel“).

§ 140. Ülema tervitussõnade (soovsõnade) peale vastavad käsualused, kelle kohta need käivad, kooris, ühtlaselt ja kõlavalt, kuid loomuliku tooniga ja sõnu silpidesse jaotamata.

Tervitussõnu (soovsõnu) öeldakse ja nende peale vastatakse tervitusseisangus.

§ 141. Harilikud tervitus- ja soovsõnad on: „Tere! Jätku leivale! Tervitan aastapäeva puhul!“ ja vastused: „Tervist! Jätku tarvis! Tänan!“

Elada lastes Vabariigi Valitsust (kõrgemat ülemat, külalisi) vastatakse: „Elagu! Elagu! Elagu!“

5. Üksiktervitamise viis ja kord mitmesugustel juhtudel.

§ 142. Tervitamine kaitseväes on eranditult vastastikune, kusjuures käsualune (noorem) tervitab esimesena.

Kaitsevälased ühes auastmes (ametiastmes) tervitavad üksteist ühel ajal; enam distsiplineeritud ja viisakam tervitab niisugusel juhul esimesena, kui ta teises märkab viivitust.

Keegi ei või vabanduda tervituse ja viisakuse reeglite mittetäitmisel tähelepanematusega.

§ 143. Tervitusvõtted ja komandod on ette nähtud väeliikide eeskirjades.

Tervitamine sünnib alati „valvel“ seisangus, välja arvatud erilised juhud (taktikalised õppused, manöövrid).

Tervitamine peab sündima kiire energilise liigutusega ja vastastikku silma vaatamisega. Tervitusvõtte peab olema täpsalt reeglipärane, väljendama sõjamehelikku kindlust ja iseteadvust, kuid olema vaba ebaloomulikust pingutusest.

Ülemad (vanemad) on kohustatud mitte üksi valvama käsualuste (nooremate) korraliku tervitamise järele, vaid ka ise eeskujuks olema tervitamise ja teiste viisakuse reeglite täpsas täitmises.

§ 144. Kohapeal tervitamisel tuleb alati pöörduda tervitatava suunas, liikumisel — pöörata nägu tervitatava poole.

§ 145. Eemalt möödudes tervitavad üksused kuni 50 meetri, üksikud kaitsevälased kuni 25 meetri kauguseni.

§ 146. Peakatteta kaitsevälased liikumisel tervitavad ja vastavad tervitusele järgmiselt:

— ohvitserid ja üleajateenijad mõõduka kummardusega ühes pea pööramisega tervitatava suunas;

— ajateenijad — „valvel“ seisangu võtmisega ja pea pööramisega tervitatava suunas, kusjuures „valvel“ seisangu võtmine ja pea pööramine peab olema järsk ja selgesti märgatav.

Paigal olles tervitatakse samuti, kuid tervitatava suunas pöördatakse kogu kehaga.

Ülema (vanema) juure ilmumisel tervitavad kõik ilma peakatteta kaitseväelased „valvel“ seisangu võtmisega.

§ 147. Vormis on kaitseväelastel keelatud teretamiseks mütsi maha võtta.

§ 148. Eesti Vabariigi, samuti ka välisriikide hümnide ametlikku ettekandmist kaitseväelased on kohustatud kuulama tervitusseisangus.

§ 149. Käsualused (nooremad), kes ülemaga (vanemaga) koos viibivad, tervitavad kaasa, kui ülem tervitab või tervitusele vastab. Nad tervitavad ülema (vanema) juuresolekul ka iga nooremat ülemat (vanemat).

§ 150. Sõidu- ja veoriistadel tervitatakse istudes, välja arvatud raudtee ja tänavaraudtee vagunid ja laevad, kus tervitatakse püsti.

Autojuht, mootor- ja jalgrattur sõidu ajal ei tervita.

Kaitseväelased, kellel mõlemad käed on kinni hobuse juhtimisel või pakkide kandmisel, tervitavad samuti nagu tervitamisel peakatteta (§ 146).

Kui pakikandmisel parem käsi on kinni, võetakse pakk vasakusse kätte ja tervitatakse üldises korras.

Kaitseväelased, kellel on käes püss, kerge kuulipilduja, signaalsarv või trumm, tervitavad ainult pea pööramisega.

Rihmalevõetud relvaga tervitatakse samuti kui relvata.

§ 151. Välisriikide sõjaväelasi tervitatakse samade reeglite järele kui oma kaitseväelasi.

Viisakus nõuab, et külasviibivaid välisriikide ohvitseride meie kaitseväelased oma auastmele vaatamata tervitaksid esimestena.

§ 152. Kohtamisel matuserongiga, surnu puusärgi kohale jõudes, avaldatakse tervitusega surnule oma viimast lugupidamist.

§ 153. Jalutamisel avalikkudes kohtades tervitatakse ainult esimesel kohtamisel.

§ 154. Teatrisaalides, kinodes, loengutel ja koosolekutel, kus tervitus võib segada, jääb see ettekannete ajal ära.

6. Meeskondade tervitamine.

§ 155. Rivis asuvad kaitseväelased tervitavad ainult komando järele. Rivis tõstavad tervituseks käe kõik ohvitserid ja veltveebliid.

§ 156. Kõrgema ülema juuresolekul nooremale ülemale tervitusekomandot ei anta.

§ 157. Väeosad (allüksused) tervitavad: väeosade lippe, ülemaid, kõiki kindraleid, garnisoni ülemat ja vastastikku üksteist, kusjuures noorem ülem annab komando esimesena.

Rännakutel, manöövritel ja taktikalistel õppustel meeskonnad vastastikku ei tervita.

§ 158. Kolonnis liikumisel tervitusekomando annab pataljoni ülem, kelle komando vahetult täidab suunev kompani.

Järgmiste kompanite ülemad annavad tervitusekomandod, jõudes tervitamiseks parajale kaugusele.

Liigub aga kompani rühmadena või jagudena, siis täidab kompani- või rühmaülema komandot ainult suunev üksus (rühm või jagu), kuna teised allüksused tervitavad parajale kaugusele jõudes oma vahetute ülemate komandode järele.

§ 159. Kui ülem sõidab mööda väeosa või üksuse liikumise suunas, siis tervitusekomando annavad kolonni taga liikuvad üksuste ülemad. Nad annavad komando „valvel“, millele väeosa või üksuse ülem lisab juure: „vasakule (paremale) vaat“.

§ 160. Meeskondade tervitamisel lõpeb tervitus komandoga „vabalt“, mis antakse väiksematele meeskondadele üksteisest möödumisel ja suuremate meeskondade koosseisus liikuvatele üksustele siis, kui järgneva üksuse ülem on korranud tervitusekomando. Ühes komandoga „vabalt“ lasevad ülemad käe alla.

§ 161. Kui meeskond kohtab üksikut kaitseväelast, kes on meeskonna ülemale vanemaks, temaga ühes auastmes või temast noorem, siis meeskonnale tervitusekomandot ei anta; tervitab või tervitab vastu meeskonna ülem.

§ 162. Matuserongidele ja Vabadusesõjas langenud kangelaste mälestussammastele avaldab meeskond oma lugupidamist § 155 korras.

§ 163. Tervitusekomandot kaitseväge osadele ei anta taktikalistel õppustel ja manöövritel, peatustel rännakul, lippude ja surnute saatmisel. Kuid tervitavad üksikud kaitseväelased, kelle poole neil juhtudel ülemad (vanemad) pöörduvad.

§ 164. Kõrgema ülema lähenemisel väeosale või üksusele läheb väeosa või üksuse ülem kõrgemale ülemale vastu ettekandega (ettekande sisu vaata § 171) ning jääb tema juure kuni kõrgema ülema lahkumiseni väeosa või üksuse piirkonnast, või kuni vastava korralduseni. Samuti teeb väeosa või üksuse

ülem, kui kõrgem ülem peatus, et väeosa või üksust endast mööda lasta.

Lippude ja surnute saatemeeskondade ülemad ettekandega ei esine.

§ 165. Kui meeskonda kohtab või meeskonna juure tuleb ülem ühes temale vanemaks oleva kaitseväelasega, siis esinetakse ettekandega viimasele.

§ 166. Kui rivist möödumisel ülem pöörduv rivis asuva kaitseväelase poole, ei tõsta viimane kätt tervituseks (välja arvatud § 155 ettenähtud isikud), vaid võtab valvel seisangu.

§ 167. Komando järele tervitavad mitte ainult rivistatud, vaid üldse koos teotsevad kaitseväelased, näiteks: rivitutel õppustel, töodel, kasarmutes, laagris jne. Neil juhtudel iga kaitseväelane tervitab samuti kui üksikult.

Tervitusekomando annab kõige vanem kohalolijatest või kes esimesena ülemat tähele pani.

§ 168. Kirjutajad staapides ja kantseleides, ametimehed töökodades jne. oma tööajal tervitavad komando järele ülemat päevas üks kord — tema esimesel ilmumisel. Kui aga ülemad (vanemad) nende poole üksikult pöörduvad, täidavad nemad tervitusreegleid üldistel alustel.

§ 169. Lõunavaheajal, kui meeskond puhkab, ja pärast õhtust loendust ruumides tervitusekomandot ei anta.

§ 170. Vahtkondade tervitamise kohta maksavad Garnisoni määrustiku erireeglid.

7. Ettekandega esinemine ja enda esitlemine.

§ 171. Ülemale ettekandega esinema on kohustatud alluvad ülemad, kui kõrgem ülem ilmub neile alluva väeosa või üksuse piirkonda.

Ettekandes peab olema:

- ülema nimetus;
- väeosa (allüksuse) nimetus;
- käesoleva tegevuse nimetus;
- kohalolevate meeste arv;
- enese esitlemine, kui ülemale tundmata ollakse.

Ööpäevases toimkonnas olevate esinemine on ette nähtud §§ 486—487.

Ettekande ajal võtavad esineja, ettekande vastuvõtja ja juuresviibijad tervitusseisangu.

Lõpetanud ettekande, astub esineja sammu kõrvale, pöördudes ülema poole, ja laseb käe alla.

Õppeosades, igasugustel kursustel ja loengutel auditooriumides või klassiruumides antakse vastavad komandod ja esinetakse ettekandega rügemendi või temale vastava ülema juhtnööride järele.

§ 172. Ülema viibimisel väeosa või üksuse piirkonnas (õppustel) saadab teda väeosa (üksuse) ülem, liikudes sealjuures saadetava ülema kõrval ning pool sammu tagapool. Rivi ees liigub saatja välispoolsel küljel.

§ 173. Teenistustoimkonnas olevad kaitsevälelased esinevad ülemale nende valve alla kuuluvates ruumides peakattes.

§ 174. Enda esitlemisel esineja nimetab ülema (vanema) auastme, siis oma auastme, perekonnanime, kui tarvis väeosa ja üksuse, ja esinemise põhjuse.

§ 175. Esinemisel ruumis, kus viibitakse peakatteta, esinetakse ka peakatteta, välja arvatud teenistustoimkonda kuuluvad kaitseväelased.

Niisugusel korral hoitakse peakate käes Jälaväe eeskirjas ettenähtud korras.

§ 176. Ohvitserid, kes teenistuse asjus ilmuvad võõraste väeossa, peavad enne ülesande täitmisele asumist esinema selle väeosa ülemale, kui nad temast ametikoha poolest nooremad või võrdsed on. On aga ilmuja ametikoha poolest vanem, siis teatab ta oma tulekust väeosa ülemale.

Selle reegli alla ei käi juhud, kus täidetakse ülesandeid, mille iseloom etteteatamist ei võimalda.

Allohvitserid ja sõdurid ilmuvad väeosa korrapidajale.

8. Ohvitseride ilmumine ja visiidid väeosas.

§ 177. Uuele väeosa ülemale tema poolt määratud ajal ja kohal on kohustatud esinemi- seks ilmuma kõik selle väeosa ohvitserid, kaitseväge ametnikud ja nende kohtadel teenivad eraisikud.

§ 178. Iga ohvitser (kaitseväge ametnik ja ohvitseri ametikohtal teeniv eraisik), kes on määratud väeossa või sealt lahkub, ilmub väeosa ülemale ja kõikidele oma ülematele väeosas.

§ 179. Ohvitserid (kaitseväge ametnikud ja ohvitseri ametikohtadel teenivad eraisikud), kes väeosast puhkuse, haiguse või mõnel muul põh-

jusel üle kahe nädala on ära olnud, ilmuvad tagasi tulles väeosa ülemale ja oma vahetule ülemale; komandeerimise puhul tuleb ilmuda äraoleku vältusele vaatamata.

§ 180. Komandeerimisele ja puhkusele minnes, samuti kaks nädalat või vähem kestnud äraoleku järele, välja arvatud komandeerimise puhul, ilmutakse ainult oma vahetule ülemale.

§ 181. Peale ametliku esinemise teevad kõik väeosasse juuretulevad ja sealt jäädavalt lahkuvad ohvitserid ja kaitseväe ametnikud esimesel võimalusel visiidi kõigile ühises garnisonis asuvatele oma väeosa ohvitseridele ja kaitseväe ametnikkudele.

On soovitatav, et iga reservohvitser vähemalt üks kord aastas isiklikult kokku saaks selle väeosa ülemaga, kuhu ta mobilisatsiooni kavas määratud, ja kõikide teiste ülematega, kellele ta mobilisatsiooni puhul allub.

§ 182. Auastmes ülendatud ohvitserid esinevad väeosa ülemale ja kõigile oma ülematele väeosas seitsme päeva jooksul.

9. Allohvitseride ja sõdurite ülendamise teatamine.

§ 183. Sõdurite ja allohvitseride auastmes ülendamise käsukiri loetakse ette rivi ees, kusjuures ülendatavad rivi ette välja kutsutakse. See tseremoonia korraldatakse selle ülema juhtnõõride järele, kelle võimuga üldamine sünnib.

TEINE JAGU.

I p e a t ü k k.

KAITSEVÄE JAOTUS.

1. Üldine jaotus.

§ 184. Kaitsevägi jaguneb maa- ja mereväeks.

Maavägi jaguneb jala-, suurtüki-, soomus-, ratsa-, inseneri- ja lennuväe liikidesse.

Merevägi jaguneb kaitsetaevastikuks, kaldaosaks ja merekindlusteks.

Väeliigid jagunevad iseseisvateks väeosadeks, kellel on oma juhatus ja iseseisev majandus, näiteks jalaväes — rügement.

Staapidele, asutistele, pataljonidele ja kompanitele võib anda iseseisva väeosa õigused.

Mitme väeliigi üksuste koondised moodustavad diviisi.

2. Iseseisvate väeosade sisemine jaotus.

§ 185. Jalaväes rügement jaguneb pataljonideks; pataljonid kompaniteks; kompanid rühmadeks; rühmad jagudeks.

§ 186. Diviisi suurtükivägi jaguneb gruppideks; grupp — patareideks; patarei — rühmadeks.

§ 187. Ratsaväes rügement jaguneb eskadronideks; eskadronid rühmadeks; rühmad jagudeks.

§ 188. Soomusväes jaguneb rügement divisjonideks; divisjonid — soomusrongideks või kompaniteks; väiksemad jaotused olenevad tehniliste relvade iseloomust ja ülesandest.

§ 189. Inseneriväes üksik pataljon jaguneb kompaniteks; kompanid — rühmadeks; rühmad — jagudeks.

§ 190. Lennuvägi jaguneb üksikuteks lennudivisjonideks, viimased — salkadeks.

§ 191. Mereväes kaitselaevastik jaguneb divisjonideks; divisjon — laevadeks; laevade sisemine jaotus oleneb laeva ehitusest, suuruselt ja ülesandest.

Mereväe ekipaaž jaguneb kompaniteks; kompanid — rühmadeks; rühmad — jagudeks.

Merekindlused jagunevad komandantuurideks, viimased patareideks, patareid — rühmadeks.

§ 192. Väeosa koosseisu kuuluvad komandod loetakse võrdseks kompanile.

3. Mitmesugustesse väeliikidesse kuuluvate väeüksuste vastavus.

§ 193. Käesolevas määrustikus on ülemate kohuste ja õiguste kindlaksmääramisel ja nimetuste tarvitamisel aluseks võetud normaalne jalaväe organisatsioon. Sellepärast tuleb selle määrustiku käsitlemisel teistes väeliikides siseteenistuse alal kinni pidada järgmisest vastavusest:

Jalaväes :	Suurtükiväes :	Ratsaväes :	Soomusvägedes :	Inseneriväes :	Lennuväes :
1) rügement; üksik pataljon;	suurtükiväe grupp ;	rügement ;	rügement ;	üksik pataljon ;	üksik lennudivisjon ;
2) pataljon ; üksik kompani ;	—	—	soomusrong ;	—	—
3) kompani ; üksik rühm ;	patarei ;	eskadron ;	kompani ; patarei ;	kompani ;	lennusalk ;
4) rühm ;	rühm ;	rühm ;	rühm ;	rühm ;	—
5) jagu.	—	jagu.	jagu.	jagu.	—

Laevastiku ja merekindluste kohta on maksvad erimäärused.

Üleajateenijatest moodustatud eraldi kompanites (rühmades) on sõdurite kohtadel teenivatel üleajateenijatel samad kohustused ja õigused, mis käesolevas määrustikus on ette nähtud ajateenijatele sõduritele, välja arvatud varustus, palk ja distsiplinaarkorras karistamine, missugustel aladel nende kohta on maksvad üleajateenijatele ette nähtud kohustused ja õigused.

II p e a t ü k k

RÜGEMENDIÜLEM JA TEMALE VÕRDSED ÜLEMAD.

A. RÜGEMENDIÜLEM.

1. Üldised alused.

§ 194. Rügemendiülem allub vahetult diviisiülemale.

Tema on rügemendi vastutav juht kõigil aladel. Temale alluvad kõik rügementi kuuluvad kaitseväelased ja eraisikud.

§ 195. Rügemendiülem talitab rügemendi juhtimisel kindlalt, ühesarnaselt ja õiglaselt kõikidega, nõudes sama reegli täitmist ka käsu-alustelt ülematelt.

§ 196. Rügemendiülem kasvatab käsu-alustes algatusvõimet, sealjuures neile selgitades, et seda laialiselt tarvitades peab siiski alati jääma ülesannete ja kohuste piiresse. Ta veenab käsualuseid, et oma algatuse väljendamisel ei tohi karta vastutust ja et püüe kõrvale hoida vastutusest ja hoiduda isiklikust otsus-

tamisest tähendab sedasama, mis juhtimisest loobumine.

§ 197. Ta peab tundma huvi kõigi käsu-
aluste ainelise seisukorra vastu, otsima abinõu-
sid selle parandamiseks ja tegema selleks tar-
vilikke korraldusi.

§ 198. Rügemendiülem kasutab oma au-
toriteeti selleks, et hoida alal ja süvendada väe-
osas kindlat vaimu ja sisemist sidet ning saa-
vutada kõikide käsualuste loovat võimeteko-
hast koostööd ühise eesmärgi huvides.

2. Isiklik koosseis.

§ 199. Rügemendiülemal peavad olema-
alati käsitada täpsad andmed rügemendi koos-
seisust nimekirja järele ja alal olevast.

Tema võtab rügemendi nimestikku juure-
tulnud kaitsevaelasi ja määrab neid allüksus-
tesse; kustutab nimestikust rügemendist lah-
kunuid.

Noori ta jaotab ühtlaselt kompanite vahel
vastavalt nende kutseharidusele, kirjaoskusele,
tervisele ja teistele omadustele.

§ 200. Ta on kohustatud hoolitsema selle-
eest, et koosseisus ettenähtud allohvitseri ja
ametimehi oleks alati kohal tarvilisel arvul ning
et neile kohtadele määrataks sündsad, vasta-
vate teadmistega ja oskustega isikud.

§ 201. Rügemendiülem vabastab teenistu-
sest ajateenijaid pärast sundusliku teenistuse-
aja lõppu, andes neile välja vabastamise tunnis-
tused.

Ta võtab teenistusse üleajateenijaid ja era-
isikuid koosseisus ettenähtud kohtadele ja va-
bastab neid seaduslikus korras.

§ 202. Tema hoolitseb, et kohtadele määratud rügemendis sünniksid niiviisi, et mobilisatsiooni korral rügemendi ja rügemendi poolt mobiliseeritavate üksuste kaadrid oleksid üheväärtuslikud.

§ 203. Ta paigutab ümber, komandeerib ja lubab puhkusele käsualuseid ning otsustab nende ülendamisega ja autasu ettepanekuid kooskõlas maksivate seadusenormidega.

§ 204. Annab välja kaitseväelastele loadi isiklikkude kaitseriistade hoidmiseks ja kandmiseks väljaspool teenistust.

3. Distsipliin.

§ 205. Rügemendiülem vastutab oma rügemendi kindla distsipliini eest.

Ta valvab, et kiitusi ja autasu ning distsiplinaarkaristusi määrataks erapooletult.

§ 206. Rügemendiülem on kohustatud valvama seaduste, seadluste, määruste ja juhtnõuade täpsa täitmise ja kindla korra järele rügemendis.

Kõigist juhtumustest rügemendis tal peavad olema täpsad teated ja andmed, igasuguste korratuste likvideerimiseks peab ta tarvitama otsustavaid abinõusid.

4. Sõjaline kasvatus.

§ 207. Rügemendiülem peab avaldama alalist mõju käsualuste moraalile ja nõudma sedasama ohvitseridelt; selle saavutamiseks ta näitab neile kätte abinõud ja hõlbustab nende tarvitamist. Ta kasutab kõiki võimalusi selleks, et suurendada oma käsualuste kohusetunnet, ausust, truudust Vabariigile ja isamaa-armastust.

Ta nõuab, et kõik käsualused igas olukorras oleksid oma kutse kõrgusel.

Moraalse kasvatusse saavutamiseks ta hoolitseb sõduritele tervete ja kasulikkude lõbususte ja meelelahutuste korraldamise eest.

Rügemendiülem ei tohi lubada mingisugust kõrvalekaldumist kinnitatud vormist ja rakmetest.

5. Väljaõpe.

§ 208. Rügemendiülem juhib rügemendi õppetööd kooskõlas maksvate seadustega, määrustega ja eeskirjadega ning vastutab töö tagajärgede eest. Ta kontrollib alaliselt õpuste käiku ja tagajärgi ning hoolitseb selle eest, et kõik rügemendi kaitseväelased hästi omandaksid kõik nõutavad oskused ja teadmised vastavate õppekavade ulatuses.

§ 209. Rügemendiülem nõuab et:

kõik ülemad tunneksid oma ala ja oskaksid seda õpetamisel õieti ja edukalt edasi anda;

juhid, iseäranis nooremad ohvitserid, tegelikult isiklikult juhiks ja kontrolliks käsualuste õpet ja tööd, olles neile eeskujuks praktiliste võtete täitmises;

ohvitserid ja allohvitserid end valmistaksid ette järgmise päeva õppusteks;

ohvitserid kontrolliks rühmavanemate, jaoulemate ja instruktorite teadmisi ja oskusi ning neile annaksid põhjalikke juhatusi, kuidas järgmise päeva õppetundidel õpetamist läbi viia;

ohvitserid ja allohvitserid võtaksid osa kõigist rügemendis korraldatavatest kehalise kasvatusse harjutustest, sellega hoides alal ja aren-

dades endas tarvilikku kehalist jõudu ja energiat;

kaitsevaelasi, eriti sõdureid, ei kistaks ära õppustelt kaaluvate põhjusteta.

§ 210. Rügemendiülem korraldab isiklikult pataljoniülemate kaasabil ohvitseride õppusi nende kutse ja üldise hariduse täiendamiseks Kaitsevägede staabi poolt antud üldiste juhtnööride järele.

Ta võtab tarvitusele kõik abinõud, et täiendada ohvitseride sõjaväelist ja seltskondlikku kasvatust.

§ 211. Ta annab juhtnööre pataljoniülematele ja tema otsese juhatusel all töötavatele ohvitseridele, kuidas täita üldiseid õppekavasid vastavalt kohalistele tingimustele.

§ 212. Õppetegevuses, mida võib läbi viia pataljonis või kompanis, piirdub rügemendiülem üldiste ettekirjutustega, jättes alluvatele algatuse õppuste läbiviimisel; ta segab end üksikasjadesse ainult siis, kui õpetamine ei vasta määrustikkude ja eeskirjade nõuetele, või kui õppustel ei tarvitata õiget õppemeetodit.

§ 213. Rügemendiülem jaotab ära pataljonide vahel ühiste õppekohtade, ruumide ja õppeabinõude tarvitamise aja.

§ 214. Rügemendi ühiseid õppusi juhatab rügemendiülem isiklikult.

6. Atesteerimine.

§ 215. Rügemendiülem kasutab kõiki juhtusid ja olukordi, et põhjalikult tundma õppida oma käsualuseid ohvitseri, hinnata nende võimeid ja väärtust.

Tema väljendab kindlasti ja varjamatult oma arvamist ohvitseri väärtuse ja teenistuse

kohta niihästi atestatsioonis kui ka ohvitserile endale.

Ta valvab, et käsualused ülemad teadlikult ja õiglaselt hindaksid oma käsualuseid.

7. Käsukirjad ja ettekanded.

§ 216. Rügemendiülem valvab 'asjaajamise järele rügemendis kõigil aladel ja tähtaegsete ettekannete ja aruannete õigeaegse esitamise järele.

Igast erakorralisest juhtumusest ta kannab viibimata ette diviisiülemale.

§ 217. Oma käsud ja korraldused rügemendiülem avaldab harilikult käsukirjas. Käsukiri peab käsualustele ülematele aegsasti kätte jõudma, et nad võiksid õigel ajal teha sellele vastavaid korraldusi.

§ 218. Rügemendiülem võtab vastu igapäev kindlaksmääratud ajal rügemendi allüksuste ja üksikute alade ülemaid ja teisi kaitsevaelasi ettekannetega ja aruannetega ning lahendab esitatud küsimusi.

§ 219. Käsualuse kaitsevaelase surma puhul ta võtab tarvitusele abinõud järelejäänud päranduse alalhoidmiseks, reeglite järele, mis ette nähtud S. S. K. V. r. § 432 lisas.

8. Mobilisatsioon.

§ 220. Rügemendiülem vastutab selle eest, et rügemendi ja tema juures vormeeritavate osade ja üksuste jaoks oleks alaliselt valmis mobilisatsiooniks tarvilik isiklik koosseis; hoolitseb mobilisatsiooniks tarviliku varustuse soetamise eest ning nõuab, et rügemendi ohvitserid, ametnikud ja üleajateenijad oleksid aeg-

sasti tutvustatud mobilisatsiooni korral nende peale pandavate kohustega.

Ohvitseride haiguse, komandeerimise või puhkusele laskmise puhul ta määrab mobilisatsiooni korraks teised ohvitserid nende asetäitjateks.

§ 221. Rügemendiülem on vastutav, et kõik varustuse, rakmete, relvade, vööri ja teised tagavarad rügemendi mobiliseerimiseks oleksid nõutavas arvus ja headuses ning heas seisukorras ja kättesaadavad. Väärnähtustest mobilisatsiooni tagavarade seisukorras ja puuduva varustuse kohta ta kannab ette diviisiülemale.

Ta nõuab, et ohvitseridel oleksid täielikult ja heas seisukorras kõik sõjakäiguks tarvilikud asjad, mis neile riigi poolt välja antud natuuras või rahas.

Ta on vastutav, et kõik kirjalikud andmed, juhtnöörid ja ettekirjutused mobilisatsiooni alal oleksid alati valmis ja korras, milleks kontrollib alaliselt nende pidamist.

§ 222. Rügemendiülem on kohustatud selgitama, kas kõik üksused ja isikud suudavad täita mobilisatsiooni puhul kindlaksmääratud aja jooksul kõik neile ettenähtud ülesanded ja kohused. Teeb ehk nõuab selle eesmärgiga kõik tarvilikud korraldused sõja toiduvarustuse korraldamiseks niiviisi, et oleks tagatud selle kiire kättesaamine.

Temal peavad alaliselt valmis olema kirjalikud kavad:

varustuse soetamise kohta, missugust rahuajal rügemendis ei ole, kuid mobilisatsiooni korral tuleb muretseda;

varustuse kohta, mis jääb kohale või mis on tarvis määratud kohta saata;

kõige muu vara kohta, mis on tarvilik rügemendi tähtajaliseks täiendamiseks sõjaaegse koosseisuni.

9. Majandus.

§ 223. Rügemendiülem juhatab majandust üldistes joontes, andes sellele kindla sihi ja ülesanded vastavalt rügemendi tegeliku elu-olu nõuetele ning vastutab majanduseala korralikuse eest.

Ta jätab majanduseülemale võimaluse väljendada oma algatust majanduseala korraldamisel.

§ 224. Rügemendiülem on kohustatud eriliselt valvama rügemendi varanduse ja majanduse alal töötavate ameti-isikute tegevuse järele.

Ta vastutab isiklikult, mitte ainult teenistuseliselt, vaid ka aineliselt kohtu või administratiivses korras, riigile sünnitatud kahju eest, mis tema poolt isiklikult tehtud, tema käsu põhjal, võimu mittetarvitamise või isikliku hooletluse tagajärjel tekkinud, vastavalt sünnitatud kahju suurusele ja tähtsusele.

Varustuse mitteõige saamise eest riigilt vastutab rügemendiülem aineliselt ainult sel juhul, kui selle nõudmine on tehtud tema korraldusel või kui varustuse mitteõige nõudmise aluseks, mille tagajärjel riigile kahju tekkis, olid rügemendi kantselei ekslikud andmed väeosas alalolevate kaitseväelaste ja hobuste arvu kohta. Nõudmiste kokkuseadmisel tehtud arvutamise vigade eest tema ei vastuta.

§ 225. Rügemendiülem on kohustatud valvama, et iga kaitsevaelane rügemendis õigel ajal ja täiel määral saaks kätte varustuse, mis temal on õigus saada.

Ta valvab, et toit rügemendis oleks hea-väärtuslik, mitmekesine ja küllaldane, et täpsalt täidetaks ettekirjutusi köökide puhtuse, söökide järjekorra, toidu valmistamise, joogivee ja toiduainete läbivaatamise kohta ning et kõik rügemendi kaitsevaelased oleksid korralikult toidetud.

§ 226. Ta peab teadma rügemendi säästsummade ja säästvarade seisukorda; samuti ka väeosa säästvara seadluse piirides lubab ja kontrollib nende tarvitamist, hoides ära, et säästsummasid ja varasid ei kogutaks tarviliste vajaduste kahjuks.

§ 227. Rügemendiülem peab alaliselt silmas nõorraamatute ja aruannete pidamist kõikidel varustuse aladel, valvates selle järele, et nende kontrollimiseks määratud isikud tegelikult vastava varanduse kontrolli teostaksid.

§ 228. Rügemendiülem kontrollib oma äranägemise järele alluvates üksustes ette teatamata:

rahasummade seisu tegelikult ja raamatute järele;

igasugust varustust, mis on rügemendis ja allüksustes, samuti ka mis isiklikult kaitsevaelastele välja antud — raamatute ja nimestikkude järele ja tegelikult;

kõigi majandusealal teotsevate isikute tööd ja tegevust.

Kontrollimistel ja vaatustel ta paneb tähele varustuse omadust, tähtaega, korralikkust ja alalhoidmist.

Rügemendiülem toimetab niisuguseid üldiseid ja üksikasjalisi revideerimisi ja vaatusi võimalust mööda terve aasta vältusel, kuid tingimusega, et aasta lõpuks kõik oleks revideeritud ja üle vaadatud.

§ 229. Korratuse või raiskamise ilmsiktulekul riigi varandustes või kaebuste avaldamisel käsualuste poolt võtab rügemendiülem tarvitusele abinõud varanduste kordaseadmiseks ja seaduslike kaebe rahuldamiseks.

§ 230. Allüksuste sisekorra ja väljaõppe alal peetavaid raamatuid, toimkonnalehti ja aruandeid revideerib rügemendiülem oma äranägemise järele, tehes revideerimise tulemuste kohta nendesse oma märkuse.

§ 231. Revideerimiste ja vaatuste tagajärjed avaldab rügemendiülem käsukirjas üksikasjaliste märkustega.

§ 232. Kirjavahetus majanduse alal ülemusega, isikutega ja asutistega väljaspool väeosa sünnib rügemendiülema allkirjaga.

10. Kasarmusse palgutamine. Korterid väljaspool kasarmut.

§ 233. Rügemendiülem jaotab ruumid rügemendi allüksuste vahel ja määrab kindlaks kasarmute ja allüksuste piirkonnad.

Teenistuse huvides võimalust mööda hoolitseb selle eest, et ohvitseride ja väljaspool kasarmute piirkonda elavate üleajateenijate korterid ei asuks liig kaugel oma üksuse piirkonnast.

§ 234. Ühistes hoonetes ja piirkondades asuvatele rügemendi allüksustele, kui nad ei kuulu ühe ülema alla, määrab rügemendiülem distsipliini ja sisemise korra üldiseks järeleval-

vajaks suurema allüksuse ülema. Sealjuures ta laiendab viimase distsiplinaar-võimupiirid kõikide nende allüksuste kaitseväelaste peale, sellest avaldades rügemendi käsukirjas.

§ 235. Rügemendiülem on kohustatud hoolitsema allüksuste otstarbekohase paigutamise eest.

Rügemendi ruume peab tema võimalikult sagedasti üle vaatama, kuid rügemendi nende allüksuste ruume, mis asuvad väljaspool garnisoni piirkonda — vähemalt kord veerandaastas.

11. Sanitarala.

§ 236. Rügemendiülem nõuab ja kontrollib tervishoiu ja puhtuse määruste valju täitmist rügemendis ning abinõude tarvitusele võtmist nakkusehaiguste ja taudide ärahoidmiseks ja nende vastu võitlemiseks.

Ta nõuab, et vanem arst esitaks temale omal algatusel kõik kasulikud ettepanekud ja teated või nõuanded, mis võivad selgitada ja aluseks olla sanitarala korraldamisel väeosas.

Ta hoolitseb, et ohvitserid ja allohvitserid väljendaksid küllalist tähelepanu ja vilumust tervishoiu alal ning tarbekorral oskaksid anda esimest sanitarset abi.

12. Hobuste eest hoolitsemine.

§ 237. Rügemendiülem annab üksikasjalised eeskirjad talliteenistuse ja hobuste järelevalve kohta ja valvab, et käsualused ülemad täpsalt täidaksid kõiki hobustega ümberkäimisesse puutuvaid määrusi ja juhtnööre.

Ta on kohustatud valvama, et väeosa veterinaararst esitaks temale tarvilikud teated ja ettepanekud hobuste hea tervisliku seisukorra

alalhoidmiseks, nakkusehaiguste tekkimise või laialilagunemise ärahoidmiseks ja paremuste saavutamiseks tallide sisseseades ja söötmise korras.

Ta nõuab, et ohvitserid, kellele on määratud hobused isiklikuks kasutamiseks, kontrolliks isiklikult nende toitmist, hooldamist ja sõidutamist.

13. Rügemendi vastuvõtmine ja üleandmine.

§ 238. Rügemendiülemaks määratud ohvitser asub rügemendi juhtimisele pärast määramise avaldamist diviisiülema käsukirjas. Rügemendi juhtimisele asumisest ta kannab ette diviisiülemale ja avaldab oma käsukirjas.

Rügemendi vastuvõtmine sünnib vastava tes seadustes ja määrustes ettenähtud korras (S. S. K. V r. §§ 449—451 ja XX r. § 12 lisa).

Rügemendi vastuvõtmisel teeb uus rügemendiülem põhjaliku ülevaatuse rügemendis.

Endine rügemendiülem võib rügemendist lahkuda ainult pärast rügemendi täielikku üleandmist seaduses ettenähtud korras.

§ 239. M a k s v u s e k a o t a n u d.

D. ÜRSIKU PATALJONI ÜLEM.

§ 240. Ürsiku pataljoni ülem omab rügemendiülema õigused ja kohused.

III p e a t ü k k.

RÜGEMENDIÜLEMA ABI.

§ 241. Rügemendiülema abi allub vahetult rügemendiülemale. Rügemendis olevad komandod alluvad temale kui pataljoniülemale ja te

mal on nende kohta pataljoniülema kohused ja õigused.

§ 242. Rügemendiülema abil on õigus omal algatusel rügemendiülema nimel käske anda ja korraldusi teha kõikidele rügementi kuuluvatele üksustele ja tal on nende kohta pataljoniülema distsiplinaarvõim.

§ 243. Peale rügemendiülema poolt tema peale pandud ülesannete, on rügemendiülema abi otsene kohus valvata rügemendi kasvatuse ja väljaõppe järele.

Ta juhatab rügemendis toimepandavaid kursusi ja loenguid.

§ 244. Ta on eriliselt kohustatud hoolitsema meelelahutuste ja isamaalise kasvatuse eest rügemendis. Ühtlasi ta valvab raamatukogude ja lugemistubade otstarbekohase sisseseade, nende kasutamise ja sisekorra järele.

§ 245. Tema järelevalve alla kuuluvad all-ohvitseride kogu ja einelaud ning sõdurite poed, arestiruum ja karistuste täidesaatmine rügemendis.

§ 246. Laskeasjanduse alal rügemendiülema abi täidab laskekomitee esimehe kohuseid.

IV p e a t ü k k.

RÜGEMENDI STAAP.

A. KOOSSEIS.

§ 247. Rügemendi staapi kuuluvad: adjutant, kohtuasjaajaja, majanduseülem, laekahoidja, asjaajaja, kortermeister, relvurohvitser, pioneerohvitser, arstid, veterinaararst ja kirjutajad.

B. RÜGEMENDI ADJUTANT.

§ 248. Rügemendi adjutant allub vahetult rügemendiülemale.

Temale alluvad rügemendi orkester ja rügemendi staabi koosseisu kuuluvad allohvitserid ja sõdurid. Kõigi nende kohta temal on kompaniülema õigused ja kohused, välja arvatud majanduse ja kohtu jaoskonna kirjutajad oma jaoskondade tööalal. Samuti temale alluvad staabis ja orkestris allohvitseride ja sõdurite kohtadel teenivad eraisikud.

§ 249. Adjutant juhib rügemendi kantselei rivijaoskonna tööd. Tema valitsemisel on rügemendi arhiiv ja rügemendi trükkimise ja paljundamise abinõud.

§ 250. Tema erilise vastutuse all on rügemendi pitsatid, salajaste dokumentide kapp ja kõik salajane kirjavahetus.

§ 251. Rügemendi adjutant täidab järgmisi ülesandeid:

- a) seab kokku rügemendiülema käsukirja kava, esitab selle allakirjutamiseks ning vastutab käsukirjade õigeaegse paljundamise ja väljasaatmise eest;
- b) kannab ette rügemendiülemale salajased kirjad, mis viimase nimele on adresseeritud, ja muu kirjavahetuse kõigil aladel, peale majanduse ala;
- d) seab kokku ja kinnitab oma allkirjaga jooksva kirjavahetuse, peale majanduse alasse puutuva;
- e) peab ohvitseride toimkonna lehti ning kiidu ja karistuse raamatut;
- g) vastutab rügemendi päevaraamatu õige pidamise eest (kaitseväelaste ja hobuste äraminek, juuretulek jne.);

- h) vastutab kaitseväelaste teenistuselehtede ja teiste seadustes ja juhtnöörides ettenähtud aruannete pidamise eest;
- i) vastutab mobilisatsiooni kavade alalise ja täpsa korrashoidmise eest, kui selleks ei ole määratud teine ohvitser, täiendab ja parandab neid viibimata muudatuste tekkimisel;
- j) vastutab tähtaegsete ettekannete õigeaegse esitamise eest;
- k) nõuab majanduseülemalt rivijaoskonna kantselei jaoks tarvilised kantselei materjalid;
- l) vastutab staabi ruumide ja inventari hoidmise ning kantselei materjalide kokkuhoidliku ja otstarbekohase tarvitamise eest;
- m) hoolitseb eriti kirjavahetuse lihtsustamise ja vähendamise eest rügemendis;
- n) hoolitseb kirjutajate ja ametimeeste koosseisu õigeaegse täiendamise ja nende väljaõpetamise eest.

D. KOHTUASJAAJAJA.

§ 252. Kohtuasjaajaja allub vahetult rügemendiülemale.

§ 253. Kohtuasjaajaja täidab järgmisi ülesandeid:

— võtab vastu kirjavahetuse kohtu alal ja talitab sellega rügemendiülemale juhtnööride järele;

— kannab ette rügemendiülemale kirjavahetuse kohtu alal ja annab edasi saadud korraldused;

— seab kokku ja kinnitab oma allkirjaga kirjavahetuse kohtu alal;

— seab kokku kohtu alal nõutavad aruanded, kinnitab nad oma allkirjaga ja esitab rügemendiülemale.

§ 254. Kohtupidamise alal kohtuasjaajaja täidab seaduses ettenähtud kohuseid.

§ 255. Kui kohtuasjaajaja on ühtlasi adjutandi abi, täidab ta sellekohaseid ülesandeid ja asendab adjutanti äraolekul.

E. MAJANDUSE ALAL TEOTSEVAD ISIKUD.

1. Üldreeglid rügemendi majanduse alal.

§ 256. Tööd majanduse alal rügemendis on jaotatud töökompani ülema, relvurohvitseri, asjaajaja, laekahoidja ja kortermeistri vahel.

Teistes üksikutes väeosades kohused ja töö majanduse alal jaotatakse nende isikute vahel, kes selleks koosseisus on ette nähtud.

§ 257. Majanduse alal töötavate isikute vahetamisel kohale määratud isik võtab vastu oma eelkäijalt kogu varanduse ja asjaajamise tegelikult ning raamatute ja dokumentide järele. Tarviduse korral viibib üleandmise juures ka majanduseülem.

Vastuvõtmine ja üleandmine avaldatakse käsukirjas selleks kokkuseatud aktide põhjal.

§ 258. Kõigi majanduse alal töötavate isikute üldiseks kohuseks on omal algatusel abinõusid leida väeosa majandusliku seisukorra parandamiseks ja majanduslikkude operatsioonide kasulikumaks läbiviimiseks.

§ 259. Kõigi rügemendi majanduse alal töötavate isikute hoole all oleva raha ja varanduse raiskamisel vastutab süüdlane mitte ainult isiklikult teenistuse alal, vaid ka aineliselt.

Kui raisatud raha ja varandust ei saa tasuda süüdlase palgast ja varandusest ning kohulikul uurimisel selgub, et rügemendiülem ja majanduseülem ei võinud raiskamist ära hoida, võetakse sünnitatud kahju riigi kanda, süüdlane aga karistatakse kohtu poolt. Kui aga raiskamise põhjuseks oli ülemate nõrk järelevalve ja nemad, hoolsalt nende peale pandud kohuseid täites, oleksid võinud raiskamist ära hoida, siis võetakse vastutusele süüdlase maksujõuetusel rügemendiülem, majanduseülem ja nende komisjonide liikmed, kes revideerimisel raiskamist avalikuks ei teinud.

§ 260. Teenistuse huvides on vajalik, et majanduse alal töötavad isikud jääksid määratud kohtadele vähemalt kaheks aastaks. Enne seda aega nad ei või paluda kaaluvate põhjusteta enda vabastamist ametist.

§ 261. Rügemendi hea majandusliku seisukorra näitajaks ei ole säästsummade ja tagavarade rohkus, vaid kasutamisel olevad head sisseseaded, head õppevahendid, hea toit ja meeste korralik ning puhas riietus.

§ 262. Relvurohvitseril, laekahoidjal, kortermeistril ja asjaajajal on kompaniülema distsiplinaarvõim.

2. Majanduseülem.

§ 263. Majanduseülem on rügemendiülema lähem abi majanduse alal ja rügemendi majanduse alal otsene vastutav juht. Tema allub vahetult rügemendiülemale ja tal on pataljoniülema õigused majanduse alal töötavate isikute ja töökompani kohta.

§ 264. Majanduseülem vastutab tema süü läbi riigile sünnitatud kahjude eest mitte ai-

nult isiklikult teenistuse alal, vaid ka aineliselt kohtu või administratiiv korras.

§ 265. Majanduseülema kohused on:

- a) üksuste majanduse alaline kontroll;
- b) iga-aastane säästsummade kulude eelarve kokkuseadmine järgmise aasta peale ja aruande kokkuseadmine läinud aasta eest;
- d) kõige kasulikumate viiside leidmine kõikide majanduslikul alal tarvilikkude asjade ja materjalide, muuseas ka ratsaosade hobusemoona ostmiseks ja muretsemiseks; väljapakumiste toimepanemine rügemendiülema loal ja teiste majanduse alal teotsevate isikute osavõtul, kooskõlas maksvate seadustega ja korraldustega, ning rügemendiülema poolt kinnitavate lepingute sõlmimine;
- e) valve korrapäralikkuse järele asjade valmistamisel ja ostmisel rügemendi majanduse alal, raha ja varanduse tarvitamisel, allüksuste ja üksikute kaitseväelaste varustamisel; valve rügemendi ja allüksuste raamatupidamise ja asjaajamise järele — raha ja varanduse sissetuleku ja väljamineku alal;
- g) valve asjade, relvade, materjalide ja toidutagavarade korraliku ja ohutu aitades hoidmise, voori, rakmete ja hobustega ümberkäimise järele;
- h) valve majanduse ala järele rügemendi ambulantsis;
- i) eriline valve ja vastutus, et rügemendis oleks tarvilikul arvul tulekaitse abinõusid ja need hoitaks täielises korras;
- j) valve töökodade ja tööde järele; töökodades valmistatud materjalide ja asjade isiklik

ülevaatus enne ülevaatusetele esitamist rügemendiülemaale;

k) valve kõigi remont- ja ehitustööde järel, mis tehakse rügemendi korraldusel, peale selle peab majanduseülem silmas kõiki muid ehitusi rügemendi piirkonnas ja oma tähelepanekutest kannab ette rügemendiülemaale;

l) igasuguse varanduse ja varustuse ülevaatus ja kontrollimine rügemendiülema käsul kompanites ja komandodes; selle juures majanduseülem peab juhtima tähelepanu varanduse omadustele ja hoidmisele ja kontrollimise tagajärgedest ette kandma rügemendiülemaale;

m) osavõtmine komisjonidest, mis määratud nii uuesti vastuvõetava või valmistatava kui ka kõlbmatuks muutunud rügemendi varustuse ülevaatuses;

n) kõigi raha, varanduse ja varustuse nõudmiste kontrollimine kooskõlas maksvate seadustega, korraldustega, koosseisudega, kaitseväelaste ja hobuste arvuga ja nende nõudmiste õigekstunnistamine allkirjaga, arvete revideerimine raha peale, mis antud majanduse alal teotsevatele isikutele majanduseülema poolt rügemendiülema loaga;

o) majanduse alasse puutuvate dokumentide allakirjutamine;

p) kirjavahetus omal nimel pataljonide ja kompanitega majanduslikes küsimustes.

§ 266. Majanduseülem korraldab ja vastutab:

a) et igasugune varustus välja nõutaks õieti ja õigeaegselt, vastu võetaks ning ostetaks

nõuetele vastavas headuses ja kuhu tarvis välja antaks viivituseeta;

b) et rügemendi korraldusel valmistatav varustus vastaks vormi nõuetele ja valmistataks õigel ajal ja

d) et üldiselt rügemendi tervel majanduse alal valitseks kindel ja hea kord.

§ 267. Üleliigse varustuse nõudmise eest mittesihilikult või vea tõttu vastutavad majanduseülem ja asjaajaja isiklikult kui ametialase üleastumise eest, üleliigselt nõutud varustus aga antakse tagasi riigile sealt, kuhu oli välja antud. Kui aga eksikombel üleliigselt nõutud varustus on juba välja antud kaitseväelastele isiklikuks kasutamiseks ja korralduselt väljaantud varustust ei saa tagasi nõuda ei kaitseväelastelt enestelt ega nende pärijatelt, siis tasuvad kahju majanduseülem ja asjaajaja.

Varustuse üleliigse nõudmise eest tahtlikult omakasu sihiga võetakse majanduseülem ja asjaajaja kohtulikule vastutusele.

§ 268. Majanduseülem võtab osa majanduse alal mobilisatsiooni kavade õigeaegsest täiendamisest ja korrashoidmisest.

Ta vastutab rügemendi mobilisatsiooni tagavarade korraliku hoidmise ja värskendamise ning nende täiendamise eest, kui seda oli võimalik teostada.

§ 269. Mobilisatsiooni kiire läbiviimise huvides majanduseülem peab selle eest hoolitsema, et allüksustes ja nende ladudes ei oleks üleliigset ja kõlbmatut varustust.

§ 270. Majanduseülemate vahetamisel kontrollib uus majanduseülem isiklikult: rahasummad; rügemendi varanduse ladudes ja

allüksustes; aktid majanduse alal; jooksva aasta säästsummade eelarve täitmist ja käesoleva kuu avansside kulutamist.

Puuduste leidmisel ta seab kokku ettekande, annab oma eelkäijale seletuste andmiseks ja esitab ühes üleandmise aktiga rügemendiülemale.

Üleandmine ja vastuvõtmine avaldatakse rügemendi käsukirjas.

3. Laekahoidja.

§ 271. Laekahoidja allub vahetult majanduseülemale. Tema otsese valve all on rügemendi kassa, rahasummad, jooksvate arvete raamatud, kassaraamat ja rügemendi varustuse laod. Oma tööalal ta kasutab rügemendiülema poolt määratud kaitsevaelasi ja ametimehi.

§ 272. Laekahoidja kohused on:

a) rahasummade vastuvõtmine, hoidmine ja väljaandmine;

b) tema hoole all oleva varustuse vastuvõtmine, hoidmine ja väljaandmine;

d) tema hoole alla kuuluvate ladude korraldamine, järelevalve ja vastutus nende eest;

e) seadustes ja juhtnöörides ettenähtud raamatute pidamine, kusjuures ta on kohustatud pidama isiklikult kassaraamatut;

g) mobilisatsiooni tagavarade hoidmine ja värskendamine majanduseülema poolt kindlaksmääratud juhtnööride järele.

4. Asjaajaja.

§ 273. Asjaajaja allub vahetult majanduseülemale. Temale alluvad rügemendi kantselei majanduse jaoskonna kirjutajad tööalal.

§ 274. Asjaajaja kohused on:

a) kirjavahetus, asjaajamine, aruannete kokkuseadmine ja kaustade korrashoidmine majanduse alal;

b) nõudmiste, arvete ja jagamislehtede kokkuseadmine varustuse (välja arvatud relvad ja laskemoon) peale;

d) allüksuste majanduse aruannete kontrollimine;

e) majanduse alal väljamineva kirjavahetuse, nõudmiste, aruannete ja kõikide dokumentide kinnitamine oma allkirjaga;

g) seadustes ja juhtnõuroides kindlaksmääratud raamatute pidamine;

h) kirjavahetuse vastuvõtmine ja majanduseülemale ettekandmine.

5. Kortermeister.

§ 275. Kortermeister allub vahetult majanduseülemale. Tema järelevalve all on rügemendi toiduainete, kütte- ja valgustusematerjalide laod, kõik väeosa ruumid ja inventar. Kortermeistri käsutada tema tööalal on rügemendiülema poolt määratud kirjutajad, sõdurid ja ametimehed.

§ 276. Kortermeistri kohused on:

a) keskladudest, lepingute põhjal või ostuteel muretsesetud toiduainete, kütte- ja valgustusematerjalide vastuvõtmine, vastutades seal juures, et kõik vastuvõetud ained ja materjalid väärtuselt vastaksid normidele ja nõuetele;

b) kõigi eelnimetatud ainete ja materjalide hoidmine ladudes ja väljaandmine allüksustele; vastutus tema hoole alla usaldatud ladude eest;

d) seadustes ja juhtnöörides ettenähtud raamatute pidamine oma erialal;

e) rügemendi hoonete ja ruumide remonteerimine ja korrashoidmine, nende sisseseade järele valvamine ja sellel alal raamatute pidamine.

6. Relvurohvitser.

§ 277. Relvurohvitser allub vahetult maanduseülemaale. Tema käsutab rügemendi relvistuse alal teotsevaid allohvitseri, sõdureid ja ametimehi.

§ 278. Relvurohvitser peab oskama relvatöökogas tehtavaid töid tegelikult näidata ja juhtida.

§ 279. Relvurohvitseri kohused on:

a) relvade ja laskemoona vastuvõtmine, hoidmine, väljaandmine ja ärasaatmine rügemendi laskemoona laost;

b) allüksustesse relvade, laskemoona ja puhastamise materjalide ja abinõude väljaandmine;

d) valvata relvatöökogas tehtavate tööde järele;

e) valvata ja vastutada relvatöökoga eest;

g) rügemendiülema poolt määratud ajal kontrollida allüksuste relvi, laskemoona ja laskeasjanduse õppeabinõude seisu raamatute järele ja tegelikult, niisama toimetada ka nende tegelikku ülevaatust vastavalt maksvatele määrustele, tagajärgedest ette kanda;

h) vastutada, et tema hoole alt väljaantavad relvad ja laskemoon oleksid pakitud vastavalt määrustele ja nõuetele ja et nende veda-

miseks oleksid täidetud kõik ettenähtud määrused ja nõuded.

i) laskegalleriide, laskeväljade, märklauade ja abinõude korrashoidmine;

j) teostada allüksuste relvade, laskemoona ja laskeasjanduse õppeabinõude korrashoidmise järelevalvet; kõigist väärnähtustest ja puudustest ette kanda majanduseülemale;

k) isiklikult õpetada rügemendi relvistuse alal teotsevaid allohvitseri, sõdureid ja ametimehi, kusjuures temale abiks on vanem luku-sepp;

l) relvade, laskemoona ja materjalide nõudmise, arvete ja aruannete valmistamine; seadustega ja juhtnõõridega määratud raamatute pidamine relvistuse alal;

m) isiklikult üle vaadata ja kontrollida, et töökojast väljalastavad relvad ja abinõud oleksid kõigiti korras, kandes täielist vastutust töökojas tehtud tööde headuse eest;

n) valvata ja kanda vastutust, et rügemendi relvatöökojas kunagi ei tehtaks kõrvalisi ja eratöid;

o) avaldada algatust laskeasjanduse õppeabinõude konstrueerimises, soetamises ja parandamises.

7. Töökompaniülem.

§ 280. Töökompaniülem allub vahetult majanduseülemale.

Tema on töökompani kaitseväelaste ülem kompaniülema õigustega ja kohustega ja temale alluvad ka töökompanis teenivad eraisikud.

§ 281. Tema erilised majanduselised kohused on:

a) tema korraldusse antud voori, hobuste ja rakenduste valitsemine;

b) voori, rakenduste ja hobusemoona ladude korraldamine, järelevalve ja vastutus nende eest;

d) hobusemoona, aluspõhu ja magadisõlgede muretsemine, vastuvõtmine keskladudest, lepingu põhjal või ostu teel ja nende hoidmine;

e) töökodade (välja arvatud relvatöökoda) juhtimine ja vastutus nende sisekorra, tegevuse ja materjalide otstarbekohase ja kokkuhoidliku tarvitamise eest;

g) ettenähtud raamatute pidamine, aruanete kokkuseadmine ja esitamine majanduseülemale.

G. PIONEEROHVITSER.

§ 282. Pioneerohvitser allub vahetult rügemendiülemale või rügemendiülema abile, kus viimane olemas.

Tema seab kokku ja esitab rügemendiülemale kinnitamiseks kõik pioneerasjandusse puutuvad üldõppekavad, üksikasjalised kavad pioneervälja korraldamiseks ja isiklikult juhatavad neid töid.

Ta peab avaldama algatust õppeabinõude soetamiseks pioneeralal, esinedes vastavate ettepanekutega.

§ 283. Rügemendiülema poolt määratud päeval ja tundidel pioneerohvitser korraldab selleks määratud isikutele õppusi pioneeralal.

Ta peab loenguid pioneerialal ja esineb alalise oponentina pioneeralasse puutuvatel ohvitseride loengutel.

Taktikalistel õppustel ja manöövritel ta lahendab pioneeralasse puutuvaid lahinguülesandeid, juhtides selleks tema käsutusse antud meeskonna tegevust.

§ 284. Pioneerohvitser juhatab rügemendiülema juhtnööride järel rügemendi enese algatusel ja jõul läbiviidavaid ehitustöid. Tema otsese korraldamise alla kuulub ka rügemendi pioneerväli.

§ 285. Ta peab teadma, missugune pioneervarustus on mobilisatsiooni korraks rügemendi ladudes, koosseisu järel puuduva varustuse üle kannab ette rügemendiülemale või rügemendiülema abile, kus viimane olemas.

H. ORKESTRIJUHT.

§ 286. Orkestrijuhth allub rügemendi adjutantile, või kus rügemendi adjutanti ei ole, seal rügemendi (asutise) ülema poolt määratud ohvitserile, kui kompaniülemale.

§ 287. Orkestrijuhth on orkestri meeskonna muusikalise väljaõppe ja orkestri muusikaliste ettekannete tegelik ning vastutav juht.

Temal on orkestri meeskonna suhtes rühmaülema distsiplinaarvõim.

§ 288. Peale orkestri muusikalise väljaõppe on orkestrijuhi kohuseks rügemendi (garnisoni väeosade) signalistide väljaõpetamine ja rügemendis (garnisoni väeosades) rivilaulu õpetamise korraldamine muusikalisest küljest ja vastavate nootide muretsemine ja kokkuseadmine.

V p e a t ü k k .

ARSTID.

A. VANEM ARST.

1. Üldised kohused.

§ 289. Vanem arst allub vahetult rügemendiülemaale. Temale alluvad otseselt rügemendi sanitaralal teotsevad kaitsevälased ja eraisikud. Pataljonide ja kompanite velskerid alluvad temale ainult erialal. Temal on pataljoniülema distsiplinaarvõim.

Omal erialal allub vanem arst kaitsevæe sanitarülemusele.

§ 290. Vanem arst on rügemendiülema vahetu abiline rügemendi sanitarala korraldamisel.

Vajalistest korraldustest ja kavatsustest sanitaralal kannab ette rügemendiülemaale, kes need oma nõusoleku korral vastava korraldusega teostab. Nende teostamist kontrollib vanem arst.

Tema alaline hool on, peale haigete ravitsemise, alal hoida ja parandada rügemendi sanitarset seisukorda, sealjuures distsipliini ja väljaõppe nõudeid silmas pidades, ning kannab selle eest vastutust.

§ 291. Vanem arst täidab järgmisi ülesandeid:

a) jagab ära teenistuse kohused nooremate arstide vahel; kontrollib ja kinnitab nende nõudmised;

b) seab kokku ja esitab rügemendiülemaale kinnitamiseks juhtnõõrid ja kavad rügemendi sanitaralal;

d) esitab rügemendiülemale omal algatusel täielikud teated kõige kohta, mis puutub rügemendi sanitaralasse;

e) nakkavate haiguste ohu puhul teeb haiguse ärahoidmiseks omal algatusel tarvilised korraldused ja kannab sellest ette rügemendiülemale;

g) juhatab rügemendi sanitarasutisi ja kannab nende korraliku tegevuse eest vastutust. Samuti vastutab tema ka nende asutiste alla kuuluvate ruumide, sisekorra, varanduse korralikkuse ja hoidmise eest.

§ 292. Vanem arst on vastutav rügemendi ambulantsi juures olevas apteegis valmistatavate rohtude eest. Tema või selle arsti käes, kelle juhatuse all töötab apteek, on mürgiste ja kange mõjuga rohtude kappide võtmed.

2. Arstlik abi kaitseväelastele ja nende perekondadele.

§ 293. Rügemendi arstid peavad tasuta abi andma kõigile rügemendi kaitseväelastele ja eraisikutele ning nende perekondade liikmetele vastavalt maksvatele määrustele.

Vanem arst jagab need kohused rügemendi arstide vahel võimalikult üheraskuselt ja nii, et haigetel oleks võimalus tarvitada seda arsti, kes neid harilikult on ravitsenud.

§ 294. Vanem arst käib vähemalt kord nädalas vaatamas rügemendi haigeid kaitsevälasi garnisoni piirkonnas ja võimaluse korral ka väljaspool asuvates haigemajades ning kannab ette tähelepanekutest oma järgmise päeva aruandes.

3. Tervishoiu, toidu ja ruumide järelevalve.

§ 295. Vanem arst vaatab läbi rügemendile vastuvõtmisel ja allüksustele määramisel kõik elu- ja majanduslikud ruumid nende sanitarnõuetele vastavuse suhtes ning esitab oma arvamise rügemendiülemale; toimetab vähemalt üks kord nädalas ruumide ja nende piirkonna järelevaatust, et selgitada sanitarset seisukorda ja tervishoiu määruste täitmist.

Neil järelevaatustel, kus viibivad ka kohalolevad allüksuste ülemad või korrapidajad, ei tee arst otsekohe mingisuguseid korraldusi. Tema teatab oma tähelepanekutest allüksuste ülematele ja kannab ette tähtsamatest väärnähtustest ja puudustest rügemendiülemale.

§ 296. Vanem arst võtab osa rügemendiülemal korraldusel toiduainete vastuvõtmisest ja järelevaatusest või määrab selleks ühe noorematest arstidest.

Vastuvõetuks tunnistatud ainete headuse eest vastutust kannab vastuvõtja arst.

§ 297. Käib vähemalt üks kord nädalas köökides, toiduaitades ja söögitubades, selgitab toidu ja joogivee omadusi ja väärtust, toiduainete ja sööginõude hoidmist ja teeb vastavad märkused toidu kontrollraamatusse. Tähtsamatest väärnähtustest ja puudustest kannab ette rügemendiülemale.

Ta laseb teha tarvilisi analüüse.

Ta annab nõu, kuidas tervishoiu huvides parandada toitu.

4. Väljaõpe.

§ 298. Vanem arst esitab rügemendiülemale õppekavad temale alluva sanitarpersonalile teadmiste täiendamiseks, iseäranis välja-

teenistuse erialal, ja sanitaride erialaliseks väljaõpetamiseks.

Ta korraldab ja juhatab neid õppusi ja kannab väljaõppe tagajärgede eest vastutust.

§ 299. Vanem arst korraldab kaitseväelastele sanitarialal loenguid rügemendiülema poolt kinnitatud kavade järele.

§ 300. Rügemendiülema määramisel ta võtab ühes nooremate arstidega osa rügemendi kodustest ja välistest õppustest ja harjutustest, rännakutest ja manöövritest, kus lahendab isiklikult sanitartaktikalisi ülesandeid, juhatahes ka nooremaid arste samal alal.

Ta valvab, et rügemendis spordi alal tervishoidlikke nõudeid täidetaks ning annab tarvilikke juhatusi. Sel otstarbel tema, või tema korraldusel noorem arst, kontrollib võimalikult saagedamini rügemendis kehalisi harjutusi.

5. Majandus.

§ 301. Vanem arst vastutab tema hoole alla usaldatud varanduse ja materjali eest.

Eriliselt vastutab ta sanitarvarustuse mobilisatsiooni tagavarade täiendamise ja hoidmise eest.

Ambulantsi üldise varanduse arvepidamisel ja hoidmisel talitab ja vastutab tema nagu kompaniülem, sanitarvarustuse alal aga vastava eriseadluse alustel.

§ 302. Rügementi tulekul ja sealt lahkudes vanem arst on kohustatud vastu võtma (üle andma) oma eelkäijalt (järeltulijale) kõik tema hoole all oleva, riigile kuuluva varanduse ja varustuse raamatute, tabelite ja nimekirjade järele ja ka tegelikult.

Akt, milles ära tähendatakse väärnähtused, puudused ja ülejäägid, esitatakse rügemendiülemale.

6. Aruanded ja kirjavahetus.

§ 303. Vanem arst (garnisoni arst) esitab rügemendiülemale päevase aruande (vorm nr. 1).

§ 304. Ta esitab isiklikult rügemendiülemale sanitarülemusele saadetavad aruanded, ettepanekud ja projektid ja igasuguse muu kirjavahetuse.

§ 305. Temal peavad olema vastavalt maksvatele määrustele ja juhtnööridele kogutud andmed rügemendi kaitsevaelaste kehalise arenemise ja rügemendi sanitarse seisukorra kohta.

§ 306. Tema isikliku hoiu all on kõik salajane kirjavahetus, dokumendid ja nende registreerimise raamatud.

B. NOOREMAD ARSTID.

§ 307. Nooremad arstid alluvad vahetult vanemale arstile ja täidavad rügemendiülema ja vanema arsti poolt pealepandud kohuseid.

Käsualuste kohta on neil kompaniülema distsiplinaarvõim.

§ 308. Rügemendist eraldi asuva osa juure määrab rügemendiülem vajaduse korral ühe noorematest arstidest.

Viimane teotseb eraldatud osas samadel alustel nagu vanem arst rügemendis ja allub eraldatud osa ülemale nagu vanem arst rügemendiülemale.

D. VETERINAARARST.

1. Üldised alused.

§ 309. Veterinaararst allub vahetult rügemendiülemale ja oma erialal kaitseväge veterinaarülemusele.

Temale alluvad veterinaaralal töötavad kaitsevaelased ja eraisikud.

Temal on pataljoniülema distsiplinaarvõim.

§ 310. Veterinaararst on rügemendiülema vahetu abi kõigis küsimustes, mis puutuvad rügemendi veterinaaralasse, ja teeb omal algatusel kõik ettepanekud selle ala korraldamiseks ja paremale järjele tõstmiseks.

Ta hoolitseb, et oleksid kõrvaldatud kõik asjaolud, mis võivad kahjulikult mõjuda hobuste tervisele, ja annab juhatusi hobuste eest hoolitsemise ja tallide sisseseade kohta.

§ 311. Ta valvab hobuste korraliku toitumise, jootmise, rautamise, joogivee headuse, jootmise kohtade puhtuse ja allüksustes olevate ravitsemisvahendite korrashoidmise järele.

Erilise hoolega ta valvab selle järele, et hobusemoon (heinad ja kaerad) oleks hea.

Ta kontrollib, et tallides täidetaks kõik sanitarnõuded, ja toimetab vähemalt iga nädal tallide ja moonaladude ülevaatust.

Kõigist tähelepanud korratustest ta kannab ette rügemendiülemale.

§ 312. Veterinaararst juhatab rügemendi hobuste laatsaretti, selle majandust ja vastutab seal ravitsemise ja korra eest.

2. Veterinaarsed ülevaatused.

§ 313. Veterinaararst vaatab läbi rügemendile vastuvõtmisel kõik ruumid, mis on määratud hobuste, hobusemoona ja hobuste ravitsusepunkti paigutamiseks, nende sanitar-nõuetele vastavuse suhtes ja esitab oma arvamise rügemendiülemale.

Veterinaarset ülevaatuset toimetab ta vähemalt kord kuus.

Tarbekorral võib rügemendiülem vaatusi määrata sagedamini.

Ülevaatus aeg ja koht määratakse kindlaks rügemendiülema poolt ja avaldatakse käsukirjas.

Hobuste ülevaatusel peavad olema: vasta-va allüksuse ülem, rühmaülemad, majanduse-ülem, veterinaarvelsker ja hobuserautajad.

Ülevaatusel esitatakse: haigete hobuste raamat, rautamise leht ja lühikene hobuste nimekiri.

Peale hobuste vaadatakse üle tallid ja hobusemoona laod.

Ülevaatus e tagajärgedest veterinaararst kannab ette rügemendiülemale avaldamiseks käsukirjas.

§ 314. Ta teeb rügemendiülemale ettepanekud hobuste väljapraakimiseks ja tarbekorral mahalaskmiseks.

§ 315. Kõik rügementi juuretunud ja äraminevad hobused vaadatakse läbi veterinaararsti poolt samal päeval.

3. Haigete hobuste ravitsemine.

§ 316. Veterinaararst vaatab läbi iga päev rügemendiülema poolt määratud ajal haigeksjäänud hobused kohapeal allüksustes või hobuste laatsaretis.

Ta teeb iga läbivaadatud hobuse kohta märkuse haigete hobuste raamatusse (vorm nr 2), mida peab allüksuse veltveebel; raamatusse tehtud märkused esitatakse iga päev allüksuse ülemale.

Haigeks tunnistatud hobused jagab arst kolme liiki:

a) hobused, kes tarvitavad arstilist ravitsemist, kuid võivad tööst osa võtta arsti poolt määratud piirides;

b) hobused, kes vabastatakse tööst, kuid jäävad ravitsemisele allüksusse;

d) hobused, kes jäetakse ravitsusepunkti või rügemendi laatsaretti.

Kõigi nende ravitsemisele kuuluvate hobuste kohta esitab veterinaararst iga päev rügemendiülemale aruande (vorm. nr. 3).

Ohvitseride isiklikke hobuseid ravitseb tasuta.

§ 317. Kui haigete hobuste arv suureneb või haigused korduvad, selgitab veterinaararst selle põhjused ja teeb ettepanekud nende kõrvaldamiseks.

4. Haigete hobuste saatmine laatsaretti ja ravitsusepunkti.

§ 318. Haiged hobused, keda ei või jätta allüksusesse või ei saa ravitseda kohapeal, tuleb saata hobuste ravitsusepunkti või hobuste laatsaretti.

Ravitsusepunkti või hobuste laatsaretti saatmisel peab kaasa minema velsker, et saada arstilt juhtnööre hobuste ravitsemise kohta.

Kui velskeril võimalik ei ole kaasa minna, peab hobustega kaasas olema saatekiri, mis sisaldab teateid hobuse haigeksjäämise ja esialgse ravitsemise kohta allüksuses.

Haigetele hobustele antakse kaasa päitsed, peakott, tekk, teki vöö ning puhastamise abinõud ja tarbekorral moona atestaat.

Ravitsusepunkti või hobuste laatsaretti toodud haiged hobused vaatab arst viibimata läbi.

§ 319. Haigete hobuste koristajateks määratakse väeosa ülema poolt vastav arv sõdureid, kes alluvad veterinaararstile.

Kui ravitsusepunktis ei ole alalisi koristajaid, siis tuleb igast allüksusest ühes haige hobusega määrata koristaja.

5. Nakkavad haigused.

§ 320. Nakkavate haiguste ilmsikstulekul rügemendis või ümbruskonnas eraldab veterinaararst haiged hobused tervetest, teeb tarvilised desinfitseerimised ja võtab tarvitusele kõik abinõud haiguse levinemise ärahoidmiseks ning kannab sellest ette.

Kui hobuste seas puhkevad lahti nakkavad haigused, mis inimeste peale üle võivad minna, teatab veterinaararst sellest viibimata rügemendiülemale ja vanemale arstile haiguste edasikandmise vastu abinõude tarvitusele võtmiseks, samuti oma veterinaarülemusele.

Veterinaararst hoolitseb, et desinfektsiooni abinõusid rügemendis oleks tarvilisel määral ja et nad peetaks täielises korras.

6. Väljaõpe.

§ 321. Veterinaararst peab rügemendiülema poolt kinnitatud kavade järele loenguid ja õppusi kaitseväelastele hippoloogia, hobuste üldise tervishoiu, ümberkäimise, haiguste ja õnnetuste puhul hobustele esimese abi andmise,

hobuste rautamise, hobusemoona ja toitmise kohta.

§ 322. Veterinaararst korraldab õppusi oma erialal alluvale veterinaarpersonalile ja hobuserautajatele ja vastutab õppuste tagajärgede eest.

Ta kontrollib hobuserautajate ametioskust.

Rügemendiülema määramisel ta võtab osa ühes alluva veterinaarpersonaliga õppustest, rännakutest ja manöövritest.

Ta määrab igakord õppustele velskeri esimeseks abiandmiseks tarvilikkude abinõudega.

VI p e a t ü k k.

PATALJONIÜLEM.

1. Üldised alused.

§ 323. Pataljoniülem allub vahetult rügemendiülemale. Temale alluvad kõik pataljoni kuuluvad ja ka juurekomandeeritud kaitsevaelased.

Tema kohus on käsualuste õpetamine ja kasvatamine, kusjuures tähtsaimaks ülesandeks on käsualustes kindla riikliku meeoleu kasvatamine ja alalhoidmine.

Tema peab arendama kõiki kaitsevaelasele tarvilikke vaimlisi ja kehalisi omadusi.

Oma tegevuse aluseks võtab pataljoniülem määrustikud, eeskirjad, juhendid, rügemendiülemalt saadud üldjuhtnöörid ja üldkavad, töötab saadud juhtnöörid üksikasjalikult läbi, valvab nende täpsa täitmise järele ja kannab selle eest vastutust.

Ta hoolitseb allüksuste heakorra eest.

Ta kontrollib, et rügemendiülema käsukirjad kompanites korrapäraselt ette loetaks.

§ 324. Pataljoniülem peab isiklikult tundma kõiki käsualuseid ohvitseri, allohvitseri ja nende kohtadel teenivaid pataljoni ametimehi, teadma nende iseloomu, teenistustlike omadusi, kehalisi võimeid ja ülalpidamist teenistuses ja väljaspool teenistust.

Tema peab alal hoidma ja süvendama kompanite vahel täielist üksmeelsust ja sõprus-tunnet ning arendama pataljoni ohvitseride vahel läbikäimist teenistuses ja väljaspool teenistust.

§ 325. Kompaniülematele jätab tema tarvilise algatuse ja segab end nende teenistuse üksikasjadesse ainult siis, kui nende tegevus ei vasta määrustikkude ja eeskirjade nõuetele, või kui õppus ei ole rajatud õigele alusele, või kui ei tarvitata õiget õppemeetodit.

Tema toetab oma ohvitseride ja allohvitseride autoriteeti.

§ 326. Pataljoniülem on kohustatud valvama, et kaitseväelased, keda kompaniülemad ette panevad auastmes ülendamiseks või ametitesse määramiseks, vastaksid nõuetele ja oleksid selleks kohased oma teadmiste, tervise ja ülalpidamise poolest.

Ajateenijate üleajateenijateks jätmise ettekannetel teeb tema märkuse, kas kohasoovija vastab nõudmistele ja tema jätmine üleajateenijaks on kasulik teenistuse huvides, ja vastutab selle märkuse eest.

2. Distsipliin, sõjaline kasvatus ja väljaõpe.

§ 327. Pataljoniülem vastutab pataljoni distsipliini ja sõjalise kasvatus eest.

Tema kontrollib järjekindlalt kompani-ülemate tegevust üksuste distsipliini ja sõjalise kasvatuse alal ja valvab, et need oleksid juhitud õigel alusel.

§ 328. Pataljoniülem seab kokku kava õppeaimete läbivõtmiseks perioodide kaupa, kooskõlas eeskirjadega ja rügemendiülema poolt antud juhtnõoridega.

Õppekavade kokkuseadmiseks annab tema kompaniülematele üldised juhtnõorid.

Ta kinnitab kompaniülema poolt kokku seatud õppekavad ja ühe eksemplari neist saadab rügemendiülemale.

Ta valvab selle järele, et õpetamine oleks praktiline ja seda teostataks järjekindlalt.

§ 329. Järjekindla viibimisega õppustel jõuab pataljoniülem selgusele kompanite ettevalmistuse kohta, vastavalt kavadele.

Tarbekorral kogub ta ohvitserid pärast õppusi kokku, selgitab neile ettetulnud puudused ja annab juhatusi nende kõrvaldamiseks.

Sisekorra ja valmisoleku selgitamiseks toimetab õist kontrolli ja proovialarme.

§ 330. Õppuste korralikuks läbiviimiseks ja aja raiskamise ärahoidmiseks peab tema pataljonile üldiseks tarvitamiseks määratud õppeabinõude, õppekohtade, laskeradade jne. tarvitamise korra kompanitele kindlaks määrama ja muudatustest aegsasti teatama vastavatele ülematele.

§ 331. Pataljoniülem valvab, et käsu-alused ei puuduks õppustelt seaduslike kude põhjusteta ja et töötoimkondadesse nõutud meeste arv vastaks tehtava töö rohkusele.

3. Mobilisatsioon.

§ 332. Pataljoniülem peab teadma ja hoolitsema, et kompaniülemad täpsalt teaks kohuseid, mis neil täita mobilisatsiooni alal.

Pataljoniülem ühes kompaniülematega peavad tagavaraväe ohvitseride õppuste ajal selgitama viimaste isiklike omadusi ning võimeid, et mobilisatsiooni korral neid ära kasutada kõige otstarbekohasemalt.

Kui eraldi seisva pataljoni juures on mobilisatsiooni tagavarade laod pataljoni varustusega, siis peab tema teadma ladudes hoitava varanduse koosseisu ja hoolitsema ladude korraliku valvamise eest.

Väärnähtustest ja puudustest tema kannab viibimata ette rügemendiülemale.

4. Majandus.

§ 333. Pataljoniülem valvab pataljoni relvade ja õppeabinõude korrasoleku järele ning kontrollib relvade ja laskemoona hoidmist kompanites ja nende parandamist töökodades.

Tema kohus on kontrollida, et kompanite relvurid tunneksid oma eriala ja et kompaniülemad esitaksid ainult vastavad isikud neile kohtadele.

§ 334. Majanduse alal on pataljoniülem kohustatud:

a) valvama kompanite korraliku ja õige raamatupidamise ja aruannete järele varustuse ja varanduse alal ning nõudma kõigi majanduse alasse puutuvate käskude, määruste ja juhtnõuete täitmist;

b) vähemalt kaks korda aastas kontrollima kompanite varaaitasid ja varandust;

d) valvama kõigi reeglite täpsa täitmise järele kompanite üleandmisel ja vastuvõtmisel;

e) iseäralist rõhku panema sellele, et kõik kompanis saadav varustus, rahad ja kõik muud väljaandmised toimetataks õiglaselt ja viivitamata, et väljaantavate rahade jagamise nimekirjad ära saadetakse kindlaksmääratud korras ja ajal;

g) märgates puudusi ja väärnähtusi, andma juhtnöore kompaniülematele, tarbekorral võtma vastutusele süüdlasi ja üldiselt oma võimu piirides hoolitsema korratuste ärahoidmise eest.

§ 335. Eriti hoolsasti valvab pataljoniülem pataljoni toitmise järele, kontrollimiseks käib sagedasti köökides ja söögiruumides. Selgitab, kas toit on hea ja küllaldane, kas väljaantavad toiduained vastavad nõuetele ja kas köögi järelevalve on asjaosaliste ülemate poolt korraldatud otstarbekohaselt.

§ 336. Pataljoniülem jaotab kasarmu ruumid kompanite vahel ja valvab nende otstarbekohase jaotuse ja korrashoiu järele.

Ta vaatab selle järele, et ruumides valitseks täieline puhtus ja et paigutamise kord vastaks tervishoiu nõuetele.

§ 337. Tema on kohustatud hoolitsema käsualuste tervishoiu eest.

Ta kontrollib alaliselt kompani haigete raamatuid. Haigete arvu suurenemisel astub samme selle põhjuste selgitamiseks ja tagajärgedest kannab ette rügemendiülemale.

Käib pataljoni haigeid vaatamas oma garnisoni piirkonda kuuluvates haigemajades.

Samuti käib ta vaatamas pataljoni arreteeritud arestiruumis ja oma garnisoni arestimajas.

5. Raamatute revideerimine ja asjaajamine.

§ 338. Kompanite sisekorra alal peeta-
vaid raamatuid, toimkonna lehti ja aruandeid
revideerib pataljoniülem oma äranägemise jä-
rele, teisi — nagu iga raamatu kohta vastava-
tes määrustes ette nähtud; laskeraamatuid —
vähemalt iga kahe kuu järele.

Revideerimise tulemuste kohta teeb tema
raamatusse oma märkused.

§ 339. Pataljoniülem määrab kindlaks,
missuguse kompani kantseleis tema asjaaja-
mine sünnib.

VII p e a t ü k k.

KOMPANIÜLEM JA TEMA ABI.

A. KOMPANIÜLEM.

1. Üldised alused.

§ 340. Kompaniülem allub vahetult pa-
taljoniülemale. Temale alluvad kõik kompa-
nisse kuuluvad ja ka juurekomandeeritud kait-
sevälased. Ta on kompani vastutav riviline ja
majanduslik juht, õpetaja ja kasvataja. Seal-
juures tema peab üles näitama laialdast isik-
likku algatust, teotsedes maksvate määrus-
tikkude, eeskirjade, rügemendi- ja pataljoni-
ülema poolt antavate juhtnõõride ja kavat-
suste piirides.

Kompani kasvatamise ja väljaõppe aladel
tema tähtsaim kohus on hoolitseda käsualuste
kindla riikliku meeoleu, üksmeele ja sõbraliku
vahekorra loomise eest.

§ 341. Kompaniülem peab põhjalikult
tundma oma ohvitseri, allohvitseri ja sõdureid

ja mõjuma nende peale vastavalt nende iseloomule, et maksma panna oma tahet ja autori-teeti.

Tema peab arendama oma käsualustes kõiki kaitseväelastelt nõutavaid vaimlisi ja kehaliisi omadusi.

§ 342. Kompaniülem teeb ettepanekud ohvitseride määramiseks rühmade peale ja ümberpaigutamiseks.

Tema peab hoolitsema, et kompanis oleks koosseisus ettenähtud arv tublisid üleajateenijaid ja allohvitsere; teeb ettepanekud ajateenijate üleajateenijateks jätmise kohta, kes selleks on soovi avaldanud ja kelle teenistusse jätmine on kasulik teenistuse huvides.

Välja valima ja kinnitamiseks esitama ametikohtadele peab tema ainult neid allohvitsere ja sõdureid, kellel on laitmatu minevik, kes on hästi omandanud sõjaväelised teadmised ja kes tunnevad huvi vastava ametikoha vastu.

Iseäranis veltveebli, rühmavanemate ja ametimeeste valimisel peab kompaniülem järele kaaluma, et selgusele jõuda, kas määratud isik tõesti vastab oma kohale.

Tema peab hoolega silmas nende tegevust ja teeb ettepaneku nende tagandamiseks kohtadelt, kui nende poolt on märgata lohakust või hooletust oma ametikoha või riviteenistuse täitmise vastu.

Ta esitab auastmetes ülendamiseks käsualuseid allohvitsere ja sõdureid.

§ 343. Kompaniülem peab alati teadma andmeid, mis päevases aruandes (vorm. nr. 4) näidatud.

2. Distsipliin, kasvatus ja väljaõpe.

§ 344. Kompaniülem peab olema käsualustele eeskujuks distsipliini pidamises.

Kompani juhtimist toimetab ta õiglaselt ja järjekindlalt. Samasugust juhtimist nõuab käsualustelt ülematelt ja ei luba siinjuures seadusest vähemaidki kõrvalekaldumisi.

Ta tutvustab käsualuseid sõjaväe nuhtluseadusega rahu ja sõja olukorras, selgitades näidetega eksimusi ja karistusi nende eest.

§ 345. Ta valvab, et käsualuste ülemate poolt pealepandud karistused oleksid otstarbekohased ja seaduslikud.

§ 346. Ta hoolitseb, et kompani piirkonda ei toodaks maksva riigikorra vastu sihitud ja muud keelatud kirjandust ning kujutisi.

§ 347. Kompaniülem on vastutav kompani kasvatus ja väljaõppe eest. Tema peab tundma kõiki käsualuseid, teades nende päritolu, ülalpidamist, iseloomu, teenistust ja võimeid.

Ta on kohustatud isalikult hoolitsema käsualuste eest ja kõigi abinõudega parandama neid, kes on halbade kalduvustega.

§ 348. Kompaniülem korraldab väljaõpet vastavalt määrustikkude, eeskirjade, rügemendi- ja pataljoniülema nõuetele.

Käsualustele õpetajatele ta juhatab kätte õppemeetodid.

Iseäranis suurt rõhku ta paneb allohvitseride kasvatus ja väljaõppele, et tõsta nende teadmisi, oskusi ja autoriteeti.

§ 349. Kompaniülem juhatab isiklikult kompani tegevust. Vahetevahel ta laseb kompanit juhtida rühmaülematel, nende oskuste täiendamise otstarbel.

Sisekorra kindlustamise ja valmisoleku kasvatamise huvides ta toimetab õist kontrolli ja proovialarme.

Ta korraldab ja kontrollib valvealuste järelevalvet (lisa nr. 6¹).

§ 350. Iga nädala lõpul kompaniülem seab kokku määratud tähtjaks õppekava järgneva nädala peale vastavalt sõdurite edasijõudmisele ja antud juhtnööridele ning esitab selle kahes teisendis kinnitamiseks pataljoniülemale.

§ 351. Ratsaväeosades tema vastutab hobuste ratsastamise ja väljaõppe eest.

3. Relvad ja majandus.

§ 352. Relvade korrasoleku ja nendega ümberkäimise järele valvamine on kompaniülema tähtsamaid kohuseid.

Ta hoolitseb, et relvi oleks kohal kompani nimekirjas seisvate kaitseväelaste arvule vastaval määral, et nende parandamine sünniks kiirelt ja otstarbekohaselt, et puhastuseabinõusid oleks küllaldaselt ja puhastusematerjal vastaks nõuetele.

Kontrollib alaliselt relvade puhastamist ja nendega ümberkäimist.

Mittekäsitusel olevaid relvi peab kompaniülem hoidma kuivas ruumis või vähemalt niisuguses kohas, kus sagedasti ette ei tule tunduval temperatuuri muutusi.

Kompaniülem toimetab relvade põhjalikku ülevaatust vähemalt iga kolme kuu jooksul.

§ 353. Kõik õppeabinõud peavad olema jaotatud rühmade vahel. Nende korrashoiu eest on vastutavad rühmavanemad. Kui õppeabinõusid ei ole võimalik jaotada, siis kompa-

nüülem määrab kindlaks nende kasutamise korra ja aja.

Õppeabinõude korrallikkust peab kompaniülem alaliselt kontrollima.

§ 354. Kompani majandust juhib kompaniülem. Tema lähemad abilised ja korralduste täideviijad majanduse alal on veltveebel, varahoidja, relvur ja toitlustaja.

Kompani ohvitserid täidavad majanduse alal neid kohuseid, mis kompaniülema poolt nende peale pandud.

§ 355. Kompaniülem valib ja esitab ametisse kinnitamiseks kaitseväelasi, keda tema kavatseb määrata § 354 tähendatud kohtadele.

Peale nende määrab kompaniülem reaameestest:

a) rühma jagajad (rühmaülemate ettepanekul);

b) kompani kirjutaja — kirjavahetuse toimetamiseks;

d) kokad ja teised ametimehed.

§ 356. Kompani toitlustaja valitakse allohvitseride ja sõdurite poolt poole aasta peale.

Valimised toimetatakse kõigis allüksustes ühel ajal nii, et uuesti valitud toitlustajad võiksid alata oma kohuste täitmist ühel ajal.

Toitlustajate vahetamise aja määrab rügemendiülem.

§ 357. Kompani toitlustaja valimiseks kompaniülem käsib kompani üles rivistada, selgitab kaitseväelastele lühidalt nende õigust toitlustaja valimiseks ja kasu, mis nad saavad, kui valivad toitlustajaks ja kandidaatideks kaitseväelased, kes kõigiti korrallikud, head kirjaoskajad, ausad ja kes on suutnud ära teenida kompani lugupidamise.

Selle järele käsib tema valida neli kandidaati ja ühe neist oma valiku järele paneb ette, pataljoniülema kaudu, kinnitamiseks rügemendiülemale.

Käsu kirjas avaldatakse nii toitlustaja kui ka kandidaadid.

Kohtu- ja valvealuseid, samuti karistusliigis olevaid sõdureid ei või toitlustajaks valida.

Veltveebel, varahoidja ja toitlustaja valimistest osa ei võta.

Toitlustajaks valitud kaitseväelasel ei ole õigust ametist ära öelda.

Endise toitlustaja võib uuesti valida teise poolaasta peale, kuid üle aasta ei või ta toitlustajaks olla.

Toitlustaja lahkumisel kompanist (haigemajja, puhkusele jne.) paneb kompaniülem tema kohused ajutiselt kandidaadi peale ja kannab sellest ette pataljoniülemale.

Kui kompaniülem märkab või vastava ettekandega esinevad sõdurid, et toitlustaja oma kohustega hakkama ei saa või usaldusvääriline ei ole, siis tagandab ta toitlustaja viibimata ametist, kui loeb selle tarvilikuks, ja määrab toitlustajaks ühe kandidaatidest.

Toitlustaja vahetamisest avaldatakse käsu kirjas, ära tähendades vahetuse põhjuse.

§ 358. Kompaniülem võtab vastu saadud varustuse, varanduse, relvad, laskemoona ja õppeabinõud ning teeb korralduse nende väljandmiseks käsualustele või üleandmiseks vastavale ametimehele.

§ 359. Kompaniülem hoolitseb kaitsevälaste korraldiku varustamise ja paigutamise eest, nõudes, et kõik varustus, mis ette nähtud,

õigel ajal välja nõutaks ja välja antaks täiel määral ja nõutavas headuses.

Palka ta jagab isiklikult.

Tema alaline hool on eriti selle eest muretseda, et allohvitseridele ja sõduritele väljaantud varustus õieti ja korralikult oleks selga passitud, õigel ajal parandatud ja hoolikalt ning puhtalt kantud.

Riiete passimine ja parandamine peab sündima kõrvalekaldumiseta vormist.

§ 360. Mitteõige tegevuse eest majanduse juhtimisel kompanis, raha, varustuse või varanduse raiskamise eest võetakse kompaniülem vastutusele seaduse järele.

Korratuse lubamine majanduses puuduliku tähelepanu tõttu loetakse võrdseks hooletusele teenistuse alal.

§ 361. Majanduse alal töötavaid kaitsevaelasi võib kompaniülem vabastada toimkondadest ja õppustest pataljoniülema nõusolekul.

§ 362. Kaitsevaelased, kelle korralduses on kompani majanduse üksikud alad (varahoidja, relvur, toitlustaja), võetakse vastutusele lohakuse või kuritarvituse eest oma ametis, arvesse võttes süüteo tähtsust, administratiivselt ametist tagandamisega või kohtu alla andmisega.

§ 363. Toitlustaja kompani ülem valvab, et tarvitatavad toiduained oleksid vastavas headuses ja tarvilisel määral kohal, et nende vedamisel, hoidmisel ja üldse nendega ümberkäimisel valitseks puhtus, et kokad tunneksid ja korralikult täidaksid oma ametit ja et toidu väljajagamine oleks igale sõdurile ühtlane.

Üldiselt iga kompaniülem on kohustatud valvama käsualuste hea ja küllaldase toitmise järele.

4. Sanitarala.

§ 364. Kompaniülem on kohustatud hoolitsema käsualuste tervise eest.

Selleks ta nõuab neilt puhtuse ja ruumide sisekorra reeglite täitmist, riiete ja jalanõude eest hoolitsemist, joogivee tarvitamist selleks määratud nõudest, toiduainete ja sööginõude hoidmist määratud kohtades.

§ 365. Peab tundma kõigi käsualuste vastupidavust ja tervislikku seisukorda, viibides selle eesmärgiga arstliku ülevaatuse juures, ning on tarbekorral õigustatud arstilt nõudma täiendavaid teateid.

§ 366. Haigeid kompani sõdureid käib ta igal võimalikul juhul ravitsuseasutises vaatamas, pärib arstilt järele haiguse põhjuse ja loodetava paranemise aja.

5. Kasarmusse paigutamine.

§ 367. Kompaniülem jagab ära kompanile määratud ruumid rühmade vahel.

Kui sõdurid on paigutatud eramajadesse, peab seal valitsema sama kord ja puhtus nagu kasarmutes.

Eriliselt laseb ta siin joogivee järele uurida.

Tema on kohustatud hoolitsema, et kompani ruumid ja nende ümbrus sõduritele mugavaks ja koduseks tehtaks.

Puhtus ja kord ruumes, nende mugavus ja kodusus on kompanis valitseva meeoleu ning kasvatuse edukuse kindlamaid tunnuseid.

6. Raamatupidamine ja kirjavahetus.

§ 368. Kompaniülem valvab alaliselt kompani raamatupidamise järele ja kannab selle eest vastutust.

§ 369. Iga päev kindlaksmääratud kellaajal saadab tema rügemendiülemale kompani päevase aruande (vorm nr. 4).

Selles aruandes tähendatud andmed on aluseks rügemendi käsukirjale ja nende kohta enam erilisi ettekandeid ei anta; aruandele lisatakse juure tõendavad dokumendid (atestaadid, puhkuse ja komandeerimise tunnistused jne.).

§ 370. Kompaniülem valvab, et toimkonnad oleksid jaotatud ühtlaselt kõigi kompani allohvitseride ja sõdurite vahel.

Selleks ta kontrollib vähemalt kord kuus toimkonna lehti.

§ 371. Kompaniülem kannab ette:

a) käsualuste palved, mille lahendamine ei kuulu tema võimkonda;

b) erakorralistest juhtumustest peale pataljoniülema otse ka rügemendiülemale.

7. Hobuste eest hoolitsemine.

§ 372. Allüksuse ülem, kus hobused ette nähtud, peab tundma allüksuse hobuseid, nende tõugu, väljaõpet, vastupidavust, iseloomu ja nõrkust, iseäralist rõhku pannes noorte, nõrgajõuliste ja kuumavereliste hobuste jõu alalhoidmisele.

Ta valvab selle järele, et:

— tema loata keegi hobuseid ei tarvitaks, välja arvatud ohvitserid — isiklikke hobuseid;

— hobustega ümberkäimine ja nende rautamine sünniks korralikult ja õigel ajal;

— igale hobusele ettenähtud moon antaks ette seaduslikus väärtuses, täiel määral ja õigel ajal;

— korterisse mahutamise korral hobuseid ei paigutataks ruumi, kus on asunud või asuvad nakkavate haigustega loomad;

— hobuste asukoha lähedusse oleksid paigutatud ka nende eest hoolitsejad sõdurid ja et hobuste eest kõigiti korralikult hoolt kantaks.

8. Kompani üleandmine ja vastuvõtmine.

§ 373. Isikliku koosseisu üleandmiseks tuuakse välja kompani täies koosseisus, välivormis ja rakmetes ja esitatakse uuele kompaniülemale vanema rühmaülemale poolt.

§ 374. Vastuvõtmisel selgitab uus kompaniülem, kas kompani kaitseväelased on kätte saanud kõik varustuse, mis neil õigus on saada, vaatab üle ja kontrollib kaitseväelaste peal oleva varustuse ja rakmed. Peale selle ta võtab vastu kõik kompani varanduse, dokumendid ja laod nimekirjade ja raamatute järele ja tegeplikult.

Erilise tähelepanuga kontrollib ja võtab vastu mobilisatsiooni puutuvad ja muud salajased dokumendid.

§ 375. Kõik dokumendid, mille järele toimetati üleandmist, kirjutatakse alla vastuvõtja ja üleandja poolt.

§ 376. Lõpliku vastuvõtmise üle uus kompaniülem kannab ette pataljoniülemale, tähendas ära ilmsiks tulnud arusaamatused ja korratused.

Ettekande juure lisatakse uue kompani-ülema poolt allakirjutatult:

a) teated kompani arvulise seisu kohta ühes puuduvate kaitseväelaste arvuga;

b) nimekiri kaitseväelaste peale, kes nõudmisi avaldasid;

d) kompani varanduse ja varustuse seisu näitavad nimestikud ühes märkustega ilmsiks tulnud puudustest ja korratustest asjade arvus ja seisukorras ja endise kompaniülema seletustega puuduste ja väärnähtuste kohta.

§ 377. Pärast nimetatud ettekannete saamist rügemendi staabis majanduseülem võrdleb neid rügemendi dokumentidega, vajaduse korral nõuab seletust ja puuduste kõrvaldamist endiselt kompaniülemalt ja pärast kompani aruande kordaseadmist teeb ettekande rügemendiülemale, kes lõplikust vastuvõtmisest ja üleandmisest avaldab käsukirjas.

B. KOMPANIÜLEMA ABI.

§ 378. Kompaniülema abi allub vahetult kompaniülemale ja on tema lähem abiline kompani juhtimisel, kasvatamisel ja õpetamisel.

Ta täidab kompaniülema poolt tema peale pandud kohuseid ja on kompaniülema alaline asetäitja.

VIII p e a t ü k k .

RÜHMAÜLEM.

§ 379. Rühmaülem allub vahetult kompaniülemale. Temale alluvad kõik rühma kuuluvad ja ka juurekomandeeritud kaitseväelased. Tema on rühma juht ja vastutab rühma kasvatuse, distsipliini, väljaõppe ja sisekorra eest.

Peale oma otseste kohuste täidab rühmaülem temale kompaniülema poolt pealepandud erikohuseid terves kompanis.

§ 380. Rühmaülema eriline kohus on kindla riikliku ja isamaalise meeoleolu ja omavahelise üksmeele loomine ja alalhoidmine rühmas.

§ 381. Rühmaülem peab alati täpsalt teadma rühma nimelist ja alalolevat koosseisu ning äraolevate käsualuste puudumise põhjust. Ta peab põhjalikult tundma kõiki käsualuseid, teadma nende nime, haridust, päritolu, perekonna seisut, elukutset ja usku, nende üldiseid ja sõjaväelisi teadmisi, vaimlisi ja kehalisi omadusi ning süvenema nende vaadetes, et käsualustega õieti ümber käia ja neid õieti hinnata.

Allüksustes, kus hobused on ette nähtud, peab rühmaülem tundma ka kõiki rühma hobuseid, nende nime, tõugu, vanadust, töötamise ja teenistuse võimeid ja vastutab nende ratsastamise, puhastamise, rautamise ja rakmete korrashoiu eest.

§ 382. Isikliku eeskujuga distsipliini pidamises ja teenistuse kohuste energilises ja täpsas täitmisel peab ta arendama käsualustes huvi teenistuse vastu, ergutama nende algatusvõimet, kasvatama neis distsipliini- ja kohusetunnet, nõudma täpsat ja kiiret käskude täitmist ning mitte lubama lohakust ega vedelust.

Distsipliini rikkujaid, teenistuse vastu ükskõikseid, laisku ja valelikke sõdureid peab tema teraselt silmas ja tarvitab nende vastu karedamaid kasvatuseabinõusid.

Ettetulevate küsimuste otstarbekohane lahendamise, juhtimise ja täitmise osavus, kehaline vastupidavus ja väsimatus tõstavad rühmaülema autoriteeti ja annavad temale parema

võimaluse oma taht maksma panna. Täppis teenistusse ilmumine, alaline siduvus tööga, kompaniülema poolt tehtud korralduste täppis täitmine ja nende täitmise järele valvanine ühes alalise püüdega oma sõjaväelisi teadmisi täiendada on rühmaülema alaline kohus.

§ 383. Enne tegelikke õppusi sõduritega korraldab tema rühmavanemale, jaoulematele ja instruktoritele näiteõppusi, kus kontrollib nende instruktorlike teadmisi ja oskusi eelseisvate õppetundide läbiviimises, andes vajaduse korral praktilisi juhatusi ja õpetust. Niisuguste instruktorid ettevalmistavate õppuste õigeaegse läbiviimise ja tagajärgede eest on rühmaülem täiel määral vastutav.

Rühma õppustel teotseb tema üldjuhina kui ka aktiivse instruktorina, olles eeskujuks allohvitseridele, instruktoritele ja sõduritele oma praktiliste oskustega ja õppuse võtete eeskujuliku täitmise osavusega.

Õppustel instruktorina teotsedes peab rühmaülem õpetama mitte ainult sõnaliste seletustega, vaid peajasjalikult isikliku eeskujuga õppevõtete ja praktiliste oskuste laitmatus täitmises; ta peab kõik ette näitama ja kaasa tegema, mis ta võtete ja oskuste seletamise juures nõuab.

Rühmaülema poolt otseses õppetegevuses avaldatud aktiivsus, hoog ja energia peavad seevõrra mõjuvad olema, et ka tema tuimemad ja laisemad käsualused sellega kaasa kistaks.

Tema peab alati teadma, kui kaugel on iga tema käsualune oma teadmistes ja oskustes igal väljaõppe alal.

Rühmaülem kontrollib isiklikult toimkonda määratud käsualuste teadmisi ja oskusi,

õpetab ja kannab selle eest vastutust. Õppused toimkonda minejatega peetakse kompaniülema poolt määratud ajal ja kohal, nii et nad kompani ühiseid õppusi ei takistaks.

Rühma relvade ja õppeabinõude korrasoleku ja õigeaegse parandamisele saatmise eest kannab rühmaülem alalist ja erilist hoolt ja on selle eest vastutav.

§ 384. Rühmaülemad käivad kompaniülema poolt määratud ajal hommikusel ülevaatusel, õhtusel loendusel ja toimetavad õist kontrolli.

Rühmaülem kontrollib üksikasjalikult vähemalt üks kord kuus oma rühma relvi ja vähemalt neli korda aastas rühma muud varandust ja varustust, tagajärgedest kompaniülemale ette kandes.

§ 385. Rühmaülem juhatab isiklikult riidevarustuse, jalatsite ja rakmete selgapassimist ja kannab selle eest vastutust; abiks on temale siin rühmavanem ja jaoülemad.

Tema kontrollib alaliselt riidevarustuse, jalatsite ja rakmete hoolekannet ja parandusele saatmist.

§ 386. Igasuguse varustuse jagamise alal hoolitseb rühmaülem, et kõik tema käsualused korralikult ja õigel ajal kätte saaksid, mis neil on õigus saada. Ta valvab selle järele, et käsualused korralikult söönud oleksid, eriti siis, kui nad on toidurahal.

§ 387. Ta kontrollib ja valvab, et rühmavanem, jaoülemad ja rühma koosseisu kuuluvad ruumivanemad oma kohuseid hästi oskaksid ja täpsalt täidaksid, andes neile selleks vajaduse korral tarvilisi juhatusi ja õpetust.

Tema juhatab ja kontrollib isiklikult rühmas kui ka jagudes peetavate nimestikkude, tabelite jne. kokkuseadmist ja pidamist rühmanema ja jaoulemate poolt.

§ 388. Kõikidest puudustest, väärnähtustest ja takistustest oma otseste ülesannete täitmise alal kui ka kõigest sellest, mis üldse kompani eluolus tähelepanu äratav, kannab rühmaülem ette kompaniülemale.

IX p e a t ü k k.

VELTVEEBEL.

1. Üldised kohused ja sisekord.

§ 389. Kompani veltveebel allub vahetult kompaniülemale. Tema on kõikide oma kompani allohvitseride ja sõdurite ülem ning kompaniülema lähim abiline sisekorra ja majanduse alal.

Tema valvab alaliselt oma käsualuste järele, peab tundma nende iseloomu, võimeid, kohusetunnet, distsipliini pidamist, omavahelist läbikäimist, läbisaamist ja ülalpidamist väljaspool teenistust.

§ 390. Veltveebli kohuseks on eriti sise-mise teenistuse ja selle kohta käivate eeskirjade ja käskude täitmise järele valvamine.

Veltveebel peab hoolitsema, et kompanis valitseks kindel riiklik meeoleolu ja sisekord, üksmeel ja sõprus meeste ning rühmade vahel.

Õppustest veltveebel võtab osa kompaniülema erilisel korraldusel.

§ 391. Tema määrab allohvitseride ja nende kohtadel teenivate sõdurite teenistus-

toimkonnad ja peab nende toimkonnalehte (vorm nr. 6).

Ta määrab ja ühtlustab rühmade vahel toimkonnad ja nendesse määratavate sõdurite arvu ning kontrollib toimkonnalehtede pidamist.

Toimkonna määramisel peab veltveebel silmas pidama, et iga toimkonnaüksus seisaks koos võimalikult ühe rühma sõduritest ja et tähtsamatesse toimkondadesse määrataks enam arenenud sõdureid.

§ 392. Veltveebel vaatab üle ja saadab välja toimkonnad ja komandod, määrates vajaduse korral komando ülema ja kontrollides toimkondade ja komandode riidetust ja relvastust.

Ta valvab, et kompani toimkond oma kohuseid täpsalt täidaks.

§ 393. Ta lubab allohvitsere ja sõdureid välja vastavalt väljalubamise korrale ja kontrollib väljalubamise reeglite täpsat täitmist.

§ 394. Ta kannab kompaniülemale ette kompanis saadud käsud, korraldused, kompanis ettetulnud juhtumused ja esitab, kui rühmaülemat kohal ei ole, sõdurite poolt antud palved ja ettekanded.

Juhul, kui kedagi ohvitseridest kompanis ei ole, teatab veltveebel erakorralistest juhtumustest korrapidajale ohvitserile ja selle järele kompaniülemale.

§ 395. Veltveebel annab edasi kompaniülema käsud ja korraldused.

Sündsal ajal enne õhtust loendust ta kogub kokku rühmavanemad päevaste sündmuste, koosseisu muudatuste, pealepandud karistuste,

rühmavanemate tähelepanekute jne. selgitamiseks. Saadud teadete kokkuvõtte ta kannab ette kompaniülemale.

§ 396. Veltveebel toimetab õhtust loendust, kust ta puududa tohib ainult kompaniülema loaga.

Õhtusel loendusel veltveebel loeb ette päeva jooksul karistatud sõduritele nende süüteod, karistused nende eest ja kelle poolt karistus määratud; teatab määratud toimkonnad ja teeb tarbekorral korralduse riiete ja rakmete järele vaatamiseks ja parandamiseks pärast loendust.

Allohvitseridele määratud karistused teeb veltveebel karistatutele teatavaks kõikide kompani allohvitseride juuresolekul kompaniülema poolt kindlaksmääratud ajal ja kohas.

Omavoliliselt lahkunutest ja loendusele hiljaksjäänutest kannab ette kompaniülemale.

Veltveebli asetäitjaks võib olla rühmavanem või üleajateenija jaotilem.

2. Majandus.

§ 397. Veltveebel on kompaniülemale lähimaks abiks kõigil kompani majanduse ja arvepidamise aladel. Tema valvab kompani relvade ja varanduse alal- ja korrasoleku järele ja hoolitseb nende õigeaegse parandamise eest.

Ta valvab ka kompani majandusemeeste ja ametimeeste kohuste täpsa ja korraliku täitmise, nende peale pandud aruannete ja raamatute õige pidamise järele.

§ 398. Ta määrab kõikidele allohvitseridele ja sõduritele isiklikud numbrid ja laseb oma juuresolekul varahoidjat selle numbriga ära tembeldada kõik riigi poolt väljaantud varustuse.

§ 399. Veltveebel valvab, et allohvitserid ja sõdurid õigel ajal saaksid kätte neile määratud varustuse ja et sealjuures ei tuleks ette väärnähtusi ja kuritarvitusi.

Ametisse astumisel revideerib tema endise veltveebliga ja varahoidjaga kompani varandust, teeb selgeks varanduse arvu ja seisukorra ning kannab puudustest ja väärnähtustest ette kompaniülemale.

§ 400. Ta valvab põrandate korraliku pesemise, ahjude kütmise, kompani ruumide ja kompani välise piirkonna puhtuse ja korrashoiu järele ning kannab selle eest vastutust.

Hoolitseb, et kasarmu sisseseade oleks paigutatud vastavalt sisekorra nõuetele.

§ 401. Veltveebel valvab toitlustaja tegevuse järele toiduainete kohaletoomisel ja kööki väljaandmisel, kusjuures kontrollib toiduainete väärtust, nende kaalu, astub esimesed sammud väärnähtuste ja puuduste kõrvaldamiseks, kandes sellest kõigest kohe ette kompaniülemale.

Eriliselt ta valvab, et kõik toiduained määratud otstarbeks ära tarvitataks ja midagi kaduma ei läheks.

Ta vastutab köögi, toiduaida ja söögitoa korra ja puhtuse eest.

Samuti ta vastutab kokkade ja köögitöölise korraliku kohusetäitmise ja nende puhtuse eest.

§ 402. Veltveebel vastutab kaalude täpsa korrasoleku, kokkade ja tööliste riietuse, nende üldise tegevuse, puhtuse ja köögi sisekorra eest.

Ta valvab alaliselt toiduvalmistamise järele ja annab tarviduse korral juhtnööre, kuidas riistu, katlaid ja köögi pesu pesta.

Ta seab kokku toiduainete päevalehe (vorm nr. 14) ja aruanded toitlustamise alal (vorm nr. 15).

Kompani hea ja küllaldane toit on veltveebli tubliduse parimaid tunnuseid.

3. Haiged.

§ 403. Veltveebel vaatab üle ambulantsi saadetavad haiged, kirjutab alla haigete raamatule, määrab komando ülema ja teeb korralduse komando minekuks.

Haigete tagasitulekul teeb korraldused vastavalt arsti märkusele ja käesoleva määrustiku §§ 695—697.

4. Hobuste eest hoolitsemine.

§ 404. Veltveebel vastutab hobuste õigeaegse ja korraliku toitmise ning puhastamise eest, hoolitseb talli korra, õigeaegse ning korraliku rautamise eest, valvab, et heinad ja kae-rad oleksid ettenähtud headuses, et hobustega ümberkäimine oleks hoolas, mis otstarbel vaatab üle veost ja õppustelt tulnud hobused.

Ta hoolitseb ka hobuseriistade ja sadulate korrashoidmise ning hobusemoona korrapärase kohaletoomise eest.

Ta peab teadma, kui palju hobuseid, veoabinõusid, hobuseriistu ja sadulaid on alal, palju väljas ja kus, kui palju on haigeid ja missugused haigused.

Iga päev kirjutab ta haiged hobused haigete hobuste raamatusse, kirjutab raamatule

alla ja määratud ajal saadab hobused ravitsusepunkti.

Ta valvab, et kompaniülema ja arsti korraldused haigete ning mitmesugustel moona normidel olevate hobuste kohta täpsalt täidetak.

* Ta valvab haigete hobuste korraliku ravitsemise järele allüksuses.

X peatükk.

RÜHMAVANEM.

§ 405. Rühmavanem allub vahetult rühmaülemale ja veltveebliile ja on kõigi rühma allohvitseride ja sõdurite ülem.

§ 406. Rühmavanem on rühmaülema abi väljaõpetamise, kasvatamise, distsipliini ja sisekorra alal ja kannab ühes temaga vastutust.

Ta valvab ja vastutab, et kõik rühmale antud käsud ja korraldused täpsalt täidetak.

Rühmavanema eriline kohus on riikliku meeolelu loomine ja süvendamine rühmas.

Tema vastutab selle eest, et rühma sõduritel ei oleks maksva riikliku korra vastase sisuga ega muud keelatud kirjandust ega kujutisi.

Ta hoolitseb selle eest, et käsualused roppe sõnu ei tarvitaks, ebaviisakaid laule ei laulaks ega sündmatut nalja ei teeks.

Ta peab täpsalt tundma kõiki rühma väljõppe kohta maksvaid programme ja kavasid.

Ta täidab rühmaülema äraolekul kõiki rühmaülemale ettenähtud kohuseid.

Ta peab tundma käsualuseid peensusteni, nende ülalpidamist teenistuses ja väljaspool teenistust; temal peavad teada olema käsualuste nõrgad küljed ja abinõud nende parandamiseks.

Ta toetab jaoulemate ja kapralite autori-teeti, arendab neis juhi ja instruktori oskusi ja omadusi ning valvab nende ja kõigi rühma sõdurite õige ja täpsa teenistuse kohuste täitmise järele.

Ta toimetab sõdurite hommikust ülevaastust väeosas maksmapandud ajal ja korras; kontrollib alaliselt valvealuste ajateenijate järelevalvet.

§ 407. Rühmavanem on kohustatud alaliselt täiendama oma sõjaväelisi ja üldiseid teadmisi, instruktori ja juhi oskusi; ta peab hästi tundma tarvitusel olevaid määrustikke ja eeskirju, oma relvi ja nende korrashoidmist; peab tuttav olema kompani majandusega, kirjavahe-tusega ja kompani raamatupidamisega.

Rühmavanema eesmärgiks olgu omandada kõik need praktilised oskused rühma juhtimise ja õpetamise alal, mis on ette nähtud rühma-ülemale.

§ 408. Rühmavanem määrab rühmast nõutava toimkonna ja kannab sellest veltveeb-lile ette enne õhtust loendust.

§ 409. Ta peab vormi järele rühma alloh-vitseride ja sõdurite nimestikku (vorm nr. 5), rühma toimkonnalehte (vorm nr. 6), rühma varustuse nimestikku (vorm nr. 7) ja teisi ettenähtud nimestikke ning rühma ühise varan-duse raamatut (vorm nr. 8).

§ 410. Rühmas ettetulnud juhtumustest, karistustest, väärnähtustest, puudustest ja kõi-gist tähelepanekutest ta kannab ette rühma-ülemale ja veltveeb-lile.

§ 411. Vastutab rühma relvade ja varan-duse korrashoidmise ning puhastamise eest.

Relvade puhastamine sünnib rühmavanema järelevalve all; õppustel ta valvab selle järele, et relvadega ümberkäimisel ei tarvitataks võtteid, mis relvadele võiksid viga teha.

Õppustest vabal ajal ta kontrollib kõiki rühma relvi ja muud varandust — vähemalt üks kord nädalas.

Ta vastutab, et sõduritel omavoliliselt ei oleks käes laskemoona.

§ 412. Iga päev pärast õppusi ta vaatab läbi rühma nimekirjas olevad õppeabinõud ja vastutab nende korrasoleku ja õigeaegse parandamisele andmise eest.

§ 413. Hoolitseb sõdurite riidetuse, jalatsite, rakmete ja varustuse korrasoleku ja õigeaegse parandamise eest.

Ta muretseb tarvilised parandusematerjalid ja abinõud kompani varahoidjalt ja hoiab neid selleks määratud kapis (kastis) ning peab oskama õpetada riidevarustuse ja rakmete parandamist.

§ 414. Rühma ruumide ja nende sisse-seade korrashoiu ja sanitarsel alal rühmavanem täidab järgmisi kohuseid:

a) võtab vastu ruumi ühes sisseseadega nimestiku järele (vorm nr. 12) veltveebli juuresolekul, kirjutab nimestikule alla ja on sellest momendist ruumi ning selle sisseseade eest vastutav;

b) vastutab ruumide korra, puhtuse ja õigeaegse tuulutamise eest ja määrab iga päev ruumi koristajad;

vastutab, et põrandaid pestaks vähemalt kord nädalas vastavalt selle kohta ettenähtud reeglitele, lauad, pingid, riulid, relvade püra-

miidid, sõdurite kapid ja nende isiklikud kastid, ukсед, aknad ja kõik ruumi sisseseade täielises puhtuses ja korras hoitaks;

aluskotte, voodipesu ja seljas kantavaid riideid laseb tuulutada ja kloppida üks kord nädalas;

d) valvab, et eluruumis ei suitsetataks, saabastega voodis ei lamataks ja ruumide seinu ja sisseseadet kuidagi ei määrataks ega rikutaks, ning kannab selle eest vastutust;

e) riideid kloppida, saapaid puhastada ja määrada, juukseid lõigata ja relvi puhastada lubab ainult selleks määratud kohal;

g) kontrollib, et voodikottide all midagi ei hoitaks, et ruumide sisseseade ja kõik seal olev varandus oleks nõutavalt paigutatud, puhas ja korras, et kappides ja isiklikes kastides ei hoitaks keelatud asju ega rikkiläinud toiduaineid ning et ruumides ei kaubeldaks riigi poolt väljaantud ja isiklikkude asjadega ega varjatakse varastatud või leitud asju;

h) õpetab ja juhatab käsualustele pesemist ja puhastamist ning nõuab neilt kõigi teravishoiu reeglite ja nõuete täpsat täitmist;

õppustel ja rännakutel tarvitab iga juhust, et käsualuste jalatsite ja rakmete passivust kontrollida.

§ 415. Eraldi seisvas rühmas rühmavanem täidab ka kõiki neid kohuseid, mis on ette nähtud veltveeblike ruumide ja välise piirkonna korrahoiu, käsualuste väljalubamise ja õhtuse loenduse toimetamise alal.

§ 416. Rühmas, kus hobused olemas, rühmavanem täidab järgmisi erikohuseid:

a) peab lühikest hobuste nimestikku (vorm nr. 9) ja hobuserautamise lehte (vorm nr. 10);

b) vastutab hobuste õigeaegse ja korraliku toitmise, puhastamise, rautamise ja talli sisekorra eest, ning et hobustega ümberkäimisel nende tervisele kuidagi kahju ei tehtaks, selleks viib hobuste puhastamise, koristamise ja jootmise juures ja vastutab, et toit hobustele ettenähtud määral ette antaks;

d) vaatab töölt ja õppustelt tulnud hobused üle, kindlaks tehes nende seisukorra;

e) haigeksjäänud hobustest kannab viibimata ette veltveeblile;

g) ühtlustamise otstarbel määrab oma rühmas, jagude peale vaatamata, ülejäänud hobused meestele puhastamiseks;

h) vastutab hobuste rakenduste ja sadulate õige passimise ning korraliku saduldamise, valjastamise ja rakendamise eest;

i) vastutab, et kompaniülema ja arsti korraldused haigete ja mitmesugustel moonal normidel olevate hobuste kohta täpsalt täidetak;

j) eriliselt valvab iseäralist hoolitsemist vajavate hobustega ümberkäimise järele (tigedad, raiujad, õhuneelajad, puunärijad, täkud, tiined märad, varsad jne.).

XI peatükk.

JAOÜLEM.

§ 417. Jaoulem allub vahetult rühmavanemale ja on jao koosseisu kuuluvate kaitseväelaste vahetu ülem.

§ 418. Tema on jao juht, kasvataja ja õpetaja ning vastutab jao distsipliini, sisekorra ja tema kohustes ettenähtud õpetamise edukuse eest.

Riikliku meeleolu loomise, kasvatamise ja õppe aladel on jaoülemal eriline kohus olla käsualustele eeskujuks distsiplineeritud olekuga, eeskujuliku ülalpidamisega, täpsa ja energilise teenistuse kohuste ja õppuse võtete täitmisega, korraliku riietusega ja rõõmsa kaasakiskuva meeleoluga.

Ta jälgib käsualuste iga sammu ja liigutust ning ei luba neile vähematki lohakust, vedelust ega aeglust.

§ 419. Jaoülem peab alati täpsalt teadma jao nimelist ja alalolevat koosseisu, rivilist järjekorda ja äraolevate puudumise põhjust. Vabal ajal väljaspoole kasarmu piirkonda ja õppustel väljaspoole vaatlemise piirkonda ei luba jaoülem oma juurest käsualuseid lahkuda ilma luba küsimata.

Ta vastutab, et käsualused lahkuks kasarmu piirkonnast ainult väljaskäimise määruste järele.

Tema peab käsualuseid peensusteni tundma, teades nende nime, haridust, vaimlisi ja kehalisi võimeid, sõjaväelisi teadmisi ja oskusi, ülalpidamist väljaspool teenistust ja halbu kalduvusi.

Ta vastutab valvealuste eest jaos.

§ 420. Jaoülem õpetab oma jaole rühmanema otsesel järelevalvel üksikõppust, relvade materjalosa, jao rivi- ja lahingudrilli, sisekorda, rakmete ja jalatsite kandmist, riiete parandamist, juhatab jagu taktikalistel õppus-

tel, lahingulaskmistel ja on vastutav tema peale pandud õppuste eduka täitmise eest.

Õppustel instruktorina teotsedes peab jaoülem õpetama mitte ainult suuliste seletustega, vaid peasjalikult isikliku eeskujuga, täites õppevõtteid ja praktilisi oskusi laitmatult; jaoülem näitab kõik ette ja teeb kaasa, mis ta võtete ja oskuste seletamise juures nõuab.

Ta peab alati teadma käsualuste teadmisi, võimeid ja oskusi kõigil väljaõppe aladel.

Õppustel valvab tema erilise hoolega ja vastutab, et relvadega ja õppeabinõudega ümberkäimine oleks valjult reeglipärane ja et neile kuidagi viga ei tehtaks; ettetulnud riketest kannab ette rühmavanemale.

§ 421. Jao ruumide ja varanduse korrashoiu ja sisekorra alal on jaoülemal järgmised kohused.

a) Ta peab teadma ja võima teistest eraldada kõiki jao ruumi (ruumi ossa) kuuluvaid asju, nende seisukorda ja rikkeid. Ruumis ja tema sisseseades tekkinud riketest kannab ta otsekohe ette kompani korrapidajale ja rühmavanemale ühes süüdlaste ülesandmisega. Kui jaoülem süüdlast näidata ei tea, vastutab ta ise rikke eest aineliselt ja teenistuslikult.

b) Ta viibib kontrollimise ja õpetamise otstarbel alati relvade puhastamise juures, vaatab relvad üle pärast puhastamist, vastutab korraliku puhastamise eest ja kannab sealjuures ilmsiks tulnud riketest rühmavanemale kohe ette.

d) Ta peab igal ajal teadma käsualustele väljaantud riiklikku varustust ja selle seisukorda, teadma ka nende isiklike asju. Varustuse puudumisest, rikkumisest, parandamise vajadu-

sest ja keelatud asjadest kannab ette rühmavane-
nemale. Erilise hoolega valvab ta siin, et käsua-
lustel ei oleks keelatud kirjandust. Kui jaos
leitakse keelatud kirjandust ja asju, ilma et
jaoülem nendest midagi teaks, siis langeb tema
karistuse alla, rippumatult otsese süüdlase vas-
tutusest.

e) Ta vastutab, et käsualused neile välja-
antud varustust ja varandust üksteisele tarvi-
tada ei annaks ega vahetaks, kasarmu sissesea-
det ei määraks ega rikuks ja endid ruumes kõi-
giti korralikult ülal peaks.

g) Jaost lahkuvatelt (komandeerimisele,
puhkusele, haigemajja jne.) käsualustelt ta võ-
tab vastu relvad, varustuse ja isiklikud asjad,
vaatab üle äramineja juuresolekul ühes relvu-
riga relva, seletab, missugused puudused on rel-
val juure tekkinud pärast viimast ülevaatust, ja
määrab jaos relva eest hoolitseja sõduri või
annab relva relvurile hoiule, kui relva omaniku
äraolek kestab kauemini.

Relva riketest kannab ta ette rühmavane-
male.

h) Ta nõuab, et jaost lahkuja näitaks te-
male ette äraantavad asjad ühes oma poolt kok-
kuseatud ja allakirjutatud asjade nimestikuga;
jaoülem vaatab asjad üle, kirjutab nimestikule
alla, laseb isiklikud asjad kokku pakkida, pa-
kile pulga asjade omaniku nimega ja isikliku
numbriga külge panna ja annab asjad vara-
hoidja kätte hoiule.

Riiklik varustus antakse varahoidja kätte
hoiule kokku pakimatult.

Riiklikku varustust ja varandust kontrol-
lib jaoülem rühma varustuse nimestiku järele,

kandes puuduvast ja rikutud varustusest ette rühmavanemale.

§ 422. Jao tervishoiu alal valvab ja vastutab jaoülem, et käsualused:

a) kapid, isiklikud kastid ja kõik neile väljaantud asjad hoiaksid täielikus puhtuses ja korras;

b) keelatud ruumes (kohtades) ei suitsetaks, relvi ega jalatseid ei puhastaks ega määraks, juukseid ei lõikaks ega riideid ei klopiks;

d) keelatud ajal ja saabastega voodites ei lamaks;

e) lühikesi juukseid kannaksid ja korralikult habet ajaksid;

g) saunaskäimisest kõrvale ei hoiaks, nõutaval ajal pesu vahetaksid ja haigusi ei varjaks.

Käsualuste ihupuhtuse eest hoolitsemisel valvab ta iseäranis teraselt, et käsualused iga-päev end peseksid § 106 ettenähtud korras ning jalatseid korralikult puhastaksid, kuivataksid ja määraksid.

§ 423. Jaos, kus on hobused, peab jaoülem tundma kõiki jao hobuseid, teadma nende nime, tõugu, vanadust, häid ja halbu külgi ja töövõimet. Ta vastutab jao hobuste puhastamise, saduldamise ja valjastamise ning rakenduste ja sadulate korrasoleku eest.

Ta õpetab ja nõuab käsualustelt hobuste hoolekande reeglite täpsat täitmist.

Oma hobust ta puhastab isiklikult.

§ 424. Jaoülema alaliseks asetäitjaks on tema abi.

XII p e a t ü k k.

AMETIMEHED.

A. RÜGEMENDIS.

§ 425. Rügemendi majanduse alal töötavateks ametimeesteks nimetatakse varahoidjaid (laekahoidjal, kortermeistril, relvurohvitseril jne.) ja kõiki isikuid, kes on ette nähtud rügemendi üldistel majanduse aladel.

Nende üksikasjalised kohused määratakse kindlaks rügemendi- ja majanduseülema kirjalikkude juhtnööridega vastavalt maksvatele määrustele ja rügemendi eriolukorrale.

Olles rügemendi majanduse üksikute alade juhatajate käsutada, täidavad ametimehed nende käske ja korraldusi ning vastutavad hoole alla usaldatud varanduse eest seaduses ette nähtud korras.

B. KOMPANIS.

1. Üldised alused.

§ 426. Kõik kompani ametimehed kompaniülem jaotab rühmade vahel. Sisekorras nad alluvad vastavale rühma ülemusele.

Nende erialaline alluvus on käesolevas määrustikus igaihe kohta ette nähtud.

Õppusi korraldatakse ametimeestele kompaniülema poolt kokkuseatud õppekavade järele, sellekohaste erijuhtnööride ja programmide alusel.

§ 427. Kompani majanduse alal töötavad ametimehed võetakse nende hoole alla antud raha, varanduse ja varustuse raiskamise või rikkumise eest kohtulikule vastutusele.

2. Varahoidja.

§ 428. Kompani varahoidjaks määratakse allohvitser; tema allub oma erialal vahetult veltveeblile.

§ 429. Varahoidja vastutuse all on kompani varaaht ja kõik kompanile kuuluv rühmadele ja kaitseväelastele allkirja vastu väljaandmata varandus, välja arvatud relvade aht, relvad ja laskemoon.

§ 430. Tema seab kokku kompanil saadaoleva varustuse ja varanduse nõudmised, esitab need kompaniülemale allakirjutamiseks ja võtab kompaniülema igakordsel korraldusel varanduse vastu.

Varanduse vastuvõtmisel ta vaatab järele, et see oleks korralik ja tarvitamiseks kõlblik.

Varaahtast annab ta varandust (varustust) välja ainult kompaniülema korraldusel ja saaja allkirja vastu. Riidevarustuse ja jalatõud annab välja vastavalt sõduri kasvule.

Ta seab kokku õigel ajal varanduse mahakustutamise aruanded ja esitab need kompaniülemale.

Ta peab teadma ja täitma kõik kompani varanduse hoidmise kohta käivad seadused, määrused ja juhtnõõrid.

Ta vastutab varanduse kindla hoidmise eest ega luba kellelgi ilma temata varaaht minna.

§ 431. Varahoidja peab ahtas täielist puhust ja korda, laob varanduse kindla korra ja kompaniülema poolt saadud juhtnõõride järele.

Igale varanduse ja varustuse liigile kinnitab ta sedeli, ära tähendades arvu ja kandmise tähtaja.

Aidas paneb üles varaaaida seisu tabeli (vorm nr. 13) ja teeb selles vastavad muudatused varanduse juuretoomise või väljaandmise korral.

§ 432. Ta vastutab, et aidas olev varustus oleks korralikult parandatud ja puhas. Tarvitamiseks kõlbmatu ja liigse varanduse ja varustuse annab ära kompaniülema korraldusel majanduseülema poolt määratud kohta.

§ 433. Allohvitseridele ja sõduritele väljaantava varustuse peale paneb varahoidja saaja isikliku numbri ja vastutab, et varustuse tagasiandmisel aita ära antaks sama varustus, mis oli välja antud.

§ 434. Ta vastutab, et varaaidas oleks alati tarvilisel määral puhast, otsekohe tarvitamiseks kõlblikku ja varustuse liikidele vastavat parandusematerjali ja abinõusid (lapid varustuse liigi järele, nõelad, niit, sõrmkübarad jne.).

Nimetatud tingimustele vastavat parandusematerjali saab otsekohe rügemendi laost.

3. Toitlustaja.

§ 435. Toitlustajaks valimine sünnib §§ 356 ja 357 ettenähtud korras. Toitlustaja allub oma erialal vahetult kompani veltveeblile.

Tema peab täpsalt tundma kaalusid, meetrisüsteemi, olema tarviliselt osav arvutamises ja toiduainete väärtuse tundmises.

Tema hoiu ja vastutuse all on toiduait ja sinna kuuluv varandus.

§ 436. Iga päev määratud kellaajaks toitlustaja võtab kokku kompanitelt saadud teadete põhjal järgmisel päeval toidule tulevate kaitsevaelaste arvu, seab kokku toiduainete nõud-

mise ja esitab selle veltveebli kaudu kompani-
ülemale allakirjutamiseks.

Allakirjutatud nõudmisega ilmub ta mää-
ratud kellaajaks kortermeistri aita ja võtab
välja nõudmisel tähendatud toiduained.

Toiduainete vastuvõtmisel ta valvab, et toi-
duained vastaksid nõuetele ja väljaandmine sün-
niks erapooletult.

Vedamisel ta vastutab, et toiduained oleksid
kaetud korralikult ja puhtalt, et liha vedamine
sünniks ainult selleks määratud vankrites ja et
midagi kaduma ei läheks.

§ 437. Ta peab toiduaida puhta, korras ja
hoolitseb eriti kärbestele ning rottide hävitamise
eest.

Kööki väljaantavad toiduained ta kaalub
ühes köögi korrapidajaga ja annab need temale
välja kompaniülema poolt allakirjutatud toidu-
ainete päevalehe järele.

Toiduained, mis sõduritele kätte antakse,
annab välja rühma jagajatele või toimetab sel-
lekohaste eriliste juhtnööride järele.

§ 438. Kõigist puudustest ja väärnähtus-
test, mida tema ise ei suuda kõrvaldada, kan-
nab ta ette kompani veltveeblile.

4. Relvur.

§ 439. Relvur allub oma erialal vahetult
veltveeblile.

Tema hoole all on relvade ait, seal olevad
relvad, laskemoon ja laskeasjanduse õppeabi-
nõud; ta vastutab nende hoidmise eest.

§ 440. Relvur peab teadma kõik relvade
hoolekande reeglid, mis määrustikkudes, ees-

kirjades ja juhtnöörides ette on nähtud, ja põhjalikult tundma relvade materjalosa.

§ 441. Parandust nõudvad relvad ja laskeasjanduse õppeabinõud ta kirjutab sisse parandusraamatusse, esitab selle kompaniülemale allakirjutamiseks ja viib relvad ja õppeabinõud töökotta parandusele. Pärast parandamist ta võtab nad töökojast vastu, vaadates järele, kas nõutud parandused on tehtud korralikult.

§ 442. Tagavara püstolid ja lahtise laskemoona hoiab aidas eraldi lukustatud kappides või kastides.

§ 443. Relvade aida seinal peab ta liikide järele relvade aida seisu tabelit (vorm nr. 16).

§ 444. Relvur sorteerib kompanis saadud laskemoona ja hoolitseb, et kõlbmatu laskemoon ümber vahetataks.

Tarvitamiseks kõlbmatute puhastusematerjalide saamisest väeosa ladust kannab ta ette kompaniülemale.

Relvi ja laskemoona võib ta aidast välja anda ainult kompaniülema korraldusel või tema juhtnööride järele.

§ 445. Relvur viibib kompani püsside proovimise ja laskeharjutuste juures ning täidab laske- ja teistes eeskirjades tema kohta ettenähtud kohuseid.

Kõigist puudustest ja väärnähtustest relvade hoidmisel ja nendega ümberkäimisel kannab ta viibimata ette kompaniülemale.

5. Signalist.

§ 446. Kompani signalist allub oma erialal vahetult veltveebile.

Rügemendiülema poolt määratud ajal käib ta muusikalistel õppustel ja allub neil õppustel nende juhatajale.

Ta mängib signaale vastavalt ülemate ja üksuse korrapidaja korraldustele..

6. Kokk.

§ 447. Kokaks määratakse terve, aus, puhtusearmastaja ja sellekohase ettevalmistusega sõdur.

Kokk allub oma erialal köögi korrapidajale ja toitlustaja kompani veltveebliile.

Tema kohus on toidu valmistamine, puhuse ja korra hoidmine köögis.

§ 448. Kokk täidab järgmisi kohuseid:

a) vastutab, et toidu valmistamine sünniks puhastes kateldes ja nõudes;

b) võtab vastu köögi korrapidajalt toiduained;

d) ei luba köögi tööliste vahelesegamist toiduvalmistamisel;

e) vastutab, et toit määratud ajaks valmis oleks, ning jagab selle välja köögi korrapidaja käsul täiesti erapooletult;

g) pärast toidu jagamist peseb katlad ja kööginõud puhtaks ja koristab köögi;

h) on vastutav toidu korraliku valmistamise ja maitsvuse eest;

i) töö juures kannab valget koka mütsi ja põlle ja peab hoidma oma näo, käed ja riided piinlikult puhtad.

§ 449. Kui kokkasid on mitu, määrab kompaniülem ühe nendest vanemaks, kes võtab vastu köögi varanduse ning on selle eest vastutav.

7. Velsker.

§ 450. Velsker allub sisekorras vahetult rühmavanemale ja oma erialal rügemendi vastavale arstile.

§ 451. Igal hommikul läheb ta ühes haigetelega ambulantsi ja annab arstile edasi oma tähelepanekud haigete ja nende ülalpidamise kohta ning saab arstilt korraldused haigete ravitsemiseks.

§ 452. Ta vastutab väljakäigu-kohtade ja prügikastide õigeaegse ja korraliku desinfitseerimise eest ja toimetab seda isiklikult.

Ta valvab, et kõikides ruumides täidetakse tervishoidlikke nõudeid; väärnähtustest kannab ette veltveeblile.

Ta valvab, et kompanis olevad haiged täidaksid ettekirjutatud ravitsemise määrusi.

Ta vastutab, et temale ettenähtud arstirohud oleksid alati käepärast.

§ 453. Nakkavate haiguste juhtudest teatab velsker viibimata veltveeblile ja arstile.

Õnnetutel juhtudel annab ta esimest abi, kuid iseseisvalt, arsti teadmata, haigeid ei arsti.

§ 454. Ta käib kompaniga kaasas välistel õppustel ja laskmistel ning on kehaliste harjutuste ja supeluste juures.

§ 455. Pataljoni velsker saab üldised juhtnõõrid pataljoniülemalt ja asub selle kompani juures, kuhu teda pataljoniülem määranud. Erialalised korraldused saab ta arstilt. Pataljoni velsker täidab kõiki kompani velskeri kohuseid terve pataljoni kohta.

8. Veterinaarvelsker.

§ 456. Veterinaarvelsker allub sisekorras vahetult rühmavanemale ja oma erialal veterinaararstile.

§ 457. Tema on kohustatud alati viibima hobuste puhastamise ja rautamise juures, kus annab juhatusi hobuserautajatele eriti hobuste kohta, kellel on ebanormaalsed kabjad.

Ta käib igapäev läbi kõik tallid, hobusemoona hoiuruumid ja hobuste jootmise kohad ning kannab ette veltveeblile kõigist tähele pandud väärnähtustest hobuste tervishoiu alal.

§ 458. Ta ilmub ühes üksuse haigete hobustega ravitsusepunkti, kus esitab veterinaararstile haigete hobuste raamatu. Ta täidab kõik arstilt saadud korraldused ja juhtnöörid hobuste ravitsemise alal; oma üksusse jäänud haigeid hobuseid ravitseb isiklikult.

Kannab ette viibimata kõikidest nakkavatest haigustest ja haigeksjäänud hobustest üksuse veltveeblile ja arstile ning annab esimest abi haigetele hobustele.

§ 459. Veterinaarvelsker võtab osa välisõppustest ja laskeharjutustest, kus üksus esineb ratsarivis.

§ 460. Väeosas, kus ei ole veterinaararsti, on velsker kohustatud korras hoidma loomaarstimise abinõud, kokku seadma nõutavad aruanded ja pidama raamatuid.

9. Hobuserautajad.

§ 461. Hobuserautajad alluvad sisekorras vahetult rühmavanemale ja erialal vanemale hobuserautajale.

Igas üksuses määratakse üks hobuserautajatest vanemaks.

Vanem hobuserautaja juhib hobuste rautamist kogu üksuses ja saab oma erialal juhtnõõrid veterinaararstilt.

Hobuserautajad võtavad osa kõigist laskeharjutustest ja välisõppustest, kus üksus esineb ratsarivis.

10. Käskjalad ja hobusemehe d.

§ 462. Laagris ja manöövritel määratakse väeosa käsukirjaga, vastava allüksuse ülema ettepanekul, igale rivikaadri ohvitserile üks sõdur käskjalaks. Käskjalad vabastatakse toimkondadest.

§ 463. Igale ohvitserile, kellel on koosseisus ettenähtud riigi või isiklik hobune, millest on avaldatud väeosa käsukirjas, määratakse üks sõdur hobusemeheks.

Hobusemeesteks määratakse väeosa käsukirjaga reamehed, kes on korralikud ja hobusearmastajad.

Hobusemees vastutab hobuse korraliku puhastamise, söötmise, jootmise, jalutamise ja saduldamise eest.

Ohvitseri üleviimisel ühest allüksusest teise võib tema hobusemehe ja hobuse üle viia väeosa ülema nõusolekul.

Hobusemeest võib määrata ainult tallitoimkonda.

11. Muud ametimehed.

§ 464. Kingsepad, rätsepad, puusepad, sadulsepad, sepad, habemeajajad jne., samuti nende kohtadel teenivad sõdurid ja eraisikud

alluvad oma erialal kompani veltveeblile, üldises töökojas — töökoja ülemale.

Nemad töötavad kompaniülema poolt antud juhtnööride järele ja kannavad oma töö tagajärgede eest vastutust.

§ 465. Ametimeeste eraisikute tööpäev on harilikult kaheksa tundi, kuid kokkuleppe alusel võib rügemendiülem nende tööpäeva pikendada.

§ 466. Ametimehed võtavad vastu vahetu ülema juuresolekul tööriistad nimestiku järele, kirjutavad nimestikule alla ja on vastutavad riistade hoidmise ja nendega korraliku ümberkäimise eest.

§ 467. Kätteusaldatud materjalide tarvitamisel nad peavad olema hoolikad ja kokkuhoidlikud.

KOLMAS JAGU.

I p e a t ü k k.

TOIMKONNAD.

1. Ööpäevase teenistustoimkonna koosseis.

§ 468. Kui rügemendi varanduse valvamiseks ja julgeoleku tagamiseks vahiteenistus tingimata tarvilik on, siis korraldatakse see Garnisoni määrustiku järele.

Peale selle määratakse julgeoleku, käskude ja korralduste täitmise ja sisemise korra tagamiseks rügemendis korrapidajad ja üksus erakorraliseks väljakutseks 24 tunni peale.

§ 469. Rügemendis (eraldi asuvas üksuses) määratakse rügemendiülema poolt vastavalt olukorrale:

1) rügemendi korrapidaja: kas a) korrapi-
daja ohvitser, tema abi ja korrapidaja allohvit-
ser või b) korrapidaja ohvitser või d) ainult
korrapidaja allohvitser;

2) toimkonna signalist-käskjalg;

3) arestiruumi korrapidaja ja vajaduse
korral tema abi;

4) ühisköögi korrapidaja.

§ 470. Kompanis määratakse korrapida-
ja ja tema abi;

ambulantsis (hobuste ravitsusepunktis) —
korrapidaja velsker (veterinaarvelsker);

rügemendi staabis — toimkonna kirjutaja;

rügemendi keskjaamas sidekomandost —
toimkonna telefonist;

tallides — tallide korrapidaja ja tarvilisel
arvul talli valvurid.

Rügemendiülemaal on õigus vajaduse korral
määrata allüksustes öövalvureid ja ühendada
allüksusi ühe korrapidaja valve alla, samuti
lihtsustada toimkonda eraldi asuvates väikes-
tes osades.

§ 471. Rügemendi ja allüksuste toimkon-
na koosseis määratakse perioodiliselt kindlaks
rügemendiülema käsukirjaga.

Toimkonna määramise järjekord sise- ja
garnisoniteenistusse (toimkonna üksus) ning
üksus erakorraliseks väljakutseks määratakse
kindlaks iga päev rügemendiülema käsukir-
jaga; ühes sellega tähendatakse ära toimkonna-
vaatuse pidamise kellaaeg ja koht. Nimeliselt
avaldatakse käsukirjas rügemendi korrapidaja
(korrapidaja ohvitser, tema abi, korrapidaja
allohvitser).

§ 472. Juhul, kui üheskoos asuvad mitu
iseseisvat väeosa (asutist), võib toimkonna-

teenistus tarviduse korral, kas täies ulatuses või osaliselt, ühine olla: väeosade (asutiste) ühte diviisi kuuluvuse puhul — diviisiülema, mitmesse diviisi kuuluvuse puhul — Kaitseministri abi erikorraldusel.

2. Töötoimkonnad.

§ 473. Ettenähtud rügemendi töötoimkonnad avaldatakse rügemendiülema käsukirjas.

Kaitseväelaste nõudmiseks käsukirjas mitte ettenähtud töödele pööratakse rügemendi korrapidaja poole, kes töötoimkonna määrab toimkonna üksusest rügemendiülema loal või tema äraolekul oma äranägemise järele ja sellest temale ette kannab.

Töötoimkonnad pataljoni ja kompani töödele määrab vastavalt pataljoni- ja kompaniülem.

3. Toimkondade ühtlustamine, määramine ja arvestamine.

§ 474. Rügemendi toimkonnad ühtlustab rügemendi adjutant, silmas pidades kompanis kohalolijate arvu ja rügemendiülema poolt tehtud korraldusi.

Kui rügement lahus seisab, ühtlustab pataljoniülem toimkonna eraldi seisvas pataljonis.

Kompanis ühtlustab toimkonnad rühmade vahel veltveebel.

§ 475. Toimkond määratakse eelmisel päeval enne toimkonda minekut ja antakse teada sõduritele ja allohvitseridele õhtusel loendusel.

Ööl enne teenistustoimkonda minekut peavad toimkonda määratud kaitseväelased teenistusest vabad olema. Toimkonda mineku päe-

val nad võtavad osa kõigist õppustest. Enne ööpäevasesse teenistustoimkonda minekut peavad nad aga vähemalt kaks tundi enne toimkonnavaatust vabad olema, et süüa, riideid ja rakmeid korraldada ja kohuseid korrata.

Pärast 24 tundi vahetpidamatult kestnud teenistustoimkonda vabastatakse toimkonnas olnud poole päeva õppustest ja töödest puhkuse otstarbel.

§ 476. Sõdurite toimkonnad märgib rühmavanem rühma toimkonnalehte (vorm nr. 6), mida tema iga kuu peale eraldi peab; toimkonnaleht riputatakse üles rühma ruumi seinale.

Toimkonnalehte märgitakse iga nime vastu kuupäev, millal ja missuguses toimkonnas keegi oli.

Järjekorralised toimkonnad, mis langevad haigemajas või väljaspool rügementi oleku (puhkus, komandeerimine jne.) aja peale, loetakse ärakantuks, märgitakse toimkonnalehte kuupäevaga ja äraoleku põhjuse sõna esimese tähega. Tagant järele neid ära ei kanta.

Karistustoimkonnad märgitakse ära kriipsu allatõmbamisega.

Toimkonnalehed hoitakse alal üks aasta.

§ 477. Kõik järjekorralised toimkonnad peavad selleks määratud kaitsevaelased isiklikult ära kandma. Järjekorda võib omavahel vahetada määraja nõusolekul.

§ 478. Iga kuu lõpul peab toimkonnad liikide järele kokku võtma ja järgmise kuu ülekande-lahtrisse sisse kandma, et toimkondi üksikute sõdurite vahel järgmise kuu jooksu ühtlustada.

Toimkonnad liigitatakse nende raskuse, vältuse ja iseloomu järele.

4. Teenistustoimkonda minejate ettevalmistamine ja väljasaatmine toimkonnavaatusele.

§ 479. Kompanis peavad olema igas rühmas juhtnõõrid toimkondade erikohuste kohta.

Toimkonda minejatele seletab rühmaülem aegsasti ja põhjalikult nende eelseisvad kohused, kontrollib nende teadmisi ja on vastutav nende teadmiste ja oskuste eest üldiste ja erikohuste alal.

Tähtsamatesse toimkondadesse minejate teadmisi ja oskust kontrollib ka kompaniülem ja vastutab selle eest, et kaitseväelased toimkonnas oma kohuseid põhjalikult tunneksid ja hästi täita oskaksid.

§ 480. Pool tundi enne toimkonnavaatust kogub vana kompani korrapidaja kõik toimkonnavaatusele minejad allohvitserid ja sõdurid selleks määratud ruumi, kus veltveebel nende relvad, laskemoona, riided ja rakmed üle vaatab ja ilmsiks tulnud puuduste kõrvaldamiseks korraldused teeb.

Kui toimkonda on määratud ratsanikud, vaatab veltveebel üle enne toimkonda minekut nende hobused ja sadulduse.

Pärast veltveebli ülevaatust täidavad vahtkonnaülemad vahtkonnalehe.

§ 481. Toimkonnavaatusel käivad kõik need teenistustoimkonda minejad, kelle toimkond vältab 24 tundi, välja arvatud köögi korrapidaja, toimkonna velsker (veterinaarvelsker), toimkonna kirjutaja ja toimkonna telefonist, kes toimkonnavaatusele saadetakse ainult rügemendiülema erilisel korraldusel.

Need, kelle toimkond vältab vähem kui 24 tundi, saadab veltveebel määratud ajaks, pärast nende teadmiste kontrollimist, rüge-

mendi korrapidaja (tema abi) juure ülevaatu-
sele.

Pärast seda asuvad nad oma kohuste täit-
misele.

§ 482. Köögi korrapidaja vahetatakse rü-
gemendiülema poolt kindlaksmääratud ajal nii,
et uus korrapidaja võtaks vastu järgmise päe-
va toiduained ja vana lahkuks korrapidamisest
ajal, kui kõik toit tema poolt vastuvõetud toi-
duainetest on välja jagatud.

5. Komandode väljasaatmine.

§ 483. Kompanist väljasaadetavad ko-
mandod kogub kokku korrapidaja ja esitab
veltveebile, kes komando üle vaatab, vajaduse
korral ülema määrab ja komando välja saadab.

Kui komando koosneb mitme kompani
kaitsevaelastest, siis saadetakse komandod
kompanist kogumiskohale nagu eelpool ette
nähtud. Need ilmuvad üldkomando ülemale,
kes komando üle vaatab ja väljaminekust rü-
gemendi korrapidajale teatab. Üldkomando
ülema määrab või teeb korralduse määramiseks
see ülem, kelle korraldusel komando välja saa-
detakse.

Kui komando on arvuliselt normaalne jagu
või suurem, siis määratakse komandoülemale
abi.

Kui komando määratud kohta on jõudnud,
ilmub komandoülem sellele, kelle korraldusse ta
on saadetud.

Tagasi tulles ilmub kompanist saadetud
komandoülem (allohvitser, sõdur) kompani
korrapidajale ja veltveebile, kandes viimasele
ette kõigist temale tehtud märkustest.

Üldkomando ülem teatab tagasitulekust rügemendi korrapidajale.

6. Teenistustoimkondlaste üldkohused.

§ 484. Iga toimkond allub rügemendi korrapidajale vastavalt §§ 492 ja 493.

Sellest ajast peale ei tohi toimkondlane rügemendi korrapidaja loata toimkonnast lahkuda ega oma kohuseid kellelegi teisele edasi anda.

§ 485. Toimkondlased toimkonnas oleku ajal võtavad osa rügemendiülema korraldusel ainult nendest õppustest, mis nende kohuste täitmist ei takista.

§ 486. Kõik korrapidajad esinevad ettekandega (raporteerivad) oma ülematele ja esitlevad end vanematele §§ 171—173 ettenähtud ning järgnevate reeglite kohaselt.

Rügemendi korrapidaja (abi eraldi seisvas osas) esineb ettekandega kõigile ülematele alates üksuse ülema abist, kus tema korrapidaja on, ning esitleb end kõikidele vanematele kindrali ja vanemohvitseri auastmes.

Teised korrapidajad, välja arvatud korrapidaja allohvitser (kui ohvitseri abi), toimkonna telefonist, signalist ning kirjutaja töö tundidel:

a) ülematele, alates allüksuse ülema abist, kelle korrapidajad nemad on;

b) rügemendi korrapidajale, tema abile ja korrapidajale allohvitserile ja esitlevad end kõikidele vanematele kindrali, vanemohvitseri ja nooremohvitseri auastmes ning kaitseväe ametnikkudele, välja arvatud oma kompani ohvitserid;

d) oma allüksuse ohvitserile, kes esimesena ilmub.

Kui korraga tulevad mitu isikut, kellele korrapidaja peab esinema ettekandega või end esitlema, teeb ta seda kõige vanemale neist (ameti järele).

§ 487. Ettekandega ei esineta (end ei esitleta):

a) kõrgema ülema (vanema) juuresolekul tema käsualusele (nooremale);

b) üksuse ülema juuresolekul, kelle korrapidaja ollakse, kui ülem ise esineb ettekandega (end esitleb).

Samuti ei esineta ettekandega rügemendi korrapidajale, tema abile ja korrapidajale allohvitserile selle ülema juuresolekul, kellele nemad ja korrapidaja üldises teenistuses korras alluvad.

Kui ülem või vanem, kellele on ette nähtud ettekandmine või esitlemine, ilmub korrapidaja valvepiirkonda, läheb korrapidaja temale vastu ja saadab teda kuni sealt lahkumiseni.

Ettekandega esinemisel kantakse ette ainult neist juhtumustest, millest veel ei ole ette kantud oma üksuse ülemale või rügemendi korrapidajale.

Näitlikud ettekande ja esitlemise vormid on lisas nr. 3.

§ 488. Ööpäevases toimkonnas olivad kannavad ette kõigist ettetulnud juhtumustest korrapidajale, kellele nad toimkonna alal alluvad, viivitamata ning üksuse ülemale, kelle korrapidaja ollakse, tema tulekul üksusesse.

Rügemendi korrapidaja otsustab, missugustest sündmustest tuleb viivitamata teatada ka asjaosaliste üksuste ülematele.

§ 489. Korrapidajad on kohustatud ette-tulevate juhtumuste korral tarvitusele võtma kõik abinõud vastavalt olukorrale.

§ 490. Kõigil toimkonnas olijatel on keelatud võõraid vastu võtta ja alkoholiseid jooke tarvitada.

7. Toimkonna relvastus.

§ 491. Rügemendi korrapidaja, tema abi ja korrapidaja allohvitser on relvastatud täislaetud 9 mm püstoliga „Browning“ ühes kahekümne viie padrunita tagavaraks.

Kõik teenistustoimkondlased peavad olema varustatud püssiga ühes täägiga ja vahtkonna padrunitega, välja arvatud korrapidajad köögis ja velskerid. Päeval võivad nad olla ainult täägiga, kuid püss peab olema alati käepärast.

Köögi korrapidaja on relvastatud ainult täägiga.

Rügemendiülem määrab ära, millal püssid peavad olema laetud.

Püstol peab olema laetud täie pidemega, kuid padrunit rauas ei peeta.

8. Korrapidaja ohvitser.

§ 492. Korrapidajaks ohvitseriks määratakse järjekorras kõik rügemendi ohvitserid, välja arvatud rügemendiülema abi, pataljoniülemad, majanduseülem, sanitar- ja veterinaarohvitserid.

Korrapidaja ohvitser allub vahetult rügemendiülemale. Temale alluvad kõik toimkonnad.

§ 493. Toimkonda astumisel toimetab korrapidaja ohvitser toimkonnavaatust Garnisoni määrustikus ettenähtud korras.

Sealjuures on tema kohustatud täpsalt selgusele jõudma, kas iga mees oma kohuseid

põhjalikult tunneb ja täita oskab. Vajaduse korral annab täiendavat seletust või nõuab vastavast allüksusest puudulikult ettevalmistatud meeste asemele paremad.

§ 494. Korrapidamise vastuvõtmisel võtab tema vastu endiselt korrapidajalt:

a) korrapidaja kohused kaitse alal ja alarmi korraldused;

b) rügemendiülema käsud ja korraldused ja igasugused juhtnõõrid siseteenistuse alal;

d) arreteeritud arestiruumis raamatu järele.

Uus korrapidaja on vastutav vastuvõtmise momendist.

Pärast korrapidamise vastuvõtmist ilmuvad isiklikult endine ja uus korrapidaja rügemendiülemale või kannavad korrapidamise üleandmisest ja vastuvõtmisest ette rügemendiülema poolt kindlaksmääratud korras.

Vahetamisel esitab vana korrapidaja rügemendiülemale ööpäevase aruande (vorm nr. 17).

§ 495. Korrapidaja ohvitser vastutab sisekorra eest rügemendis ja on alaliselt rügemendi piirkonnas. Korrapidaja allohvitser peab alati teadma, kus viibib korrapidaja ohvitser.

Äkki haigeksjäämise korral ta teatab sellest rügemendiülemale; kohuste üleandmine rügemendiülema loata on keelatud.

§ 496. Korrapidamise ajal on korrapidaja ohvitser kohustatud vähemalt üks kord öösi ja üks kord päeval läbi vaatama kõik rügemendi ruumid ning rügemendiülema määramisel või oma äranägemise järele öösi põhjalikult kontrollima ühe allüksuse.

Kõigist tähelepanud väärnähtustest ja tehtud korraldustest kannab ta ette rügemendi-ülemale ja teatab vastava allüksuse ülemale.

§ 497. Tema peab teadma ambulantsis olevate haigete, rügemendi juures arreteeritute ja haigete hobuste arvu rügemendi ravitsusepunktis.

§ 498. Ta valvab kõigi koondatud komandode ja erakorraliselt määratud toimkondade õigeaegse väljasaatmise järele.

Kui ohvitser, kes on määratud toimkonda või mõnda komandot viima, kohale ei ilmu, teatab ta sellest adjutandile ja vastavale ülemale; ajakaotuse ärahoidmiseks määrab tema komando koosseisust selle ülema ajutise kohusetäitja oma äranägemise järele ja saadab komando välja.

§ 499. Ta valvab, et õhtune loendus peetaks määratud ajal ja viibib isiklikult loendusel ühes kompanis. Samuti viibib ta hommikusel ülevaatusel ühes kompanis.

Ratsa väeosades viibib ta hobuste puhastamisel.

Laseb mängida rügemendile üldisi signaale.

§ 500. Tulekahju, uputuse või mõne muu erakorralise juhtumuse korral rügemendi piirkonnas või selle läheduses korrapidaja ohvitser teeb korraldused inimeste, loomade ja varanduse päästmiseks, tule kustutamiseks, tuletõrje abinõude ja meeskonna viibimata kohaleilumiseks ja teatab tulekahjust ligemasse tuletõrjajate komandosse ja rügemendiülemale.

Alarmi puhul ta võtab tarvitusele kõik abinõud rügemendi ja selle piirkonna kaitseks vas-

tavalts kaitsekavale ja hoolitseb, et kõik ülemad saaksid sellest teada viibimata.

§ 501. Ta kontrollib eriti sagedasti korrapidaja telefonisti tegevust ja valvab, et side alati korralikult töötaks.

§ 502. Ta võtab vastu rügemendi juures distsiplinaarkorras arreteeritud ja valvab nende toidu, riiete, pesu, üldise puhtuse ja õigeaegse vabastamise järele.

Erakorralise arestiga arreteeritavad, tema enese poolt või tema juure saadetavad, paigutab arestiruumi ja tarbekorral paneb nende juure valve.

§ 503. Korrapidaja ohvitser võtab vastu eraisikute kaebused kaitseväelaste peale ja esitab need kirjalikult rügemendiülemale. Tarbekorral teeb ta nende kaebuste põhjal korraldused korra jaluleseadmiseks.

Rügemendi piirkonnas kinni peetud kahtlased isikud ta võtab tarbekorral valve alla ja kannab ette sellest rügemendiülemale, teatab komandandile ja vastavalt saadud korraldusele teatab vastavale asutisele.

§ 504. Kui rügemendis tulevad ette mõnesugused iseäralised korraldused, võtab korrapidaja ohvitser tarvitusele kõik abinõud korra jaluleseadmiseks ja teatab sellest kohe rügemendi ja vastavate üksuste ülematele.

§ 505. Kui kasarmu piirkonnas leitakse eraisiku laip, teatab ta sellest politseivõimudele ja paneb valvuri laiba juure.

Kui leitakse kaitsevälase laip või tuleb ette kaitsevälase enesetapmine, paneb ta valvuri juure ja kutsub kohale arsti. Mõlemal korral ta kannab sellest ette rügemendiülemale.

§ 506. Kui toimkonnas olevatest kaitseväelastest keegi äkki haigeks jääb või toimkonnas mõne süüteo korda saadab, vahetab ta neid toimkonnast ära ja tarbekorral arreteerib süüdlase.

Ta valvab, et rügemendi koosseisu mittekuuluvate ohvitseride, kaitseväe ametnikkude ja riigiametnikkude laskmisel kasarmu ruumidesse talitataks § 607 nõuete järele.

Rügemendiülemast kõrgemate ülemate ja kõigi kindralite ilmunisel rügemendi piirkonda teatab korrapidaja ohvitser viibimata rügemendiülemale ja saadab neid rügemendi piirkonnas.

§ 507. Ta mahutab öökorterisse rügementi juuretunud komandod või üksikud sõdurid, kui selle kohta ei ole erikorraldust.

§ 508. Korrapidaja ohvitser valvab üldise korra ja puhtuse järele kõikides rügemendi ruumides ja piirkonnas, eriti köökides; proovib toitu.

§ 509. Korrapidaja ohvitser võib riietes ja rakmetes magada korrapidaja allohvitseriga kordamööda, nii et korrapidaja ruumis üks neist oleks alati kohal ja valvel.

§ 510. Rügemendi eluruumide, tallide, vahtkondade ja tarbekorral teiste ruumide võtmete teised eksemplarid hoiab korrapidaja ohvitser korrapidaja ruumis lukustatud kapis, et temal võimalik oleks igal ajal revideerida ja tarvilistesse ruumidesse pääseda.

§ 511. Kui rügemendi osad seisavad eraldi ühises garnisonis, võib rügemendiülem eraldatud osades määrata korrapidaja ohvitseri abi, kes täidab kõik korrapidaja ohvitseri kohused eraldatud osa kohta. Ettekanded rüge-

mendiülemaale teeb tema korrapidaja ohvitseri kaudu.

§ 512. Väiksemates asutistes (üksustes), kus ohvitseride koosseis ei võimalda korrapidaja ohvitseri määramist, määratakse asutise (väeosa) ülema korraldusel korrapidaja allohvitser, kes täidab kõik korrapidaja ohvitseri kohused.

9. Korrapidaja allohvitser.

§ 513. Korrapidajaks, allohvitseriks määratakse rivi-veltveebid ja üleajateenijad rühmanemad.

Korrapidaja allohvitser on korrapidaja ohvitseri lähim abiline: tema käske ja korraldusi täidavad kõik rügemendi toimkonnad.

Temale asukohaks määratud ruumist võib ta lahkuda ainult korrapidaja ohvitseri loaga.

§ 514. Toimkonna vahetamisel võtab vastu korrapidaja ohvitseri toa ja selle juure kuuluvad ruumid ja nende sisseseaded nimestiku järele ja vastutab nende eest.

Sealjuures ilmsikstulnud väärnähtustest kannab ette korrapidajale ohvitserile.

§ 515. Toimkonna vaatuses määratud kohal korrapidaja allohvitser rivistab üles selleks määratud kellaajaks toimkonna ja esitab korrapidajale ohvitserile Garnisoni määrustikus ettenähtud korras.

§ 516. Ta valvab, et kõik nõutud toimkonnad allüksustest õigel ajal välja saadetak. Viivitustest ja korratustest kannab ette korrapidajale ohvitserile.

Kui rügemendis on määratud piilkonnad ja öised postid, siis ta saadab nad määratud

ajal välja, võtab vastu nende ettekanded ja kannab kõigest sellest ette korrapidajale ohvitserile.

Toimkonda kontrollib ta ainult korrapidaja ohvitseri korraldusel.

Kõigist rügementi tulnud komandodest kannab ta ette korrapidajale ohvitserile.

§ 517. Ta valvab korra ja puhtuse järele rügemendi piirkonnas, peasjalikult väljaspool eluruume, ja et valgustust tarvitataks vastavalt maksvatele määrustele.

Ta kontrollib põrandate pesemist ja ahjude kütmist allüksustes ning arreteeritute toitmist.

§ 518. Ta peab distsiplinaarkorras arreteeritavate järjekorra nimestikku (vorm nr. 18).

10. Toimkonna signalist.

§ 519. Toimkonna signalist allub rügemendi korrapidajale allohvitserile.

Tema asub selleks määratud ruumis, kust lahkuda võib ainult rügemendi korrapidaja allohvitseri loal.

Ta annab signaale ainult rügemendiülema, rügemendi korrapidaja või korrapidaja allohvitseri korraldusel. Ta täidab ka rügemendi toimkonna käskjala kohuseid.

Öösi võib ta magada korrapidaja allohvitseri loal.

11. Arestiruumi korrapidaja.

§ 520. Kui rügemendi arestiruumis hoitakse ainult distsiplinaarkorras arreteeritud, määratakse nende valveks arestiruumi korrapidaja ajateenijatest allohvitseridest või kapralitest ja temale abi.

Arestiruumi korrapidaja allub rügemendi korrapidajale. Temale allub arestiruumi korrapidaja abi, kui see on määratud.

Arestiruumi korrapidaja on samade õigustega ja vastutab oma kohuste täitmise eest nagu vahtkonna ülem.

Relva on temal õigus tarvitada ühistel alustel tunnimehega.

§ 521. Pärast toimkonnavaatust läheb tema rügemendi arestiruumi ja võtab vastu:

- a) arreteeritute raamatu (vorm nr. 19);
- b) arreteerimise lehed (vorm nr. 20);
- d) arreteeritud arreteeritute raamatu järelle;
- e) arestiruumi ja sisseseade inventari nimikirja järelle;
- g) kartserite ja magamisasemete võtmed.

§ 522. Arreteeritute vastuvõtmisel vaatab arestiruumi korrapidaja põhjalikult järelle, et nende käes ega kartseris ei oleks lubamatuid asju ja et kõik nõutav varustus oleks neil alal.

Vastuvõtmisest ja avalikuks tulnud puudustest teeb ta märkuse arreteeritute raamatusse.

Kõigist väärnähtustest kannab ette viibimata rügemendi korrapidajale.

§ 523. Ta vastutab, et arreteeritud kartserist ei lahkuks, et arestiruumis valitseks täielik vaikused, puhtus ja kord, et arreteeritud ei rikuks ega määraks seinu ja sisseseadet, et nad täidaksid kõiki sellekohastes juhendites ettenähtud määrusi ja nõudmisi.

Ruumi koristajateks ja kütjateks määrab arreteeritud.

Kui arreteritud arestiruumi korrapidaja käske või korraldusi ei täida või korda rikuvad, võtab tarvitusele kõik seaduslikud abinõud korra jaluleseadmiseks. Tehtud korraldustest, samuti ka avaldatud kaebustest ja haigustest teatab viibimata rügemendi korrapidajale.

Ta ei luba arreterituga kokkusaamist ega kõnelemist ilma rügemendi korrapidaja loata.

§ 524. Ta vastutab, et sooja toitu arreterituile antaks ainult määratud päevadel. Valvab, et toit vastavas headuses oleks.

§ 525. Arestiruumi ilmuvad arreteritud ta võtab vastu arreterimise lehe järele, millele on tehtud märkus rügemendi korrapidaja poolt vastuvõtmise üle. Arreteritu vastuvõtmisel ja vabastamisel talitab tema §§ 730 ja 731 vastavalt.

§ 526. Ta saadab arreterituid väljakäigukohta, on jalutamise ajal nende juures ja valvab, et neile sellel ajal mingisuguseid asju edasi ei antaks, et nad kellegagi kokku ei saaks ega kõrvaliste isikutega ei räägiks.

§ 527. Arestiruumi korrapidaja võib öösi magada rietatult ja rakmetes vaheldamisi oma abiga.

§ 528. Arestiruumi korrapidaja abi täidab arreteritute valvamise alal kõik arestiruumi korrapidaja korraldused. Kui arreterituid on ainult üks, siis abi ei määrata.

12. Toimkonna velsker.

§ 529. Toimkonna velsker allub rügemendi korrapidajale. Oma erialal täidab ta rügemendi arsti korraldusi.

Tema käsutada on rügemendi ambulantsi teenijad, kelle korraliku teenistusekohuste täitmise järele ta on kohustatud valvama.

§ 530. Tema peab alaliselt viibima rügemendi ambulantsis, teadma haigete arvu, nende haigusi, arstimise ja toitmise viisi.

Igal hommikul registreerib ta kõik ambulantsi tulnud haiged ja teeb komandoülemale korraldused vastavalt ambulantsi korrale.

Kui ambulantsi tuuakse äkki haigeks jäänud kaitsevaelane, annab haigele esimest abi ja kannab ette viibimata arstile. Kui haigel ei ole võimalik tulla ambulantsi, ilmub ise kohale ja talitab samuti.

Haigetega ümberkäimises peab ta olema sõbralik ja heatahtlik, valvab ja vastutab, et sedasama oleksid ka ambulantsi teenijad.

§ 531. Ta vastutab üldise puhtuse, korra ja haigete ülalpidamise järele ambulantsis.

Ta hoolitseb, et haiged õigel ajal määratud toidu kätte saaksid. Ta ei luba neile edasi anda toiduaineid ilma arsti loata.

Vanema arsti poolt määratud kellaaegadel lubab ta haigetele kokkusaamist külalistega.

§ 532. Toimkonna velsker vastutab, et kõik ambulantsist väljakirjutatud haiged korralikult riietuks ja teatab nende väljasaatmise ajast vastavatesse allüksustesse (telefoni teel).

§ 533. Ambulantsi ruumist võib ta lahkuda ainult § 530 ettenähtud juhtudel, jättes asetäitjaks ühe sanitaridest.

13. Toimkonna veterinaarvelsker.

§ 534. Toimkonna veterinaarvelsker alub rügemendi korrapidajale. Oma erialal täidab ta rügemendi veterinaararsti korraldusi.

Tema käsutada on hobuste ravitsusepunkti teenijad ja koristajad.

§ 535. Tema kohus on haigete loomade ravitsemine vastavalt arsti korraldustele.

Ta peab teadma haigete hobuste arvu, nende haiguse käiku ja arstimise viisi.

§ 536. Toimkonna veterinaarvelsker vastutab hobuste eest hoolitsemise, nende toitmise ja puhastamise kui ka sisekorra eest ravitsusepunktis.

§ 537. Haigete hobuste toomisel ravitsusepunkti, kui arsti seal ei ole, annab ta neile esimest abi. Kui looma toomine ravitsusepunkti on raskendatud, kuid hädaabi andmine tarvilik, peab ta ise kohale ilmuma. Mõlemal juhul kannab ette arstile.

§ 538. Ravitsusepunktist võib ta lahkuda ainult hädaabi andmiseks, jättes oma asetäitjaks ühe teenijatest.

14. Ühisköögi korrapidaja.

§ 539. Eraldi köögi korrapidaja määratakse rügemendiülema äranägemisel ühiskööki siis, kui toidul on rohkem kui üks kompani. Vastasel korral täidab neid kohuseid kompani korrapidaja.

Köögi korrapidajateks määratakse allohvitseri, kapraleid ja selleks kohaseid reamehi.

Köögi korrapidaja allub rügemendi korrapidajale ja toitlustaja kompani veltveblile. Temale alluvad kokad ja köögi tööliselised.

§ 540. Pärast õhtusööki, rügemendiülema poolt määratud kellaajal, läheb tema kööki ja võtab vanalt korrapidajalt vastu:

— toidu kontrollraamatu (vorm nr. 21);

— köögis olevad juhtnöörid;

— köögis ja söögitoas oleva inventari (kui viimane on köögi juures) ja sööginõud inventari nimestiku järele.

§ 541. Vastuvõtmisel ühisköögi korrapidaja vaatab järele, et köök, selle sisseseade ja nõud oleksid puhtad ja korras.

Pärast korrapidamise vastuvõtmist ilmuvad uus ja endine korrapidaja toitlustaja kompani veltveebli juure ettekandega korrapidamise ülevõtmisest ja vastuvõtmisest, kusjuures uus korrapidaja veltveeblile ette kannab kõigist puudustest, mis vastuvõtmisel ilmsiks tulid.

§ 542. Veltveebliilt saadud järgmise päeva toiduainete päevalehe järele võtab ta toitlustajalt välja need toiduained, mis öhtul käes peavad olema.

Pärast tööde lõpetamist köögis lukustab köögi ukse ja jätab võtme enese kätte.

§ 543. Hommikul ühisköögi korrapidaja avab köögi ja ilmub ühes kokkadega kööki, võtab välja toitlustajalt toiduained isiklikult päevalehe järele ja on nende katlasse panemise ja toidu valmistamise juures.

Toiduainete päevalehe peab ta köögis määratud kohal.

Ta hoolitseb, et toit määratud ajaks valmis oleks.

Ta viibib kogu aja toidu valmistamise ja portsjonitesse jagamise juures.

Ta peab toidu kontrollraamatut.

Igakord enne toiduainete kaalumist peab ta kaalud juuresolevate pommidega üle kontrollima.

Öhtusöögiks määratud, kergesti rikkiminevad toiduained võtab ta välja pärast lõunasööki.

§ 544. Pärast õhtusöögi väljajagamist la-
seb ta köögi katlad, nõud ja sisseseade täieli-
selt puhtaks pesta, asjad oma kohtadele panna
ja annab korrapidamise määratud ajal uuele
korrapidajale üle.

§ 545. Ta vastutab, et köögis valitseks
alati täieline puhtus ja kord, et toiduainetega
ümberkäimine sünniks puhtalt, et kokad ja
töölised oleksid korralikult ja puhtalt riietatud,
käed puhtaks peseksid ja köögi tarvis väljaan-
tav pesu oleks puhas ja olemas ettenähtud
määral.

Ta valvab, et toidu proovimise nõud olek-
sid alati puhtad ja määratud kohal, et puid ei
laotaks pliidi peale, neid köögis ei lõhutaks ja
katla alla pandaks ainult lühikeseks lõigatud ja
lõhutud puid.

§ 546. Erilise hoolega valvab ta, et köögis
ei tuleks ette mingisuguseid kuritarvitusi, ise-
äranis paneb tähele liha ja rasvaaineid.

Ta vastutab, et väljajagamisel köögis va-
litseks kindlaksmääratud kord ja jagamine sünniks
õiglaselt.

Ta ei luba kõrvalistel isikutel kööki tulla
ega seal viibida.

Ta vastutab, et hilisemate sööjate toit hoi-
taks alal soojas kohas tarvilisel määral ja hea-
duses.

Tule kustutamiseks ei luba ta katelde alla
vett loopida.

§ 547. Kõigist väärnähtustest ja ettetul-
nud juhtumustest kannab ette rügemendi kor-
rapidajale ja toitlustaja kompani veltveebile.

15. Toimkonna kirjutaja.

§ 548. Toimkonna kirjutaja allub rügemendi korrapidajale, oma erialal rügemendi adjutandile. Temale allub vahetult kantselei käskjalg, kus see olemas.

Oma erialal talitab tema adjutandilt saadud juhtnööride järele.

Töö vaheajal sissetulnud kiire iseloomuga paberitest ja telegrammidest kannab ta ette viibimata adjutandile.

Ta vastutab, et töö vaheajal kantselei ruumes ei viibiks kõrvalised isikud.

Ta lukustab kantselei ukсед määratud ajal ja vastutab kantselei ruumide ja varanduse hoidmise eest.

16. Toimkonna telefonist rügemendi keskjaamas.

§ 549. Toimkonna telefonist rügemendi keskjaamas allub rügemendi korrapidajale. Oma erialal talitab ta sidekomando ülemalt saadud juhtnööride järele.

Tema erikohuste juhtnöörid peavad olema üles pandud keskjaamas nähtaval kohal.

Ta vastutab, et telefoni keskjaamas ei viibiks kõrvalised isikud, et keskjaamas valitseks kord, puhtus ja täieline vaikus.

Määratud kellaajal lukustab ta ooks keskjaama ukсед.

17. Kompani korrapidaja.

§ 550. Kompani korrapidajaks määratakse kompani allohvitsere, kapraleid ja ka paremaid reamehi.

Kompani korrapidaja allub rügemendi korrapidajale, tema abile, korrapidajale allohvitserile ja kompani veltveeblile.

Temale allub kompani toimkond (tema abi, valvurid, töölised, koristajad jne.).

§ 551. Toimkonnavaatuselt tagasi tulles teatab ta veltveeblile rügemendi korrapidaja poolt tehtud korraldustest. Pärast seda võtab ühes abiga vastu endiselt korrapidajalt:

- a) kõik täitmata korraldused, mis antud vanale korrapidajale;
- b) korraldused ja teated väljasolevate või väljasaadetavate komandode ja toimkondade kohta;
- d) kompani korrapidaja märkuste raamatu (raamat peetakse vaba vormi järele);
- e) väljalubatute raamatu (vorm. nr. 22);
- g) külaliste raamatu (vorm nr. 23);
- h) haigete raamatu (vorm nr. 24);
- i) korrapidaja juhtnööride kausta;
- j) kõik korrapidaja hoole all oleva varanduse, vastavate tabelite järele.

§ 552. Korrapidajal peab olema tarvita-
miseks välja antud: Sisemäärustik, vile, laud
lukustatava sahtliga, taburett, voodi ühes mad-
ratsi ja tekiga, püssi püramiid, kirjutuseabi-
nõud, joonlaud ja seinakalender. Samuti pea-
vad tema käes olema: päevakord, öölampide ta-
bel, külaliste vastuvõtmise reeglid ja söömise
järjekorra leht. Tema alalise asukoha lähedus-
ses peab olema kompani telefoniaparaadi ha-
rukell.

§ 553. Tema hoole all on kompani välis-
uste, kompani üldiseks tarvitamiseks määra-
tud tubade ja pööningu võtmed.

Vastavalt rügemendiülema korraldusele võivad olla kompani korrapidaja hoole all kinipitseeritud kastikeses kompani relvade ja varaaida võtmed. Nende võtmete tarvitamine sünnib kompani kaitsekavas ettenähtud juhtudel ja korras.

§ 554. Korrapidamise vastuvõtmisel ilmsikstulnud väärnähtuste kohta teeb uus korrapidaja märkuse korrapidaja raamatusse, vahetab ära endise korrapidaja abi ja on sellest momendist vastutav. Pärast seda uus ja vana korrapidaja esinevad veltveeblile, ette kandes korrapidamise vastuvõtmisest ja üleandmisest.

§ 555. Korrapidaja asub kompani ruumis võimalikult nii, et võiks oma valve all hoida kompani välisused ja ruumid.

Tema võib lahkuda kompani ruumist ainult teenistuse kohuste täitmiseks, jättes asemele abi.

§ 556. Ta valvab sisekorra reeglite, kõikide juhtnõõride ja käskude õigeaegse ja korrapärase täitmise järele.

Ta valvab kompani ruumis olevate relvade, riikliku ja isikliku varanduse korrapärase hoidmise järele ja ei luba neid välja viia ilma sellekohase loata.

Ta vastutab kompani ruumides puhtuse, õigeaegse ja korrapärase kütmise, tuulutamise ja valgustamise eest; ei luba elektrivoolu või teiste valgustusainete raiskamist.

Ta valvab, et kompani toimkond täidaks korralikult oma kohuseid ja vahetab toimkonda kuuluvaid isikuid määratud ajal.

Õhtusest loendusest hommikuse äratuseni vastutab valvealuste ja kasarmuarestiga karistatute alalolemise eest. Samuti on tema ko-

hustatud oma korrapidamise ajal, eriti öösi ja siis, kui kantseleis kedagi ei ole, vastama iga telefoni-väljakutse peale.

§ 557. Tema kohus on kõiki korraldusi teha päevakorra õigeaegseks täitmiseks.

Ta äratab määratud ajal kaitsevälased, rivistab neid hommikusele ülevaatusse, õppustele, söögile saatmiseks ja õhtusele loendusele.

Ta kogub kõik kompanist väljasaadetavad komandod ja toimkonnad ning määratud ajaks esitab need veltveebliile.

Erakorraliste töötoimkondade nõudmisest kannab ta ette veltveebliile.

Eraldi seisvates allüksustes laseb ta mängida tarvilikud signaalid.

§ 558. Kompani korrapidaja annab enne toidu väljaandmist kõigi korrapidajale kaitsevälaste nimekirja, kellele on tarvis toit alal hoida, ära tähendades, millal võib neid süüa oodata. Ta viib sõdurid söögituppa, jääb sinna söögi ajaks ja valvab, et söögi väljajagamine ja laudade katmine oleks tehtud korralikult.

Kui teist korraldust ei ole, lahkuvad kaitsevälased söögitoast üksikult.

Kui söögituba ei võimalda kompani ühis-söömist, tehakse seda osade kaupa.

§ 559. Korrapidaja kannab sisse väljalubatud raamatusse (vorm nr. 22) kõik väljalastud allohvitserid ja sõdurid, ära märkides nende mineku ja tagasituleku aja.

Komandodena väljaminejatest kannab ta sisse ainult meeskonna ülema, tähendades ära tema nime taha meeskonna arvu.

Ta peab külaliste raamatut (vorm nr. 23) ja esitab selle veltveebliile hommikul määratud ajal.

§ 560. Määratud ajaks kogub ta haiged, kirjutab haigete raamatusse (vorm nr. 24), rivistab üles ja esitab nad veltveeblile.

§ 561. Ta kannab ette rügemendi korrapidajale ja veltveeblile kõigist ettetulnud juhtumustest, komandode väljasaatmisest ja tagasi jõudmisest. Veltveeblile kannab ette ka rügemendi korrapidaja ja ülemate poolt tehtud korraldustest.

Ohvitseride ilmumisest kompani ruumi teatab ta veltveeblile. Rügemendiülema ja kõrgemate ülemate ilmumisest laseb ette kanda ka rügemendi korrapidajale.

§ 562. Magamaheitmisest kuni hommikuse äratuseni lukustab korrapidaja eluruumide välisüksed ja avab nad ainult kompaniülema poolt maksmapandud reeglite järele.

§ 563. Alarmi korral äratab ta kõik magajad, erakorralise väljakutse korral — vastava allüksuse.

Tulekahju korral teeb ta korraldused tule kustutamiseks ja, kui see ähvardab inimesi, relvi ja varandust, võtab tarvitusele abinõud nende päästmiseks.

§ 564. Puhkuselt, komandeerimiselt, haigemajast jne. tagasiilmunud ajateenijad vaatavad ta üle ja kannab ette nende ilmumisest veltveeblile.

§ 565. Kui kompani toitlustab eraldi ja ei ole määratud köögi korrapidajat, siis täidab tema neid köögi korrapidaja kohuseid, mis kompaniülema poolt tema peale pandud ja korrapidaja kirjalikkudes juhtnöörides ette nähtud.

§ 566. Kui kompani juures on arreteeritute ruum, siis täidab kompani korrapidaja

arestiruumi korrapidaja kohuseid, kui selleks ei ole ette nähtud teist korda.

§ 567. Kompani korrapidaja võib magada öösi vaheldamisi oma abiga rügemendiülema erikorralduse alusel.

Niihästi korrapidaja kui ka abi võivad magada ainult korrapidaja voodis, riideid ja rakmeid ära võtmata.

18. Kompani korrapidaja abi.

§ 568. Kompani korrapidaja abiks määratakse reamehi ja kapraleid.

Tema on kompani korrapidajale abiks kohuste täitmisel; korrapidaja äraolekul ja lubatud magamise ajal täidab ta kõiki korrapidaja kohuseid.

19. Kompani valvurid.

§ 569. Kui kompanis on ette nähtud valvurid (§ 470), siis nende kohused kinnitab pataljoniülem, kusjuures välisvalvurite kohuste aluseks võetakse Garnisoni määrustikus ette nähtud valvurite kohused.

20. Talli korrapidaja.

§ 570. Talli korrapidaja allub rügemendi korrapidajale ja oma allüksuse veltveeblile. Temale alluvad talli valvurid.

§ 571. Tema võtab vastu endiselt korrapidajalt andmed ohvitseride isiklikkude hobuste, samuti allüksuses nimekirjas ja alalolevate, haigete kui ka nende hobuste kohta, kes pole täiel määral oma moona ära söönud.

Ta võtab vastu kõik juhtnöörid ja varanduse, mis on antud tema hoole alla.

Ta määrab kindlaks talli valvurite teenistuse järjekorra.

Ta käib talli läbi ühes uute valvuritega ja vana korrapidajaga. Pärast seda ta ilmub ühes endise korrapidajaga allüksuse veltveeblile ja kannab ette korrapidamise vastuvõtmisest ja tähelepanud väärnähtustest.

Ta valvab kõigi määruste ja juhtnööride täitmise järele tallis.

§ 572. Talli korrapidaja vastutab tallide julgeoleku, korra, puhtuse, õhupuhtuse, valgustuse, varanduse ja sisseseade eest.

Ta vastutab, et hobused oleksid seotud vastavalt nõuetele, et õhku värskendataks ka öösi ja et tallis ei oleks tõmbust, eriti nende hobuste juures, kes tulid sõidult või töölt.

Ta hoolitseb, et temperatuur tallis talvel, sügisel ja kevadel ei oleks üle $+9^{\circ}$ C ja et tallis ja läheduses ei oleks müra, mis rikub hobuste rahu.

§ 573. Ta vastutab korra eest hobusemoo- na väljajagamisel, söötmisel, jootmisel ja puhastamisel, et sõidust tulnud hobused ja nende rakmed saaksid puhastatud, et neid hobuseid enne tema korraldust ei söödeta ega joo- detaks.

Ta vastutab, et talli valgustamiseks tarvita- taks ainult elektrit või kinniseid laternaide (tormilaternaide) ja et keegi tallis hobustega toorelt ümber ei käiks.

Ta ei luba kedagi tallis ja ligiduses suitse- tada ega lahtise tulega käia.

Piirkonna, kus suitsetada ei tohi, määrab kindlaks rügemendiülem.

§ 574. Kui hobune jääb haigeks tiiru- desse või mõnda teise äkilisse haigusse või saab

vigastusi, annab ta esimest hädaabi, kutsub viibimata kohale veterinaarvelskeri ja kannab juhtumusest ette veltveeblile.

Veltveebli käsul saadab ta haiged hobused rügemendi ravitsusepunkti.

575. Talli korrapidaja peab hobuste kontrollraamatut (vorm 11) ning peab teadma igal ajal, kui palju hobuseid on nimekirjas, alal, teenistuses, haigeid tallis ja ravitsusepunktis ning nende haigust.

Vastava loata ta ei luba ühtki hobust talist välja viia.

Kõigist sündmustest tallis kannab ta ette rügemendi korrapidajale ja veltveeblile.

§ 576. Tulekahju juhul võtab ta tarvitusele kõik abinõud tule kustutamiseks ja hobuste ja varanduse päästmiseks ning kannab ette viibimata rügemendi korrapidajale ja veltveeblile.

Ta hoolitseb, et tallis oleksid korras kõik tulekustutamise abinõud ja vesi, ja vastutab, et valvurid oskaksid nendega ümber käia.

§ 577. Talli korrapidaja lubab talli ruumidesse:

- kõiki ülemaid;
- oma rügemendi ohvitseri ja arste;
- oma allüksuse allohvitseri ja sõdureid teenistuslikes asjus.

Kõiki teisi lubab ta talli ruumidesse ainult siis, kui nad tulevad ühes oma rügemendi ohvitseridega või arstiga, või kui neil on selleks korrapidaja ohvitseri, allüksuse ülema või rügemendiülema luba.

Ööks lukustab ta talli välisüksed rügemendiülema poolt maksmapandud reeglite järele.

§ 578. Tallist teenistuse asjus või söömiseks lahkudes ta jätab asetäitjaks ühe valvuritest.

Ta lubab valvureid kordamööda söömas käia.

§ 579. Talli korrapidajal on öösi tallis lubatud magada rakmetes ja riietes, jättes enda asemele ühe valvuritest.

21. Talli valvurid.

§ 580. Talli valvurid alluvad talli korrapidajale.

Nende arv määratakse kindlaks rügemendiülema poolt allüksuse ülemate ettepanekul.

§ 581. Üks vahetus valvuritest on alati tallis hobuste juures, kuna teised vahetused asuvad allüksuse ülema korraldusel kasarmus või tallis.

Järjekorraline valvur võib tallist teenistuse asjus lahkuda ainult talli korrapidaja loal.

Valvurite vahetus sünnib allüksuse ülema poolt kindlaks määratud tunniaegadel talli korrapidaja korraldusel.

Vahetamisel endine ja uus järjekorraline valvur ühes talli korrapidajaga käivad läbi talli ruumid ja vaatavad järele, kas ei ole haigeid või vigastatud hobuseid.

§ 582. Valvur valvab alaliselt hobuste järele, et nad lahti ei kisuks, päitseid ära ei viskaks ja tekki ei rebiks. Lahtikiskunud hobused on ta kohustatud kinni siduma viibimata. Ei lase hobustel end latrite ja vahepuude vastu hõõruda, asju närida ega üksteist raiuda. Ta niisutab hobuste lakad korrapidaja käsul.

Ööks pikendab ta ketid ja ohelikud, et hobustel oleks võimalik lamada ja pea aluspõhu peale panna.

Ta vastutab, et tallis ei oleks kära, sõdurid sinna asjata ei koguneks ja et keegi tallis või läheduses ei suitsetaks ega lahtise tulega ei käiks.

§ 583. Korrapidaja käsul annab ta hobustele heinu, valvab, et hobused seisaksid ja sööksid vagusalt ja ei pillaks maha peakotte ega ajaks laiali kaeru.

Enne moona andmist koristab ta sõimed puhtaks ja korjab üles mahakistud heinad.

§ 584. Ta vastutab, et tallis oleks alati puhtus ja kord. Koristab hobuste alt sõnnikut ja viib selle määratud kohta.

Ta hoolitseb, et hobuste all oleks ettenähtud määral aluspõhku.

§ 585. Haigeksjäänud, vigastatud, moona mitteärasöönud ja mittejoojatest hobustest kannab ta ette viibimata talli korrapidajale.

§ 586. Järjekorraline valvur ei tohi tallis magada ega lamada.

I I p e a t ü k k .

PÄEVAKORD.

1. Üldised alused.

§ 587. Rügemendi elu, tegevus ja õppetöö peab sündima kindla kava järele otstarbekohase ja täpsa ajajaotusega; ainult siis annab see tarvilisi tagajärgi, kasvatades sõdurites korraarmastust ja täpsust.

Rügemendiülem, aluseks võttes määrustikke, maksvaid eeskirju, kohalikke olusid ja aastaaegu, avaldab õppuste, teenistuse ja töö üldise ajajaotuse kogu rügemendi kohta, jättes

käsualustele juhtidele tarvilise algatuse päevaste õppuste ja tööde üksikasjalisemal määramisel ja läbiviimisel.

Diviisiülem võib tarbekorral päevakorra rügementides ühtlustada.

§ 588. Päevakorras, mis avaldatakse käsukirjas, määratakse kindlaks:

- hommikune äratus;
- hobuste puhastamine;
- ülevaatus;
- söögiajad;
- õppuste ja tööde algus ja lõpp;
- õhtune loendus;
- magamaheitmine ja üleminek öisele valgustusele.

2. Hommikune äratus ja hobuste puhastamine.

§ 589. Äratus sünnib päevakorras kindlaksmääratud ajal. Harilikult 1—2 tundi enne õppuste algust.

Pühapäevadel ja pühadel sünnib äratus üks tund hiljem; ratsa- ja suurtükiväe osades — üldiselt 1 tund varem.

Üldsignaali äratamiseks annab rügemendi korrapidaja korraldusel toimkonna signalist.

Kompanis sünnib äratamine korrapidaja vile või komando järele „üles“.

§ 590. Väljaspool kasarmut elavate üleajateenijate kasarmusse ilmumise aja määrab kindlaks rügemendiülem käsukirjaga. Kasarmusse ilmumine peab sündima hiljemalt hommikuseks ülevaatuks.

. Ratsa- ja suurtükiväes hobuste puhastamiseks ja jootmiseks on kohustatud ilmuma need üleajateenijad, kes on määratud eskadroni-

või patareiuülemale poolt hobuste puhastamise ja jootmise juure.

§ 591. M a k s v u s e k a o t a n u d.

3. Hommikune ülevaatus ja aja kasutamine kuni õppuste alguseni.

§ 592. Kompani korrapidaja komando järelle rivistavad rühmavanemad oma rühmad määratud kohale.

Rühmavanemad ühes jaoulematega kontrollivad ülevaatusel sõdurite kohalolekut, märgivad üles haiged ja vaatavad, kas kõik sõdurid on end korralikult pesnud ja riietanud, kas pesu ja riided on korras ja puhastatud.

Kaitseväelase tähtsam kohus on selle eest hoolitseda, et ta hommikusele ülevaatusel ilmudes oleks täiesti korras. Igasugused puudused peab kõrvaldama juba õhtul enne magaminekut.

Ülevaatusel ilmsikstulnud puudustest, mida kaitseväelased ei suuda kõrvaldada omal jõul, kannavad rühmavanemad ette veltveebliile ja rühmaülemale.

§ 593. Aeg hommikusest äratusest kuni õppuste alguseni kasutatakse ära:

- riietumiseks;
- magadisasemete korraldamiseks;
- hobuste puhastamiseks, söötmiseks ja jootmiseks;
- riiete, rakmete ja jalatsite puhastamiseks;
- relvade ülevaatomiseks ja tarbekorral puhastamiseks;
- pesemiseks;
- hommikuseks ülevaatomiseks;

- hommikusöögiks;
- haigete ambulantsi saatmiseks;
- eluruumide, teiste kõrvalruumide ja kompani välispiirkonna puhastamiseks;
- õppuste eeltöödeks.

4. Söögiajad.

§ 594. Kaitseväelastele antakse sööki kolm korda päevas, päevakorras ettenähtud aegadel.

Normaalses olukorras hommikusöök antakse välja nii, et söömine lõpeks 20 minutit enne õppuste algust. Lõunasöök on kell 12. Õhtusöök — mitte ennem kui 30 minutit pärast õppuste lõppu (ratsa- ja suurtükiväe osades pärast hobuste puhastamist.

§ 595. Kompaniülema poolt määratud ajal saadab kompani korrapidaja söögiruumi tarvilise arvu sõdureid laudade katmiseks.

§ 596. Söögilauda asuvad sõdurid jagude kaupa, eesotsas jaoulem.

Jaoulem on laua vanem, kes ära jaotab sõdurite vahel söögi ja valvab, et lauas peetaks kinni viisakuse ja puhtuse reeglitest.

Söögilaua peab olema tarvilisel arvul: supivaagnaid kulpidega, soolatoose, leivataldrikuid ning lusikas ja taldrik igale sõdurile. Kui antakse kaks sööki, siis ka praevaagnad ning nuga ja kahvel ja madal taldrik igale sõdurile; hommikusöögi ajaks peab olema laual kohvi kannudes ja igale sõdurile kruus või klaas ning tarbekorral madal taldrik, nuga ja kahvel.

Söögitoas peab olema nõu joogiveega või kaljaga ja kruusid seal juures.

§ 597. Toimkonda minejad ja arreteeritud sõdurid saavad toitu kompaniülema poolt kindlaksmääratud korras ja ajal.

Toimkonnast tulijatele hoitakse söök soojana tarvilisel määral alal ja antakse välja nende ilmumisel.

§ 598. Pärast sööki, kui teist korraldust ei ole, lahkuvad kaitsevälased söögiruumist üksikult, peale koristajate, kes ruumi puhastavad, lauad, sööginõud ja riistad sooja veega pesevad ja kohtadele panevad.

5. Õppe- ja tööaeg.

§ 599. Normaalses olukorras on õppeaeg tööpäevadel seitse tundi, laupäevadel neli tundi.

Rügemendiülemal on õigus tarbekorral pikendada õppeaega väliõppuste ja laskmiste läbiviimiseks.

Õppeaja alguse ja lõpu määrab kindlaks rügemendiülem, harilikult kahe ja poole tunnilise lõunavaheajaga.

Tööaeg töökodades ja kantseleides kestab vastavalt olukorrale, rügemendiülema määramise järele.

§ 600. 5 minutit enne õppuste algust rivevad rühmad määratud kohal ning rühmavanemad ja jaoulemad vaatavad järele, kas kõik mehed on korralikult rietatud ja ettenähtud rakmetes.

Ratsa- ja suurtükiväe-osades vaadatakse eriti järele, kas hobused on õieti saduldatud ja rakendatud.

Ohvitserid peavad olema kohal õppuste alguseks.

§ 601. Kui õppus on määratud ühine mitme kompaniga, määrab kogumiskoha ja aja

kindlaks õppuste korraldaja. Üksuste väljatoomine kogumiskohale enne määratud aega on keelatud.

§ 602. Õppustest peavad osa võtma kõik kompani kaitsevälased; vabastatakse ainult haiged arsti otsusel ja need, kelle kohta see määrustikus ette nähtud.

§ 603. Kõik töökompanites, staapides ja asutistes teenivad allohvitserid ja sõdurid, samuti ka rivi-allüksuste ametimehed peavad saama kaks tundi nädalas rivilist õppust tööaja arvel, diviisi- või temale vastava ülema poolt kindlaksmääratud ajal ja korras.

6. Vaba aeg.

§ 604. Aeg pärast õppuste lõppu kuni õhtuse loenduseni, laupäeval pärast eluruumide pesemist, pühapäevadel ja pühadel pärast hommikust koristamist ja ülevaatust on kaitsevälase vaba aeg (välja arvatud hobuste puhastamise aeg), kui ei ole erikorraldusi.

Vaba aega peab kaitsevälane kasutama kõigepealt oma asjade järelevaatamiseks ja korraldamiseks, siis kehalise jõu ja vaimlise tasapinna tõstmiseks võimlemisega, spordiga, mängudega, lugemisega, laulmisega jne., mis on kooskõlas sõduri kasvatus nõuetega ja ei kutsu esile korrarikkumist ega tülitada kaasteenijaid ja ümbrust.

§ 605. Lõunavaheaeg ja aeg pärast õhtust loendust kuni sundusliku magamaheitmiseni on puhkeaeg, millal keelatud mängud, laulmine ja jutujamine, mis võib rikkuda üldist rahu. Ka ei anta sel ajal eluruumides komandot „valvel“. Tervitamiseks tõusevad mittepuhkajad püsti.

7. Külaliste vastuvõtmine.

§ 606. Külaliste vastuvõtmine kasarmus on teenistusest vabadel kaitseväelastel lubatud tööpäevadel lõunavaheajal ja pärast õppuste lõpu ning pühapäevadel pärast hommikust einet sellekohastes ruumides rügemendiülema poolt kindlaksmääratud tundidel. Vastuvõtmine võib sündida kuni kella 20.30.

Muul ajal võib külalisi vastu võtta ainult erakorralistel juhtudel korrapidaja ohvitseri loaga.

Temal on ka õigus külalistele luba anda sõdurite teisi ruume vaadata.

Külalised kirjutatakse sisse külaliste raamatusse.

Ööks külalistest võivad jääda kasarmu piirkonda kaitseväelased erakorralistel juhtudel igakordse rügemendi korrapidaja loaga, kes seda annab vastavalt rügemendiülema juhtnõu-ridele.

Külalistel on keelatud kaasa tuua joovastavaid jooke, uimastavaid aineid, lubamatut kirjandust ja kaubelda ükskõik missuguste asjadega.

Kui kaitseväelased perekondadega elavad kasarmu ruumides, siis sünnib külaliste vastuvõtmine seal rügemendiülema erijuhtnõu-ride järele.

8. Ametiasjus kasarmu ruumidesse ilmuvate vastuvõtmine.

§ 607. Kõik rügemendi koosseisu mittekuuluvad kaitseväelased, riigiametnikud ja eraisikud, kes ametiasjus rügementi tulevad, võivad oma ülesannete täitmisele asuda ainult rügemendiülema loaga, välja arvatud ohvitserid

käesoleva määrustiku § 176 teises lõigus tähendatud juhtudel ning Riigikontrolli ametnikud oma otseste ülesannete täitmisel. Viimased võivad asuda oma ülesannete täitmisele pärast oma volituste ettenäitamist rügemendi ülemale.

Erakorralistel juhtudel, kui rügemendiülem või tema asetäitja kohal ei ole, annab loa ja vaatab järele volituse korrapidaja ohvitser, sellest esimesel võimalusel ette kandes rügemendiülemale.

9. Õhtune loendus ja eha.

§ 608. Õhtuse loenduse ja eha aeg määratakse kindlaks rügemendiülema poolt vastavalt aastaajale ja kohalistele oludele, normaalselt kell 21.

Loendusele kogumiseks antakse 15 minutit enne eha signaal „kogu“, mille järele korrapidaja rivistab kompani kindlaksmääratud kohale, asudes ise paremale tiivale.

Loendust peab veltveebel, hüüdes välja allohvitseride ja sõdurite nimed. Väljahüütav vastab „jah“.

Rühmavanemad, seistes kaks sammu oma rühma keskkoha ees näoga rühma poole, teatavad hüüde peale puudujate puudumise põhjustest.

Pärast loendust avaldab veltveebel tarvili- sed korraldused, määratud karistused, järgmise päeva toimkonna ja loeb ette tarvili- sed para- grahvid käsukirjadest.

Signaaliga „eha“ pöörduvad rühmavanemad ümber, loendust toimetaja annab komando „val- vel“ ja signaali lõpul lauldakse hümn.

Signaali järele „lõpp“ lastakse rühmad laiali veltveebli korraldusel.

Suvél ilusa ilmaga peetakse loendust väljas ja väeosades, kus orkestrid olemas, lauldakse hünni orkestri saatel.

10. Magamaheitmine ja üleminek öövalgustusele.

§ 609. Üks tund pärast õhtust „eha“ signaali peavad kõik kasarmu korras elavad allohvitserid ja sõdurid magama heitma, kasarmus minnakse üle öövalgustusele ja lukustatakse eluruumide välisused.

Öövalgustusele üleminekut kompani piirkonnas korraldab kompani korrapidaja, üldistes ruumides ja õuedes korrapidaja allohvitser.

11. Käskude ja korralduste edasiandmine.

§ 610. Rügemendiülem annab oma käsud käsukirjas, ettekirjutuses või suuliselt — isiklikult või teiste kaudu.

Kõik käsud antakse edasi niivõrra aegsasti, et vahepealsed ülemad jõuaksid neid tarbekorral oma korraldustega täiendada ja käsutäitjad saaksid käsu mõiste ja nõuete kohta selgusele jõuda ja tarvilisi ettevalmistusi teha.

Üksuste ülemad, kes käsukirja ei anna, peavad käskude raamatut (vorm nr. 26), kuhu nad sisse kannavad oma äranägemise järele nende poolt antud tähtsamad käsud ja korraldused.

12. Ettekannete vastuvõtmine ja kirjavahetuse edasiandmine.

§ 611. Üksuste ülemad, alates kompani-ülemast ja kõrgemad, määravad kindlaks ja annavad käsualustele teada ettekannete ja kirjavahetuse vastuvõtmise aja.

Erakorralistest juhtumustest kannavad ette käsualused ja korrapidajad ülematele igal ajal.

Kõik kirjavahetuse rügemendiülemale annab edasi adjutant; teistele staabi juures olevatele ohvitseridele saadab selle vanem kirjutaja.

Kompani ohvitseridele saadab kirjavahtuse edasi kompani veltveebel.

Ühest üksusest teise või väljapoole rügemendi piirkonda kannab kirjavahetuse edasi selleks määratud käskjalg, või see saadetakse postiga.

Täiesti salajase kirjavahetuse annab edasi isiklikult adjutant või selleks määratud ohvitser.

Ettekirjutused ja määrused, mis puutuvad allohvitseresse ja sõdureisse, loetakse ette ja tähtsamad neist pannakse üles sõdurite eluruumi selleks määratud kohale, kui nad ei ole salajased.

13. Erakorralise väljakutse üksus ja alarm.

§ 612. Erakorralise väljakutse üksuse ülesanne on anda erakorraliselt nõutavaid vahtkondi, piilkondi, vahte, komandosid — tulekahjude, õnnetuste jne. juure saamiseks.

Erakorralise väljakutse üksuse suuruse ja järjekorra määrab kindlaks rügemendiülem käsukirjaga.

Erakorralise väljakutse üksuse koosseisu kuuluvad üleajateenijad ja ajateenijad allohvitserid ja sõdurid ei tohi kasarmust lahkuda. Nad võivad magada, kuid relvad, riided ja kõik väljaastumiseks tarvilised abinõud peavad käepärast hoitama. Ohvitserid peavad alati oma asukoha teada andma ja võima kiiresti kohale ilmuda.

Erakorralise väljakutse üksuse väljakutsu-
mise puhul öösi kogutakse see vaikselt. Korra-
pidaja teatab väljakutsest ohvitseridele, äratab
rühmavanemad ja jaoulemad; viimased ärata-
vad oma mehed.

Peale selle võib kõrgemalt poolt saadud
juhtnõõride järele või rügemendiülema korral-
dusel määrata erakorralisi valveüksusi. Nende
valmisoleku kohta antakse igakord erilised ees-
kirjad.

Üldise alarmi korral teotseb väeosa selleks
antud erijuhtnõõride järele.

III p e a t ü k k.

KASARMU KORD.

1. Ruumide jaotamine.

§ 613. Rügemendi elu- ja kõrvalruumid ja-
gab allüksuste vahel rügemendiülema. Pataljoni-
ülema jagab ruumid kompanite, kompaniülema
— rühmade ja jagude vahel.

Rügemendi staabi juures elavate kaitse-
väelaste ruumid jagab adjutant.

§ 614. Kui rügemendil ei ole võimalik kõi-
ki selles peatükis ettenähtud ruume sisse seada,
võib tarvitada ühte ruumi mitmeks otstarbeks
või jaotada ruumide tarvitamist allüksuste va-
hel tundide järele.

2. Kasarmu ruumid ja nende sisseseade.

§ 615. Korralikud kasarmu ruumid peavad
olema kuivad, puhtad, valged, õigeaegselt ja
hästi remonteeritud, välja nägema kodustena ja
mugavatena.

Remonttöid tehtagu siis, kui ruumid on meeskonna alt vabad (kui mehed on laagris või mujal väljas).

§ 616. Kõik allüksusele määratud ruumid ja inventari võtab vastu allüksuse ülem kortermeistri juuresolekul kasarmu raamatu ja inventari nimekirja järele, kannab ette vastuvõtmi-
sest ja puudustest ning sellest peale on ta nende eest aineliselt vastutav, kui otsesed süüdlased ei ole kindlaks tehtud

§ 617. Kasarmu raamat seatakse kokku, kinnitatakse ja täiendatakse majanduseülema poolt iga tarvituseloleva hoone kohta eraldi; ta täidab ruumide aktide aset.

See raamat sisaldab andmed ruumide seisukorra, remontidest ja oludest tekkinud muudatuste kohta ja märkused üleandmise ning vastuvõtmise kohta ühes sealjuures ilmsikstulnud puudustega.

Vastuvõtmise märkused kirjutatakse alla üleandja, vastuvõtja ja kortermeistri poolt.

Muudatustest tingitud lisamärkused kirjutatakse alla majanduseülema, kortermeistri ja selle allüksuse ülema poolt, kelle käes ruumid tarvitada. Kasarmu raamatuid hoiab kortermeister.

§ 618. Igas eluruumis peab olema normaalses olukorras iga inimese peale vähemalt 16 ruumimeetrit õhku ja põranda pinda vähemalt 4,5 ruutmeetrit.

Normaalne temperatuur eluruumides peab olema $+16^{\circ}$ C kuni $+18^{\circ}$ C.

Igas eluruumis peab olema normaalselt:
1) valgustuse sisseseade — vastavalt ruumi suurusele; 2) voodid — magajate arvu järele; 3) lukustatavad kapid — üks ühe või kahe sõ-

duri peale ja igale allohvitserile üks; 4) püssi püramiidid — püsside arvu järele (üks püramiid mitte rohkem kui 50 püssi peale); 5) kergekuulipilduja püramiid — kuulipildujate arvu järele; 6) pitseeritud lukustamata kapid (kastid) padrunite tarvis — üks iga rühma peale alarmi laskemoona jaoks; 7) lauad — üks igale rühmale, suurus 1×2 m; 8) riietenagid — igale sõdurile 2 nagipulka ja 2 rippepuud; 9) kinnine joogiveenõu klaasidega või kruusidega — üks; 10) soojamõõtja — üks; 11) paberikorv — üks; 12) süljekauss — üks vähemalt iga 15 sõduri peale; 13) jalatsite kuivatamise kapp — üks rühma peale, vastava ventilatsiooniga ja mahutusega; 14) klassitahvel — üks rühma peale.

Kompani ruumides peab normaalses olukorras üldiselt olema: 1) valvealuste ja kasarmuarestis olevate tahvel — üks (vorm nr. 25); 2) peegel — üks; 3) soojamõõtja väline — üks; 4) seinakell — üks, ruumis, kus korrapidaja asub; 5) korrapidaja laud — üks, lukustatava sahtliga.

Igas ruumis pannakse üles: 1) inventari nimestik (vorm nr. 12); 2) ruumis elavate kaitseväelaste nimestik (vorm nr. 5); 3) ruumi mahutuse tabel (vorm nr. 27); 4) kompani ohvitseride ja üleajateenijate korterite aadressid — üks kompanis; 5) kasvatusliku ja õppe iseloomuga juhtnöörid, nimestikud, tabelid, pildid, skeemid jne.

3. Kord ja puhtus kasarmu ruumes.

§ 619. Kasarmu ruumes peab olema täieline puhtus, kord ja puhas õhk.

Üksuste mahutamisel peab püüdma ära hoida jagude killustamist.

Eluruumid peavad võimaldama seal asuvate kaitsväelaste rivistamist.

§ 620. Iga voodi vahe peab olema vähemalt 80 cm. Välistest seintest, akendest ja ahjudest paigutatakse voodi 80 cm kaugusele. Kui ruumis on mitu rida voodeid, mahutatakse need peatsitega vastamisi.

Iga voodi peatsil peab olema värvitud tahvel voodis magaja isikliku numbri, auastme ja perekonnanimega.

Igas voodis peab olema aluskott, padi püüriga, tekk ja lina.

Aluskott ja padi peavad olema põhku parajasti täis topitud. Täitmiseks peab tarvitama ainult kuiva põhku. Põhku tuleb vahetada kolm korda aastas.

Voodite väljanägemine peab olema ühtlane terves allüksuses. Voodi all võib hoida ainult isiklikku kasti; aluskoti ja padja all asju hoida on keelatud. Samuti on keelatud voodites saabastega lamamine.

§ 621. Kapid mahutatakse voodite vahele voodipeatsi juure. Nende juure peab olema vaba ligipääs.

Asjad kappides hoitakse kompaniülema poolt kindlaksmääratud korras.

Relvade püramiidid paigutatakse sisemiste seinte ääre, mitte kunagi aga välisuste ega ahjude lähedusse.

Riietenagid paigutatakse niiviisi, et võimalik oleks kõigil takistamatult oma riideid kätte saada.

§ 622. Varustusasjad hoitakse harilikult järgmiselt:

relv — püramiidis määratud kohal,
rakmed — selleks määratud riiulitel, pealisriided — riietenagis rippepuudel.

Muu varustus, nagu pesu, saapad ja sõdu-rite isiklikud asjad, hoitakse kappides või isiklikes kastides. Kantud pesu peab hoidma teistest asjadest eraldi, lukustatud üldkastides.

Leiba ja kergesti halvaksminevaid toiduaineid hoitakse erilistes kappides.

Riidenagid, kapid, isiklikud kastid, relvade pesad püramiidides, lahtrid üldkastides ja kappides jne. peavad olema märgitud kaitseväälaste isiklikkude numbritega. Kõik asjad peavad olema paigutatud sedavõrt teatult ja käepärast, et neid igauks ka pimedas ruttu üles leiaks.

§ 623. Keelatud on hoida asju kompaniülema korralduseta üldkappide ja kastide peal ja lüüa naelu seintesse. Üldiselt on keelatud hoida midagi ahjude peal ja nende taga, kleepida midagi seintele, seinu või sisseseadet rikkuda, määrida või neile kirjutada, elektri sisseasetet torkida ja selle külge midagi riputada.

Põrandale sülitada on keelatud.

Suitsetada, puid lõhkuda, saapaid määrida ja relvi puhastada võib ainult selleks määratud kohtades. Eluruumes on keelatud riideid klopida ja harjata.

Joovastavate jookide toomine kasarmusse ja nende tarvitamine seal on keelatud.

§ 624. Põrandad peavad olema puhtad. Nende pühkimine ja ruumide koristamine peab olema lõpetatud pool tundi enne õppuse algust.

Koristamisel pühitakse puhtaks kõik nurgad, simsid, voodite ja kappide alused, koridorid ja trepid. Pärast koristamist viiakse prügi

välja ja pühitakse tolm ustelt, akendelt ja kõigelt sisseseadelt.

Prügi puistatakse selleks määratud kastidesse. Prügi loopimine väljakäigukohta ja ahjudesse on eriti keelatud.

Peale igapäevase ruumide koristamise peab põhjalikult puhtaks pesema üks kord nädalas, harilikult laupäeval pärast õppusi, ruumide põrandad, ukсед, aknad ja sisseseade, maha pühkima tolmu seintelt ja ahjupealsetelt ning läbi tuulutama ja kloppima seljaskantavad riided.

§ 625. On keelatud akendest midagi välja riputada, nagu pesu, riideid jne., neist midagi välja pilduda või kallata, neil istuda ja lamada.

Uste ees peavad olema puust või rauast restid või okstest matid jalgade puhastamiseks.

Talvisel ajal peab trepid liivaga üle riputama, tuha tarvitamine selleks on keelatud.

Üldiseks tarvitamiseks määratud ruumid ja platsid jaotab korrashoidmiseks ja koristamiseks pataljoniis pataljoniülema, kompaniis kompaniülema.

Kõikide ülemate eriline hool on teha eluruumid mugavaiks ja koduseiks.

§ 626. Kõik eluruumide ukсед peavad olema lukustatavad ja välisüksed peale selle ka kettidega varustatud.

4. Üleajateenijate toad.

§ 627. Kui kompani ruumid võimaldavad, antakse eraldi toad veltveeblile ja rühmavaneematele.

Oma kompani kasarmus elava üleajateenija tuppa antakse voodi, laud, lukustatav kapp, pesunõud, kaks tooli või taburetti, riidenagi ja valgustuse sisseseade.

Kui ruumide puudus ei võimalda anda tuba igale üleajateenijale, võib neid paigutada vajaduse korral kahekesi ja rohkem ühte tuppa ja ka üldruumi.

Perekonnaga üleajateenijate ruumid peavad olema eraldatud ajateenijate ruumidest. Nende perekonna liikmed võivad käia sõdurite eluruumes üldistel alustel külalistega.

Kompani ruumes tasuta antud üleajateenijate tubasid koristavad kompani ruumide koristajad; perekonnaga üleajateenijatel on selleks sõdurite tarvitamine keelatud.

5. Söögituba.

§ 628. Söögituba seatakse sisse iga kompani või suurema üksuse peale. Ta peab asuma köögi läheduses, et toit ettekandmisel ära ei jahtuks.

Söögituba peab olema niivõrt avar, et laudade juure oleks vaba läbipääs.

Söögitoas on: laudad (iga 12 mehe peale üks), taburetid või pingid meeste arvu järele.

Kui söögitoas hoitakse toidunõusid, peavad selleks olema lukustatavad kapid.

Söögitoa temperatuur ei tohi olla alla $+12^{\circ}$ C.

Söögitoa puhtusele, korralikule sisseseadele ja mugavusele peab panema erilist rõhku.

Kui söögituba asub eraldi majas, siis peavad seal olema nagid üleriiete ja mütside jaoks.

6. Köök.

§ 629. Toidu valmistamine peab sündima piinliku puhtusega. Seda peab köök ja selle sisseseade võimaldama täiel määral.

Köögi põrand tehakse tsemendist ja kallakuga, et vesi ära jookseks. Köögi puusisseseade, mida on otstarbekohane värvida, peab olema värvitud.

Köögi sisseseade peab olema normaalselt järgmine:

katlad, pliit prae- ja soojenduseahjudega, külma ja sooja vee kraanid (vee sisseseade peab võimaldama selle otsesest juhtimist kateldes), ämbrid, toobrid, laud, supi mõõdupuu, vahukullbid, supikulbid, liha katlast väljatõstmise kahvlid, praepannid, lihahõikamise noad, supisegamise mõlad, pudrutampimise nuiad, toiduainete riivid, supi sõel, hakkmasin, vee kopsikud, toiduproovimise nõud, soola ja päevase normi maitseainete kastikesed, lukustatavad kapid, liharaie pakk, kirved liha raiumiseks, nõude pesemise sisseseade külma ja sooja veega (soovitav eraldi ruumis), nuustidega nõude pesemiseks ja restidega nõude kuivaksjooksmiseks, pesemise harjad, kirjutuse-abinõud, kell, seep, käte pesemise nõud ja kaantega nõud jästiste kogumiseks.

Katelde kohal peavad olema kuplid auru äratõmbamiseks.

Köögi laudad peavad olema kaetud linoleumiga või tsinkplekiga.

Peale selle köögis peab olema kompanite vahel toidu jagamise järjekorra leht, toidu kontrollraamat, köögi korrapidaja raamat, toiduainete päevaleht, nädala toidu tabel ja juhtnõörid toidu valmistamiseks.

Köögi pesu peab olema iga koka jaoks vähemalt kolm mütsi ja kolm põlle, nõude ja käte kuivatamiseks tarvilik arv käterätikuid.

Köök peab olema kaitstud kärbest eest (akende ees marliga raamid).

7. Lugemistuba.

§ 630. Iga kompani juures peab olema lugemistuba. Kui lugemistuba ei ole võimalik sisse seada, asutatakse lugemisnurk.

Lugemistoaas peavad olema lauad, taburetid või toolid, ajalehtede varn, raamatukapp, Eesti ja Euroopa kaardid, gloobus, male ja teised tarvilikud mängud ja kirjutuse-abinõud.

Lugemistubade valgustus peab olema küllaline, tuba ise eriliselt mugav ja kodune.

Lugemistoa vanemaks määrab kompaniülem ühe allohvitseridest või sõduritest, kes kirjandusest rohkem huvitatud. Tema peab valvama üldise korra, puhtuse, ajakirjandusega ja raamatutega korraliku ümberkäimise järele ruumis, ei luba neid kellelegi välja viia ega oma isiklikuks tarbeks kasutada.

Kompani lugemistoa vanem on ka kompani raamatukoguhoidja, kes kompaniülema poolt määratud ajal raamatuid välja annab ja raamatukogu korrasoleku eest vastutab.

Lähemad juhtnõõrid rügemendi lugemistubadesse ja allüksustesse nõutavate ajalehtede ja ajakirjanduse kohta annab Kaitsevägede staap.

8. Pesemisruumid.

§ 631. Igas kompanis peab olema pesemisruum tarvilise arvu näopesemis-nõudega ja pinkidega saabaste puhastamiseks. Peavad olema ka nõud jalgade pesemiseks.

§ 632. Pesunõud peavad olema alati korras, puhtad ja veega täidetud. Normaalselt peab olema iga 8 mehe peale üks tila.

9. Suitsetamistuba.

§ 633. Suitsetamistuba seatakse sisse võimalikult igas allüksuses. Kui ruumide kitsikus seda ei luba, võib pesemistuba ka suitsetamistoaks tarvitada.

Tuha ja suitsuotsade põrandale loopimine on keelatud.

Iseäralist rõhku tuleb paina suitsetamistoa tuulutamisele.

10. Võimlemisruum.

§ 634. Igas kompanis seatakse sisse võimlemisruum vastava eeskirja kohaselt. Kui ruumide ja võimlemisriistade vähesus seda ei luba, siis — igas pataljonis.

Võimlemisruumi õhupuhtuse eest tuleb kanda erilist hoolt.

11. Pataljoni loenguteruum.

§ 635. Iga pataljoni peale seatakse sisse loenguteruum.

Tähendatud ruumis peavad olema pingid ja lauad, et kõik loengust osavõtjad istuda ja tarbekorral kirjutada saaksid, klassitahvel ja teised vajalikud abinõud.

Kui eraldi loenguteruumi ei saa sisse seada, tarvitatakse selleks võimlemisruumi või söögituba.

12. Külaliste vastuvõtmise ruum.

§ 636. Normaalses olukorras määratakse igas kompanis sellekohane ruum külaliste vastuvõtmiseks.

Kui see võimatu, määrab pataljoniülem selleks ühise ruumi mitme kompani või terve pataljoni peale.

§ 637. Külaliste vastuvõtmise ruumis peavad olema vastavalt tarvidusele riidenagid, laudad, toolid või taburetid, tuhatoosid, seinakell ja külaliste vastuvõtmise reeglid.

§ 638. Korra eest külaliste ruumis on vastutav kompani korrapidaja, vastavalt sellekohastele juhtnõo-ridele.

13. Kompani kantselei.

§ 639. Igal kompanil peab olema kantselei tarvis eraldi tuba.

Seal peab olema telefoniaparaat ja muu vajaline sisseseade, ohvitseride ja üleajateenijate nimestik nende korterite aadressidega, tähtjaliste teadete tabel, seinakalender ja tarvilised kirjutuse-abinõud.

Kompaniülema loaga võib sõdur, kes kirjutaja kohuseid täidab, kantseleis magada.

14. Varait.

§ 640. Kompanil peab olema varaidaks kindel ja kuiv ruum.

Varaaidas peavad olema kastid, riiulid ja nagid varustuse paigutamiseks liikide järele ja laud.

Varustus peab olema paigutatud kindla korra järele, et võimaldada kiiret väljaandmist ja kontrollimist.

Varustust põrandal hoida on keelatud.

Iga varustuse liigi peale kinnitatakse tahvel varustuse nimetusega ja arvuga.

Varaaidas pannakse üles tahvel aida seisu üle.

15. Relvade ait.

§ 641. Kompani relvade ait peab olema kindel ruum, kus see on võimalik. Kui niisugune ruum puudub, hoitakse relvi kompani üldises varaaidas.

§ 642. Relvade aidas hoitakse ainult neid relvi, mis ei ole alaliselt tarvitusel, peale selle laskemoona jooksvaks tarviduseks ja rühmadele väljaandmata laskeasjanduse õppevahendid ja relvade puhastuseabinõud.

§ 643. Relvade aida sisseseade on relvade püramiidid, riiulid, lukustatavad kastid lahtise laskemoona hoidmiseks, lukustatav kapp tagavara püstolite ja padrunit hoidmiseks, laud, taburet ja muud vajalised asjad.

Seal peab olema välja pandud varanduse ja laskemoona nimestik, mis näitab aida igapäevast seisu.

Relvade hoidmist relvade aidas teostatakse vastavalt sellekohastele määrustele ja juhtnõu-ridele.

16. Toiduait.

§ 644. Toiduait peab olema eluruumidest ja köögist niivõrra eraldatud, et soojus ja köögi aur ei saaks sinna rõskendavalt mõjuda.

See ruum peab olema kuiv, valge, lubjatud ja hea ventilatsiooniga.

Aida ruum olgu kaitstud päikese kiirte ja kärbest sissepääsmise eest.

§ 645. Toiduaida sisseseadeks on riiulid, salved või eriti valmistatud kastid, kaal, laud,

lihavarn, taburett, kühvlid, kirves, liharaie pakk jne.

Üldisel riiulil peab olema kindel jaotus ainete järele.

§ 646. Kuivad ained (suhkur, kohvi, tee, jahu) hoitakse kaantega salvedes või kastides.

Kottides hoitavad toiduained tulevad asetada puualusele, mis on kõrgemal põranda pinna-
nast.

Liha ja kala hoida eraldi teistest toiduainetest. Värske liha ripub varnas, pekk hoitakse tsink-kastides või kaantega anumates. Suvel liha ja rikkiminevad ained hoida jääkeldrites. Leib hoitakse riiulitel.

Liharaie pakk riputatakse alaliselt soolaga üle; liharaie kirves olgu terav ja puhas, teda ei tohi tarvitada teiseks otstarbeks.

§ 647. Aidas peab valitsema alati täieline puhtus ja kord, selle eest kannab vastutust toitlustaja.

17. Rügemendi korrapidaja ohvitseri tuba.

§ 648. Rügemendi korrapidaja ohvitseri tuba peab asuma kohas, kust on kõige parem valvata korra järele.

Toas peab olema telefon, nahkkušett padjaga, kaks lauda, üks neist lukustatavate sahtlitega, kirjutuse-abinõud, kolm tooli, veekarafin klaasiga ja alusega, seinakell, sise- ja välis-soojamõõtja, pesunõud, sööginõud, toidutoomise nõud, riidenagi ja käterätiku nagi, lukustatav kapp, teemasin, teekann, kaks klaasi ja tuhatoos.

Tuba koristab ja kütab toimkonna signalist.

18. Korrapidaja allohvitseri tuba.

§ 649. Korrapidaja allohvitseri tuba peab olema korrapidaja ohvitseri toa juures või, kui ta eemal asub, sellega telefoniga ühendatud.

Toas peab olema kušett, lukustatava sahtliga laud, 2 tooli, veekarafin, klaas ja kirjutuseabinõud.

Tuba koristab toimkonna signalist.

19. Juukselõikamise ruum.

§ 650. Kus võimalik, seatakse sisse iga pataljoni peale juukselõikamise ruum ühes tarviliste riistadega.

Juukselõikajaks määratakse üks sõdur, kes võtab osa kõigist õppustest, kuid on vabastatud toimikondadest.

20. Töökojad.

§ 651. Töökodade alla määratakse rügemendis ja võimaluse järele ka kompanites eraldi ruumid, vastava sisseseadega ja riistadega.

Igale töökojale määratakse vanem.

Töökodade ruumis on elamine ja magamine lubatud ainult rügemendiülema korraldusel.

Kompanites, kus ametimeeste jaoks puuduvad eraldi ruumid, seatakse sisse töönurgad.

21. Pööningud.

§ 652. Pööningul võib hoida aknaraame ja voodeid; seal võib ka pesu kuivatada. Muud kraami võib seal pidada ainult rügemendiülema loal.

Asjade asetamine lähemale kui kaks meetrit korstnast on keelatud.

Pööningud peavad olema alati puhtad ja lukus. Võtme hoiab oma käes pööningut tarvitava kompani korrapidaja.

Pimedal pööningul tohib käia ainult tormilaternaga või elektrilambiga.

Suitsetamine pööningul on keelatud.

Tormi ja sadude ajal pööningute aknad ja uksed peavad olema suletud.

22. Väljakäigukoht.

§ 653. Väljakäigukohti peab olema üks iga kompani peale või kõige rohkem kahele kompanile ühine.

Ohvitseride ja üleajateenijate väljakäigukohad olgu võimaluse järele üldisest väljakäigukohast eraldatud.

Istekohtasid peab olema väljakäigukohas vähemalt üks iga 15 inimese peale. Istekohad, kus veevärk puudub, peavad olema kindla kaanega kinnikaetavad.

Väljakäigukohta peab hästi tuulutama, alati puhta ja korras hoidma, vähemalt kord nädalas desinfitseerima ja lahtised väljakäigukohad lubjaga iga päev üle riputama.

On keelatud jalgadega istekohtadele ronida ja midagi aukudest alla loopida.

Pimedal ajal peab väljakäigukoht valgustatud olema ja talvel niivõrra köetud, et temperatuur alla $+5^{\circ}$ C ei oleks.

Väljakäigukohad koristatakse ja pestakse sõdurite poolt.

Mustuse väljaveoks sõdureid kasutada on keelatud.

23. Saun.

§ 654. Saun peab normaalselt jagunema kolme ruumi: riietumise, pesemise ja vihtlemise ruum.

Riietumise ruumis peavad olema pingid, riiehooldmise kapid või varnad, põranda restid ja joogivee nõu.

Pesemise ruumis peavad olema pesemise pingid, kappade riiul ja igale isikule üks kapp, sooja ja külma vee kraanid, vähemalt üks 20 inimese peale, ja duš.

Vihtlemise ruumis peavad olema vihtlemise lava, pingid, sooja ja külma vee kraanid.

24. Õued.

§ 655. Ühised õued jagatakse ära kompartimete vahel, kes on vastutavad oma piirkonna puhtuse eest.

On keelatud õuele midagi maha valada või pühkmeid sinna maha matta.

Talvel õued peavad olema lumest sedavõrt puhtad, et see liikumist ja õppusi ei takistaks.

Kõnniteed riputatakse talvel liivaga üle, tuha tarvitamine selleks on keelatud.

Õuede puhastamine sünnib õppustest vabal ajal.

25. Prügikastid.

§ 656. Prügikastid ehitatakse kõrvalistesse kohtadesse, puuhoonetest vähemalt 10 meetrit eemal ja pealt kinnised.

Prügikast on veltveebli valve all, kes vastutab, et ta õigel ajal tühjendatakse. Kasti ei või lasta ääreni täis minna.

Pärast tühjendamist peab kasti desinfitseerima.

Solki prügikasti valada on keelatud.

26. Kütteainete väljaandmine, vastuvõtmine ja ahjude kütmine.

§ 657. Kütteainete väljaandmise korra ja aja määrab kindlaks rügemendiülem käsukirjaga. Väljaandmine sünnib õppustest vabal ajal.

Kütteained võtab vastu kompani varahoidja, järele vaadates, et need oleksid nõutavas headuses. Kui kütteained nõuetele ei vasta, kannab varahoidja sellest ette kompaniülemale.

§ 658. Kompani ahjude kütjaks ja nende järelevalvajaks määrab kompaniülem ühe rea-mehe, kes vastutab ahjude õigeaegse ja korrapärase kütmise eest; temale antakse täpsad juhtnöörid kütmise kohta.

Tarviduse korral võib määrata temale abilise.

Ahjusid köetakse üks kord päevas; kui ühe korra kütmisega nõutavat soojust ei saavutata, võib kütta kaks korda.

Kui ahjusid köetakse kord päevas, sünnib see pärast lõunat; kui kaks korda, siis kord hommikul, teine — pärast lõunat. Kütmine peab olema lõpetatud hommikul pool tundi enne õppuse algust ja õhtul hiljemalt kell 19.

Puud peavad olema lõigatud nii lühikesteks, et ahju ust vabalt võib kinni panna, peavad olema ühe jämedusega, et nad korraga ära põleksid ja vabalt ahju mahuksid. Keelatud on puude otsa lüüa või neid ahju suruda.

Keelatud on küttematerjalide pidamine eluruumides, koridorides ja treppidel ning kuivatamine ahjudes.

Kahekordsete ustega ahjudel pidada kütmise ajal sisemine uks kinni, välise uksega reguleerida õhu parajat sissevoolu, et ära hoida

ahju asjata jahtumist. Ühekordsete ustega ahjudel põlemist mööda siibreid vähehaaval kinni lükata.

Tuleb valvata, et tukid korraga ära põleksid ja ahi õigel ajal kinni pandaks.

Õhukindlate ustega ahjud pannakse kinni, kui kütteaine hakkab lagunema. Mitteõhukindlate ustega ahjud suletakse siis, kui sütel sinine leek on kustunud.

Et puud ahjus paremini põleksid ja ahjud rohkem sooja annaksid, tuleb tuhk ahjudest välja viia normaalselt iga nelja korra kütmise järele.

§ 659. Uusi ja parandatud ahjusid peab vähehaaval kütma hakkama, alguses ainult laastudega ja pilbastega. Kütmisel hoitakse ukсед ja siibrid lahti. Ahi peab täiesti ära kuivama, enne kui teda normaalselt kütta võib. Kui uut ahju korraga tugevasti kütta, muutub kivides olev niiskus liig kiiresti auruks ja tungib suure jõuga läbi seinte välja, mis ahjudes praod tekitab ja ahju täiesti kõlbmatuks teeb.

Kaua kütmata seisnud ahjude kütmist peab sama ettevaatusega alustama.

27. Taliraamide ettepanemine ja äravõtmine.

§ 660. Taliraamid pannakse ette ruumide kütmise algpäevaks. Enne seda peab välised ja sisemised raamid puhtaks pesema ja kuivaks hõõruma. Akende vahele pannakse kuivatatud peenikest liiva või muid aineid, mis niiskust sisse tõmbavad.

Taliraamid peab hoolega kinni toppima või kinni kittima (mitte värnitsakitiga).

Taliraamid võetakse eest ära pataljoni ülema korraldusel, kui väline soojus seda võimaldab.

Eestvõetud raamid hõõrutakse puhtaks ja pannakse hoiule.

28. Põrandate pesemine.

§ 661. Tervishoidlikult kahjulikkude ja hooneid hävitavate väärnähtuste ärahoidmiseks põrandate pesemist toimetada alljärgnevate reeglite järele.

Vee tarvitamisega olla piinlikult tagasihoidlik, et vesi laudade vahele ei valguks ja neid ei mäendaks.

Värvitud põrandaid pesta ainult märja nartsu abil.

Kulunud või värvimata põrandatele, kus pesemine nartsu abil raske, võib valada vähemal määral vett (võimalikult sooja), kohe kuiva saepuru peale riputada ning kiirelt tahedaks küürida. Küürimist toimetada mitu korda, nii et põrand oleks täiesti puhas ja tahe.

Põrandaid pestakse kord nädalas. Enne pesemist puhastada laed, seinad, ahjud, simsid ja sisseseade tolmust ja ämblikuvõrkudest. Liimivärviga värvitud kohti võib pühkida ainult kuiva, õlivärviga värvitud kohti ka märja lapiga.

Pesemise juures ära hoida seinte määrimist ja musta veega pritsimist ning hoolega puhastada seinäärsed põrandaliistude vahed, et sinna mustus pesitsema ei jääks.

Põrandate pesemise ajal peavad ahjud küdema, et põrand rutem kuivaks. Suvel avada aknad ja uksed.

Põrandate pesemise reegleid peavad teadma kõik kaitseväelased.

Vastutajaks põrandate reeglipärase pesemise eest on veltveebel.

29. Isiklik number.

§ 662. Kõigile kompani allohvitseridele ja sõduritele määratakse veltveebli poolt isiklik number kogu teenistuse ajaks kompanis, millega märgitakse kõik nende varustus, kohad püssipüramiidis, riidenagides jne.

Kompani nimestikust mahakustutatud allohvitseride ja sõdurite isiklikud numbrid jäävad vabaks ja määratakse juuretuliijatele.

30. Laskemoona hoidmise kord kompanites

§ 663. Vahiteenistuseks väljaantav laskemoon hoitakse liikide kaupa jaotatult, eriliselt selleks valmistatud ja lukustatud kastides kompani relvade aidas; igal rühmal on oma kast, mille võti rühmavanema käes. Kui rühmavanem elab väljaspool kasarmut, siis on laskemoona kasti võti tema asetäitja käes.

Alarmi laskemoon hoitakse meeskonna eluruumides pitseeritud kuid lukustamata kappides (kastides), vastavalt § 618 p. 6.

§ 664. Laskemoon peab olema niiviisi pandud, et teda võimalikult kiirelt saaks välja jagada.

Alarmi puhul väljaantav raske-kuulipildujate laskemoon peab olema laetud lintidesse, kerge-kuulipilduja laskemoon magasinidesse, mis omakorda pakitud karpidesse või kottidesse.

§ 665. Laskemoona värskendatakse kompaniülema korraldusel. Laskemoona korraliku

pakkimise ja alaloleku eest on vastutav rühmavanem. K-k. Madseni magazine peab aegajalt tühjendama (vähemalt kord nädalas) ja uuesti laadima, et vedrude lödvenemist ja katkiminekut ära hoida.

§ 666. Vahiteenistuse ja alarmi puhuks kompanites hoitava laskemoona arvu määrab kindlaks rügemendiülem.

§ 667. Peale vahiteenistuse ja alarmi laskemoona võib kompani relvade aidas hoida rügemendiülema loaga ja tema poolt määratud arvul laskemoona jooksvaks vajaduseks märgilaskmistel.

Seda laskemoona tuleb hoida kinnistes laskemoona kastides; lahtivõetud padrunikarbid tuleb hoida erilistes kastides lukustatult; võti on kompani relvuri käes.

§ 668. Kui millegipärast ei ole võimalik või olukorrale vastav paigutada relvade aita vahiteenistuse ja alarmi laskemoona kaste (kappe), siis võib paigutada rügemendiülema nõusolekul neid kaste (kappe) otse rühmade ruumidesse laskemoona hoidmise nõuetele vastavale kohale.

§ 669. Vahiteenistuseks tarvismineva laskemoona võtavad rühmavanematelt välja vahtkondade ülemad ja kompani korrapidajad (kui viimastele ja nende käsualustele laskemoon on ette nähtud) ja annavad selle moona jälle rühmavanematele isiklikult tagasi otse pärast vahiteenistusest kompanisse tagasiilmumist. Alarmi puhul jagatakse laskemoon rühmavanema poolt välja otse sõduritele ja nõutakse neilt pärast alarmi möödumist viibimata tagasi; vastu võtab jällegi rühmavanem.

TOITLUSTEENISTUS.

1. Väeosa toitlustamine.

§ 670. Väeosa korrapärane toitlustamine on majanduseülema ülesanne. Tema peab hoolitsema, et sõdureid toidetaks mitte ainult normi piirides, vaid ta peab kasutama kõiki abinõusid selleks, et toit oleks küllaldane, mitmekesine ja maitsev, et toiduainete vedu, hoidmine, toidu valmistamine ja sõdurite toitmine oleksid kooskõlas tervishoiu nõuetega ja et oleksid olemas nõutavad köögi- ja sööginõud ja -riistad.

§ 671. Rügemendiülema ja teiste ülemate kohus on valvata ja hoolitseda, et käsualuste toitmine oleks korralik ja et oleksid kasutatud kõik parandust toovad võimalused sel alal, täites kohuseid, mis ette nähtud selle määrustiku vastavates paragrahvides ja vastavates seadlustes nende kohuste kohta.

§ 672. Toitluse alal teotsevad kaitseväelased peavad hästi tundma toiduainete omadusi, oskama hinnata nende väärtust ja teadma heade ja halbade toiduainete tunnuseid. Tarbekorral annab selleks juhatus arst rügemendiülema korraldusel.

2. Toiduainete hoidmine ja väljaandmine allüksustele.

§ 673. Toiduained hoitakse vastavalt selle määrustiku §§ 644—647 ja sellekohastele juhtnõoidele.

§ 674. Toitlustajad kompanid saavad toiduaineid rügemendi toiduaidast majanduseülema poolt kindlaksmääratud tundidel ja järjekorras.

Kui toitlustajal kompanil on võimalus iga-päev toiduaineid kohale tuua, võetakse neid ainult iga järgmise päeva peale.

§ 675. Toiduaineid võtab vastu rügemendi aidast ja toimetab kohale toitlustaja, toitlustaja kompani ülema poolt allakirjutatud nõudmise järele, kontrollides toiduainete kaalu ja väär-tust.

§ 676. Keelatud on välja anda rikutud või alaväärtuslikke toiduaineid.

Kui toitlustaja leiab, et väljaantavad ained ei vasta nõuetele, teatab ta sellest väljaandjale. Kui viimane paremaid ei anna, võtab ta rikutud ained vastu, kuid kannab ette sellest kohe veltveebliile, kes toiduained üle vaatab ja sellest kompaniülemale ette kannab.

3. Ajateenijate toitmine.

§ 677. Ajateenijatele antakse sooja toitu vähemalt 2 korda päevas. Kõik ajateenijad toidetakse ühiskatlast. Ainult tervislikel põhjustel vanema arsti ettepanekul või kui sõduril on võimatu ühiskatlast toitu saada teenistuslikel põhjustel, võib rügemendiülem lubada neid ühistoidult maha arvata ja välja anda toiduraha seaduses ettenähtud määral. Kompaniülemad on kohustatud valvama, et toidurahal olevad ajateenijad oleksid korralikult toidetud.

§ 678. Rügemendiülema korraldusel võib leiva ja suhkru ajateenijatele kätte anda.

Ajateenijatele kätteantavad toiduained võtab vastu rühmavanema juuresolekul rühma jagaja ja annab välja sõduritele.

§ 679. Toiduainete väljaandmine kompani aidast sünnib kompaniülema juhtnõõride järele.

4. Üleajateenijate toitmine.

§ 680. Üleajateenijad poissmehed toidetakse harilikult ühiskatlast; lahkuda ühiskatla toidult nad võivad ainult rügemendiülema eriloal.

Perekonnaga üleajateenijad võivad oma äranägemise järele kas ühiskatla toidule jääda, süües kasarmu ruumides, või toidurahale üleminna.

Üleajateenijatele, kes ühiskatlast toitu ei saa, antakse välja toiduraha.

5. Ohvitseride toitmine.

§ 681. Ohvitseride toitmine sünnib harilikult nende eneste hoolet ja kulul.

§ 682. Kui väeosa asupaigas toiduainete muretsemine on raskendatud, võivad ohvitserid saada Kaitseministri loal sõduri toidunormide järele toiduaineid maksu eest, normeeritud hinnaga.

§ 683. Rännakutel, manöövritel ja üle ööpäeva kestvadel väliõppustel võivad ohvitserid saada toitu kompani katlast sõduri normi järele normi hinnaga diviisiülema loal.

6. Toidu valmistamine.

§ 684. Toidu valmistamiseks tarvitavad toiduained ja nende hulk määratakse kindlaks iga päeva peale, eraldi hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi jaoks nädala toidutabelis.

§ 685. Nädala toidutabeli teatava perioodi peale ette seab kokku majanduseülem ja kinnitab diviisiülem.

Tema seab kokku ka toiduvalmistamise üksikasjalised juhtnöörid, mis sisaldavad juha-

tusi kokkadele tabelis ettenähtud söökide valmistamiseks. Need juhtnöörid kinnitab rügemendiülem ja nad hoitakse köögis.

Toidutabel peab olema kokku seatud nii, et oleks võimalik valmistada normi järele väljaantavatest ainetest vahelduvat, mitmekesist ja maitsevat sööki.

§ 686. Kompani on toitlustaja üksus. Kompaniülem täidab kõik sellel alal ettenähtud kohused. Tema hoolitseb, et köögis oleksid tarvilised nõud ja riistad, et oleks nõuetele vastav sisseseade ettenähtud määral, et köök ja sisseseade oleksid puhtad ja korras. Kõigist puudustest ja tarvilistest parandustest teatab tema majanduseülemale. Kompaniülem nõuab välja söögi keetmiseks tarvilised ained ja keedupuud, valvab, et söögi keetmine sünniks vastavalt juhtnööridele, andes tarbekorral täiendavaid juhatusi, valvab, et keedupuud tarvitataks normi piirides.

Toitlustaja kompani ülem vastutab, et kõik tema toita olevad sõdurid saaksid õiglaselt toiduga varustatud.

§ 687. Kui köögid ja söögitoad võimaldavad, valmistatakse sööki mitmele kompanile ühiselt, kusjuures üks kompani toitlustab teisi rügemendiülema poolt määratud ja käsukirjas avaldatud järjekorras ja aja jooksul.

§ 688. Toidu valmistajateks on igas toitlustajas kompanis normaalselt kaks kokka, kellest üks vastutaja.

Kokkade väljaõpetamiseks nende erialal korraldab majanduseülem rügemendiülema juhtnööride järele koka kursusi.

Tarviduse korral võib toitlustaja kompani ülema loal õppustest vabal ajal määrata kööki

töölisi vastavalt töö rohkusele. Töö korrallikkuse eest vastutab köögi korrapidaja.

7. Toidu proovimine.

§ 689. Igakord enne toidu väljaandmist proovivad seda rügemendi korrapidaja ja toitlustaja kompani ülem.

Rügemendi arstid proovivad toitu võimalikult sagedamini, meeles pidades, et rügemendi kaitseväelaste toitmise järele valvamine on üks nende tähtsamaid ülesandeid.

Kui proovimisel selgub toidu kõlbmatus, teeb proovija kohapeal tarvilikud korraldused ja kannab sellest viibimata ette rügemendiülemale.

Toitu proovitakse köögis ja tehakse igakord vastav märkus toidu kontrollraamatusse.

8. Rühma jagaja.

§ 690. Rühma jagajaks määrab kompaniülem rühmaülema ettepanekul korralliku, terve ja rohkem arenenud sõduri, kes, jäädes oma jao koosseisu ja täites kõik teenistuse kohused, toimetab rühmale kätteantavate ainete vastuvõtmist ja meestele väljajagamist rühmavanema juhtnööride kohaselt viimase juuresolekul.

Ainete vastuvõtmisel kontrollib rühma jagaja täpsalt nende väärtust ja mõõtu ning jagab välja kõigile kohalolevatele meestele vastavalt normidele ja õiglaselt.

Suhkur antakse välja sellekohase õõnesmööduga.

Ainete hoidmiseks saab jagaja rühmavanemalt tarvilikud nõud.

Väljajagamisi toimetab tema õppusest vabal ajal.

SANITARTEENISTUS.**1. Üldised alused.**

§ 691. Tervis, kehaline tugevus ja vaimline värskus on tarvilikumad tingimused rügemendi lahinguvalmis-olekuks.

Sanitarteenistuse ülesanne on hoida ja parandada rügemendi tervislikku seisukorda.

See ülesanne saavutatakse tervishoiu nõuete täitmisega kogu isikliku koosseisu poolt.

§ 692. Tervishoiu seisukohalt peab pöörama erilist tähelepanu: a) rügemendi piirkonna ja ruumide puhtusele; b) õhupuhtusele ja tarvilikule temperatuurile eluruumides; d) toiduainete, joogivee puhtusele ja omadustele; e) korrapärasele toidu valmistamisele, toitvusele ja sööginõude puhtusele; g) riietumisele vastavalt aastaegadele ja ilmastikule; h) magamis- asemete, panipaikade, ihupesu ja riiete puhtusele; i) saunaskäimisele, pesemisele ja suplemisele; j) töö-, õppe- ja puhkeaja õigele jaotusele.

§ 693. Kõik ülemad ja eriti sanitarkoosseis peavad kandma suurt hoolt nakkuse- ja suguhaiguste ärahoidmiseks. Selleks nad peavad õpetama tarvilisi tervishoiu reegleid ja nõudma nende täpsat täitmist.

§ 694. Õppustega ja kehaliste harjutustega tuleb meeskonda kasvatada ja vastupidavaks teha lahinguolukorras ettetulevatele raskustele.

2. Arstlik ülevaatus.

§ 695. Kõik rügemendi allohvitserid ja sõdurid ja nende kohtadel teenivad eraisikud

vaadatakse läbi arstilt vähemalt kord kuus rügemendiülema poolt kindlaksmääratud ajal; leivaküpsetajad, kokad, toitlustajad ja sõduripoe müüjad iga nädal.

Kui on märgata sõdurite tervise halvemist või nakkuse- või suguhaiguste levimist, toimetatakse arstlikku ülevaatuset sagedamini.

Ülevaatuset tagajärjed märgitakse arstliku ülevaatuset raamatusse (vorm nr. 28).

Allohvitsetid ja sõdurid, tulles puhkuselt või komandeerimiselt, vaadatakse läbi arsti poolt nende ilmumisel.

Haigete arreteeritute ülevaatusamine sünnib korrapidaja ohvitseri nõudmisel.

Arreteeritu ambulatoorset ravitsemist võib arsti otsusel korraldada arestiruumis.

§ 696. Kompani esitab ülevaatusetele veltveebel ühes arstliku ülevaatuset raamatuga. Ülevaatuset toimetatakse kompani ruumis päeval, küllalise valguse juures.

§ 697. Arstliku ülevaatuset juures peab viibima kompaniülem või tema asetäitja.

Kaitsevaelased, kes arsti arvamise järele vajavad põhjalikumate järelevaatuset või kes puuduvad üldisel ülevaatusel, saadetakse veltveebli poolt rügemendi ambulantsi.

Ülevaatuset tagajärge arstliku ülevaatuset raamatusse märkides juhib arst kompaniülema tähelepanu väärnähtustele ja puudustele, mis kompanis võimalik kõrvaldada. Kokkuvõtte ülevaatuset tagajärgedest esitab ta rügemendiülemaale, lisades juure kokkuvõttele oma arvamuse rügemendi üldise tervisliku seisukorra kohta.

§ 698. Arstlikku ülevaatuset toimetab vanem arst.

3. Igapäevane haigete läbivaatamine ja arstiabi.

§ 699. Igapäev rügemendiülema poolt selleks määratud ajal kogub kompani korrapidaja kokku haiged, kirjutab nende nimed haigete raamatusse ja esitab raamatu veltveebliile.

Veltveebel kirjutab nimekirjale alla, määrab ühe haigetest komandoülemaks, kes nad ühes raamatuga määratud ajaks komandos ambulantsi viib.

§ 700. Ambulantsis võtab vastu haiged toimkonna velsker ja esitab nad arstile.

Arst vaatab haiged läbi ja arvestades nende tervisliku seisukorraga kas tunnistab terveks, annab abi, määrab ambulatoorsele arstimisele, paigutab ambulantsi või teeb korralduse haigemajja saatmiseks.

Läbivaatuse ja abiandmise tagajärjed arst märgib sellekohastesse aruannetesse ja teeb vastava märkuse kompani haigete raamatusse: terve; abi antud; vabastatud täielikult nii mitu päeva; vabastatud sellest ja sellest õppusest (tööst) nii mitu päeva; saata siis ja siis; ambulantsi; haigemajja.

§ 701. Arst võib haigeid vabastada õppustest ja tööst täielikult kuni kolmeks päevaks või osaliselt ainult neist õppustest ja tööst, mis halvalt mõjuvad haige tervise peale, kuni viieks päevaks.

§ 702. Pärast läbivaatust viib komandoülem haiged kompanisse ja esitab komando ühes raamatuga kompani korrapidajale.

Korrapidaja esitab raamatu veltveebliile tarvilikkude korralduste tegemiseks vastavalt arsti märkustele.

Õppustest või tööst osaliselt vabastatuid õpetatakse ja kasutatakse kodustel töodel kompaniülema juhtnööride järele.

Õppustest või tööst osaliselt vabastatuid on keelatud välja lubada kompani piirkonnast.

§ 703. Igapäevane hommikune haigete läbivaatus peab olema lõpetatud nii, et ambulantsis käijad õppuste alguseks kompanites tagasi oleksid.

Hommikul ambulantsi minejate haigete arvu vähendamiseks võib rügemendiülema äranägemisel toimetada haigete läbivaatust (lisaks hommikusele) pärast õhtuseid õppusi.

4. Kaitseväelaste läbivaatamine erijuhtudel.

§ 704. Teenistusse ilmuvad noored vaatab põhjalikult läbi arst rügemendiülema poolt määratud ajal — ilmumise esimestel päevadel.

Samuti vaatab ta läbi kõik teenistusse võetavad üleajateenijad ja eraisikud, teatades tagajärgedest rügemendiülemale.

§ 705. Teenistusest vabastatavad kaitsevälased vaatab arst läbi enne vabastamist. Nendega, kellel leitakse nakkuse- või suguhaiuste tunnuseid, talitab ta vastavate juhtnööride järele.

§ 706. Arst vaatab läbi ja avaldab oma arvamise kaitseväelaste kohta, keda määratakse ametitele, mis nõuavad erilisi kehalisi võimeid (signalistid, muusikamehed, võimlemise instruktorid jne.) ja ametitele toitluse alal (leivaküpsetajad, kokad, toitlustajad jne.).

§ 707. Kui läbivaatusele ilmub kaitsevälasi suurel arvul, laseb vanem arst teha tarvilised korraldused asjata ootamise ärahoidmiseks.

5. Haigemajja saatmine ja tagasitulek.

§ 708. Kaitseväelaste saatmist haigemajja toimetab vanem arst tema poolt allakirjutatud sanitar-saatekirjaga.

Saatekirja põhjal antakse rügemendi kantseleist tarvilised dokumendid ja avaldatakse käsukirjas. Haiged saadetakse ära ja nende majanduslik vahetõrge kompaniga korraldatakse rügemendiülema poolt kindlaksmääratud korras. Ühes muude dokumentidega antakse ka varustuseleht kaasasoleva varustuse üle. Varustuseleht ja teised tarvilised dokumendid antakse välja rügemendiülema poolt maksmapandud korras.

Haige viibimise ajal haigemajas on temaga kaasasoleva varustuse eest vastutav haigemaja ülemus.

§ 709. Nakatavatele ja rasketele haigetele määratakse saatjaks velsker või sanitar.

Valve- või vahialuste kohta tehakse vastav märkus sanitar-saatekirjale ja nad saadetakse valve all.

Distsiplinaarselt arreteeritud saadetakse haigemajja üldisel alusel, karistuse aeg katkestatakse ja viiakse täide pärast haigemajast väljatulemist.

Kohtuotsuse põhjal ja eeluurimise all kinniistuvate haigetega talitatakse Garnisoni määrustiku järele.

§ 710. Haigemajast väljakirjutatud kaitsevälased ilmuvad kompanisse, kus nad dokumendid ära annavad, ja väeosa arstile.

6. Haiged rügemendi ambulantsis.

§ 711. Haiged rügemendi ambulantsis peavad täitma kõiki seal maksvaid erireegleid korra ja arstimise kohta.

Neil on keelatud rikkuda üldist rahu ja tülitada teisi haigeid, tarvitada arsti poolt keelatud sööke ja jooke, ambulantsist lahkuda ja käia ühest ruumist teise ilma arsti või korrapidaja velskeri loata.

Külalisi vastu võtta võivad need, kellele see arsti poolt lubatud.

7. Haiged ohvitserid ja väljaspool kasarmut elavad üleajateenijad.

§ 712. Kui ohvitser või väljaspool kasarmut elav üleajateenija haiguse tõttu ei või oma teenistuse kohuseid täita, siis kannab ta sellest kirjalikult ette oma vahetule ülemale.

Ohvitseride haigusjuhtude kohta teatab ülem viibimata rügemendi adjutantidele.

Kui ärajäänu kohta kuni sama päeva kella 12 mingit teadet ei ole, siis saadab vahetu ülem järele vaatama, mis temaga juhtunud.

Arstliku abi saamiseks pöörab haige rügemendi arsti poole.

Tarviduse korral rügemendiülem saadab vanemohvitseri ühes arstiga selgitama, kas haigus küllaliselt põhjustab teenistusest ärajäämist. Ülevaatuse tagajärjedest vanemohvitser kannab ette kirjalikult rügemendiülemale.

§ 713. Haigetel ohvitseridel ja üleajateenijatel on lubatud vanema arsti nõusolekul lasta end arstida kodus, kuid rügemendiülema korraldusel võib neid paigutada ka haigemajja.

Ohvitseril ja üleajateenijal, kes on haigeks tunnistatud ja jäetud ravitsemisele oma korterisse, on keelatud sealt lahkuda ilma arsti ja rügemendiülema loata.

8. Võitlus suguhaiguste vastu.

§ 714. Suguhaiguste vastu võitlemise korraldamine on rügemendi arstide ülesanne, kes seda teostavad Kaitseväe tervishoiuvalitsuse ülema poolt antud juhtnööride järele.

Iga kaitseväelane, kes põeb suguhaigust, on kohustatud alluma tarvilisele arstlikule ravitsemisele, samuti ka täitma eeskirju ja nõudeid, mis arst temale annab haiguse ravitsemise kohta.

Suguhaiged, kes end arsti juures ei ravitse ja oma haigust varjavad või haigust edasi annavad, langevad karistuse alla.

Kui arst leiab kaitseväelase juures suguhaiguse, siis peab ta haigele seletust andma haiguse iseloomu ja nakatamise ohu kohta, ühtlasi teatades, mis haige peab tegema haiguse arstimiseks ja edasiandmise ärahoidmiseks; eriti tuleb haige tähelepanu juhtida abiellu astumise keelule haiguse nakatavuse järgus, kui ka karistatavusele, mis on ühenduses suguhaiguste edasiandmisega.

Kaitseväe arstid on kohustatud loenguid pidama suguelu tervishoiu üle.

Loengutest osavõtmine on sunduslik kõigile kaitseväelastele rügemendis.

Kompani ja toimkonna velskeril peab olema tagavaraks tarviline arv profülaktikumi pakikesi, et need soovijatele alati saadaval oleksid. Profülaktikumi tarvitamise viis on trükitud igal pakikesel.

Rügemendi sanitar-personaal ei tohi kõrvalistele isikutele edasi anda suguhaigete kohta käivaid individuaalseid teateid, mis nad on saanud oma ameti alal.

9. Sanitar-personaali osavõtmine õppustest, rännakutest ja manöövritest.

§ 715. Rügemendiülem määrab kindlaks, missugustel õppustel, rännakutel ja manöövritel peab sanitar-personaal juures olema ühes tarviliste abinõudega.

Üksikmehe ja vähemate üksuste (jagu, rühm) lahinglaskeharjutuste juures peab alati olema velsker; lahinglaskeharjutuste juures suuremate üksustega (kompani, pataljon) peab viibima ka arst.

10. Saunas käimine.

§ 716. Kaitseväelased peavad saunas käima normaalselt talvel kord nädalas, suvel vähemalt kaks korda kuus rügemendiülema poolt määratud ajal ja korras, võimalikult laupäeval pärast õppuste lõppu.

Mitmele rügemendile ühise sauna tarvitamise korra määrab kindlaks garnisoniülem.

§ 717. Sauna tarvitamise ajaks määratakse sauna korrapidaja allohvitser, kes valvab sauna kohta käivate eeskirjade ja korralduste täitmise, korralliku kütmise ja puhastamise järele.

Komandod sauna saadab veltveebel, määrates ülemaks ühe rühmavanema.

Jaoulemad valvavad käsualuste korralduste pesemise ja pesu vahetamise järele.

Kaitseväelased, kes põevad nakkuse- või nahahaigusi, käivad saunas eraldi arsti juhtnööride järele. Sauna desinfitseerimist toimetatakse vanema arsti korraldusel.

11. Suplemine.

§ 718. Suvekuudel peab erilist rõhku panema kaitseväelaste sagedasele suplemisele.

Suplemise aja ja koha määrab kindlaks garnisoni-, laagri- või rügemendiülem, tarbekorral kokkuleppel vastava omavalitsuse asutisega.

Suplemine sünnib ainult komandodega.

Komandod suplema saadab veltveebel, määrates ülemaks ühe rühmavanema. Garnisoniülema nõudmisel määratakse komandode ülemateks ka ohvitserid.

Komando ülem vastutab, et kõik suplemise reeglid täpsalt täidetakse.

Suplemise juures viibib velsker.

Ei tohi supelda poolteise tunni jooksul pärast söömist, supelda segases või soo vees, minna vette higisena ilma jahutamata, jääda vette kuni väsimuseni, supelda üle kolme korra päevas.

Suplemise ajal on tarvilik ujuda ja teha rohkem liigutusi.

Päästeabinõud rügemendi suplemiskohtades peavad olema korras ja käepärast. Suplemise reeglid ja komando ülema kohused olgu neis kohtades üles pandud.

12. Pesu pesemine.

§ 719. Ajateenijate pesu pestakse kaitseväge pesumajades või erapesumajades sellekohase kokkuleppe põhjal või rügemendi pesumajas palgatud tööjõu poolt. Tasu pesupesemise eest makstakse pesupesemise raha ja poole naela seebi raha arvelt.

Kui eelpoolnimetatud pesemise viise tarvitada ei saa, pesevad ajateenijad pesu isikli-

kult vabal ajal selleks määratud ruumis, kus peab olema soe vesi ja pesunõud.

Pesu kuivatatakse eriliselt määratud ruumis, pööningul või väljas eraldatud kohal.

Puhta pesu peab sõduritele kätte andma hiljemalt saunaskäimise päeva eelõhtul, et neil oleks võimalik teha tarvilisi parandusi.

Musta pesu kogumist, hoidmist ja pesumajasse andmist korraldab veltveebel vastavalt kompaniülema juhtnööridele.

Pesupesemiseks tarviliste küttepuude, nõude, kuivatusenööri väljaandmist, samuti lepingute sõlmimist ja tööjõudude palkamist korraldab majanduseülem.

Pesupesemise viisi rügemendis ja pesemise aja kompanitele määrab rügemendiülem.

VI p e a t ü k k.

POSTISAADETISTE KÄTTETOIMETAMINE JA ÄRASAATMINE.

§ 720. Rügemendi staabis määratakse adjutandi poolt üks kaitseväelane, kes varustatakse volitusega ja kes võtab vastu postiasutisest rügementi adresseeritud posti-telegraafi saadetised. Volitus valmistatakse kahes eksemplaris, millest üks on postkontoris, teine posti vastuvõtja käes. Volitusel tähendatakse ära, missuguste saadetiste liikide vastuvõtmiseks ta on antud.

Rügemendi eraldi seisvatel osadel on lubatud organiseerida posti-telegraafi saadetiste saamist ligemast postiasutisest.

Kirjavahetust omas garnisonis ja kohaliku ajakirjanduse tellimist toimetatakse kulude kokkuhoidmiseks postita.

§ 721. Vastuvõtja varustatakse lukustatava postikotiga, mille üks võti on postiasutises, teine rügemendi toimkonna kirjutaja käes.

Posti vastuvõtmisel postiametnik paneb saadetised kotti ja lukustab selle. Postikott tuuakse rügemendi toimkonna kirjutaja kätte, kes selle avab, kõik ametliku kirjavahetuse avamata ümbrikkude pealkirjade järele raamatusse sisse kannab ja adjutandile ühes raamatuga esitab.

Rügemendi staapi jääva ametliku kirjavahetusega toimetab adjutant sellekohaste juhtnööride järele. Kompanitele adresseeritud ametlik kirjavahetus antakse adjutandi korraldusel kompanitele edasi samasse raamatusse võetava allkirja vastu.

§ 722. Rügemendi kantseleis peab olema sisse seatud riul (kapp) vahedega (lukustatavate sahtlitega) kompanite arvu järele nende erasaadetiste jaoks.

Postikotist võetud erasaadetised, ajalehed ja ajakirjad paneb toimkonna kirjutaja vastavatesse riulivahedesse (sahtlitesse), kust kompanite vastuvõtjad nad määratud ajal ära viivad.

Ajalehed ja ajakirjad antakse kompani kantseleist lugemistoa (lugemisnurga) vanemale, kaitseväelaste saadetised korrapidajale väljajagamiseks.

Puuduvate kaitseväelaste saadetised hoitakse alal kompani kantseleis.

Üleviidud või kauemat aega äraolevate kaitseväelaste saadetised saadetakse neile järele.

§ 723. Rügemendi staabis ja kompanites (pataljonides) organiseeritakse rügemendiülema korraldusel ka postisaadetiste ärasaatmine.

Rügemendis organiseeritakse säästsummadest antava avansiga post- ja tempelmarkide müük vastavalt sellekohastele määrustele.

§ 724. Raha, tähtsaadetiste ja telegrammide saatmist toimetavad kaitseväelased posti määruste järele, mis kompani ruumidesse üles pannakse. Samuti pannakse ruumi üles kirja aadressi vorm ja postitariif.

VII p e a t ü k k.

DISTSIPLINAAR-ARRETEERIMISE KORD.

1. Rügemendi arestiruum.

§ 725. Kui garnisonis üldist arestimaja ei ole, seab rügement enese jaoks sisse arestiruumi valgustatavate arestikambritega. Üksikud arestikambrid võivad olla ka kompanite juures.

§ 726. Igas arestikambris ja väljaspool kambreid peab olema sisseseade, mis ette nähtud Garnisoni määrustiku § 380.

Arestikambri ukstes peab olema auk arreteeritute järele valvamiseks. Uksed peavad olema lukustatavad ja aknad trellidega.

2. Kord arestiruumis ja arreteeritute valvamine.

§ 727. Kord arestiruumis ja arreteeritute valvamine teostatakse vastavalt Distsiplinaar-

karistuste seadluse, Garnisoni määrustiku ja käesolevatele Sisemäärustiku reeglitele.

Üleajateenijad rivi veltveebliid ja rühmanemad, kandes karistust rügemendi arestiruumis Distsiplinaarkaristuste seadluse § 11 korras (arest garnisoni arestimajas), võivad pida arestikambris pesu, pealisriideid, toidunõusid ja kaitsevägele lubatud kirjandust.

3. Aresti alla paigutamise ja vabastamise kord.

§ 728. Aresti alla paigutamine sünnib arreteerimise lehe põhjal, mille veltveebel kokku seab kohe pärast karistuse määramist ja kompaniülem alla kirjutab.

Veltveebel teatab arreteerimisest rügemendi korrapidajale allohvitserile arreteeritava sissekandmiseks järjekorra nimestikku.

Aresti järjekorra kätte jõudmisest teatab korrapidaja allohvitser kompanile.

§ 729. Distsiplinaar-aresti paigutamine sünnib normaalselt pärast öhtusööki rügemendi ülema poolt määratud kellaajal.

Ennearesti minekut arreteeritav annab ära relva ja kõik üleliigsed asjad § 421 ettenähtud korras.

Veltveebel kontrollib, kas arreteeritaval on olemas Garnisoni määrustikus ettenähtud varustus ja asjad, annab temale kätte arreteerimise lehe ja käsib ilmuda rügemendi korrapidajale. Tarbekorral määratakse saatja täägiga.

§ 730. Rügemendi korrapidaja kontrollib arreteeritu varustust, märgib arreteerimise lehelearesti alla paigutamise ja sooja toidu andmise aja ning käseb arreteeritul ilmudaaresti-

ruumi korrapidajale, kes tema ilmumise aja kontrollib, kõik keelatud asjad ära võtab, arreteeritute raamatusse sisse kirjutab, arestikambrisse paigutab ja arreteerimise lehe väljaspool arestikambri uksele kinnitab.

Arreteeritult äravõetud asjad kirjutab korrapidaja arreteerimise lehe pöördele ja annab üle samasse võetava allkirja vastu arreteeritu saatjale (kui see oli määratud) või kompanist väljanõutud vastuvõtjale veltveeblile edasiandmiseks.

Kes ei täida käsku ilmuda arreteerimiseks rügemendi korrapidajale või arestiruumi täpsalt ja viivituseeta, vastutab selle eest kui ülema käsu mittetäitmise eest.

Ohvitseride, kv.-ametnike ja üleajateenijate riviveltveeblite ja rivi-rühmavanemate aresti paigutamist toimetab rügemendi korrapidaja.

Kui arestis on ohvitserid või kv.-ametnikud, määratakse rügemendi korrapidajaks ohvitser.

§ 731. Aresti aja möödumisel vabastab arestiruumi korrapidaja rügemendi korrapidaja loal arreteeritu arestikambrist, märgib arreteerimise lehele vabastamise aja, annab selle lehe vabastatavale ja käsib ilmuda kompanisse ning teatab vabastamisest vastava kompani korrapidajale.

Kompanis ilmub vabastatu kompani korrapidajale, veltveeblile ja vahetule ülemale.

§ 732. Haigete arreteeritutega talitatakse §§ 695 5. ja 6. lõikes ja 709 ettenähtud korras.

LIIKUMISE KORD TÄNAVAL.

§ 733. Üksuse või komando liikumine tänaval sünnib ainult taktsammul, vastavalt rivi- ja liikumisdistsipliini nõuetele.

Komando ülem liigub komando ees. Kui liikuva komando ülemale on määratud abi, liigub see kaks sammu komando taga, ülemaga ühes reas.

Üksuse või komando juht vastutab komando korraliku liikumise eest.

Temal on luba rivist välja tulla ainult õpuste otstarbel.

Komandol on keelatud kõnniteel liikumine.

Liikumine sünnib paremal pool teed. Vastutulijatest hoitakse paremale, mööda minnakse vasakult.

Kui komandol voor kaasas, liigub see taga kümnesammulisel distantstil.

On keelatud seismajäämine kitsastel tänavatel ja ristteedel.

§ 734. Laulmine tänavatel on lubatud hommikusest äratussignaalist kuni õhtuse ehani. Talvel niiske, kõvasti tuulise ilmaga või külmaga üle 12° C mitte laulda.

Samuti ei laulda ja ei mängi muusika möödumisel kirikutest jumalateenistuse ajal, matuserongidest ja langenud kaitseväelaste Vabadusesõja mälestussammastest.

Laulmine ja muusika katkestatakse komando ülema poolt antava vilesignaali („tähelepanu“).

§ 735. Üksikud kaitseväelased peavad tänaval liikumisel täpsalt täitma §§ 102 ja 131 nõudeid. Kõnniteedel gruppides ja rohkem kui kahekaupa kõrvuti liikuda on keelatud. Sa-

muti on keelatud üldist liikumist takistav seismine tänavanurkadel, kõnniteedel või kitsastes kohtades.

§ 736. Püssiga või kerge-kuulipildujaga varustatud üksik kaitseväelane peab olema rahva hulgas liikudes iseäranis ettevaatlik.

Garnisoniülemal on õigus keelata liikumist eelpoolnimetatud relvadega käidavate tänavate kõnniteedel.

IX p e a t ü k k.

VÄLJALUBAMINE KASARMU PIIRKONNAST. PUHKUS. PÜHAD. OMAVOLILINE LAHKUMINE.

1. Väljalubamine kasarmu piirkonnast.

§ 737. Väljaspool kasarmu piirkonda võivad elada ilma erilise loata ainult ohvitserid, kaitseväe ametnikud ja eraisikud. Kui nad elavad kasarmu piirkonnas, ei ole neil vaja erilist luba sealt harilikuks lahkumiseks.

Kasarmu piirkonnaks loetakse väeosa eluruumid ja muud igapäevaseks tarvitamiseks ettenähtud kõrvalised ruumid, samuti ka kasarmu õu. Täpsalt määrab kasarmute piirkonnad kindlaks rügemendiülem.

§ 738. Üleajateenijad võivad rügemendiülema loaga elada erakorterites, teenistusekohale võimalikult lähemal. Neile antakse selleks välja vastavad tunnistused.

Riviväeosade allüksustes ei tohi väljaspool kasarmute piirkonda elavate üleajateenijate arv ulatuda üle 50% alalolevast koosseisust. Nende teenistuse- ja töötunnid määrab kindlaks diviisiülem.

Staapides, asutistes ja tehnilistes väeosa-des määratakse väljaspool kasarmu piirkonda elama lubatavate üleajateenijate arv kindlaks diviisiülema (vastava ülema) poolt.

Kompani kantseleis ja korrapidaja juures peab rippuma kaitseväelaste nimestik, kes väljaspool kasarmu piirkonda elavad, nende täpsate aadressidega.

§ 739. Kõik teised kaitseväelased peale eelmises kahes paragrahvis tähendatute võivad kasarmu piirkonnast lahkuda ainult vastava ülemuse igakordse loaga.

§ 740. Kasarmu piirkonnast väljalubamine kauemaks kui üheks ööpäevaks ühes korralistest õppustest või toimkondadest vabastamisega loetakse puhkuseks.

§ 741. Load kasarmu piirkonnast lahku-miseks õppustest vabal ajal ja kompaniülema poolt kindlaksmääratud tundidel kuni öhtuse loenduseni annab veltveebel, kelle poole selleks otstarbeks pööratakse suuliselt alluvuse korras. Loa andmine sünnib suuliselt.

§ 742. Väljalubamine kasarmu piirkonnast pärast öhtust loendust, õppetundidest vabastamisega (kokku mitte üle 24 tunni), õppustest vabadel laupäeva öhtutel ja pühapäevadel (mitte üle 36 tunni) sünnib kompaniülema kirjaliku loaga (vorm nr. 29). Seda luba võib saada ainult korraliku teenistuse ja hea ülalpidamise eest.

§ 743. Üksikutele allohvitseridele ja sõdu-ritele, kelle teenistus nõuab sagedast viibimist väljaspool kasarmu piirkonda hilisel ajal, antakse kompaniülema poolt välja vastavad kirjalikud load, kuid mitte rohkem kui ühe kuu peale korraga. Veltveebel kontrollib ja vastutab,

et neid lubasid tarvitataks väljaskäimiseks ainult teenistuse asjus.

§ 744. Terveks päevaks väljalubatute jaoks toitu ei valmistata ja toiduainete päevalehes neid arvele ei võeta. Niiviisi järelejäänud toiduained (peale leiva ja suhkru, mis väljalubatutele kätte antakse) lähevad rügemendi säästu.

§ 745. Kasarmu piirkonnast üksikult väljalubatute arv ei tohi tõusta ilma rügemendiülema erilise loata kompanites üle 30% alalolevast koosseisust.

§ 746. Väljalubatud peavad korralikult ja puhtalt riietuma ja ajateenijad ilmuma vahetule ülemale ja kompani korrapidajale.

Korrapidaja valvab ja vastutab, et väljaminejad oleksid rietatud vormi järele ja nõuetele vastavalt, et nad ei viiks välja keelatud asju. Ta registreerib neid väljalubatute raamatusse ja kontrollib, kas väljaminejatel on kaasas isikutunnistus ning tarvilikud load.

Komandona väljaminejatest registreeritakse ainult komando ülem, tähendades ära tema nime järele ta käsutusse kuuluvate arv, ühes märkusega, kuhu meeskond läinud.

Väljaminejad, kes ülalnimetatud nõuetele ei vasta, jätab korrapidaja registreerimata ja saadab tagasi kuni puuduste kõrvaldamiseni.

§ 747. Väljast tagasitulevad ajateenijad on kohustatud viibimata ilmuma korrapidajale, kes nende tagasituleku aja minutilise täpsusega väljalubatute raamatusse üles märgib ja neilt lubatähed (kui neid oli) ära võtab.

Kõikidest mittekaines ja korratus olekus tagasiilmunutest ning keelatud asju kaasatootajatest kannab korrapidaja ette veltveebliile ja

teeb sellekohase märkuse väljalubatute raamatu vastavasse lahtrisse.

Tagasitulija on kohustatud ilmuma veel vahetule ülemale; öösi tagasitulijad ilmuvad hommikul.

§ 748. Hilise ajani väljalubamise tähe valmistamise eest on kohustatud igaüks ise hoolt kandma. Loa saamiseks see täht esitatakse alluvuse korras veltveebli kaudu kompaniülemale. Kompaniülema poolt allakirjutatud väljalubamise tähed jagab välja korrapidaja.

Rühmavanemal ja veltveebliil on õigus jätta esitamata kompaniülemale allakirjutamiseks nende lubatähti, kes seda ei vääri; seda võib ära keelata ka rühmaülem.

2. Üleajateenijate väljalubamine.

§ 749. Kasarmu piirkonnas elavate üleajateenijate väljalubamise korra määrab kindlaks väeosa ülem.

§ 750. Kasarmust lahkudes määravad veltveebliid, rühmavanemad ja jaoulemad omale asetäitjad, kui alaliselt määratud asetäitjad (§ 101) kohal ei ole. Vastmääratud asetäitjatel ei ole õigust lahkuda ning omale asetäitjat määrata.

§ 751. Üleajateenijad, kellel on vastav luba väljaspool kasarmu piirkonda elamiseks, peavad kasarmusse ilmudes ja sealt lahkudes registreerima kompani korrapidaja juures; lahkujate kohta tähendatakse ära, mis ajani äraolek kestab.

3. Puhkus.

§ 752. Ajateenijad võivad saada teenistuseaja vältel rügemendiülema poolt kuni seitse

päeva korralist puhkust, korraga või osakaupa, palga edasisaamise õigusega.

§ 753. Rügemendiülemal on õigus ilma jätta puhkusest teenistusekohustusi halvasti täitvaid kaitseväelasi, kiiduväärt teenistuse eest aga pikendada puhkust seitsme päeva võrra.

Puhkepäevadel ja pühadel antavaid puhkusi ei võeta käesolevas ja eelmises § tähendatud normi arvele.

§ 754. Peale §§ 752 ja 753 tähendatud puhkuse võivad ajateenijad saada Kaitseministri korralduste järgi erakorralist puhkust kokku ühe kuuni kogu teenistuseaja vältel. Selle puhkuseaja eest nad palka ei saa.

§ 755. Puhkuse loa saamiseks pöörduvad ajateenijad alluvuse korras suulise palvega kompaniülema poole, kes palved kirjalikult alluvuse korras rügemendiülemale otsustamiseks esitab, juure lisades oma arvamised teenistuse väärilikkuse kohta.

Puhkuse järjekorra kompanis määrab kindlaks kompaniülem.

§ 756. Puhkuse tunnistuse (vorm nr. 30) kirjutab välja rügemendi staap.

Rügemendiülema korraldusel võib tema poolt lubatud puhkuseks tunnistuse välja anda ka vastava kompani ülem.

Puhkuse loa teisel küljel on trükitud määrused registreerimise, mobilisatsiooni ja alarmi kohta.

§ 757. Ohvitseride ja üleajateenijate puhkusele lubamine on kindlaks määratud vastavas seadluses.

§ 758. M a k s v u s e k a o t a n u d.

5. Pühad.

§ 759. Pühadel on kõik kaitseväelased ja eraisikud vabastatud harilikkudest õppustest ja töödest, peale sisemiste tööde.

Toimkondi kannavad pühade ajal kõik kaitseväelased, usukommetele vaatamata.

Rügemendiülem võib vabastada mitmesugustesse usutunnistustesse kuuluvaid nende jumalateenistuse ajaks harilikkudest õppustest ja töödest. Päevad, millal seda teha võib, avaldatakse Kaitseministri käsukirjas.

§ 760. Kaitseväes peetakse järgmised pühad: Uus aasta (1. jaanuar), Vabadusesõja lõpupäev (3. jaanuar), Kolmekuningapäev (6. jaanuar), Iseseisvuse päev (24. veebruar), Palvepäev, Suur reede, Kevade (Ülestõusmise) pühad — 3 päeva, Esimene mai, Ristipäev, Suvistepühad — 3 päeva, Jaanipäev (24. juuni), Jõulupühad — 3 päeva, Väeosa aastapäev.

Töö lõpetatakse kell 12 päeval Suurel laupäeval, Suvistepühade laupäeval, Jaani laupäeval (23. juunil), Jõulu laupäeval (24. detsembril), Vanal aastal (31. detsembril) ja Väeosa aastapäeva eelpäeval.

6. Omavoliline lahkumine.

§ 761. Omavoliliseks lahkumiseks loetakse väljalubamise määrusi täitmata kasarmu piirkonnast lahkumine.

§ 762. Iga kaitseväelane, kes teada saab kellegi omavolilise lahkumise kavatsusest, peab sellest kohe ette kandma kompani korrapidajale. Kui kompani korrapidaja või keegi kaitseväelane märkab kellegi lubata puudumist, peab ta sellest kohe ette kandma veltveeblile,

kes sellest omakorda viibimata ette kannab kompaniülemale.

Kui omavoliliselt lahkunu järgmise päeva kella 12 tagasi ei ole ilmunud, kannab kompaniülem sellest kirjalikult ette alluvuse korras.

Kompaniülem on niisugusel korral kohustatud viibimata pöörduma politseivõimude ja linna komandantide poole lahkunu tabamiseks, teatades vajalised andmed ja tarvitades riigi kulul kaugekõne telefoni ja telegraafi.

§ 763. Omavoliliselt lahkunu asjad võtab rühmavanem oma hoole alla.

Kui omavoliline lahkumine kestab üle kolme päeva, annab rühmavanem ära lahkunu varustuse, rakmed ja relvad vastavatele ameti-meestele, isiklikkude asjade kasti ja kapi aga pitseerib veltveebel kinni ja laseb varahoidja kätte hoiule anda kuni korralduseni.

JUHTNÖÖRID HOBUSEGA ÜMBERKÄIMISEKS.

1. Iga sõdur hoolitsegu temale usaldatud hobuse eest. Hobune nõuab tähelepanelikku ja armastusväärilist ümberkäimist, korralikku söötmist, õigeajalist rautamist ja vastavat tööd; vastasel korral jääb ta enneaegselt töövõimeetuks, muutub kurjaks ja peruks.

2. Järelevalve ja vastutus hobuse õige hoolitsemise eest lasub rühmavanematel (suurtükiülematel) ja veltveeblitel.

3. Sõduri püüe koondugu kõigepealt hobuse kartlikkuse kaotamisele ja usalduse võitmisele; kõige paremini saavutatakse see julge ja heasüdamliku ümberkäimisega.

4. Toores, seda enam aga kuri ümberkäimine hobusega on ülekohus.

5. Hobusele ei pea tagant lähenema, ilma et teda ei oleks hüütud; peab lähenema sellest küljest, kuhu ta vaatab, ja silitama ainult neid kohti, mida hobune puudutada laseb. Kui hobune on kartlik, harjutatakse ta julgeks sõbraliku ümberkäimisega ja meelitamisega (leiva ja kaartega). Ei tohi kunagi julgust kaotada ja hobuse juurest ära jooksta, iseäranis latrist. Piits on karistamiseks, mitte peksmiseks.

6. Sõdur peab tundma oma hobuse iseloomu ja vastavalt temaga ümber käima. Toores ümberkäimine muudab hobuse kurjaks, kartlikuks ja umbusklikuks; ümberpöördult — ka metsikut hobust võib taltsaks teha kannatliku ja sõbraliku ümberkäimisega.

7. Õnnetute juhtude ärahoidmiseks perude hobuste latrid ära märkida ja need hobused kõige kannatlikumate sõdurite talitada anda.

8. Noori hobuseid harjutada saduldami-
sele, valjastamisele, kangistamisele, puhasta-
misele ja rautamisele piinliku ettevaatusega,
kannatusega ja järjekindlusega; ettevaatama-
tus, rahunus ja jõuga sundimine võivad asja
edule ainult takistust tuua.

9. Hobuseid, kes rautada ei lase, harjuta-
takse selleks kõige hõlpsamini jalgade üles-
tõstmisega latris. Hobustele meeldib jalgade
pesemine ja hõõrumine. Just niisugusel ajal
võib hobuse jala tähelepanematult üles tõsta.
Kui hobune selle võttega harjunud, peab kabja
pihta ettevaatlikult koputama esialgu puutü-
kiga, siis vasaraga, kui hobune saduldatud —
jalgrauaga; kui katse õnnestunud, hobust sili-
tada ja tasuks tükk leiba või peotäis kaeru
anda.

10. Tallis seisev hobune vajab rahu. See-
pärast ei pea teda asjata tülitama, kui ta päe-
val lamab; tema ülesajamise korral ei pea
teda ehmatama, vaid sõbralikult kutsudes ja
käega patsutades võimalust andma aeglaselt ja
rahulikult üles tõusta.

11. Kui hobune kauemaks ajaks sadulda-
tult latrisse jäetakse, tõmmatakse temal ratsu-
tid pingule või pööratakse peaga läbikäigu poe-
le ja köidetakse kahele ohelikule, et ära hoida
püherdamist.

12. Hobust latrist välja tuues esiteks
teda tagandada ja ainult läbikäigus pöörata;
järsk pööre kitsas latris võib kergesti hobuse
pihast ära nikastada.

13. Kui hobune tõrgub, taganeb ja ei taha edasi liikuda, siis ei pea temale silmi vaatama, sest see teeb ta veel kartlikumaks.

14. Kui tallide läheduses tulekahju juhtub, peab hobused saduldama, kangistama ja väljaviimiseks valmis hoidma. Kui tuli talli ähvardab, viiakse kõigepealt hobused välja ja pärast seda juba muu varandus; kui tall põleb, raiutakse või lõigatakse ohelikud katki ja hobused aetakse välja, kusjuures ukse peale vahid seatakse, kes hobuseid takistavad talli tagasi pöördumast. Kui hobused tallist lahkuda ei taha, kaetakse neil silmad kinni või mängitakse pasunaga kogumissignaali.

Hobuse puhastamine.

15. Puhastamiseks olgu igal hobusel oma hari, suga ja narts. Kabja puhastamiseks — raudkonks või puust nuga; silmade jaoks — puhas lapp.

Kõik need asjad hoitakse tallis selleks määratud kapi pesades, millel hobuste nimed peale kirjutatud.

16. Puhastamise ajal köidetakse hobune lühikesele ohelikule. Kui ta seejuures hammustab või sõimet närib, pööratakse ta peaga väljapoole ja köidetakse kahele ohelikule.

Puhastama peab harjaga, alates vasakult poolt kaela juurest. Porist ja väga higist hobust puhastatakse õletuustiga. Soaga puhastatakse ainult kõige mustemad keha osad, välja arvatud pea ja jalad, millele suga valu sünnitab. Kartlikke hobuseid puhastada ettevaatlikult, köites neid lühikesele ohelikule ja tarvita-des soa asemel õletuuste.

Harjaga puhastamisel viimane juhatakse mööda ja vastu karva. Hari puhastatakse tolmust vastu suga pärast iga kolme-nelja tõmmet. Suga vabastatakse mustusest koputamise abil vastu läbikäigu pörandat; vastu latri seina koputada on keelatud, et tolm ei langeks uuesti puhastatud hobuse ja aluspõhu peale.

Pärast harjaga puhastamist hobune niiske nartsuga üle pühkida, samuti suguosad ja sabaalune.

Jalad hõõrutakse üle õletuustiga ja pärast seda nartsuga.

Soovitav on üldse hoiduda soaga puhastamisest, tarvitades selle asemel kõvasti kokkukeeratud õletuuste; suga tarvitada ainult harja puhastamiseks.

17. Hobuse silmad, ninasõõrmed ja jalad pestakse külma veega; pärast pesemist tuleb neid kuiva nartsuga üle pühkida.

Silmad puhastada iseäralise puhta lapiga suure ettevaatusega; äärmise tarviduseta silmi mitte puutada.

18. Tutti, lakka ja saba puhastada ainult harjaga; lakahari ja tutialune niisutada veega, saba harutada kätega. Saba ja lakka palmit-seda on keelatud. Saba, tutti ja lakka peab vähemalt üle kahe nädala leige veega läbi pesema ja hoolt kandma, et neisse kõõma ja seebi-vee kõntsa ei jääks.

Pori ajal on sabade ülesköitmine ainult väeosas tarvitusele võetud viisi järele lubatud.

19. Puhastamise ajal ja igakord, kui hobused sõidust tagasi tulevad, peab kabjad korralikult ära puhastama. Selleks kaabitakse konk-suga või puust noaga mustus kabja sarvharaka ümbert lahti, pestakse kabi puhta veega üle ja pühitakse karvadega kaetud osad õlgedega või

lapiga kuivaks. Tallis olgu tarvilik arv pangesid (üks pang kahe-kolme hobuse peale). Kabja ülemist osa katvaid karvu lõigata ei ole otstarbekohane.

Kabja puhastamisel peab kabjad ja rauad tähelepanelikult järele vaatama ja kõigi rikete üle rühmavanemale teatama. Pärast rasket tööd on kasulik nõrkade jalgadega hobustel kompaniülema äranägemisel jalad kinni mähkida; selleks olgu igas eskadronis mõni paar pehmeid flanellsidemeid.

20. Kui hobuste puhastamine on lõpetatud, kaetakse nad vaibaga, mis kinnitatakse vööga.

21. Igal võimalusel, kui ilm lubab, toimetada hobuste puhastamist õues lasingu küljes, harjutades neid ka kammitsale. Kui puhastamine tallis sünnib, avatakse selleks ajaks aknad ja ukсед, kuid nii, et tõmbetuult ei oleks.

22. Hommikuse koduse õppuse või jalutamise puhul, kui hobused on söödetud ja joodevad, puhastatakse nad suuremast mustusest, kuna täielik puhastamine järgneb pärast toitmist või õppust.

23. Hobuste sabad ei tohi olla pikemad ega lühemad kui kämbla võrra kõrgemal kargamise liikmest. Lakkasid võib kärpida otsa eest lühemaks, turja poole pikemaks. Lakk peab ulatuma poole kaelani.

24. Saba ja lakka võib lõigata ainult veltveebli või rühmavanema juuresolekul. Harukordadel võib lõigata ära ülearu pikad karvad ka jalgade pealt. Karvu kõrvaõnarusest lõigata on keelatud.

25. Kui pärast sõitu hobused talli tuuakse, tuleb kõik ukсед, aknad ja õhugaugud kinni panna, et tõmbetuult ei oleks; hobustel sadulad maha võtta ja kõik kehaosad, iseäranis selg, ja-

lad ja kõht, õletuustiga kuivaks hõõruda. Silmad ja ninasõõrmed pühitakse üle märja lapiga; karvad silitatakse harjaga; hobused kaetakse vaipadega ja vöödega.

Täielik puhastamine sünnib siis, kui hobune on ära kuivanud ja rahulikuks jäänud, arvates tund aega pärast talli toomist.

26. Kevadel, kui hobused karva ajavad, peab puhastamisele pöörama erilist tähelepanu, et paremini vana karva kõrvaldada, kuid vägisi karvu välja kiskuda ei tohi. Hobune võib haigeks jääda, kui ta kunstlikult oma talvekarvast vabastatakse. Üldiselt peab sel ajal hobust hoolega hoidma külmetamise eest ja temale rohkem kaeru andma.

27. Määratud hobuste pesemine talvel ja külmal ajal on keelatud. Hallide hobuste pesemisel võib vee juure lisada pesusinet või sütt. Pärast pesemist hobused kuivaks hõõruda.

28. Nende hobuste puhastamise ja koristamise järele, kellel sõidutajad puuduvad, tuleb iseäranis valvata; iga niisuguse hobuse puhastamiseks määrab rühmavanem ühe sõduri.

Hobuse söötmine.

29. Hobust söödetakse peaasjalikult kaertega, heintega ja põhuga; aluspõhuna tarvatakse õlgi (turvast, saepuru). Mõnikord antakse kaarte asemel otri. Põllupõhk söödetakse tingimata tervelt, mitte lõigatult. Kaer antakse tervelt, oder — tambitult.

30. Tuleb hoolt kanda, et hobune määratud toidu saaks ja ta ära sööks, et kaerad ei pillataks maha ja heinad ei satuks jalge alla. Hobusele ei tohi anda toitu korruga suurel mää-

ral, sest ahne hobune võib kõhu ära rikkuda, aeglaselt sööja aga jätab heinad ja kaerad järele, mis hingeaurust soojaks läinud.

31. Kaeru anda kolm korda päevas: hommikul, keskpäeval ja õhtul ühesuurustes osades. Saduldada või rakendada võib alles tund aega pärast söötmist.

Eeltoodud söötmise korda ühesuguste osadena ei pea muutma ilma äärmise tarviduseta; kui aga muutus tarvilik, anda suurem osa siis, kui hobusel on ees pikem puhkuse aeg.

Toidu mõõtmine sünnib alati kas äramõõdetud nõuga või kaaluga. Kaeru võib anda peakotis; peakotid pannakse pähe ühekorraga kas rühmavanema või talli korrapidaja käsu või signaali järele. Hobustele, kes sõidust tulnud, antakse heinu kohe, kaeru 2—3 tunni pärast.

32. Heinu antakse hobustele ette valvurite poolt päeva jooksul mitu korda, kaerte vahel, mitte varem kui tund aega pärast kaerte andmist. Ülejäänud suurem osa ööpäeva määrast ööks ette anda.

33. Ristikheina anda ainult segatult aasaheinaga, mitte rohkem kui $\frac{1}{3}$ üldisest kaalust.

34. Ei ole lubatud tarvitada hobuste toiduks segusid (surrogaate) ja jätiseid.

35. Pärast kaerte andmist riputatakse peakotid õhu kätte kuivama ja järgmine kaerte andmine peab sündima juba teistes peakottides. Seks otstarbeks olgu igal hobusel vähemalt kaks korralikku peakotti. Hoolt kanda, et peakotid oleksid terved ja (vähemalt 1 kord nädalas) pestud. Peakotid valmistatakse lina-sest riidest ja sangaga, mis lakka ei hõõru. Pea-

kotid ära nummerdada või nimed peale kirjutada. Kalevist või villaseid peakotte mitte tarvitada. Valvata, et igal hobusel tõesti oleksid omad peakotid. Kui võõras peakotis kaeru antakse, peab see kott ennem läbi keedetama.

36. Puunärijatele hobustele kaeru anda ainult peakotis ja heinu võimalikult tihedamini — nõörvörkudes, köites hobuseid kahele ohelelikule.

37. Saduldatud hobuste söötmisel rauad suust välja võtta, sadulavööd ja ninarihm lödvendada.

38. Teenistusse võetud hobustele rohkem heinu ja põhku anda, et hõlbustada üleminekut endistest elutingimustest uutele ja ära hoida mitmesuguseid haigusi, muu seas puunärimist. Viimane oleneb tihti sellest, et hobune, kes on harjunud heinu või rohtu sööma, teenistuses neist pikemat aega ilma jääb. Teravilja-toitu võib suurendada ainult aegamööda.

39. Ööpäeva sööginäär olgu ühesugune terve aasta vältusel; määra suurendamine ja vähendamine on nõutav vastavalt töö suurenemisele või vähenemisele.

40. Rohutoit on rivi-hobusele ainult tingimisi kasulik: kui puhkus, kui üleminek tööle, pärast rasket haigust jne. ja ainult rohu õitsemise ajal. Et mitte hobuse jõudu nõrgendada, on ainuüksi rohuga toitmine lubatud kõigest kahe nädala jooksul.

Mahaniidetud rohtu antakse hobustele ette terve päeva jooksul; ööks antakse värskeid heinu.

Üleminek kuivalt toidult rohutoidule ja ümberpöördukt sündigu järk-järgult. Esialgu anda närbunud rohtu põhuga või kuivade heintega pooleks; kui kõht sellega harjunud,

anda puhast rohtu. Iga päev kergeid sõite teha. Kui hobune väriseb, kaetakse ta vaibaga; kasulik on viia teda välja päikese kätte, jalutada ja sõidutada. Kohe pärast sõitu värsket rohtu mitte anda.

41. Üleminek ühelt toidult teisele (kaertelt odrile, aasaheinalt põlluheinale) sünnib järk-järgult.

Hobuse jootmine ja ujutamine.

42. Hobuseid joota puhta ja mitte väga külma veega. Selleks ehitada kaevude, ojade juure ja tallidesse jootmise künad (tõrred).

43. Hobuseid joota kolm korda päevas: hommikul, keskpäeval ja õhtul, igakord tingimata enne söötmist; palaval ajal võib sagedamini joota.

Suvel on kasulik joota veel lisakord vastu ööd, et hobused järgmisel hommikul jooksid vähem ahnelt ja vähem higistaksid päeval.

44. Vee juure viia hobused sammu; ühe inimese peale mitte rohkem kui kaks hobust. Kui jootmisekoht kaugel, istub hobuseviija ratsa, vaba hobune paremal käel; sel puhul hobuseid viia valjastes, mis ööpäitsete peale asetatud. Jootmise juures rauad suust välja võtta.

45. Kui hobune joob liiga ahnelt, rauad suhu jätta. Üldse on kasulik õpetada hobust jooma raudadega.

Ahnelt joojat hobust aegajalt vee juurest ära tõmmata.

Palava ilmaga vesi tund või paar enne jootmist künasse valada, et ta soojemaks läheks. Sogane vesi peab enne jootmist ära selguma.

46. Sooja hobust ei pea varem jootma kui 3, äärmisel juhul 2 tundi pärast sõitu; väga

higist hobust joota pealegi mitu korda ja vähehaaval.

47. Liikumisel ja palava ajaga võib hobuseid joota, kuid peale jootmist silmapilk edasi liikuda, et hobune sooja saaks. Saduldatud ja valjastatud hobusel jootmiseks rauad suust välja võtta, sadulavöö ja ninarihmad lõdvendada.

48. Jootmise күнад peavad olema nii pikad, sügavad ja laiad, et jootmise peale võimalikult vähem aega kuluks.

49. Pärast jootmist vesi күнаст välja lasta, күна ära pesta, õlgedega kuivaks пühkida ja kummuli pöörata või kaanega (õlematiga) kinni katta.

50. Jootmise күнаdes kasarmute piirkonnas ei tohi joota eraisikute hobuseid; eraisikute hoonetes sõjaväe hobustele eraldi күнад ehitada, mis lukus hoitakse. Tingimata peavad olema eraldi күнад haigetele hobustele; tati-töbistele hobustele — eraldi panged.

51. Hobuseid ujutada võimalikult tihedamini, õhtuti tund aega enne söötmist. Ujutamiseks valida kohad, mis on liivase ja libamisi põhjaga.

Hobuseid ujutada ei tohi: kohe pärast söötmist, külmas vees, külma ilmaga, soojalt ja higistanult.

Ujumiskohale viiakse hobune rahulikult sammul. Pärast ujumist hobune õletuustiga kuivaks hõõruda.

Aluspõhk.

52. Rikkalik, kuiv ja pehme aluspõhk aitab kaasa hobuse tervise alalhoidmiseks ja väljapuhkamiseks pärast rasket tööd. Külmal ajal on rohke aluspõhk iseäranis tarvilik.

53. Aluspõhk ühetasaselt latrisse laiali laotada, tema peale sattuv sõnnik kohe ära kasida. Iga päev hommikuti eraldada kuivem osa, mis teiseks korraks allapanemiseks kõlblik, kuiva ilmaga viia õue, niiske ilmaga asetada latrite läbikäiku, kuid mitte milgi tingimusel sõime alla. Kõige otstarbekohasem abinõu aluspõhu kuivatamiseks on lattidest redelid katuse all; nad ehitada talli kõrvale. Kõlbmatu põhk visatakse sõnnikusse.

54. Aluspõhk laotada alla pärast õhtuse toidu etteandmist; lisatakse juure värsket põhku ja jäetakse hommikuse koristamiseni.

55. Väeosa ülema loaga võib aluspõhu asemel tarvitada saepuru või turvast, mis vähemalt 10 sm paksuse kihina alla laotada ja päeva ajal mõlemale poole hobust koondada; märg osa ja sõnnik välja visata. Saepuru ja turvas hävitab paha haisu, imeb enesesse virtsa, annab sooja ning kuiva aseme ja hoiab hobuseid sarvharaka mädanemise eest.

56. Läbikäigu ärtele lüüa 10—12 sm laiused latid või õlest palmikud. Läbikäik kaetakse liivaga.

Hobuse rautamine.

57. Heast, korralikust ja õigeaegsest rautamisest oleneb kapjade tervishoid ja hobuse töövõime. Selle järele olgu alaline ja vali valve. Rautamise seisukorda katsutakse, kui hobune teenistusest tagasi tulnud, peale selle veel hommikuse koristamise ajal. Kui kabi ära puhastatud, raudkonksu kergete löökidega raua pihta otsusele jõuda, kas raud pole lahtine, kõver või murdunud, kas naelad ja haagid terved. Kõigist puudustest jalamaid teatada rühmavanemale.

58. Hobuseid rautata aasta läbi. Raua võib ära võtta puhkuse ajaks, mil hobused karjamaale lastakse, ja pärast suviseid õppusi.

59. Korralikul rautamisel hobune ümber rautada mitte varem kui nelja, mitte hiljem kui kuue nädala tagant. Ümberrautamine sünnib järjekorras.

60. Õigeaegseks rautamiseks peetakse igas rühmas rautamise leht, kuhu iga jala jaoks eraldi kuupäev märgitakse, mil ümberrautamine on sündinud. See leht ripub rühma tallis (vaata vorm nr. 10).

61. Rautamata kapjadel iga kümne päeva tagant taldäär raspliga ümmarguseks tahuda, et ta liikumisel ei murduks.

62. Raua valmistamise, kabja puhastamise ja rautamise suhtes talitada selleks määratud juhtnööride järele. Rautamise korralikuse eest vastutab kompaniülem.

Hobuse paigutamine, tallide sisseseadmine ja korrashoidmine.

63. Hobused paigutatakse selleks ehitatud tallidesse või eraisikutelt üüritud hoonetesse. Hobused asetatakse üksteise kõrvale $1\frac{1}{2}$ —2 meetri laiustele vahedele ja eraldatakse ümmarguste rippuvate lattidega, mis sõime poolt on kõrgemad. Iga hobuse peale antakse pikuti mitte alla kolme meetri ja läbikäiguks hobuse taga mitte alla $1\frac{1}{2}$ meetri.

64. Eraisikute hoonetes peavad tallid olema võimalikult kõrgemad. Madalatesse hoonetesse mahutada vähem arv hobuseid, et rohkem puhast õhku jääks.

65. Puunärijad hobused mahutada eraldi, kõiki abinõusid tarvitusele võttes, et seda har-

jumust nõrgendada; päeval pöörata nad peaga läbikäigu poole ja kõita kahele ohelikule. Puunärijaid ei pea asetama noorte hobuste kõrvale.

66. Õnnetute juhtude ärahoidmiseks asetada pooltäkid, hammustajad ja kurjad hobused üksikult või kinnistesse latritesse, millel lauast seinad ja kaks eespuud. Latrid ära märkida.

67. Tallid olgu valgustatud. Aknad ehitada niiviisi, et valgus hobustele otse silma ei paistaks ja hobused aknaid ninaga puutama ei ulatuks.

Talli lagi ei tohi külma läbi lasta; laest ei pea tolmu ega puru hobustele silma pudenema. Suvel võib lae pealt ära võtta.

68. Uksed peavad väljapoole lahti käima ja olema niivõrt laiad ja kõrged, et võiks saduldatud hobuseid takistuseta läbi viia. Praguudega uksed väljastpoolt õlemattidega kinni katta või kinni lüüa kottidega, millel põhk (saepuru, turvas) vahel.

Lävi olgu madal, et hobused jalgu ära ei lööks. Maapind läve ees ja põrand läve taga tõsta läve kõrguseni.

69. Põrand ja läbikäik ehitada kinnitatud savist (puu- või tsementpakkudest). Ta olgu tasane, lameda kallakuga hobuste tagumiste jalgade poole. Augud ja niisked kohad kohe tasandada, kuivatada ja liivaga katta. Ettevaatuse abinõuna, kui tallis enne võõrad hobused või loomad asusid, põrandalt pealmine kiht maad välja võtta ja uus kiht asemele panna. Hobuste köitmiseks olgu iga hobuse jaoks rõngas kruviga sõime alumise ääre küljes, samuti mõlema posti sees.

70. Talli seinte voorderdamiseks võib tarvitada saepuru ja turvast, mitte aga sõnnikut.

Seintes ei tohi olla naelu ega teravaid nurki. Kasulik on talli seinad seestpoolt saviga üle määrada.

71. Sõim peab niisugusel kõrgusel asuma, et hobune vabalt süüa võiks. Võred heinte jaoks ei tohi peast kõrgemal asuda.

Puunärijatele hobustele ehitada sõim maha või sööta neid ilma sõimeta.

72. Ümberehitusi eraisikute hoonetes võib ainult siis ette võtta, kui omanikud sellega on nõus.

73. Nii kaitseväge kui ka eraisikute tallides tähelepanu juhtida puhtusele, eriti õhu puhtusele. Talli peab tihedamini pühkima ja sõnnik välja kantama. See kohustus lasub talli valvuritel. Õhk tallis olgu jahe, sügisel, talvel ja kevadel mitte üle $+9^{\circ}$ C. Tallides peavad olema soojamõõtjad.

Hobuste tallist väljaviimise puhul, ka suure külmaga, tallid tingimata läbi tuulutada ja puhastada, kuid selle tingimusega, et neid mitte üleliiga ei jahutataks ja et hobuste tagasitoomisel ei oleks tõmbetuult. Üks kord nädalas, peasjalikult laupäeviti pärast lõunat, hobused tallist välja viia, lagi, seinad ja sõimed tolmust ja heina prügist ära puhastada; selleks tarvitada õletuuste. Õhu puhastamiseks on kasulik talli noori kadakaoksi riputada, vahetades neid kaks korda kuus värsketega; kadakas annab vaigu lõhna ja hävitab virtsa haisu.

74. Tulega olla iseäranis ettevaatlik. Petrooleumilampe, küünlaid ja öölampe tingimata laternates pidada, mis ohuta kohtadele üles riputada ja täies korras hoida. On kõvasti keelatud küünlaga või põleva peeruga talli ilmuda, tallis laternaid põlema süüdata või kustutada,

laternast lampe või küünlaid välja võtta, laternaid maha võtta ja nendega tallis käia, samuti tallis või talli ligiduses suitsetada. Üldistes tallides olgu igas rühmas tünn veega ja pang.

75. Igas rühmas olgu küllaline arv pangesid, labidaid, luude, kandraame ja kärusid sõnniku koristamiseks.

76. Igal talli uktsel olgu üks või kaks ristpuud; puud asetada põrandalt nii kõrgele, et hobused neist ei saaks üle hüpata ega alt läbi pugeda.

77. Tallide juures peavad olema tugevad lasingud, mille pikkus vastaku hobuste arvule. Koht lasingute ehitamiseks valida kõrge ja kuiv.

Igapäevane kord tallis.

78. Hommikune hobuste ja tallide koristamine algab: talvel — kell 6, suvel — kell 5. Neid tunde võib muuta väeosa ülema äranägemisel vastavalt ilmastikule ja õppuse aja jaotamisele.

79. Hobuste ja talli puhastamise juures peavad viibima rühmavanem, vanemad rautajad ja veterinaarvelsker. Need isikud on vastastatud hobuste puhastamisest. Üldise korra eest vastutab veltveebel.

80. Talli ilmudes on sõduri esimene kohus oma hobused üle vaadata ja nende tervisliku seisukorra üle otsusele jõuda. Puuduste ja pahede üle teatab ta jalamaid oma rühmavaneemale ja viimane — veltveeblile. Nimetatud isikud vaatavad hobused üle ühes veterinaarvelskeriga, kusjuures haiged hobused, kui nad abi tarvitavad, saata viibimata laatsaretti. Kompaniülemale sellest kohe teatada. Kõigi teiste haigeksjäänud hobuste üle, kes kiiret abi

ei tarvita, teatab veltveebel kompaniülemale pärast koristamist.

81. Hobune, kellel nakkusehaiguse tundemärgid, eraldada teistest ja saata veterinaarvelskeri saatel laatsaretti ühes kõigi abinõude ja riistadega; latter, kus hobune sees oli, desinfitseerida taudi idudest ja naabruses asuvad hobused iseäralise valve alla võtta.

Iga haige hobuse kohta, kelle haigus ööpäeva jooksul ilmsiks tulnud, on valvurid kohustatud jalamaid teatama talli korrapidajale ja viimane veltveeblile.

82. Pärast hobuste ülevaatust joodetakse neid; kuiva ilmaga kantakse aluspõhk õue; pärast seda saab iga sõdur talli korrapidajalt mõõdu kaeru, mis komando või signaali järele hobustele ette antakse või kotis pähe riputatakse. Niikaua kui hobused kaeru söövad, valmistavad sõdurid heinatuuste päevaseks etteandmiseks, puhastavad ja koristavad tallid, kuid mitte latrid, et hobuseid söömise juures mitte tülitada.

Enne toidu andmist tuleb sõim tolmust ja purust ära puhastada. Kui vedelat toitu anti, peab sõim puhtaks pestama.

83. Kui hobused kaerad ära söönud, peakotid maha võtta, latrid puhtaks koristada, sõnnik välja kanda. Valvurid riputavad peakotid puule kuivama; sõdurid asuvad hobuseid puhastama. Pärast puhastamist hobused vaipadega katta ja vöödega kinnitada; hobuste lakad veega niisutada; heinte osa ette anda ja riistad puhastada.

Pärast latri ja läbikäigu puhastamist põrand värskel liivaga katta ja puhastamise riistad valvuritele ära anda. Pärast seda sõdurid lahkuvad tallist. Talli jäävad ainult talli

korrapidaja ja valvurid, kelle kohuseks on hobuste järele valvata, neile heinu ette anda ja vett künadesse valada.

84. Keskpäeval ilmuvad sõdurid talli, joodavad hobuseid teist korda, puhastavad neid ja annavad kaerad ette või riputavad need kottides pähe. Pärast seda lahkuvad sõdurid tallist, valvurid võtavad maha peakotid, annavad ette ka heinad ja puhastavad tallid.

85. Öhtuseks koristamiseks ilmuvad sõdurid talli väeosa ülema poolt kindlaksmääratud tunnil.

Kõigepealt tuua talli kuiv aluspõhk, mis hommikul välja viidi (iga mees oma hobusele); siis hobuseid joota, puhastada neid, laotada aluspõhk ööks alla, anda kaerad ette ja lasta ohelikud sedavõrt lõdvale, et hobused võiksid vabalt lamada. Pärast seda lahkuvad sõdurid tallist.

Soojal suvisel ajal, kui öhtune puhastamine õues sünnib, jäävad hobused võimalikult pikemaks ajaks lasingu külge (kella 21-ni või 22-ni).

86. Tuled süüdata tallides väeosa ülema poolt määratud tundidel.

87. Sissekäik tallidesse on lubatud ainult oma väeosa ohvitseridele, veterinaarvelskeri-tele, oma kompani sõduritele ja ülematele; kõrvalistele isikutele sissekäik on lubatud ainult siis, kui nad ilmuvad oma ohvitseride saatel või esitavad kirjaliku loa väeosa korrapidaja, väeosa- või kompaniülema poolt.

88. Hobuste ja tallide puhastamisest võib vabastada veel aidamehe, toitlustaja, moonastaja, koka, leivaküpsetaja ja teisi sõdureid tarviduse järele, seda silmas pidades, et ükski hobune ei jääks talitamata.

Hobuse rakmete korrashoidmine.

89. Igapäev pärast sõitu vaatab sõdur oma hobuse rakmed üle ja teatab kõigist puudustest rühmavanemale. Viimane toimetab omakord ülevaatust mitte vähem kui kord nädalas.

Rühmaülem vaatab üle rakmed üks kord kuus.

90. Hobuse rakmetesse on keelatud auke teha noaga või naaskliga. Augud lüüakse augulööjaga ja ainult rühmavanema juuresolekul.

91. Hobuse rakmed igapäev märja lapiga üle pühkida ja rasvase nartsuga üle hõõruda, metall-osad ära puhastada ja rasvase nartsuga sisse võida.

Sadulad asetatakse hobuse lähedale riiulitele, pukkidele või varnadele, nagu väeosas viisiks võetud.

Rangid, kangid ja valjad riputatakse hobuse lähedale varnadele. Et nad välja ei veniks ja kõverasse ei kisuks, ei tohi neid ümber varna mähkida. Hobuse rakmed vähemalt kord kuus rasvaga või sadulaseebiga sisse määrida.

92. Pärast õppust riistad higist ja porist ära puhastada; metalli pealt rooste petrooleumiga lahti leotada. Sadulad ja higivaibad kuivatada võimalikult õhu käes varju all, paha ilmaga — tallides. Keelatud on higivaipu ja vilte soaga puhastada.

93. Valjad, kangid ja rangid peavad kandma hobuste nimesid.

Hobuse haigeksjäämise tundemärgid ja esimene abi.

94. Hobuse haiguse tundemärgid on järgmised.

1) Ei söö toitu ära, jääb loiuks; silmad segased, sõnnik kõva, läiketa või vedel; hobuse karv läiketa.

2) Hobune vahib kõhu poole, peksab tagumiste jalgadega, püherdab; kõht on kinni.

3) Kusi on kinni, hobune on rahutu ja sirutab ennast.

4) Köhib, ninast jookseb ila; lõua-alused näärmed tursunud.

5) Tammub ühe jala pealt teisele, tõstab ühte jalga, on rahutu; jalad on kuumad.

95. Iga kord pärast sõitmist hobune üle vaadata; kas on haavu, paistetusi, pigistusi või palavik kapjades.

96. Köhuhaiuste puhul hobust jalutada, hõõruda kõhtu õletuustiga ja takistada hobusele mahaheitmist.

Kui hobune köhib ja ninast tatti jookseb, ei tohi ninasõõrmete ja tati külge puutada, vaid peakott pähe panna ja loom laatsaretti saata; kui väeosa eraldi asub, eraldada hobune teistest ja kutsuda arst.

Hobuste ülevaatus.

97. Et ülemus võiks hobuste seisukorraga tutvuneda, määrata aegajalt hobuste ülevaatused. Vaatusele esitada kas terve väeosa allüksuste kaupa või üksikud allüksused. Hobused seatakse rivisse teenistuse aja järele või rivi-korras.

98. Ülema vastuvõtmiseks üksus seada üles ühte või mitmesse viirgu; juhul, kui on mitu viirgu, peab nende vahe olema 6—10 sammu. Joondumise tiival asub üksuse ülem, tema taga veltveebel ja siis vanem sepp. Kui esitamine sünnib hobuste teenistuseaja järele, seisavad kõik üksuse ohvitserid üksuse

ülemaga eesotsas joondumise tiival. Iga remondi tiival seisavad selleks määratud allohvitserid ja kapralid hobusteta. Kui esitamine sünnib rivikorras, seisavad ohvitserid, rühma allohvitserid ja rühma sepad oma rühma tiival hobusteta. Ohvitseride isiklikud ja rivihobused asetatakse paremale tiivale.

99. Hobused tuuakse välja kas kangistatult või valjastatult. Esimesel juhul heidetakse kangratsmed hobuse kaelale.

100. Sõdurid seisavad ja hoiavad hobuseid, nagu see on ette nähtud rivimäärustikus. Komando järele „Joondu!“ ja kui ülem hobuste tagant mööda läheb (viimasel juhul komandota), asuvad sõdurid oma hobuste vastu, näoga hobuste poole. Samuti talitatakse, kui hobune ülemast mööda viiakse ja käsk on seisma jääda; käsi, mis ülema poole pöördud, nii madalal hoida, et hobuse pea näha oleks; kui hobune juba täiesti rahulikuks jäänud, käsi umbes $\frac{1}{2}$ meetri võrra ratsmeid mööda alla lasta.

101. Hobuseid hoiavad needsamad sõdurid, kes nende hobustega sõidavad või neid puhastavad. Ülemast hobust mööda viies hüüab sõdur hobuse nime või numbri, kui isiklik hobune, siis ka omaniku nime. Hobust peab talutama tasasel sammul ja temast mitte ette tõttama. Kurje ja rahutuid hobuseid võib ratsa või kahe sõduri vahel mööda viia.

102. Allüksuse ülem esineb ülemale ettekandega, esitades ühtlasi lühikese hobuste nimestiku (vaata vorm nr. 9).

103. Kui hobused ülemast mööda talutatakse paremalt vasakule, lähevad sõdurid hobuse paremal poolel, hoiavad ratsmeid vasakus käes ja ratsmete otsi paremas.

104. Kui hobuste ülevaatus sünnib teenistuseaja järele, läheb kõige ees üksuse ülem, tema järele teised ohvitserid, siis veltveebel ja sepad. Ülemast mööda minnes tervitavad nad ja jäävad seisma tema paremale käele, veltveebel ja sepad nende vastu. Allohvitserid, kes remondi ees liiguvad, tervitavad mööda minnes ja esitavad: „Niisugusest aastast niipalju hobuseid“ ning jäävad mööda jõudes veltveebli kohale seisma. Rivikorras möödaviimisel lähevad ülemast mööda rühmaülem (ohvitser), siis rühmavanem ja tema järele rühma sepp. Rühmaülemad jäävad seisma ülema paremale käele, rühmavanemad esitavad käigul: „Niisuguses rühmas niipalju hobuseid“. Pärast ettekannet asuvad nad veltveebli kõrvale, ülema vastu; nende taha asuvad rühma sepad. Kui rühm mööda läinud, järgnevad temale ka allohvitserid. Üksuse ülem, veltveebel ja vanem sepp liiguvad üksuse ees.

105. Kui hobune ülema kohal seisma jäetakse, peab ka kaks eelmist hobust kinni pidama, et vaadatav hobune rahulikult seisaks.

106. Igal sepal peab olema põll ees ja kaasas rautamise tööriist, vanemal sepal ka rautamisleht, et juhul, kui ülem tahab sepade teadmisi katsuda, võimalik oleks hobust rautada.

107. Ülevaatuses niisugune koht valida, et ülema ees seisma jäetud hobune esimeste jalgadega vähe kõrgemal seisaks ja ülema poolt küljest valgustatud oleks.

108. Ülevaatus juures olgu igal väeosal täielik hobuste nimekiri.

KORRAPIDAJATE NÄITLIKUD ETTEKANNETE VORMID.

Rügemendi korrapidaja ohvitseri ettekanne.

Härra kolonel, 1-es jalaväerügemendis on kõik korras (või: oli see ja see juhtumus).

Kompani korrapidaja ettekanne.

Härra kolonel, 2-es laskurkompanis on kõik korras. Kompani on taktikalistel harjutustel Raeküla raioonis.

Või: härra kapten, eila kella 2400-ni linna lubatud reamees Lepp ei ole seni tagasi ilmunud.

Köögi korrapidaja ettekanne.

Härra kolonel, 1-se pataljoni ühisköögis on toidul 490 kaitsevaelast. Valmistatakse hapukapsa-supp ja lihakotletid kartulitega.

Kõik on korras (või: oli see ja see juhtumus).

Toimkonna velskeri ettekanne (ambulantsis).

Härra kindral, ratsarügemendi ambulantsis on 3 haiget. Möödunud ööl kell 0100 suri reamees Mänd (või: kõik on korras).

Arestiruumi korrapidaja ettekanne.

Härra kolonel, 7-da jalaväerügemendi arestiruumis on 4 arreteeritud. Kõik on korras (või: oli see ja see juhtumus).

Korrapidajate ettekanded vahetusel.

Härra kolonel, 10-da üksiku jalaväepataljoni korrapidamise olen üle annud.

Härra kolonel, 10-da üksiku jalaväepataljoni korrapidamise olen vastu võtnud (või: vastuvõtmisel tulid ilmsiks järgmised väärnähtused...).

Härra veltveebel, 2-se kerge patarei korrapidamise olen üle annud.

Härra veltveebel, 2-se kerge patarei korrapidamise olen vastu võtnud (või: vastuvõtmisel tulid ilmsiks järgmised väärnähtused...).

Lisa Nr. 4.

(Esimene lehekülg.)

Sisemäärustiku § 303 juure.

Vorm Nr. 1.

vanema arsti päevane aruanne.

" " 19 a.

Kompani (patarei, eskadroni, kommando) nimetus	Haigeks mitte tun. Arstiabi antud, kuid mitte vabastatud.	Vabast		Ambulantsis			Haiged		
		Osaliselt	Täielikult	Eelm. päevast	Tuli juure	Läks välja	Jämb	Haigemajas	Kodus haiged
K o k k u									

(Allkiri)
Vanem arst

(Teine lehekülg.)

Tähelepanekuid rügemendi sanitarse seisukorra kohta, visiidid haigemajas, toit, puhtus jne.

(Allkiri)
Vanem arst.

(Üsimeine lehekülg.)

Sisemäärustiku § 316 juure.
Vorm Nr. 2.

Haigete hobuste raamat.

Alatud

Lõpetatud

(Sisemised leheküljed.)

Kuupäev	Hob. nr.	Hobuse nimi	Hobuse liik	Teated haige hobuse kohta	Arsti määrus	Patarei (eskadr.) ülema märk.	
1	4. III. 26.	1734	Pörakas	Ratsa	Õõsi raiutud teise hobuse poolt. Haav vasaku tagumise jala reiel. (allkiri) Veitveebel	Veiskeril haava ümbrus karvadesi puhtaks pügada ja linct. jodi desinfitseerida; haav kaks korda desinfitseerida karbooli või itisooli lahuga ja kord päevas 5% jodiform-eetriga kergelt määrida. Vabastada kuni korralduseni. Patareisse tagasi. (Allkiri) Arst	(Allkiri) Kapten.

Märkus: Raamatu lehed nummerdatakse ja nende arv tõestatakse rügemendiülema poolt.

Lisa Nr. 6.

Sisemaarustiku § 316 juure.

Vorm Nr. 3.

Veterinaararsti päevane aruanne.

" " 19 a

Patarei (eskadroni) nimetus.	Valishaiguste arv.					Sisehaiguste arv.		Kus võibvad haiged hobused		Kokku haigeid.	
	Nakkavad.	Hõõrutud.	Raiutud.	Naelutatud.	Kabja.	Vigastatud.	Nakkavad	Mittenakkav.	Patareis (esk) vabastatud		Patareis (esk.) mitte vabastat
Kokku											

(Allkiri)

Aist.

Juhised valvealuste järelevalve korraldamiseks.

1. Valvealuse ajateenija sõduri järelevalvajateks kompaniülem määrab kaks ustavat sõdurit, valvealuse ajateenija allohvitseri järelevalvajateks — kaks allohvitseri.

Valvealuse üleajateenija järelevalvajaks on kompani veltveebel või kompaniülema poolt selleks määratud mõni teine üleajateenija, kellele valvealune on kohustatud ilmuma järelevalvaja poolt määratud ajal.

Kompaniülemal on õigus tarbekorral muuta valvealuste üleajateenijate järelevalve korda.

2. Valvealuste nimed antakse teada kõikidele kompani kaitseväelastele.

3. Valvealuseid ja nende järelevalvajaid ei määrata teenistustoimkonda. Tööle määratakse valvealuseid ühes nende järelevalvajatega.

4. Öösi valvab ajateenijate valvealuste järele kompani korrapidaja, viimase äraolekul ja lubatud magamise ajal — korrapidaja abi.

5. Valvealuseid ajateenijaid kompaniülem lubab lahkuda kasarmu piirkonnast ainult tungiva tarviduse korral kuni öhtuse loenduseni, määrates ühtlasi valvealuse saatjaks ustava sõduri või allohvitseri (p. 1), kellele välja antakse ühine luba ühes valvealusega.

Saatja kohus on valvata selle järele, et valvealune ära ei põgeneks ja õigel ajal tagasi oleks.

6. Valvealused täidavad nende järelevalvajateks määratud isikute seaduslikke korraldusi kui kompani korrapidaja korraldusi ja vastutavad nende korralduste mittetäitmise eest Sõjaväe nuhtlusseaduse § 122¹ põhjal.

Lisa Nr. 7.

(Esimene lehekülg.)

Sisemäärustiku § 369 juure.
Vorm Nr. 4.

Kompani päevane aruanne.

		Obvitsere (kv ametnikke)	Üleajateenijaid	Ajateenijaid.						Hobuseid				
				Allohvitsere	Kaprleid	Reamehi	Noori	Kokku	Eraisikuid	Ratsa	Suurtüki	Veo	Sõidu	Kokku
"	" rügement													
"	" kompani													
"	" 193 a.													
Nimekirja järele														
Haigeld	Sanatooriumis													
	Haigemajas													
	Ambulantsis													
Koman- deerimi- sel	Väljaspool rügementi													
	Rügemendis													
Puhkusel	Korralisel													
	Erakorralisel													
	Terviseparanduslikul													
Arestis	Rügem arestiruumis													
	Garnisoni arestiruumis													
	Distiplinaarkompanis													
Jooksus														
Kokku väljaspool kompanit														
Juurekomandeeritud oma rügemendist														
Juurekomandeeritud teistest rügementidest														
A l a l														
Tou- konnas	Sisemises													
	Garnisoni													
	Too													
Arsti poolt vabastatud														
Õppusel														
Toidul														

Kompaniülem. (Allkiri).

(Vorm Nr. 4 — teine lehekülg.)

Muudatused:

Juure tulnud.

Kust	Auaste, nimi ja perekonnanimi	Arvata				Atestaadi Nr.	Kasukirja Nr.
		Palgale	Toidule	Seebile	Pesupesemise rahale		

Ära läinud.

Kuhu	Auaste, nimi ja perekonnanimi	Arvata maha				Atestaadi Nr.	Kasukirja Nr.
		Palgalt	Toidult	Seebilt	Pesupesemise rahalt		

(Allkiri)
Kompaniülem.

kompani rühma nimestik.

Järje Nr.	Auaste	Nimi ja perekonnanimi	Isiklik number	Teenistuse astumise aasta, kuu ja kuupäev	Partioliin (kus seisab elanik-kus)	Alaline elukoht enne teenistuse astumist	Amet enne teenistust	Amet teenistuses	Perekonnaseis	Haridus	Üsk	Märkused
1	V. a. o.	Jaan Kütt		1920. I 20	Virum. Jõhvi vald	Jõhvi	Sepp	Rühmavanem	Poissmees	6 kl. alg.	Luteruse	Üleaja-teenij. kursusel
2	N. a. o.	August Sepp		1925. X. 10.	Läänemaa Vormsi	Koluvere	Põllu- mees	Jao- ülem	"	4 "	"	
3	R'im.	Hans Sarv		1925. X. 10.	Narva liin	Narva Suur t. Nr. 14-2	King- sepp	Rivis	"	2 kl. gümna	Kato- liku	

Märkus: Nimekirj pannakse üles rühma ruumi.

(Allkiri)
Rühmavanem.

Lisa Nr. 9.

Sisemäärustiku § 476 juure.

Vorm Nr. 6.

kompani rühma toimkonnaleht.

Auaate, nimi ja perekonna- nimi	Teenistustoimkond				Töötoimkond				Revideeri- jate märku- sed ja all- kirjad							
	Õõpäevane		Õine		Päevane		Ruumis			Väljas						
	Ülekanne		Ülekanne		Ülekanne		Ülekanne			Ülekanne						
Kpr. Peeter Jalakas	4	1	19	2	15	26	2	8	30	1	3	21	1	11	28	7, V revii- deerinud. Toimkon- nad määrat- tud õigla- selt. P. Karu, ltn.
Rm. Hans Kotkas	6	2	20	3	16	27	2	0	31	3	4	22	23	24		
Rm. Jakob Suuts																

(Alkiri)

Rühmavanem.

kompani rühma
v a r u s t u s e n i m e s t i k.

Järje Nr.	Auaste	Varustuse nimetus Nimi ja perek.	Pallitud	Kuued	Püksid	Suvenütsid	Poolsaapad	jne.	Passi Nr.	Taagi Nr.	M ä r k u s
1.	V. a. o.	Hans Siirak	1	1	1	1	1		11.542	11.542	Üleajateeni- jate kursusel
2.	N. a. o.	Jaan Osi	1	1	1	1	jne.		17.466	23.420	

M ä r k u s : Leht pannakse üles rühma ruumi.

(Allkiri)
 Rühmavaenem

(Esimene lehekülg.)

Lisa Nr. 11.

Sisemäärustiku § 409 juure.

Vorm Nr. 8.

kompani

rühma

Üldise varanduse raamat.

(Sisemised leheküljed.)

Järje Nr.	Asjade nimetus	Arv	
		Arvu muutmise aeg	
1.	Sihtimise pükid	3 2. XII. 26	5 1. I. 27.
2.	Ortoskoobid	4 3. VI. 25.	2 4. VII. 26.
	jne.		

Märkus: See lahter täidetakse ja arvu muutumisel tõmmatakse vana seis läbi ja kirjutatakse uus arv ühes muutmise kuupäevaga ainult kompani varahoidja poolt. Raamatu leheküljed on nummerdatud ja nende arv kompaniilema allkirjaga tõestatud.

Vastuvõtmisel kirjutab uus rühmavanem raamatusse vastuvõtmise märkuse ja allkirja.

Lisa Nr. 12.

Sisemäärustiku § 416 juure.

Vorm Nr. 9.

rühma

patarei (eskadroni)

Lühike hobuste nimestik.

Järje Nr.	Remondi ja hobuste nimetus	Hobuse Nr.	Hobuse liik	Hobuse vanadus teenistus- se võtmisel	Hobuse tõug või kasvan- dus	Kasv. sm.	Kellele hobune määrat	Märkused
	Remont 19 a.							
	Remont 19 a.							
	ine.							

M ä r k u s : Lühike hobuste nimestik pannakse üles tallis.

(Allkiri)
Rühmavanem.

rühma

patarei (eskadroni)

hobuserautamise leht

1933 a.

Järje Nr.	Hobuse nimi ja Nr.	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	September	Oktoober	November	Detsember	Hobuse- rautaja nimi
1.	Põrakas 521	6 6	18 18	9 —	3 3	3 3	—	—	—	—	—	—	—	
2.	Miira 538	1 1	16 16	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	
	jne.	12 12	— —	3 5	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	

Märkus: Hobuserautamise leht pannakse üles tallis.

Iga hobuse nime ja kuu kohal olevad neli lahtrit vastavad hobuse neljale jalale, lahtritesse kantakse sisse iga jala rautamise kuupäev.

(Allkiri)

Rühmanvanem.

(Esimene lehekülg)

Lisa Nr. 14.

Sisemäärustiku § 575 juure.

Vorm Nr. 11.

patarei (eskadroni) rühma

hobuste kontrollraamat.

Alatud

Lõpetatud

(Sisemised leheküljed.)

Järe Nr.	Kuupäev	Hobuse nimi ja Nr.	Hobuse võtja nimi	Kelle korraldusel hobune välja läks ja mis otstarbeks	Mis kella-ajal hobune välja läks	Mis kella-ajal hobune tagasi tuli	Märkused
1	24. I. 26.	Vedur, Nr. 527	Rm. Käär	Veltveebli. Tööle	1420	1715	Ilmus tagasi korras.
				(Allkiri), talli korrapidaja.			

M ä r k u s : 1) Üksustena või suuremal arvul väljavõetavad hobused kantakse joonevahesse „hobuse nimi ja Nr.“ arvu-
liselt; ratsaväe riviüksustes tähendatakse igal juhul ainult hobuste arv.

2) Talli korrapidaja peab ära tähendama, kas hobune ilmus tagasi korras või vigastatult.

3) Raamatu leheküljed nummerdatakse ja arv loestatakse rügemendi (grupi) ülema allkirjaga.

Lisa Nr. 15.

Sisemäärustiku § 414 juure.

Vorm Nr. 12.

kompani . rühma

inventari nimestik.

Kokku seatud

19 a.

Asjade nimetus	Oli nimes- tiku kokku- seadmisel.	Arv.	Märkused.
		Muutmise aeg.	
Voodid rauast	10	12/5. H. 19/20. II	
Taburetid	10	2/4. H.	
Püssi püramiidid jne.	2		

Märkus: Arvu muutumisel tõmmatakse vana seis maha ja kirjutatakse uus ühes muutmise kuupäevaga. Arvu ja muudatused kirjutab sisse ainult veltveebel.

(Allkiri)
Kompaniülem.

5. mail 1926. a. vastu võtnud.

(Allkiri)
Rühmavanem.

5. okt. 1926. a. vastu võtnud.

(Allkiri)
Rühmavanem.

Lisa Nr. 16.

Sisemäärustiku § 431 juure.

Vorm Nr. 13.

kompani

varaaida seisus tabel.

Varanduse nimetus.	Arv.	
	Muutmise aeg.	
Palitud uued	25/22. II.	40/25. II.
„ poolaegsed	40/25 II	31/27. II.
Kuued uued	60/15. II.	49/19. II.
jne.		

M ä r k u s: Varanduse arvu muutumisel tõmmatakse vana arv maha ja kirjutatakse uus ühes muutumise kuupäevaga kompani varahoidja poolt.

(Allkiri)
Varahoidja.

rügemendi kompani
toiduainete päevaleht.

" " 19 a.

Toidul

Toiduainete nimetus	Hommi- kuks		Lõunaks		Õhtuks		Kokku	
	kg	gr	kg.	gr.	kg.	gr	kg	gr
Leiba								
Soolakala								
Kohvi								
Suhkrut								
Kartuleid								
Tangu								
Liha								
Jahu								
Võid								
Sibulaid								
Pipart								
Teed								
Loorberi								
Kapsaid								
Soola								
Riisi								

Märkus: 1) Tarbekorral võib lahtreid juure teha; sisse trükitakse harilikult tarvitamisel olevad toiduained.

2) Kõõgi korrapidaja kirjutab alla toiduainete vastuvõtmise ja katlassepaneku tõenduseks. Kui kompani korrapidaja täidab ka kõõgi korrapidaja kohuseid ja vahetus sünnib keskpäeval, kirjutavad alla mõlemad korrapidajad.

(Allkiri)

Toitlustaja kompani ülem.

(Allkiri)

Veltveebel.

(Allkiri)

Kõõgi korrapidaja.

Lisa Nr. 18.

Sisemäärustiku § 402 juure.

Vorm Nr. 15.

rügemendi
Toidu aruanne.

kompani

kuu 19 a. peale.

Toiduainete nimetus	Ülejääk eelmisest kuust		Saadud kuu jooksul		Kokku		Välja antud kuu jooksul		Ülejääk		Normide arv	Märkused
	kg.	gr.	kg.	gr.	kg.	gr.	kg.	gr.	kg.	gr.		
Leib . .												
Tangud .												
Loomaliha												
jne.												

(Allkiri)
Kompaniülema.

(Allkiri)
Veltveebel.

Vorm nr. 15 (järg).

Toidulolevate päevaleht.

kuu 193 a.

Kuupäev	Oli alal eelmisel päeval	Tuli juure	Läks ära	On alal	Käskkirjade nr. nr. ja SS		Tegelikult toitu valmistatud
					Tuli juure	Läks ära	
1							
2							
3							
jne.							
31							
Kokku:							

(Allkiri)
Kompanitilem.(Allkiri)
Veltveebel.

Lisa Nr. 19.

Sisemäärustiku § 443 juure.
Vorm Nr. 16.

rügemendi

kompani

relvade aida seisu tabel.

Varanduse nimetus	Arv	
	Muutmise aeg	
Püssid, Vene	29/5. I	13/26. I
Püssid, Inglise	5/5. I	22 5. II
Padrunid, Vene jne.	15.000/5 I	13 000/6. I

Märkus: Varanduse arvu muutumisel tõmmatakse vana arv läbi ja kirjutatakse uus ühes muutumise kuupäevaga kompani relvuri poolt.

(Allkiri)
Kompani relvur.

..... korrapidaja ööpäevane aruanne.

„.....“ 193 a.

1. **Korrapidamise vastuvõtmisel ilmsiks tulnud puudused ja väärnähtused.**
(Siia kantakse sisse väärnähtused, mis toimkonna-vaatusel ilmsiks tulnud, nagu nõrk kohuste tundmine, hiljaksjäämine jne.; arreteeritute kaeused jne.).
2. **Toimkondade tegevus.**
(Kõrvalekaldumised reeglitest, hooletus jne.).
3. **Toitlustamine.**
(Väärnähtused toiduainete vastuvõtmisel, kohaletoi-
metamisel, väljaandmisel, toidu valmistamisel jne.;
köögi ja söögitoa kord, toidu nimetus ja väärtus).
4. **Õhtune loendus ja hommikune ülevaatus.**
(Missuguste allüksuste juures oli korrapidaja ohvitser õhtusel loendusel ja hommikul ülevaatusel ning tähelepanekud loenduse ja ülevaatusel reeglite täitmise kohta).
5. **Sisekord ja õine kontroll.**
(Toimkonna tegevus, õhupuhtus, valgustus, temperatuur jne.).
6. **Juhtumused.**
(Kõik rügemendis ettetulnud erakorralised juhtumused ja sündmused, õnnetused inimestega ja hobustega jne.).
7. **Korrapidaja tähtsamad korraldused.**
8. **Omavoliliselt lahkunute nimestik ja hilise ajani väljalubatute ajateenijate arv kompanite kaupa.**
9. **Arreteeritute arv kompanite kaupa.**
(Eraldi distsiplinaarkorras ja kohtu korras)

(Allkiri)

Korrapidaja ohvitser.

Märkus: Aruanded hoitakse rügemendis alal ühe kuu vältusel.

rügemendi distsiplinaarkorras arreteeritavate allohvitseride ja sõdurite järjekorra nimestik.

Alatud

Lõpetatud

(Sisemised leheküljed.)

Är- Z	Au- aste	Nimi ja pere- konnanimi.	Kompani.	Millal nimes- tikku võetud.	Millal aresti paigutatud	Korrapidaja alloh- vitseri märkused.	Revideerijate märkused.
1	rm.	Jaani Ots	5	2/1 kell 1340	2/1 kell 1925		
2	"	Hans Saar	Side k-do	2/1 " 1345		2/1 toimkonnas	3/1. 26. Selge- malt kirjutada (Allikiri) Rügul. abi.
3	n. a. o.	Jaani Vilde ine.	Ratsa k-do	2/1 " 1355	2/1 " 1936		

Märkus: Arreteeritavad kantakse nimekirja teatamise järjekorras ja paigutatakse aresti nimekirja järjekorras. Kui nõutavat isikut välja ei saadeta, võetakse järgmine kandidaat. Kartseri vabanemisel nõutakse endine kandidaat uuesti välja. Juhul, kui kompanist nõutavat isikut välja ei saa saata, teatatakse sellest kohe korrapidajale allohvitserile.

Sisemäärustiku § 521 juure.

Vorm Nr. 19.

rügemendi

arreteeritute raamat.

Alatud

19 a.

Lõpetatud

19 a.

(Sisemised leheküljed.)

Arreteeritute nimi ja perekonnanimi	Kelle poolt arreteeritud	Arreteerimise põhjus	Kui kauaks ja missugune arest	Aresti alla paigutamise kuupäev ja kellaeg	Millal tuleb vabastada (kuupäev ja kellaeg)	Märkused vabastamise kohta
5 Rm. Jaan Ols Kompani- ülem		Väljalubatus jäi 20 min. hil- jaks jne. 3. I. üle antud kolm arreteeritud. (Allkiri)	1 ööpäev kartseri- aresti	2/1 kell 1925	3/1 kell 1925	
						Vastu võttis: (Allkiri) Arestiruumi korrapidaja.
						Jne.

Märkused. 1. Vahetamisel kirjutavad endine ja uus korrapidaja sissekannete raamatusse alla, ära lüüendades sõnadega üleantavate arreteeritute arvu, ühtlasi tõmmatakse joon raamatusse vahele.

2. Vabastamise märkuse oma allkirjaga teeb see arestiruumi korrapidaja, kelle korrapidamise ajal va-

Lisa Nr. 23.

Sisemäärustiku § 521 juure.

Vorm Nr. 20.

Arreteerimise leht.

Väeosa ja allüksus 10. jalaväe rügemendi kompani
 Auaste, ees- ja perekonnanimi n. allohvitser
 Peeter Kõvamaa

Kas aja- või üleajateenija: üleajateenija

Amet: rivi-rühmavanem
 (ära märkida ka, kas rivihisel või rivitul kohal.)

Kelle poolt arreteeritud: kompaniülema poolt

Arreteerimise põhjus: 10-minutilise hiljaksjäämine hommikusele
 ülevaatusele pärast seda, kui ta juba eennem kaks korda hiljaks oli
 jäänud.

Kui kauaks: kaks (2) ööpäeva

Missugune arest: arest garnisoni arestimajas

(Allkiri)
 Kompaniülem.

Rügemendi korrapidaja märkused:

Vastu võetud:

Sooja sööki anda:

Millal lõpeb aresti aeg:

(Allkiri)
 Rügemendi korrapidaja

Vabastatud:

(Allkiri)
 Rügemendi või arestiruumi korrapidaja.

(Teine lehekülg)

Äravõetud ja kompanisse tagasi saadetud asjad.

(Arestiruumi korrapidaja allkiri.)
 (Vastuvõtja allkiri.)

(Omaniku allkiri asjade kättesaamisel kompanis.)

Märkus: Leht hoitakse kompanis alal pärast aresti
 täidesaatmist 10 päeva ja hävitatakse siis ära

(Esimene lehekülj.)

Lisa Nr. 24.

Sisemäärustku § 540 juure.
Vorm Nr. 21.

rügemendi ... kompani

toidu kontrollraamat.

Alatud

Lõpetatud

(Sisemised leheküljed).

Kau- põlev	Toidu nimetus	Väljaantud ainete kaal		Valmis toidus liha ühe mehe peale		Toiduproovija märkused
		Juurvili kg.	Liha gr.	Liha kg.	gr.	
	Hommikuks: Kohvi piimaga ja subk- ruga Lõunaks: Kartuli supp loomalihaga Õhtuks: Tangu pudru võiga (Allkiri) Kõõgi korrapidaja.					

Märkus: Raamata leheküljed nummerdatakse ja arv tõestatakse majandusleima allkirjaga.

Sisemäärustiku § 559 juure.
Vorm Nr. 22.

Kompani väljalubatud raamat

Alatud
Lõpetatud

(Sisemised leheküljed.)

Järje nr.	Kuu- pätev	Auaste, nimi ja perekonnanimi	Läks välja (kella- aeg)	Mis kella- ajani lubatud	Tuli tagasi (kella- aeg)	Märkused	Kompaniilema märkused
1	15/V	Rm. Hans Saal	1820	2300	2315	Jüü 15 min. hiljaks.	Kaks tolmkonda. (Allkiri)
2	"	" Arnold Vides	1825	16/V 0800	16/V 0730	Ilmus joobnult.	Kolm päeva kusa- maaresti. (Allkiri)
3	"	" Mihkel Orav	1825	2400 (Allkiri)	2350		
		Kompani korrapidaja.					
		jue.					

Märkus: Raamatu lehed nummerdatakse ja arv tõestatakse pataljoniülema allkirjaga.

Sisemäärustiku § 559 juure.

Vorm Nr. 23.

rügemendi kompani

Külaliste raamat.

Alatud

Lõpetatud .

(Sisemised leheküljed.)

Kuu- pöev.	Tuli kell	Läks kell	Keda külastas (aunaste, nimi ja perikonnanimi.)	Külalise nimi ja perikonnanimi.; Kust välja antud.	Külalise elu- koht.	Revidee- rijate märkused
Mai 15	14	14 40	N. a. o. Jaan Ots	August Suivi	Narva, Suurt. 13	
"	19 20	20 30	Rin. August Vanari	Ella Vanari	Jõhvi alev	
Juuni 2	16 40	17 25	Noor Adam Holmberg	Emma Annus	Läänemaa, Sinalepa v.	
			jõe.	2976 Läänemaa Sinalepa vallaval.		

Märkus: Raamatu lehed nummerdatakse ja arv tõestatakse pataljoniülema allkirjaga.

(Esimene lehekülj.)

Lisa Nr. 27.

Sisemäärustiku § 560 juure.

Vorm Nr. 24.

rügemendi

kompani

Haigete raamat.

Alatud

Lõpetatud ..

Kuu ja päev.	Auaste, nimi ja perekonnanimi	Mitmendat korda ambulantsi lähed	Arsti märkused.	Revidnerijate märkused.
Mai 15	N. a. o. Nikolai Borisov	3	haigemajja	
"	Rm. Anton Suurkivi	5	abi antud	
"	" August Mänd	1	terve	
	(Allkiri) Veltveebel.		(Allkiri) Arst.	
jne.				

Märkus: Raamatu leheküljed nummerdatakse ja arv tõestatakse pataljoniülema allkirjaga.

(Tahvli suurus 70×50 sm.)

Lisa Nr. 28.

Sisemäärustiku § 618 juure.

Vorm Nr. 25.

rügemendi

kompani

Valve all ja kasarmuarestis.

5. mail 1926. a.

Auate ja perekonnanimi	A e g	
	A l g u s	L õ p p
	Kuupäev ja kella-aeg	Kuupäev ja kella-aeg
Valve all:		
Kpr. J. Kask	2. V. k. 1310	—
Rm. H. Kont	3. V. „ 1400	—
N. K. Lammas	3. V. „ 2100	—
 Kasarmu- arestis:		
N. M. Kuusk	1. V. k. 1500	6. V. k. 1500
Rm. N. Kelk	3. V. „ 1720	13. V. „ 1720
	(Allkiri) Veltveebel.	

(Esimene lehekülg.)

Lisa Nr. 29.

Sisemäärustiku § 610 juure.

Vorm Nr. 26.

K ä s k u d e r a a m a t .

Alatud

Lõpetatud

Käsu Nr.	Kuupäev ja kella-aeg	K ä s u s i s u	Vastuvõtja allkiri ja aeg
1	1/II. 26. k. 1405	1., 2., 3. laskur- ja 1. klp. kompani ülemale Iga kuu 2. kuupäe- vaks esitada kiidu- ja karistuseraamatud (Allkiri) Patül l.	A. Naarits, 1. komp. velt- veeb. 1/II. kell 1445.
		jne.	

M ä r k u s: Raamatu leheküljed nummerdatakse ja arv tõe-tatakse raamatu pidaja vahetu ülema allkirjaga.

Ruumi mahutuse tabel.

1) Põrandapinda „	“ m ² .
2) Õhku „	“ m ³ .
3) Võib normaalselt mahut. . „	“ inimest.
4) On mahutatud „	“ inimest.

rügemendi kompani
Arstliku ülevaatuse raamat.

Alatud
Lõpelatud

(Sisemised leheküljed.)

Järge Nr	Anaste, nimi ja perekonnanimi.	Ülevaatuse aeg.												
		jaanuar	veebruar	märts	aprill	mai	juuni	juuli	august	september	oktoober	november	detsember	
1	Valtvechel Ado Reinvald	terve												
2	V allohv. Aleksander Admann	terve												
3	August Osi	halgem												
1.	Jaan Susi	sügel												
	ine	(Allkth) Arst												

M ä r k u s : Kompani nimestik seatakse kokku rühmade järjekorras.
 Raamatu leheküljed nummerdatakse ja arv tõestatakse pataljoniülema allkirjaga.

Lisa Nr. 32.

Sisemäärustiku § 742 juure.

Vorm Nr. 29.

Väljalubamise täht.

rügemendi

kompani

on välja lubatud kuni kella

„ “ 19 a. Isikutunnistuse
number

„ “ 19 a.

(Allkiri)
Kompaniõlem.

Kompani pitsat.

(Esimene lehekülg.)

Lisa Nr. 33.

Sisemäärustiku § 756 juure.

Vorm Nr. 30.

Tunnistus nr.

Selle ettenäitaja

5. jalaväe rügemendi töökompani

reamees Jüri K a s k

on lubatud puhkusele „ 7 “ päevaks Virumaale
(komandeeritud) „ 7 “
Kunda alevisse.

Peab ilmuma tagasi rügementi „¹⁰“ aprillil 1931 a.
Välja antud (komandeerimise korral) kaitseväe
sõidupilet nr.

Rakveres,
2. aprillil 1931. a.

(Allkiri)
Rügemendiülem.

(Allkiri)
või Kompaniülem.

(Allkiri)
Adjutant.

(Teine lehekülg.)

Registreerimise määrused ja kohused mobili- satsiooni ja alarmi puhul.

1. Kaitseväe osadest ja asutistest väljakomandeeritud ja puhkusele lubatud kaitsevälased on kohustatud ennast registreerima kõigile kodanikkudele ettenähtud korras. Mobilisatsiooni korral on nad kohustatud viibimata ilmuma oma rügementi.
2. Alarmi korral on kaitsevälased kohustatud ilmuma lähema kaitseväe üksuse, kus neid ei ole, seal lähema kaitselidu üksuse juure, kus ilmumise kohta märkus puhkusetunnistusele tehakse.